

JBIM

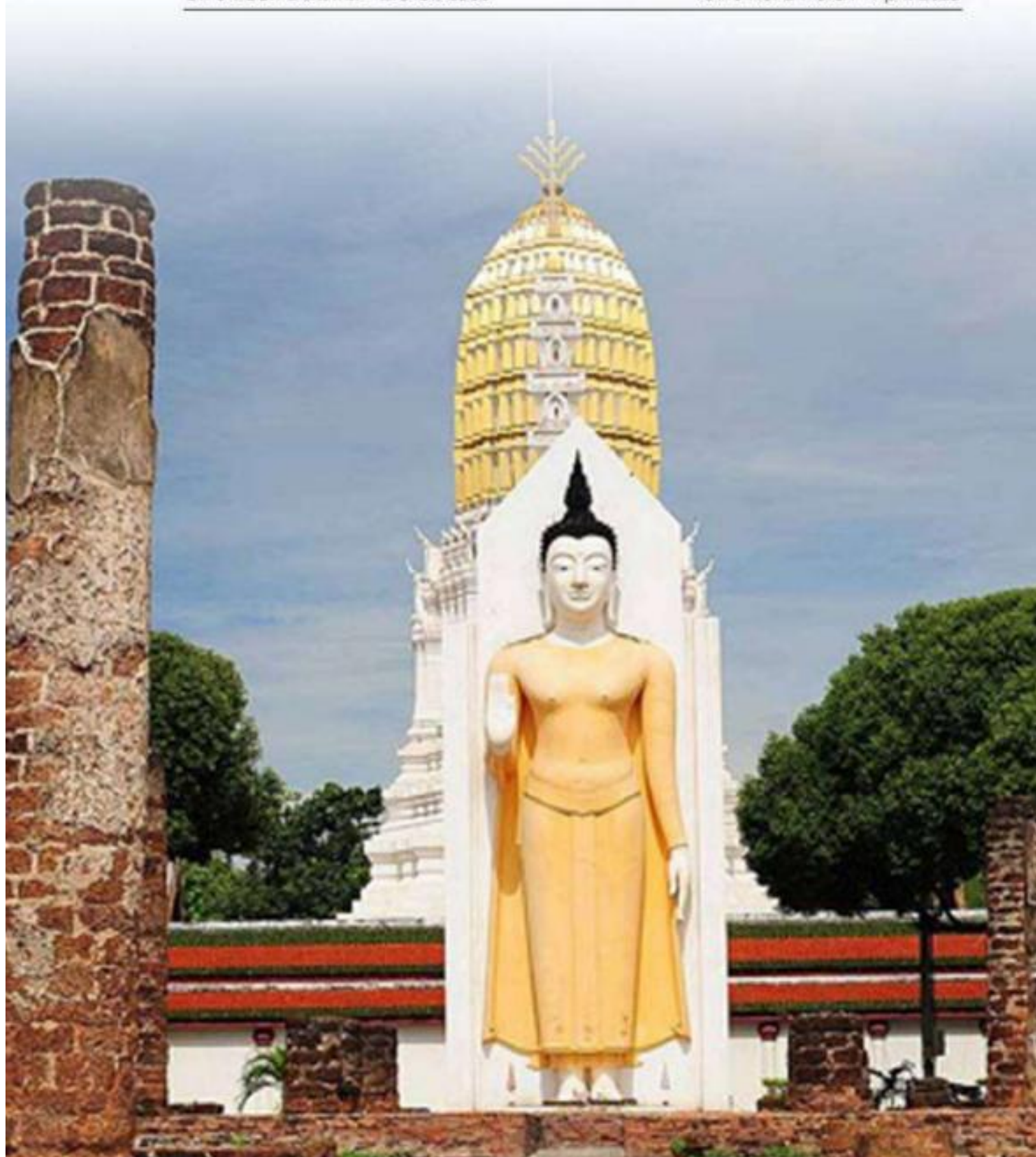
วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน 2566

ISSN : 2774-0919 (Print) 2774-0897 (Online)

Vol. 6 No. 2 March - April 2023

วารสาร พุทธนวัตกรรม และการจัดการ JBIM

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2566

จำนวนพิมพ์ : 10 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มุ่งเน้นนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ที่ปรึกษาวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเทพเวที, รศ.ดร.

พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

รศ.ดร. สุรพล สุยะพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:

อาจารย์ ดร. สุภัทรชัย สีสะใบ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

รศ.ดร. ดวงตา สราญรมย์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รศ. พล.ท.ดร. วีระ วงศ์สรรค์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร. บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์

มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

ผศ.ดร. อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร. สมคิด ดวงจักร

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

น.อ.ดร. นภัทร์ แก้วนาถ

วิทยาลัยการทัพอากาศ

ผศ.ดร. วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อ.ดร. กฤษณะ ทองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผศ.ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองจัดการ:

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมัคร์ อติภทโท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การเงิน:

อาจารย์ ดร.สุมาลี บุญเรือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นางสาวพัชรี हालาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร:

ดร. กรกต ชำบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สามเณรเดชาวิชญ์ กายะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย:

รศ.ดร. ธัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน:

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 093-6359515

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ
Journal of Buddhist Innovation and Management

Vol.6 No.2 March – April 2023

Number of prints: 10 copies

Release Date Is 2 Copies Per Year.

Issue 1 January-February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November - December

Objective:

This Journal is academic journal in Humanities and Social science with the purpose of promote and support lecturer, academician, student and interested person have opportunity to publish academic work that focus to present both Thai and English article for body of knowledge in innovation of integration Buddhism, Social science, Humanities and Business. Accepting articles in both Thai and English.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Brahmapundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Phra Dhamwatcharabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Rajvajarasrabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phramaha Surasak Paccantaseno	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Phramaha Chamnan Mahachano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsitthinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
 Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor:

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Assistant Editor:

Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor in Chief:

Dr. Suphattharachi Sisabai

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editorial Team:

Assoc. Prof. Dr. Duangta Saranrom
 Assoc. Prof. Lt. Gen. Dr. Weera Wongsan
 Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
 Assoc. Prof. Dr. Toemsak Thongin
 Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul
 Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
 Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut
 Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit
 Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
 Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak
 Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak
 Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam
 Dr. Kitsana Thongkaeo
 Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee

Rajapruk University
 National Defence College of Thailand
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
 Silpakorn University
 North Bangkok University
 Stamford International University
 Suan Dusit University
 Chom Bueng Rajabhat University
 Air Force College
 Surindra Rajabhat University
 Suratthani Rajabhat University
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Management Division:

Phramaha Somchai Khantisarano
 Phramaha Samak Atibhaddho

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fine arts:

Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Finance Subdivision:

Dr. Sumalee Boonrueang
 Miss Paschree Halang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University

proofreading department:

Dechawit Kaya

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr. Korakot Chabundit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Legal Subdivision:

Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of Buddhist Innovation and Management.

Buddhist Management Foundation

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170.

Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF BUDDHIST INNOVATION AND MANAGEMENT

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Thepvatjarabundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลลาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียร, รศ. ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรวิจิตรโสภณ, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม
Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวัชรกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์
Phra Metheewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchong Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโอภาสันทกิตติ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนันทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอ่วมอ่องประชาชนภูมิ จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhru Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท, ดร.
Dr. Phrakhru Phisitprachanat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธิสลาภิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhru Wisuttilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province

17. พระครูปลัดปัญญาจารย์, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phrakhrupalad Panyaworawat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
18. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
19. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปณโณ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangharakchakkrir Phuripanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
20. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
21. พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
22. พระครูวินัยธรเอก ชินวโส, ดร.
Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
23. ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
24. ศาสตราจารย์ ดร. จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
25. ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
26. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โสวกเสม
Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
27. รองศาสตราจารย์ ดร. โภนิฐ์ ศรีทอง
Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
28. รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ จันตะนี
Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
29. รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี
Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
30. รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปู
Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
31. รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก
Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
32. รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
33. รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน นามสนธิ
Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
34. รองศาสตราจารย์ ดร. ทัชชนันท์ อิศรเดช
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

35. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นิยมางกูร
Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
36. รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชฐ ทั่งโต
Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
37. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
38. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Toemsak Thongin
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
39. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
40. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชีโนกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
41. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
42. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
43. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
44. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
45. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักษ์ตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
46. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
47. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทรรัตน์
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
48. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. รองศาสตราจารย์ ดร. ภักดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
50. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
51. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
52. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University

53. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เตชะขันหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University
54. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University
55. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
56. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
57. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
58. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
59. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
60. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
61. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
62. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลัปลึง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี เพชรนาจกร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เจนวิถีสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ ลิทธิ์สูงเนิน
Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University

71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชชุกร นาคธน
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาวณี เผือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวดี หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปรานีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiroj
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
91. ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสนศรีธา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
92. อาจารย์ ดร. อนงค์วิญา สาริบุตร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Dr. Anongwitya Saribut	Ramkhamhaeng University
93. อาจารย์ ดร. วียะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Dr. Wiyada Waranonwanit	North Bangkok University
94. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University
95. อาจารย์ ดร. จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Dr. Chitwimon Khlaisuban	Suan Dusit University

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุพอล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(12)
สารบัญ	(14)
บทความวิจัย :	
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดนนทบุรี	
วราพร องค์กรลอย, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, บุญทัน ดอกไธสง	1
การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อ่างทอง	
ดาวเหนือ ทองน้อย, บุญทัน ดอกไธสง, สุรินทร์ นิยมางกูร	15
การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเซียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	
ธำรงเกียรติ อุทัยสา, บุญทัน ดอกไธสง, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	29
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว ของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร	
จิตรกร วิจารณ์รงค์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สมาน งามสนิท	44
การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
พระนุชิต นาคเสโน, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุขะพรหม	59
การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดบางปรัง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา	
พระปลัดสมศักดิ์ กตธมโม, สมชัย ศรีนอก, พระครูปิยะธรรมบัณฑิต (ปิยศักดิ์ ปิยะธมโม)	70

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย

ภุริพัฒน์ ถนอมศรีอุทัย, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุธะพรหม

82

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิสิทธิ์ สมบูรณ์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุรพล สุธะพรหม

97

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

วารินทร์ จันทรัตน์, ธันนัท อิศรเดช, สุรินทร์ นิยมามูกร

113

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครอง
ของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

พระครูอุเทศธรรมสาทิส, พระเมธีธรรมอาจารย์,
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ

127

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิสิทธิ์ สมบูรณ์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุรพล สุธะพรหม

97

รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์
รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

เกษิณีเดช ชุติมันต์, สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์

142

บทความวิชาการ:

แนวโน้มการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

ในยุคหลังสถานการณ์โควิด 2019

พระบูรเขตธรรมคณี (บังคม รุกขิตธมโม)

154

การพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธ : กรณีศึกษา แนวคิดการสร้างโซ่ล่าเซลล์ของเจ้า
คุณเสียดายแดด (พระปัญญาวชิรโมลี) เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม

พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวโร)

169

การศึกษาพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท(ปณัตติวัชชะ) กับ บทบัญญัติว่าด้วยโลกติเตียน(โลกวัชชะ)* พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ม่วงสาลี)	184
พระวิปัสสนาจารย์กับบทบาทผู้นำในการสอนพระกัมมัฏฐานในไทย พระสมุห์ธณัฐพล ธมฺมสโร (ผลาเลิศ)	199
นโรทัยกรรมกับโอฬาสีกรรม : มุมมองทางกฎหมายกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภาทวโส	212
ภาคผนวก	224
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง	225

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดนนทบุรี*
INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES FOR QUALITY OF LIFE
DEVELOPMENT OF INMATES IN PRISONS
IN NONTHABURI PROVINCE

วราพร องกะลอย, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง, บุญทัน ดอกไธสง
Waraporn Ongkaloy, Kiattisak Suklueang, Boonton Dockthaisong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Waraporn.ongkaloy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) และเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย รองลงมาคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม ตามลำดับ 2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีพบว่า สภาพแวดล้อมในเรือนจำ กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง หลักไตรสิกขาพบว่า มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำดังกล่าวนำมาบูรณาการกับ “หลักไตรสิกขา” 3 ด้านคือ 1) ศีล (ด้านพฤติกรรม) ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบทั้งกาย วาจา ใจ 2) สมาธิ (ด้านจิตใจ) ปฏิบัติตามหลักศาสนา ฝึกสมาธิ ฟังธรรม ไหว้พระ สวดมนต์ 3) ปัญญา (ด้านองค์ความรู้) แสวงหาความรู้ทั้งวิชาชีพ และวิชาชีพชีวิต

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การพัฒนาคุณภาพชีวิต; ผู้ต้องขัง

*Received August 9, 2022; Revised August 25, 2022; Accepted August 27, 2022

Abstract

Objectives of this research papers were to study the integration of Buddhist principles for improving the quality of life of prison inmates in Nonthaburi Province. conducted according to the mixed research methods.

The results of the research were as follows: 1. The improvement of the quality of life of prison inmates, by overall, was at a high level ($\bar{X}=3.71$) and sorted by order of means were as follows: the improvement of quality of life regarding physical condition, intellectuals, emotion and social quality accordingly, 2. The causal relationship model of the improvement of the quality of life of prison inmates in Nonthaburi Province was found that the prison environment activities promoting the quality of life of inmates under the *Tisikkha* principle was found that there was a direct, indirect and total influence that affected the improvement of the quality of life of prison inmates at statistically significant level of 01, 3. The model of the integration of Buddhist principles for the development of the inmates' quality of life consisted of 4 aspects of quality of life development: physical quality of life development; improving emotional quality of life, social quality of life development and improving the quality of life intellectually. The improvement of the quality of life of inmates that was integrated with the "*tisikkha*" consisted of three aspects: 1) morality (behavior), good practice, proper practice of body, speech, and mind; 2) concentration (mind), adherence to religious principles, practice meditation, listen to the Dhamma, pay homage to the Buddha, and chant; 3) Wisdom (cognitive aspects). seeking knowledge both professionally and in life.

Keyword: Integrating; Buddhist Principle; Quality of Life Development; Prisons

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในภายหลังที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงสู่ระบบการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ซึ่งรัฐบาลสมัยนั้นได้ตระหนักถึงภารกิจของงานราชทัณฑ์ จึงได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กรมราชทัณฑ์ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติงานและยังมีกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ อาทิ กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ในการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners: SMR) ต่อมาได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ 2560 สืบเนื่องจาก พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ 2479 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ซึ่งมีบทบัญญัติบางประการ ไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญา ประกอบกับมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่มีบทบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินการไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นต้น (ภัทรวรรณ ทองใหญ่, 2561)

จากสถานการณ์ผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศไทยระบุว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทั้งหมด 381,454 คน เป็นชาย จำนวน 333,311 ราย เป็นหญิง จำนวน 48,143 คน สำหรับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำของไทยทั้งหมดนั้นเป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวน 315,495 ราย ผู้ต้องขังระหว่างดำเนินคดี อุทธรณ์ ฎีกา ใต้สวน พิจารณา สอบสวน จำนวน 64,248 ราย เยาวชนที่ฝากขัง 31 ราย ผู้ถูกกักกัน 34 ราย และผู้ต้องกักขัง 1,646 ราย อย่างไรก็ตามหลักมาตรฐานสากล (UNOPS Technical guidance for prison planning) ได้กล่าวถึงอัตราส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่เหมาะสมคือ เจ้าหน้าที่ 1 คน ต่อผู้ต้องขัง 5 คน จำนวนผู้ต้องขังชายในประเทศไทยปัจจุบันมีจำนวน 333,311 คน จึงควรมีข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ ณ เรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 66,662 คน แต่อัตรากำลังของข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ ณ เรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทยในปัจจุบันมีจำนวน 12,648 คน ทำให้เจ้าหน้าที่ 1 คนต้องควบคุมดูแลผู้ต้องขังชาย 26 คน จึงเกิดเป็นปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการ และการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำมีสาเหตุมาจากการใช้กฎหมายอาญามากเกินความจำเป็น การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดีผู้ต้องขังล้นเรือนจำจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหามีได้หลายวิธี เช่น การปรับปรุงการใช้กฎหมายอาญาให้เหมาะสม การใช้

มาตรการทางเลือกแทนการจำคุก การใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ (EM) ในการควบคุมผู้ต้องขัง และการใช้มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดีอาชญากรรมเป็นต้น (ฐานเศรษฐกิจ, 2564)

สำหรับเรือนจำจังหวัดนนทบุรี มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังเด็ดขาด กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี รองรับผู้ต้องขังได้คิดจากพื้นที่ ที่ใช้ในการหลับนอน 793 คน (1 ตารางเมตร / 1 คน) ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง จำนวน 2,900 คน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ปี 2562 จำนวน 84 คน เฉลี่ยแล้วเจ้าหน้าที่ 1 คนต้องดูแลผู้ต้องขังประมาณ 35 คน (เรือนจำจังหวัดนนทบุรี, 2564) ซึ่งห่างจากหลักมาตรฐานสากล (UNOPS Technical guidance for prison planning) ที่กำหนดอัตราส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่เหมาะสมคือ เจ้าหน้าที่ 1 คน ต่อผู้ต้องขัง 5 คน ทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการและการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ให้ความสำคัญของงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคม ควบคู่กับการควบคุมและแก้ไข โดยใช้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและเป็นการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งกีฬาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ซึ่งการเล่นกีฬาเปรียบเสมือนการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริง ที่มีทั้งความสุข สมหวัง ผิดหวัง มีทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้ ที่ทุกคนต้องปรับตัวและยอมรับให้ได้ รวมถึงทักษะการวางแผน การเคารพในกฎและกติกา เช่นเดียวกับสังคมภายนอกที่มีกฎหมายเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะสิ่งสำคัญที่สุดคือ กีฬาจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพร้อมพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ อีกด้วย (เรือนจำจังหวัดนนทบุรี, 2564) นอกจากนั้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เข้ามาบูรณาการกับการจัดการดูแลผู้ต้องขังจะสามารถทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นได้ ลดความแออัดในเรือนจำ สร้างทักษะอาชีพก่อนคืนคนดี มีคุณภาพสู่สังคม

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี” เพราะที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยในลักษณะของการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังแยกตามปัจจัยต่าง ๆ เท่านั้น การศึกษาครั้งนี้จะมีความแตกต่างออกไปโดยจะนำรูปแบบการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเข้ามาใช้ในการศึกษาและจะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดนนทบุรี โดยจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในเรือนจำและกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหรือไม่ และบูรณาการหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังด้วยหรือไม่ ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี และเรือนจำอื่น ๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่เข้มแข็ง สามารถออกไปสู่สังคมได้อย่างภาคภูมิใจ และไม่กลับไปทำผิดซ้ำอีกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,900 คน (เรือนจำจังหวัดนนทบุรี, 2564)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือ ตัวแปร ไว้เป็น 1 พารามิเตอร์ ใช้ตัวอย่าง 10-20 ตัวอย่าง จากการออกแบบการวิจัยพบว่ามีค่าพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณภายใต้โมเดลอิสระทั้งหมด 37 พารามิเตอร์ ใช้เส้นพารามิเตอร์ละ 10 ตัวอย่างเท่ากับ $37 \times 10 = 370$ ตัวอย่าง

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน ผู้ต้องขังชาย จำนวน 4 คน ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำ 3) กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง 4) หลักสูตรศึกษา และ 5) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

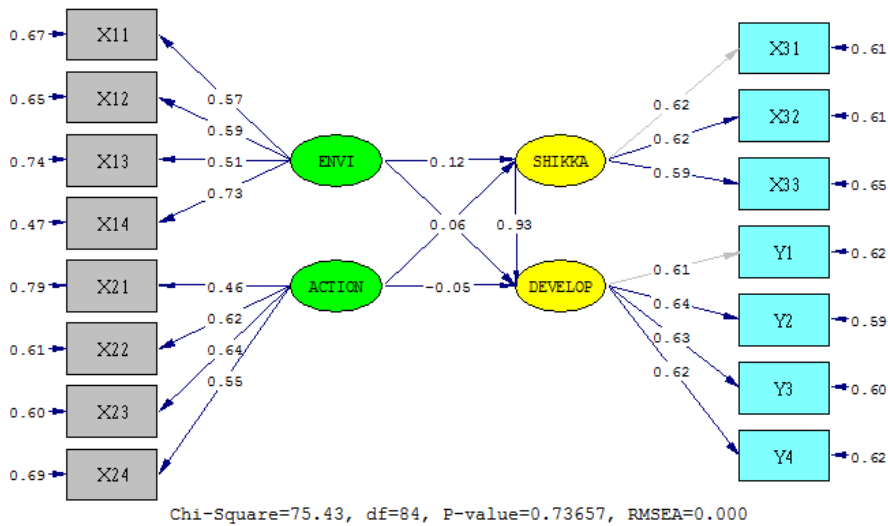
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี จำนวน 370 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.856) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ($\bar{X}=3.21$) รองลงมาคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา ($\bar{X}=3.16$) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ ($\bar{X}=3.15$) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม ($\bar{X}=3.15$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี พบผลการศึกษาดังนี้

จากการทดสอบเกี่ยวกับการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดลการวิจัย สามารถสรุปเป็นตารางผลการศึกษาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ที่มีหลักไตรสิกขาเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรเหตุ	SHIKKA			DEVELOP		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ENVI	0.12 (0.13)	-	0.12 (0.13)	0.17 (0.13)	0.11 (0.13)	0.06 (0.12)
ACTION	0.81** (0.14)	-	0.81** (0.14)	0.70* (0.34)	0.75* (0.34)	-0.05 (0.35)
SHIKKA	-	-	-	0.93** (0.37)	-	0.93** (0.37)

ค่าสถิติ Chi-Square = 124.80, df = 103, GFI = 0.97, AGFI = 0.95, RMSEA = 0.022

สมการโครงสร้างของตัวแปร		SHIKKA	DEVELOP
R ²		0.81	0.87

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรแฝง	SHIKKA	DEVELOP	ENVI	ACTION
SHIKKA	1.00			
DEVELOP	0.93	1.00		
ENVI	0.72		1.00	
ACTION	0.90	0.83	0.74	1.00

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < .01, *p < .05

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.81 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ สภาพแวดล้อมในเรือนจำ (ENVI) และกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (ACTION) สามารถอธิบายความแปรปรวนของหลักไตรสิกขา (SHIKKA) ได้ร้อยละ 81 และยังพบว่าสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในมีค่าเท่ากับ 0.87 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ สภาพแวดล้อมในเรือนจำ (ENVI) กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (ACTION) และหลักไตรสิกขา (SHIKKA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) ได้ร้อยละ 87 และพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมได้ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมในเรือนจำ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในเรือนจำ (ENVI) กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.70 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.06 เป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.11 และเป็นอิทธิพลรวม 0.17 โดยที่อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมไม่ได้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ หมายความว่า สภาพแวดล้อมในเรือนจำ ซึ่งประกอบด้วย น้ำ การสุขาภิบาล สุขอนามัย ที่อยู่อาศัย ไม่ได้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรีเลยจากผลการศึกษาค้างนี้

2) กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (ACTION) กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.83 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง -0.05 เป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.75 และเป็นอิทธิพลรวม 0.70 โดยที่อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ซึ่งประกอบด้วย ศิลปะ ดนตรี กีฬา อาชีพ ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังดีขึ้นโดยการอาศัยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาควบคู่กันไปด้วย นั่นก็คือมีทั้งการสร้างกิจกรรมทางสันตนาการและทางธรรมควบคู่กันไปด้วย

3) หลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า หลักไตรสิกขา (SHIKKA) กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.93 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.93 และเป็นอิทธิพลรวม 0.93 โดยที่อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ (DEVELOP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศิล (ด้านพฤติกรรม) สมาธิ (ด้านจิตใจ) ปัญญา (ด้านองค์ความรู้) ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังดีขึ้นอย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำดังกล่าวนำมาบูรณาการกับ “หลักไตรสิกขา” 3 ด้านคือ 1) ศีล (ด้านพฤติกรรม) ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบทั้งกาย วาจา ใจ 2) สมาธิ (ด้านจิตใจ) ปฏิบัติตามหลักศาสนา ผีกสมาธิ ฟังธรรม ไหว้พระ สวดมนต์ 3) ปัญญา (ด้านองค์ความรู้) แสวงหาความรู้ทั้งวิชาชีพ และวิชาชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย รองลงมาคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณกรณ์ เอกฉันท (2558) ที่พบว่า ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังจากการได้รับบริการสุขภาพในเรือนจำ มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านโครงสร้างหน่วยบริการสุขภาพในเรือนจำ 2. องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพในเรือนจำ 3. องค์ประกอบด้านกระบวนการให้บริการสุขภาพในเรือนจำ และ 4. องค์ประกอบด้านผลลัพธ์การให้บริการสุขภาพในเรือนจำ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

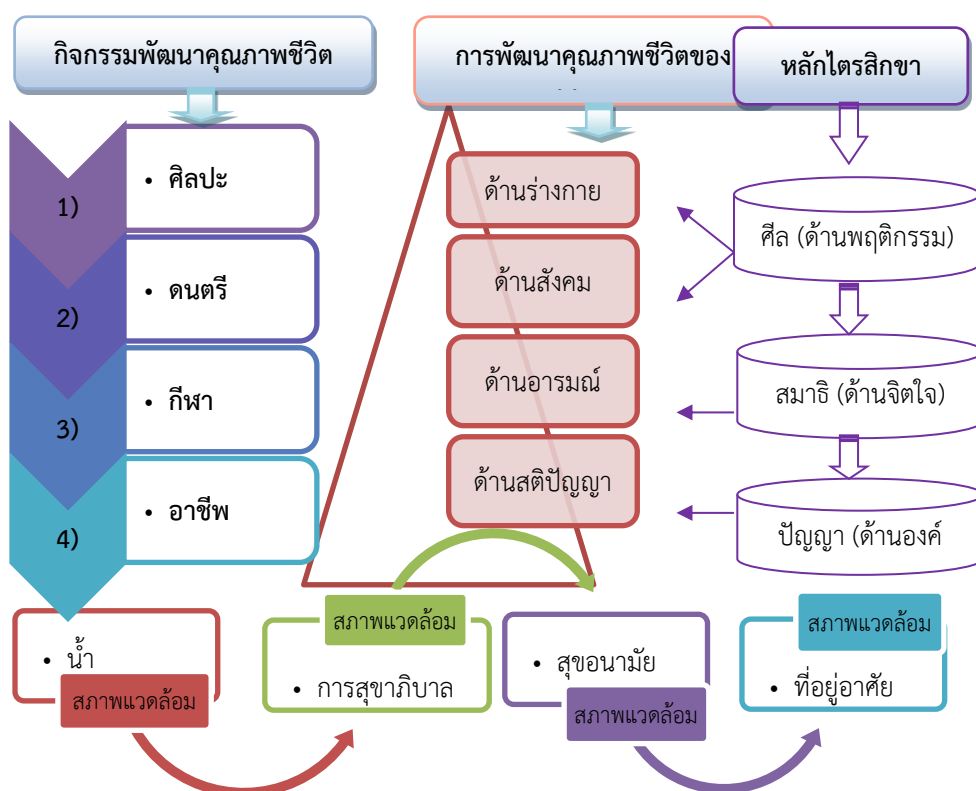
1. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.83 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง -0.05 เป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.75 และเป็นอิทธิพลรวม 0.70 โดยที่อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ซึ่งประกอบด้วย ศิลปะ ดนตรี กีฬา อาชีพ ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังดีขึ้นโดยการอาศัยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาควบคู่กันไปด้วย นั่นก็คือมีทั้งการสร้างกิจกรรมทางสันทนาการและทางธรรมควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ รัตนวงศ์ และคณะ (2555) ที่พบว่า กิจกรรมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตกิจกรรมได้แก่

กิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัย กิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกิจกรรมธรรมบำบัต จิต กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมสังคมห่วงใยให้โอกาส กิจกรรมเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม กิจกรรมปรับภูมิทัศน์ในเรือนจำ และกิจกรรมรักษ สิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการระดมสมองในเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดความเข้าใจใน ปัญหาค้นหาวิธีการแก้ปัญหาวางแผนร่วมกันและทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เป็นการ ทำงานร่วมกันเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่สร้างสรรค์ เป็นกิจกรรม ล้วนมาจากความต้องการของผู้ต้องขังสูงอายุ จึงมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในบริบท ของเรือนจำ

2. หลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า หลัก ไตรสิกขา กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.93 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.93 และเป็นอิทธิพลรวม 0.93 โดยที่อิทธิพลทางตรง และ อิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล (ด้านพฤติกรรม) สมาธิ (ด้านจิตใจ) ปัญญา (ด้านองค์ความรู้) ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังดีขึ้นอย่างแน่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติทัศน์ นิพนธ์พิทยา (2562) ที่พบว่า การพัฒนาตนตามหลัก ไตรสิกขา ประกอบด้วย สีสสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขาส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ในยุค ไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ต้องให้มีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ประกอบด้วย การปฏิบัติตามหลักศีลสิกขา (มีวินัย) การปฏิบัติตามหลักจิตตสิกขา (ใจสะอาด) การปฏิบัติ ตามหลักปัญญาสิกขา (ฉลาดหลักแหลม) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมนึก อีรปณ โย (กลับน้อม) (2564) ที่พบว่า บุรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิด สมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการและหลักธรรม ดังนี้ 1) ศีล การฝึกฝนในด้านของความประพฤติหรือพฤติกรรมดี ประกอบด้วย รู้จักกฎ ระเบียบ บริหารเป็นธรรม และมีจิตสำนึก 2) สมาธิ การฝึกฝนในด้านของจิตใจหรือมีจิตใฝ่มั่นคง ประกอบด้วย มาตรฐานสากล วิสัยทัศน์ก้าวไกล มีใจมุ่งมั่น และ 3) ปัญญา การพัฒนาใน ด้านการเรียนรู้หรืออรรถความรู้ ประกอบด้วย เสริมสร้างความรู้ พัฒนาผู้นำ เพิ่มพูนทักษะ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ รูปแบบการบูรณาการหลัก พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้าน อารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้าน สติปัญญา ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำดังกล่าวนำมาบูรณาการกับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี

จากภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย โดยการทำอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะให้ผู้ต้องขังบริโภค การพัฒนาร่างกายของผู้ต้องขังให้มีความแข็งแรง สมส่วน เพื่อไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ให้ความสำคัญกับสุขภาพ การออกกำลังกายของผู้ต้องขังเสมอ การพบปะครอบครัวญาติมิตร การได้ติดต่อกับบุคคลภายนอก มีสถานที่ออกกำลังกาย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ โดยการส่งเสริมสมาธิ การผ่อนคลาย ด้วยการฟังเพลง การพักผ่อนตามอัธยาศัย ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ มีการเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการ การสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี ให้รู้จักควบคุมอารมณ์ และพัฒนาจิตใจด้วยการให้ทาน ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้เข้าถึงสิทธิและสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ ตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์ นักสังคม นักจิตวิทยา หน่วยงาน ผู้นำศาสนาหรือบุคคลที่ให้ความเคารพนับถือ

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม โดย มุ่งเน้นให้มีการปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคม ส่งเสริมการสร้างการยอมรับจากสังคม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคมบางโอกาส การจัดให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสพบปะกับครอบครัวแบบใกล้ชิด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การเปิดโอกาสให้สังคมภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้ต้องขังในทุกรูปแบบ

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา โดยการเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับผู้ต้องขังโดยการอ่านหนังสือ จัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ และฟังธรรมะอย่างสม่ำเสมอ ให้อูทิวี วิดีทัศน์เพื่อฝึกการสังเกต และติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ ข่าวสาร สารสนเทศ การส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำนำมาบูรณาการกับ “หลักไตรสิกขา” ได้ดังนี้

1. ศีล (ด้านพฤติกรรม) การเห็นอกเห็นใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังคนอื่น ใช้ชีวิตที่ปลอดภัยไม่ไปเบียดเบียนผู้ต้องขังคนอื่นๆ เก็บกวาดหรือทำความสะอาดพื้นที่พักของตนเองอยู่เป็นประจำ ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎระเบียบของเรือนจำ ปฏิบัติตามหลักศาสนา

2. สมาธิ (ด้านจิตใจ) ฝึกฝนให้มองโลกในแง่บวก สร้างความร่าเริงเบิกบานใจให้กับตนเองและผู้อื่น ฝึกฝนตนเองให้มีความเข้มแข็ง เพียรพยายาม อุตทน เพื่อให้ได้รับการลดโทษ ฝึกฝน นั่งสมาธิเพื่ออบรมจิตใจให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ อบรมพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังโดยใช้หลักศาสนา การเรียนสมาธิตามหลักสูตรต่าง ๆ ฟังธรรม ไหว้พระ สวดมนต์

3. ปัญญา (ด้านองค์ความรู้) ให้อภัยกับตนเองซึ่งเป็นผู้ที่ทำผิดพลาด และยกย่องสรรเสริญผู้ที่ทำความดี ควบคุมสติเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นและแก้ไขโดยใช้หลักเหตุผล แสวงหาความรู้อยู่ประจำ แสวงหาโอกาสทางการศึกษาทั้งสายสามัญและวิชาชีพ บำบัดฟื้นฟูพัฒนาพฤติกรรมเสียด้วยใช้โปรแกรมหลักสูตรเฉพาะทาง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัย 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ดังนี้ 1. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง 4 ด้านคือ ศิลปะดนตรี กีฬา อาชีพ 2. สภาพแวดล้อมในเรือนจำ 4 ด้านคือ น้ำ การสุขาภิบาล สุขอนามัย ที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. เรือนจำจังหวัดนนทบุรีควรปรับสภาพแวดล้อมในเรือนจำให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันทั้งเรื่องน้ำ การสุขาภิบาล สุขอนามัย และที่อยู่อาศัย ภายใต้ข้อจำกัดที่ทางเรือนจำสามารถทำได้

2. เรือนจำจังหวัดนนทบุรีควรส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นภายใต้มุมมองพัฒนาคนเพื่อให้กลับสู่สังคมอย่างภาคภูมิใจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เรือนจำจังหวัดนนทบุรีควรมีการกำหนดตำแหน่งของจุดจ่ายน้ำและการปรับปรุงการเข้าถึงจุดจ่ายน้ำสำหรับชักส้วม

2. เรือนจำจังหวัดนนทบุรีควรมีการสร้างก๊อกน้ำในส้วมอย่างน้อย 1 ก๊อกสำหรับล้างมือทำความสะอาด

3. เรือนจำจังหวัดนนทบุรีควรมีการฝึกอบรมผู้ต้องขังและมีการควบคุมของเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขหรือผู้ที่มาจากหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการในเรือนจำของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการให้กำลังใจและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับข้าราชการชั้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลของการปฏิบัติธรรมหรือการรับฟังธรรม เพื่อศึกษาว่าผู้ต้องขังมีพัฒนาพฤติกรรม และความคิดเห็นต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือการดำเนินชีวิตหลังจากออกจากเรือนจำอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ รัตนวงศ์ และคณะ. (2555). การพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุ: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(ฉบับพิเศษ), 95-102.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2554). เปิดสถิติผู้ต้องขังเรือนจำไทยเกือบ 4 แสนรายล้นเกินกำลังเจ้าหน้าที่. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://www.thansettakij.com/content/normal_news/452659.
- จิตติทัตต์ นิพนธ์พิทยา. (2562). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมนึก อธิปญโญ (กลั่นน้อม). (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแรงจูงใจไฟ้สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต. *วารสารสังคมศาสตร์*, 5(2), 55-69.
- ภัทรวรรณ ทองใหญ่. (2561). *อาชีวศึกษาและทัศนวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รณกรณ์ เอกฉันท. (2558). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำไทย. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(3), 297-298.
- เรือนจำจังหวัดนนทบุรี. (2564). *เกี่ยวกับเรือนจำ*. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://www.correct.go.th/popnont/?page_id=30.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม

ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง*

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES OF ANG THONG PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ดาวเหนือ ทองน้อย, บุญทัน ดอกไธสง, สุรินทร์ นียมามงกูร

Dawnua Thongnoi, Boonton Dockthaisong, Surin Niyamangkoon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Thenorza@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้และพัฒนาตน และมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และหลักไตรสิกขา ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 53.9 และ 52.8 (Adjust $R^2 = 0.539, 0.528$) 3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง 4 ด้านคือ การเรียนรู้และพัฒนาตน มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม และขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้านจะมีประสิทธิผลอีกด้วยอาศัยหลักของศีล การรักษาพฤติกรรม โดยการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศีล 5, หลักของสมาธิ การพัฒนาจิตใจ โดยมีสติ มีความอดทน อดกลั้น มีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, และหลักของปัญญา การฝึกฝนพัฒนาปัญญา โดยการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์; หลักพุทธธรรม

*Received August 6, 2022; Revised August 23, 2022; Accepted August 27, 2022

Abstract

Objectives of this research paper were to study human resource management according to Buddhist principles of Ang Thong Provincial Administrative Organization, conducted with the mixed research methods.

It was found that: 1. The human resource management of the Ang Thong Provincial Administrative Organization, by overall, was at a high level ($\bar{X}=3.95$) and arranged in order of mean as follows: appropriate application of universal principles, followed by digital technology. learning and personnel development focusing on the general benefits, respectively. 2. Factors affecting human resource management of the Ang Thong Provincial Administrative Organization. and Tisikkha principles affected the human resources of the Ang Thong Provincial Administrative Organization at statistically significant level of 0.01, which could jointly predict the human resources of the Ang Thong Provincial Administrative Organization by 53.9% and 52.8% (Adjust $R^2=0.539, 0.528$). 3. Human resource management according to Buddhist principles of the Ang Thong Provincial Administrative Organization consisted of 1) the desirable human resources of the Ang Thong Provincial Administrative Organization in 4 aspects, namely learning and personal development focusing on the common goods appropriately applied to international principles and driven by digital technology. Human resources development in all 4 areas was affected only by relying on the principles of precepts. behavioral therapy by practicing oneself in accordance with the Five Precepts, principles of meditation, mental development with mindfulness, patience, tolerance, kindness, sacrifice, generosity, and wisdom. by Practicing to develop wisdom by always studying and seeking knowledge.

Keyword: Human Resource Management; Buddhist Principles

บทนำ

การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นครอบคลุมทั้งการดูแลในระดับจังหวัดและระดับชุมชนย่อย มิใช่เพียงแค่การดำเนินงานส่วนบริหารยังมีงานบริการที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ฉะนั้นการพบปะของบุคลากรต่างๆ หรือข้าราชการกับประชาชนจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังจำเป็นต้องใกล้ชิดกับประชาชนเพื่อสื่อสารข่าวสารสำคัญของทางราชการกับประชาชนดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างใกล้ชิด บางพื้นที่ของประเทศไทยยังเป็นพื้นที่ชนบทหรือทุรกันดารอยู่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งขององค์กรที่จะปฏิบัติงานให้เข้าถึงประชาชนมากที่สุด เมื่อความสัมพันธ์ของบุคลากรหรือข้าราชการกับประชาชนเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน (พิมพ์ลิขิต ทองรอด, 2557)

สอดคล้องกันปัญหาการบริหารทรัพยากรมนุษย์พบว่ามีการปรากฏอยู่ในหลาย ๆ พื้นที่ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงประสบกับปัญหาและมีอุปสรรคสำคัญบางประการที่ส่งผลให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวังขององค์กรที่กำหนดไว้ เช่น ในด้านการสรรหาและการเลือกสรรบุคลากร นั้นยังมีการกำหนดตำแหน่งบางตำแหน่งซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจหรือสัมพันธ์กับรายได้ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับในปัจจุบัน รวมถึงวิธีการและรูปแบบในการสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรหรือด้านการฝึกอบรมและพัฒนาที่ยังขาดการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและแนวทางในการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพให้กับบุคลากรที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ หรือทักษะ ประสิทธิภาพ และความชำนาญในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ในด้านการรักษาไว้ซึ่งบุคลากรก็เช่นเดียวกัน ยังคงมีการโอนย้ายของบุคลากรอยู่ตลอดเวลา ทำให้การทำงานในองค์กรขาดความต่อเนื่อง กระทั่งการจูงใจบุคลากรให้อุทิศตนให้กับการทำงานในองค์กรนั้นยังไม่สามารถจูงใจบุคลากรส่วนใหญ่ให้เสียสละเวลาหรืออุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างเต็มที่ และการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นยังไม่เป็นที่พอใจหรือยอมรับของบุคลากรทุกฝ่าย (เดชากร แก่นเมือง และพิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2556)

ในการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 1 สำนัก 6 กอง 1 หน่วย ได้แก่ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด กองแผนและงบประมาณ กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต หน่วยตรวจสอบภายใน แต่เนื่องจากที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง มีภารกิจและปริมาณงานที่เพิ่มมา

ขึ้นและจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วราภรณ์ พงษ์ดี, 2558)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยมองว่าการนำหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วยจะเป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอภิปรัชญา คือ มีความทันสมัยใหม่เสมอและพระพุทธศาสนาก็ดำรงอยู่มาได้ 2564 ปีแล้วซึ่งพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าสามารถนำมาบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจริง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนเองตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้การดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท ในสิ่งนั้นในสิ่งนี้ ซึ่งเป็นสิ่งไม่ถาวร นอกจากธรรมะที่เป็นยารักษาภายในให้พ้นจากความทุกข์ แม้เราจะมีชีวิตเกิดความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นกฎ เพราะสังขมปัจจุบันกำลังอยู่ในสภาพที่เสื่อมสลายในด้านต่างๆ ดังนั้น เมื่อมองในภาพรวมแล้ว คงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า สภาพที่ขาดสมดุลเหล่านี้ ล้วนสร้างความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิตของคน ความวุ่นวายในสังคม อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของโลกพบว่าในปัจจุบัน การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมสำคัญอย่างยิ่งในทุกๆ องค์การ ทั้งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพึงหลักธรรมในการบริหาร ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงหลักไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างบูรณาการ และพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง มีนโยบายในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองที่กำหนดไว้ และไม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรที่มีทิศทางและเป็นรูปธรรมที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง โดยศึกษาจากสภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง และรูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อนำเสนอการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบของการวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง จำนวน 180 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน ผู้รับบริการหรือประชาชน จำนวน 5 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. **เครื่องมือที่ใช้การวิจัย** ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 3) หลักไตรสิกขา และ 4) ทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง จำนวน 125 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D.=0.544) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ประยุทธิ์หลักสากลอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 3.95$) การเรียนรู้และพัฒนาตน ($\bar{X} = 3.92$) และมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

ตัวแปรกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
การพัฒนา	.415	.075	.478	5.530**	.000
การบำรุงรักษา	.295	.080	.318	3.680**	.000
ค่าคงที่ (Constant)	1.348	.219		6.141**	.000

Multiple R = .739^b R Square = .547 Adjusted R Square = .539 Std. Error = .369

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่ากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถร่วมกันทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 53.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนา สามารถทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วน

จังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือ การธำรงรักษา สามารถทำนายได้ร้อยละ 31.8 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.348 + .415x_{13} + .295x_{14}$$

$$Z = .478Z_{x13} + .318Z_{x14}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักไตรสิกขา อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 2 แสดงหลักไตรสิกขาที่ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

ตัวแปรหลักไตรสิกขา	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ศีล การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม	.400	.074	.462	5.415**	.000
ปัญญา การฝึกฝนพัฒนาด้านปัญญา	.301	.077	.332	3.888**	.000
ค่าคงที่ (Constant)	1.330	.228		5.841**	.000

Multiple R = .732^b R Square = .536 Adjusted R Square = .528 Std. Error = .373
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่าหลักไตรสิกขาสามารถร่วมกันทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 52.8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ศีล (การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม) สามารถทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ ปัญญา (การฝึกฝนพัฒนาด้านปัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 33.2 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.330 + .400x_{21} + .301x_{23}$$

$$Z = .462Z_{x21} + .332Z_{x23}$$

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ในครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง 4 ด้านคือ การเรียนรู้และพัฒนาตน มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม และขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้านจะมีประสิทธิผลอีกด้วยอาศัยหลักของศีล การรักษาพฤติกรรม โดยการอบรมปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศีล 5 ประพฤติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีคุณธรรม มีวินัยตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ดำรงตนตั้งมั่นในทางสุจริต หลักของสมาธิ การพัฒนาด้านจิตใจ โดยมีสติในการทำงาน มีความอดทน อด

กลั่น พัฒนาจิตใจให้สงบมั่นคงเป็นคนมีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำนุบำรุงศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและสังคม ส่วนรวม และหลักของปัญญา การฝึกฝนพัฒนาปัญญา โดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติม ฝึกอบรมพัฒนาปัญญาทั้งจากการฟัง การอ่าน การปฏิบัติให้เห็นจริง รวมทั้ง การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบขับเคลื่อนโดยใช้ฐานของข้อมูลความรู้ที่ได้ เพื่อเป็นทรัพยากร มีคุณค่าและพึงประสงค์ขององค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้ และพัฒนาตน และมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศุภกิจ สุภกิจใจ (ภักดีแสน) (2558) พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนากาย ต้องรู้ อยู่ รู้กิน รู้ปฏิบัติ แต่งกายให้เหมาะสม อยู่ร่วมกันเรียนรู้ด้วยกัน อยู่แบบพอเพียง กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาศีล พัฒนาให้มีระเบียบวินัย ทำให้คนมีศีล มีเป้าหมายเดินไปสู่ทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม รับฟัง แสดงความคิดเห็นที่ถูกต้อง กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาจิต บุคลากรมีจิตบริการ มีจิตสาธารณะ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี พอใจในอาชีพของตน ตั้งใจทำงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ และกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาปัญญาต้อง “คิดเป็น ทำเป็น” เรียนรู้โดยการปฏิบัติงาน สร้างความเข้าใจว่ามีทิศทางในการดำเนินงานอย่างไร แล้วมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นปรัชญาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ มีการเพิ่ม ศักยภาพการทำงานคิดเป็น ขบวนการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละเอียดรอบคอบสามารถแก้ไข โดยใช้หลักการใช้เหตุผล มีการฝึกทักษะมาใช้ในการพัฒนาสติปัญญาก่อให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถร่วมกันทำนายทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 53.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนา สามารถทำนายทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือ การธำรงรักษา สามารถทำนายได้ร้อยละ 31.8 ตามลำดับ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรวิน ไชยวรรณ (2559) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ “PRDMCVCV MODEL” มีดังนี้ 1) ด้านการวางแผน บุคลากรเชิงพุทธโดยการวางแผนการคัดเลือกบุคลากร ตามภารกิจแต่ละหน้าที่นโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างบุคลากร 2) ด้านการสรรหา บุคลากรเชิงพุทธโดยการคัดเลือกบุคลากรตามนโยบายหน่วยงาน ที่ต้องการคุณสมบัติความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน มีลักษณะตั้งใจมุ่งมั่น มีความใฝ่รู้ในอาชีพ 3) ด้านการพัฒนา บุคลากรเชิงพุทธโดยการใส่ใจและส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม เพิ่มความรู้ในวิชาชีพ มีธรรมะในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการธำรงรักษา บุคลากรเชิงพุทธโดยการปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่ ใส่ใจการทำงาน คิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ต่อหน้าที่และองค์กร พัฒนาคณะใหม่รักษาคณะเก่า สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพิ่มแรงจูงใจ ให้รางวัลเป็นการตอบแทน การบูรณาการการบริหารงานบุคคลกับหลักพุทธธรรม “อิทธิบาท 4” ที่มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องเป็นรูปแบบ “PRDMCVCV MODEL” ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน ได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรตามที่กำหนดไว้

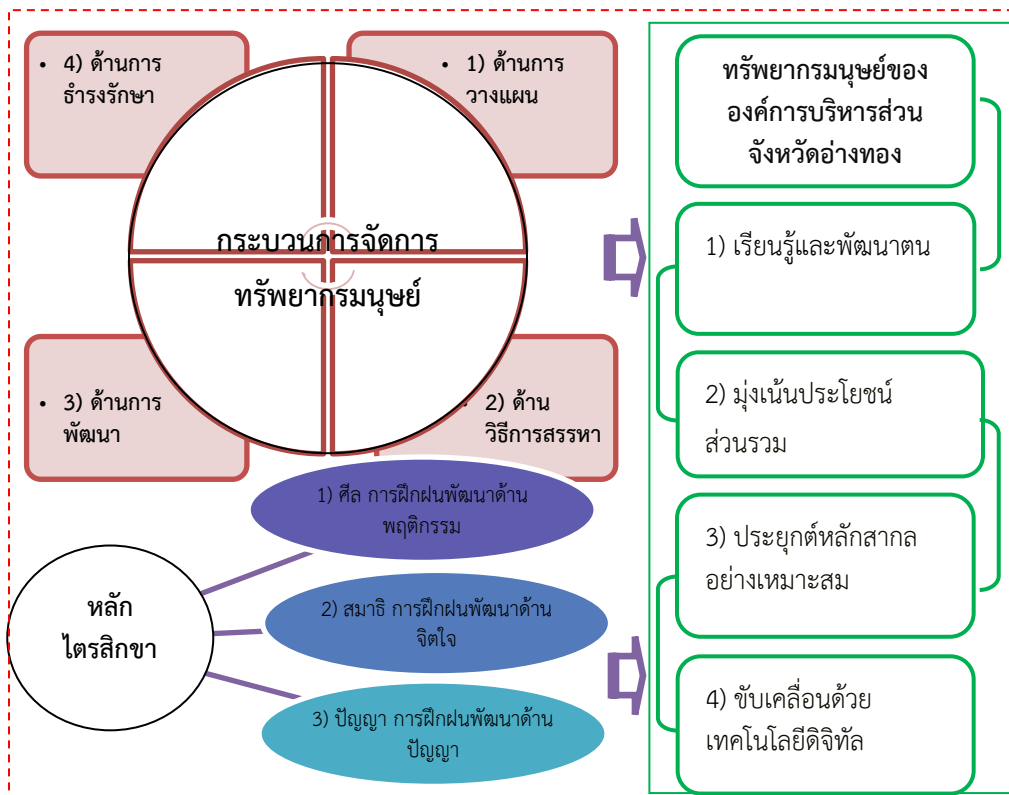
2) หลักไตรสิกขาสามารถร่วมกันทำนวยุทธพยากรณ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 52.8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ศีล (การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม) สามารถทำนวยุทธพยากรณ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ ปัญญา (การฝึกฝนพัฒนาด้านปัญญา) สามารถทำนวยุทธพยากรณ์ได้ร้อยละ 33.2 ตามลำดับ ฐิติทัศน์ นิพนธ์พิทยา (2562) ที่พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย สीलสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา ส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่พึงประสงค์คือ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับการสูญเสียจากการเปลี่ยนแปลง การพัฒนากำลังคุณภาพเพื่อให้เพียงพอสำหรับนำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทางก้าวหน้าในสายอาชีพ และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 2) พัฒนาด้านกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผนที่ดี มีการจัดองค์การที่ทันสมัย ใส่ใจการบังคับบัญชาสั่งการ ประสานงานทั่วองค์กร มีความแน่นอนในการควบคุม 3) ให้มีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ประกอบด้วย การปฏิบัติตามหลักศีลสิกขา (มีวินัย) การปฏิบัติตามหลักจิตตสิกขา (ใจสะอาด) การปฏิบัติตามหลักปัญญาสิกขา (ฉลาดหลักแหลม)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 1) ทรัพยากร

มนุษย์ที่พึงประสงค์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง 4 ด้านคือ การเรียนรู้และพัฒนาตน มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม และขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้านจะมีประสิทธิผลอีกด้วยอาศัยหลักของศีล การรักษาพฤติกรรม โดยการอบรมปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศีล 5 ประพฤติตนเป็นข้าราชการที่ดีมีคุณธรรม มีวินัยตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ดำรงตนตั้งมั่นในทางสุจริต หลักของสมาธิ การพัฒนาด้านจิตใจ โดยมีสติในการทำงาน มีความอดทน อดกลั้น พัฒนาจิตใจให้สงบมั่นคงเป็นคนมีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำนุบำรุงศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ และสังคมส่วนรวม และหลักของปัญญา การฝึกฝนพัฒนาปัญญา โดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ฝึกอบรมพัฒนาปัญญาทั้งจากการฟัง การอ่าน การปฏิบัติให้เห็นจริง รวมทั้งการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบขับเคลื่อนโดยใช้ฐานของข้อมูลความรู้ที่ได้ เพื่อเป็นทรัพยากรมีคุณค่าและพึงประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมนกัศ กฤดากร ณ อยุธยา (2560) ที่พบว่า 1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยทั่วไป สรุปได้ว่าเป็นหลักในการพัฒนาศักยภาพทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการเรียนรู้วิธีการ เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีขึ้นเพื่อพัฒนาการมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พบว่าพุทธศาสนามองว่ามนุษย์ที่พัฒนาแล้ว คือมนุษย์ที่ผ่านการฝึกฝนอบรมให้เกิดคุณสมบัติภายในและภายนอกอย่างสมบูรณ์ ได้แก่ คุณสมบัติทางกาย ทางศีล ทางจิต และทางปัญญา ที่ส่งผลต่อตนเองอย่างรอบด้าน เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์และวัตถุ ซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกายและวาจา สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการเรื่องพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย 3. วิเคราะห์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์วิสุทธิมรรค สรุปว่า หลักธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรคทั้งหมด 23 ตอน เป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและมีสติปัญญา รวมเรียกว่าเป็นหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพในมนุษย์นั่นเอง และหลักคำสอนในคัมภีร์วิสุทธิมรรคจัดรวมลงในไตรสิกขาได้อย่างเป็นระบบเป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

จากแผนภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ในครั้งนี้โดยมี ทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง 4 ด้านคือ การเรียนรู้และพัฒนาตน มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม และขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 4 ด้านจะมีประสิทธิผลด้วยอาศัยหลักของศีล การรักษาพฤติกรรม โดยการอบรมปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศีล 5 ประพฤติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีคุณธรรม มีวินัยตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ดำรงตนตั้งมั่น

ในทางสุจริต หลักของสมาธิ การพัฒนาด้านจิตใจ โดยมีสติในการทำงาน มีความอดทน อดกลั้น พัฒนาจิตใจให้สงบมั่นคงเป็นคนมีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำนุบำรุงศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและสังคมส่วนรวม และหลักของปัญญา การฝึกฝนพัฒนาปัญญา โดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ฝึกอบรมพัฒนาปัญญาทั้งจากการฟัง การอ่าน การปฏิบัติให้เห็นจริง รวมทั้ง การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบขับเคลื่อนโดยใช้ฐานของข้อมูลความรู้ที่ได้ เพื่อเป็นทรัพยากร มีคุณค่าและพึงประสงค์ขององค์กร

นอกจากนั้นต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน เช่น ปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากรทุกๆ ปี มีแผนพัฒนาที่โปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้และเน้นการมีส่วนร่วม เป็นต้น 2) ด้านการสรรหาบุคลากร เช่น สรรหาบุคคลที่เป็นคนดี มีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ดำเนินการสรรหาโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอย่างความยุติธรรม เป็นต้น 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น คำนึงถึงความต้องการพัฒนาของบุคลากร พัฒนาตรงตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายขององค์กร เป็นต้น 4) ด้านการธำรงรักษามูลค่าบุคลากร เช่น การทำให้บุคลากรพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน มีการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่ดีและขยันหมั่นเพียร ส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในอาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ควรปรับกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะด้านการวางแผน ด้านการสรรหา เพื่อให้ได้บุคลากรที่ตรงกับความต้องการ และมีคุณภาพเข้ามาสู่องค์กร

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปกำหนดเป็นค่านิยมร่วม ให้ทุกคนปฏิบัติร่วมกันทั้งหลักไตรสิกขา หลักภาวนา 4 เป็นต้น เพื่อให้เป็นองค์กรเชิงพุทธ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการวางแผนด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากรอย่างชัดเจนในแต่ละปี โดยให้ผู้ที่มีความสามารถและมีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. ควรมีการโอนย้ายตามความสมัครใจและเหมาะสม หรือสรรหาบุคลากรจากภายในองค์กรเพื่อให้เหมาะสมกับงานด้วย

3. ควรส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมเรื่องความสามารถของบุคลากรสำหรับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น และสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองในครั้งนี้ ไปศึกษากับหน่วยงานภาครัฐอื่นหรือศึกษากับหลายๆ หน่วยงานเพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น และจะสามารถใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อไป

2. ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นตัวแปรในการวิจัยให้มากขึ้น โดยขยายไปสู่มหาวิทยาลัยอื่น เพื่อพัฒนางานวิจัยและผลักดันหลักธรรมให้ไปสู่ผลการวิจัยในระดับสากลให้เป็นที่ยอมรับทั้งในฐานะคำสอนทางศาสนาและตัวชีวิตที่เป็นสากล

เอกสารอ้างอิง

- ไกรวิน ไชยวรรณ. (2559). *การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คมณัฏ กฤดากร ณ อยุธยา. (2560). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์วิสุทธิมรรค. *วารสารพุทธมอค์*, 2(2), 22-39.
- ฐิติทัศน์ นิพนธ์พิทยา. (2562). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดชากร แก่นเมือง และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2556). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *สืบค้น 12 มิถุนายน 2565*, จาก http://www.hu.ac.th/conference/conference2013/Proceedings2013/pdf/Book3/Poster1/235_209-218.pdf
- พระมหาศุภกิจ สุภกิจใจ (ภักดีแสน). (2558). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พิมพ์ลิขิต ทองรอด. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 1(2), 49–79.
- วรภรณ์ พงษ์ดี. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง. *วารสารไตรศาสตร์ Three- Science*. 1(1), 77-85.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 3rded, New York: Harper and Row.

การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตร
ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*

INFORMATION MANAGEMENT IN THE SOCIAL MEDIA AGE

BY KALAMA SUTTA' INTEGRATION OF MINISTRY OF

DIGITAL ECONOMY AND SOCIETY

ธำรงเกียรติ อุทัยสง, บุญทัน ดอกโรสง, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ่ง

Thamrongkiat Uthaisang, Boonton Dockthaisong, Kiattisak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: thamrongkiatu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

ผลวิจัยพบว่า 1. การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย พบว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงาน และหลักกาลามสูตร ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตร ได้แก่ การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย 4 ด้านคือ การบริหารจัดการวินัยของสื่อ การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ การมีกรอบกติกาที่ชัดเจน และการจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร โดยมีบูรณาการหลักกาลามสูตรในการบริหารข้อมูลข่าวสาร ทั้ง 10 ด้าน อย่างหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อ ๆ กันมา อย่างหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อ ๆ กันมา อย่างหลงเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่างหลงเชื่อด้วยการอ้างตำรา อย่างหลงเชื่อเพราะตรรกะ อย่างหลงเชื่อเพราะการอนุমান อย่างหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก อย่างหลงเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่ตนยึดถือ อย่างหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก อย่างหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูของเรา

คำสำคัญ: การบริหารข้อมูลข่าวสาร; โซเชียลมีเดีย; การบูรณาการหลักกาลามสูตร

Abstract

This research paper aimed to study information management in the social media era by integrating the Kalama Sutta of the Ministry of Digital Economy and Society, conducted with mixed research methods.

The results showed that: 1. Information management in the social media era was at a high level ($\bar{X} = 4.20$) 2. Factors affecting information management in the social media era were found to driving operations, and the Kalama Sutra affected information management in the social media era by the Ministry of Digital Economy and Society at a statistically significant level of 0.01. 3. Information management model in the social media era by integrating the Kalama Sutra principles, including four aspects of information management in the social media era, namely media discipline management, media recipient discipline management, having a clear framework of rules, and establishing a central information management centre, with the integration of the Kalama Sutta in information management in all ten areas, namely, not to be fooled by what people say over and over. Do not be fooled by the quotes; do not be fooled by logic. Be aware of inferences. Be mindful of the symptoms that appear. Do not be fooled because it is compatible with your theory, do not be fooled by outward appearances, and do not be fooled because they are respected as our teachers.

Keyword: Information Management; Social Media; Kalama Sutta' Integrating

บทนำ

หน่วยงานหลักที่ดูแลเกี่ยวกับโซเชียลมีเดีย (Social Media) ในประเทศไทยก็คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่ผ่านมากระทรวงฯ ได้ร่วมกับศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (PCT) (ศปอส.ตร.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระดมทุกกลยุทธ์เพื่อให้ประชาชนคนไทยรู้เท่าทันสื่อลวง ทั้งในแง่ของการจัดการกับข่าวปลอม และการปราบปรามดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมายโดยเน้นข่าวที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน 4 กลุ่มข่าว คือ กลุ่มภัยพิบัติ กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มผลิตภัณฑ์สุขภาพ และกลุ่มนโยบายรัฐบาล และพบว่าตลอดระยะเวลาราว 1 ปี นับตั้งแต่จัดตั้งศูนย์ฯ (1 พ.ย. 62-30 พ.ย. 63) มีการส่งเคสเกี่ยวกับข่าวปลอมและบิดเบือน เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบของ ศปอส.ตร.ทั้งสิ้น 660 เรื่อง และมีการดำเนินคดี

26 เรื่อง รวมผู้กระทำความผิด 61 ราย แบ่งเป็นการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ 14 เรื่อง จำนวน 21 ราย และการดำเนินคดีตาม พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 12 เรื่อง จำนวน 40 ราย และมีจำนวนคดีที่ทำการประชาสัมพันธ์ 96 ราย รวมคดีที่ดำเนินการแล้ว 157 ราย โดยมีจำนวนเป้าหมายที่เข้าทำการตรวจค้นตามหมายศาล 53 หมาย ด้านผลการดำเนินงานช่วง 1 ม.ค.-30 พ.ย. 63 มีการจับกุมผู้โพสต์ข่าวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์ไปแล้ว 20 ครั้ง จำนวน 104 ราย รวมทั้งเห็นแนวโน้มการกระทำความผิดในคดีประเภทนี้เริ่มลดลง ซึ่งเป็นผลจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นเพื่อให้มีการใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทันและสร้างสรรค์ สามารถรับข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้บริโภคควรเลือกเสพข่าวจากหลายช่องทางและใช้วิธีการ 12 ข้อดังต่อไปนี้ในการตรวจสอบข่าวปลอมได้แก่ 1) อ่านข่าวทั้งหมดโดยไม่เชื่อพาดหัวข่าวเพียงอย่างเดียว 2) ตรวจสอบ URL ของเว็บไซต์ที่นำมาเผยแพร่ 3) ตรวจสอบแหล่งที่มาตัวตนของผู้เขียน 4) ดูความผิดปกติของตัวสะกดภาษาที่ใช้หรือการเรียบเรียง 5) พิจารณาภาพประกอบข่าว 6) ตรวจสอบวันที่ของการเผยแพร่ข่าว 7) ตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ผู้เขียนนำมาใช้ 8) หาข้อมูลเปรียบเทียบกับเว็บไซต์อื่น 9) ตรวจสอบว่าข่าวสารที่ส่งต่อกันมามีวัตถุประสงค์ใด 10. พิจารณาความสมเหตุสมผลของข่าว 11) ตรวจสอบอคติของตนเอง และ 12) หากมีคำถามหรือข้อสงสัยควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (รัฐบาลไทย, 2564)

ข้อแนะนำของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชาวกาลามะ ที่อาศัยอยู่ในเกสปุตตนิคม แคว้นโกศล เนื่องจากในสมัยนั้นมีผู้वादอ้างตนในคุณวิเศษกันมาก เชิดชูแต่ลัทธิของตน พุทธจากระทบกระเทียบคู่มั่นลัทธิอื่น พร้อมทั้งชักจูงมิให้เชื่อลัทธิอื่น เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จถึงเกสปุตตนิคมดินแดนที่เต็มไปด้วยผู้वादอ้าง ชาวกาลามะได้ทูลถามด้วยความสงสัยว่าใครพูดจริง ใครพูดเท็จ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงกาลามสูตร ว่าด้วยวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนสงสัยหรือหลักความเชื่อ 10 ประการ เป็นหลักตัดสิน คือ 1) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตาม ๆ กันมา 2) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา 3) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ 4) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ 5) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ 6) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน 7) อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล 8) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พึงใจไว้แล้ว 9) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ 10) อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่าเป็นครูของเรา เมื่อใดสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านั้นเป็นอกุศลหรือมีโทษเมื่อนั้นพึงละเสีย และเมื่อใดสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านั้นเป็นกุศลหรือไม่มีโทษ เมื่อนั้นพึงถือปฏิบัติ ดังนั้นพระสูตรนี้ท่านมิได้ห้ามมิให้เชื่อ แต่ให้เชื่อด้วยมีปัญญาประกอบด้วย มิฉะนั้น

ความเชื่อต่าง ๆ จะไม่พ้น “ความงมงาย” และไม่พึงแปลความเลยเถิดไปว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนไม่ให้เชื่อสิ่งเหล่านี้ และให้เชื่อสิ่งอื่นนอกจากนี้ แต่พึงเข้าใจว่า แม้แต่สิ่งเหล่านี้ซึ่งบางอย่างก็เลือกเอามาแล้วว่า เป็นสิ่งที่น่าเชื่อที่สุด ท่านก็ยังเตือนไม่ให้หลงใหลเชื่อ ไม่ให้ด่วนเชื่อ ไม่ให้ถือเป็นเรื่องตัดสินเด็ดขาด ยังอาจผิดพลาดได้ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้ดีกว่าก่อน (สุชีพ ปุณฺณภาพ, 2515)

ดังนั้นการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียจึงสอดคล้องกับหลักกาลามสูตรดังกล่าว คือ ไม่ให้เชื่อสิ่งใดๆ อย่างงมงายโดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นจริงถึงคุณโทษและโทษ หรือดี ไม่ดี ก่อนเชื่อ แนวคิดและหลักสูตรที่สอนให้คนมีเหตุผลไม่หลงเชื่อ งมงาย ต่อเมื่อใดพิจารณาเห็นด้วยปัญญาเป็นต้น แล้วจึงควรละหรือถือปฏิบัติตามนั้น สิ่งที่ควรรู้นั้นมีเพียงง่าย ๆ นิดเดียวคือ เชื่อแต่สิ่งที่เมื่อรู้แล้วไม่ทำให้เดือดร้อน รวมถึงไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ไม่มีโทษ และจรรโลงสังคม ทำให้คนอื่นเป็นสุข เป็นกุศล และปฏิบัติหรือสัมผัสด้วยตนแล้วเป็นจริง เห็นจริงนั้นแหละเราจึงเชื่อได้อย่างสนิทใจ ดังนั้นแล้วก็ขึ้นอยู่กับว่าถึงมันอาจทำให้เราเดือดร้อนคือมีโทษแล้วแต่เราพร้อมเสี่ยงพร้อมรับผลนั้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” การศึกษาค้นหานี้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักกาลามสูตรเข้ามาศึกษาร่วมกับศาสตร์ด้านการสื่อสารและด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้เห็นถึงแนวการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยใช้หลักกาลามสูตร โดยจะศึกษาเกี่ยวกับหลักกาลามสูตร การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ว่าส่งผลต่อการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมหรือไม่ ผลจากการศึกษาค้นหานี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยใช้หลักกาลามสูตรของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 3,130 คน (ฐานข้อมูลภาครัฐ, 2564)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 คน

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มรัฐมนตรีหรือผู้ช่วยรัฐมนตรี จำนวน 1 คน ข้าราชการระดับสูงของกระทรวง จำนวน 6 คน ข้าราชการระดับปฏิบัติการ จำนวน 6 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การขับเคลื่อนการดำเนินงาน 3) หลักกาลามสูตร และ 4) การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 355 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอย

พหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.635) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ การบริหารจัดการวินัยของสื่อ ($\bar{X}=4.26$) อยู่ในระดับมาก 3 ด้านได้แก่ มีกรอบกติกาที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.19$) การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ ($\bar{X}=4.17$) และจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การขับเคลื่อนการดำเนินงาน อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผลการทดสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปรการขับเคลื่อนการดำเนินงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.206	.173		6.983**	.000
ยุทธศาสตร์ (Go)	.339	.052	.369	6.537**	.000
โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (In)	.163	.058	.182	2.826**	.005
การป้องกันและคุ้มครองปัจเจกบุคคล (Se)	.130	.049	.149	2.645**	.009
กำลังคน (Ma)	.089	.040	.107	2.246*	.025

Multiple R = .868^d R Square = .471 Adjusted R Square = .465 Std. Error = .465
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มี 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ แสดงว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานสามารถร่วมกันทำนายการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 46.5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ยุทธศาสตร์สามารถทำนายการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือ โครงสร้างพื้นฐาน ด้านดิจิทัล สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.2 การป้องกันและคุ้มครองปัจเจกบุคคล สามารถทำนายได้ร้อยละ 14.9 และกำลังคน สามารถทำนายได้ร้อยละ 10.7 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.206 + .339Z_{Go} + .163Z_{In} + .130Z_{Se} + .089Z_{Ma}$$

$$Z = .369Z_{Go} + .182Z_{In} + .149Z_{Se} + .107Z_{Ma}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักกาลามสูตร อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผลการทดสอบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงหลักกาลามสูตรที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปรหลักกาลามสูตร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.321	.137		2.346*	.020
อย่าหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็น ครูหรืออาจารย์ของเรา (Dham10)	.263	.041	.303	6.486**	.000
อย่าหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก (Dham9)	.259	.049	.280	5.265**	.000
อย่าหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อๆ กันมา (Dham2)	.175	.041	.181	4.310**	.000
อย่าหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก (Dham7)	.112	.036	.130	3.072**	.002
อย่าหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อๆ กันมา (Dham1)	.112	.039	.113	2.895**	.004

Multiple R = .850^f R Square = .722 Adjusted R Square = .718 Std. Error = .337
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักกาลามสูตรที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มี 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักกาลามสูตรสามารถร่วมกันทำนายการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 71.8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อย่าหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูหรืออาจารย์ของเรา สามารถทำนายการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 30.3 รองลงมาคือ อย่าหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.0 อันดับสามคือ อย่าหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อๆ กันมา

สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.1 อย่าหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก สามารถทำนายได้ร้อยละ 13.0 และอย่าหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อๆ กันมา สามารถทำนายได้ร้อยละ 11.3 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .321 + .263Z_{Dham10} + .259Z_{Dham9} + .175Z_{Dham2} + .112Z_{Dham7} + .112Z_{Dham1}$$

$$Z = .303Z_{Dham10} + .280Z_{Dham9} + .181Z_{Dham2} + .130Z_{Dham7} + .113Z_{Dham1}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตร ได้แก่ การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย 4 ด้านคือการบริหารจัดการวินัยของสื่อ การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ การมีกรอบกติกาที่ชัดเจน และการจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร โดยมีบูรณาการหลักกาลามสูตรในการบริหารข้อมูลข่าวสาร ทั้ง 10 ด้าน อย่าหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อๆ กันมา อย่าหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อๆ กันมา อย่าหลงเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่าหลงเชื่อด้วยการอ้างตำรา อย่าหลงเชื่อเพราะตรรกะ อย่าหลงเชื่อเพราะการอนุমান อย่าหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก อย่าหลงเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่ตนยึดถือ อย่าหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก อย่าหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูของเรา

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้สภาพการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ การบริหารจัดการวินัยของสื่อ อยู่ในระดับมาก 3 ด้านได้แก่ มีกรอบกติกาที่ชัดเจน การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ และจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสิฐ นันทินบัณฑิต (2563) ที่พบว่า การบริหารการข่าวของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การเตรียมการด้านการข่าว (2) การจัดทำประเด็นด้านการข่าว (3) การปฏิบัติการด้านการข่าว (4) การตัดสินใจสั่งการ (5) การติดตามตรวจสอบประเมินผลและรายงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ เตชะนอก และพันทิวา ทับภูมิ (2562) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$ (S.D.=0.54) และจากการตรวจสอบรายการระบบและกลไกการทำงานรูปแบบวิธีการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์วิทยาเขตขอนแก่น โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 66.06

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

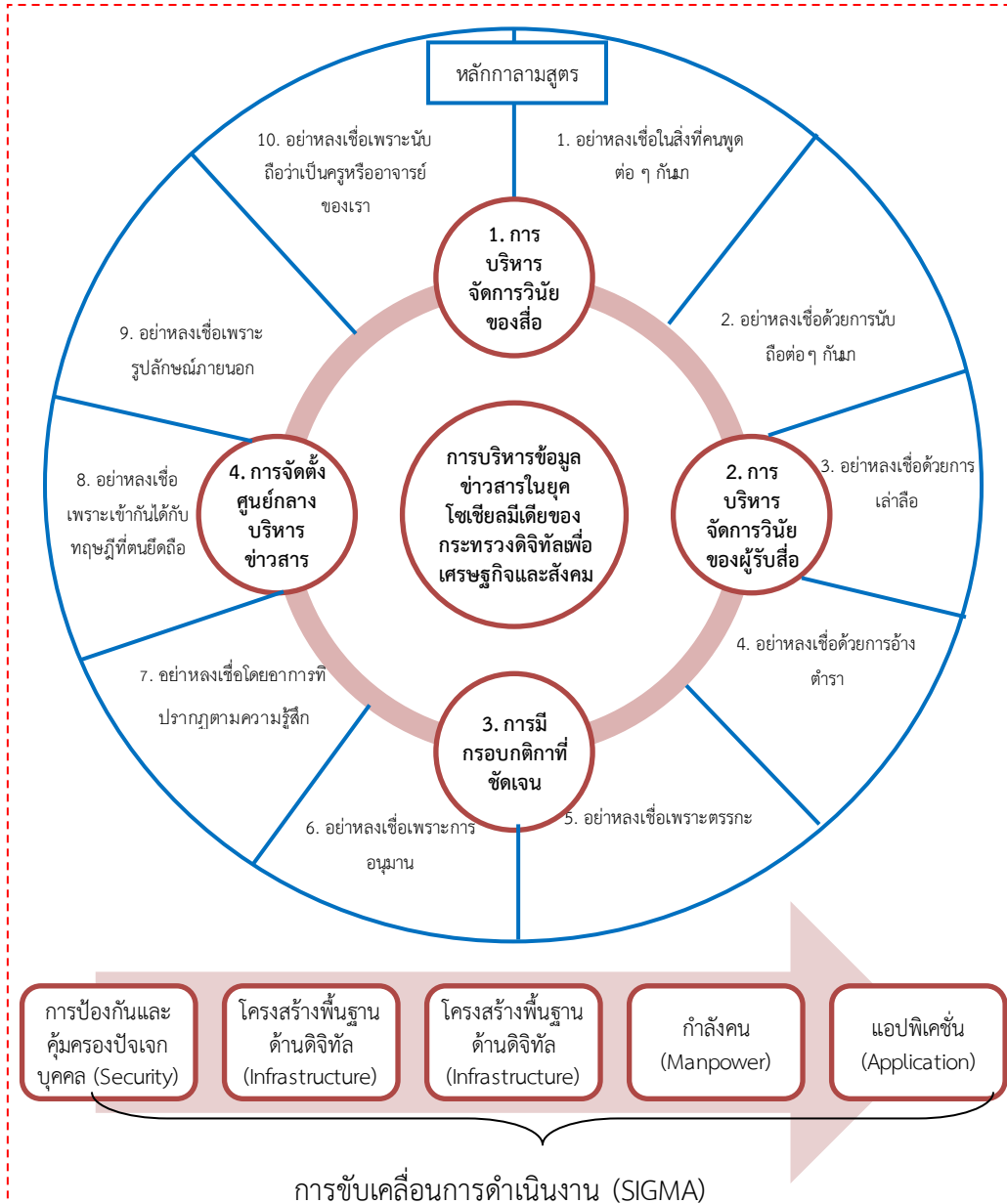
1) การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มี 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ แสดงว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 46.5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ยุทธศาสตร์สามารถทำนุบำรุงการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 36.9 รองลงมาคือ โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 18.2 การป้องกันและคุ้มครองปัจเจกบุคคล สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 14.9 และกำลังคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรชัย หล้าสาคร (2562) ที่พบว่า ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของการขับเคลื่อนการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยจูงใจสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 24.30

2) หลักกาลามสูตรที่ส่งผลต่อการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มี 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักกาลามสูตรสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 71.8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อย่าหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูหรืออาจารย์ของเรา สามารถทำนุบำรุงการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ร้อยละ 30.3 รองลงมาคือ อย่าหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 28.0 อันดับสามคือ อย่าหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อ ๆ กันมา สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 18.1 อย่าหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 13.0 และอย่าหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อ ๆ กันมา สามารถทำนุบำรุงได้ร้อยละ 11.3 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา ตรีโรจนานนท์ (2560) พบว่า พระสงฆ์นำหลักโยนีสมนสิการในการปรับฐานคิดเมื่อรับสื่อและใช้กาลามสูตรเพื่อพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งสารตลอดจนตัวสาร โดยกระบวนการทั้งหมดดำเนินบนฐานแห่งสติ ในการนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับความรู้ทางธรรมด้วยค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-square) พบว่า ความรู้จากการศึกษาทางโลกมีผลต่อความเข้าใจในหลักธรรม ได้แก่ พระภิกษุ สามเณรที่มีการศึกษาทางโลกสูงมีความเข้าใจในหลักธรรมสูงตามไปด้วย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ รูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตร ได้แก่ การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดีย 4 ด้านคือ การบริหารจัดการวินัยของสื่อ การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ การมีกรอบกติกาที่ชัดเจน และการจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร โดยมีบูรณาการหลักกาลามสูตรในการบริหารข้อมูลข่าวสาร ทั้ง 10 ด้าน อย่างหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อๆ กันมา อย่างหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อ ๆ กันมา อย่างหลงเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่างหลงเชื่อด้วยการอ้างตำรา อย่างหลงเชื่อเพราะตรรกะ อย่างหลงเชื่อเพราะการอนุมาน อย่างหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก อย่างหลงเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่ตนยึดถือ อย่างหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก อย่างหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูของเรา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริศ ข่ายสุวรรณ และคณะ (2560) ที่พบว่า กาลามสูตรเป็นพระสูตรแสดงหลักวิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย การคัดกรองข้อมูลสื่อสาร การใช้เหตุผลมายืนยันเกี่ยวกับความเชื่อว่าจะเชื่ออย่างไร ด้วยวิธีการ 10 ประการ เป็นหลักปฏิบัติประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสแนะนำให้แกชาวกาลามะ และยังเอื้อประโยชน์ต่อคนในยุคสังคมดิจิทัลที่เจริญด้วยเทคโนโลยี แต่การรับรู้ข้อมูลอย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้เกิดปัญหาจากความเจริญเหล่านี้ คือ ผู้บริโภคข่าวสารเกิดความหลงเชื่อข้อมูลที่ได้รับไปโดยไม่รู้ตัว ขาดการพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ ทำให้เกิดปัญหามาตาม การประยุกต์เนื้อหาในกาลามสูตรต่อสังคมไทยปัจจุบัน เป็นการสนับสนุนความเชื่อให้เกิดประโยชน์ ก่อนที่จะเชื่อต้องพิจารณาด้วยสติและปัญญา เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งกันในข้อมูลข่าวสาร ควรนำพระสูตรนี้ไปประกอบในการนำไปใช้ในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นหลักส่งเสริมความเชื่อของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชาวพุทธให้มีความหนักแน่นในการบริโภคข้อมูลตามสื่อ และทำให้เกิดความเห็นชอบ มีความประพฤติให้สอดคล้องกับหลักศรัทธาได้อย่างถูกต้อง เมื่อแต่ละคนมีความเห็นที่ถูกต้องแล้ว จะสร้างสังคมแห่งสัมมาทิฐิ สังคมแห่งความศรัทธากำกับด้วยปัญญา มีความเชื่อประกอบด้วยเหตุมีผล ไม่ม่งมาย สามารถดำรงชีวิตในสังคมเทคโนโลยีอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้กิจกรรมการถอดบทเรียนตามหลักกาลามสูตรของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา” โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้เรียนระดับปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สาขาการบริหารการศึกษา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบการถอดบทเรียน และแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ อันเกิดมาจากการทำกิจกรรมการถอดบทเรียนตามหลักกาลามสูตร ผลการศึกษาพบว่า การใช้กิจกรรมการถอดบทเรียนตามหลักกาลามสูตรทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) มีสติและสมาธิอยู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ทบทวนบทเรียนและสรุปสาระสำคัญ 3) การศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจักษ์ญาณ และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

องค์ความรู้

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของพระพุทธวจนิตเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียโดยบูรณาการหลักกาลามสูตรของพระพุทธวจนิตเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สรุปได้ว่า การบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเซียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 4 ด้านคือ 1. การบริหารจัดการวินัยของสื่อ 2. การบริหารจัดการวินัยของผู้รับสื่อ 3. การมีกรอบกติกาที่ชัดเจน 4. การจัดตั้งศูนย์กลางบริหารข่าวสาร โดยมีบูรณาการหลักกลาสมสูตรในการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเซียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. อย่าหลงเชื่อในสิ่งที่คนพูดต่อ ๆ กันมา โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไม่หลงเชื่อในข่าวสารที่ปัจจุบันมีความหลากหลาย ไม่หลงเชื่อในสิ่งที่คนอื่นพูดหรือแชร์ต่อ ๆ กันมา หาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข่าวสารอย่างกระจ่างชัด รู้จักคิดแยกแยะเรื่องจริงเรื่องเท็จ พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือหรือไม่

2. อย่าหลงเชื่อด้วยการนับถือต่อ ๆ กันมา โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องส่งเสริมให้ประชาชนวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วนในหนังสือ ตำรา สืบเสาะให้หายสงสัยว่าก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ วิเคราะห์อย่างใช้เหตุผลในคำสอนของคนรุ่นเก่า พิจารณาส่สิ่งที่เคยทำต่อ ๆ กันมาว่าเป็นประโยชน์หรือไม่ ฝึกใช้หลักการหรือวิทยาศาสตร์เสียก่อนค่อยเชื่อหรือนำไปใช้ต่อ

3. อย่าหลงเชื่อด้วยการเล่าลือ โดยมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนพิจารณาให้ดีเพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถตกแต่งภาพหรือบิดเบือนข้อมูลได้ ทำให้ข่าวลือ ข่าวลวงแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วต้องตรวจสอบเสียก่อน เมื่อพบเจอข่าวลือ ต้องตรวจสอบแหล่งที่มาว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ บางครั้งเล่าลือที่ไม่รู้ต้นตอต้องตั้งสมมติฐานไว้เบื้องต้นว่าเป็นเท็จ และควรตรวจสอบหรือลองปฏิบัติให้เห็นผลก่อน

4. อย่าหลงเชื่อด้วยการอ้างตำรา โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนพิจารณาให้ดีเพราะบางข้อมูลที่เขียนไว้ในตำราก็อาจล้าหลังไปแล้ว อย่าหลงเชื่อเพราะในบางตำราก็มีการอ้างผิดหรือเป็นการหลอกลวงได้ ควรพิจารณาให้ดีเพราะบางครั้งเป็นการอ้างผลงานวิจัยเพื่อการค้า เพื่อทำให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อ ตำราบางทีก็ถูกบางทีก็ไม่ถูก ต้องมีการอ้างอิงหลายๆ ทาง และประเมินความสมเหตุสมผลของตำราก่อน

5. อย่าหลงเชื่อเพราะตรรกะ โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนอย่าหลงเชื่อเพราะเหตุผลบางอย่างก็อาจจะถูกหรือเป็นไปตามข้อสันนิษฐาน ถ้าเรื่องใดหรือข้อมูลใดยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนให้สงสัยไว้ก่อนว่าเป็นเรื่องเท็จ หากมีคำถามหรือข้อสงสัยในข้อมูลข่าวสารนั้นควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม ตรวจสอบไตร่ตรองในการรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ และพิจารณาอย่างถี่ถ้วนตามหลัก “โยนิโสมนสิการ”

6. อย่าหลงเชื่อเพราะการอนุมาน โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนให้ตรวจสอบวันที่ของการเผยแพร่ข่าวสาร ว่ามีความเป็นปัจจุบันแค่ไหน ให้ตรวจสอบแหล่งข้อมูลและผู้เขียนนำมาใช้ว่ามาจากแหล่งข้อมูลใด หาข้อมูลเปรียบเทียบกับเว็บไซต์อื่น หรือแหล่งข่าวอื่นด้วย การฝึกสติหรือสมาธิจะช่วยให้รู้เท่าทันไม่ตัดสินใจด้วยความรีบร้อน เทคโนโลยีใหม่เปลี่ยนแปลงเร็ว ต้องมีความเฉลียวใจจึงจะไม่ตกเป็นเหยื่อ

7. อย่าหลงเชื่อโดยอาการที่ปรากฏตามความรู้สึก โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตรวจสอบว่าข่าวสารที่ส่งต่อกันมา มีวัตถุประสงค์ใด พิจารณาความสมเหตุสมผลของข่าว อย่าเอาแค่ความสนใจหรือชอบใจของตนเป็นที่ตั้ง ต้องตรวจสอบอคติของตนเองด้วยว่ามีความชอบเป็นส่วนตัวหรือไม่ อย่ารีบตัดสินใจเพราะเป็นความชอบส่วนตัวของเรา ข้อมูลที่ปรากฏตามสื่อออนไลน์ต้องตรวจให้แต่ใจอย่าหลงเชื่อ

8. อย่าหลงเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่ตนยึดถือ โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนให้อ่านข่าวทั้งหมดโดยไม่เชื่อพาดหัวข่าวเพียงอย่างเดียว ควรตรวจสอบ URL ของเว็บไซต์ที่นำมาเผยแพร่ เพราะสื่อมวลชนหรือนักข่าวที่มีจรรยาบรรณกำกับบางครั้งก็ขาดจรรยาบรรณในการนำเสนอ ศึกษาหลายๆ ช่องทางและยอมรับความแตกต่างของข้อมูล เข้าใจ เรียนรู้สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของข่าวสาร

9. อย่าหลงเชื่อเพราะรูปลักษณ์ภายนอก โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตรวจสอบแหล่งที่มาตัวตนของผู้เขียนก่อนอย่ามองแค่หน้าตาดี แล้วหลงเชื่อเลย ให้ดูความผิดปกติของตัวสะกดภาษาที่ใช้หรือการเรียบเรียงด้วย ให้พิจารณาภาพประกอบข่าวที่นำเสนอว่าเป็นภาพเก่า หรือภาพตัดต่อหรือไม่ อย่าหลงเชื่อเพียงเพราะว่าแต่งกายดี อย่าหลงเชื่อเพียงเพราะว่าพูดดี มีมารยาท

10. อย่าหลงเชื่อเพราะนับถือว่าเป็นครูหรืออาจารย์ของเรา โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่า เมื่อครู อาจารย์เล่าให้ฟังก็ต้องใช้วิจารณญาณ มีเหตุมีผล รับฟังครู อาจารย์อย่างมีเหตุผล แต่มิใช่ได้เถียงเพื่อต้องการเอาชนะคะคานหรือด้วยความก้าวร้าว ต้องนำข่าวสารจากครู อาจารย์นั้นไปพิสูจน์ และตรวจสอบข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง อย่าหลงเชื่อเพราะสถาบัน แต่ให้พิจารณาความคิด ความชำนาญของอาจารย์ อย่าหลงเชื่อเพียงเพราะครู อาจารย์บอกว่าถูกต้อง แต่ต้องลงมือพิสูจน์ ปฏิบัติจริง

และการบริหารข้อมูลข่าวสารในยุคโซเชียลมีเดียของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานแบบ SIGMA ประกอบด้วย การป้องกันและ

คุ้มครองปัจเจกบุคคล (Security) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (Infrastructure) การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ทันสมัย (Government) การจัดกำลังคนที่เพียงพอ (Manpower) และการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) ให้ประชาชนได้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรกำหนดแผนการพัฒนาด้านการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง และทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเพื่อสร้างจุดแข็งให้กับการทำงานของกระทรวงอย่างต่อเนื่อง และเป็นเอกภาพ อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระทรวง

2. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรนำหลักกาลามสูตร มาเป็นแนวนโยบายให้ประชาชนให้ศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อไม่ดีในโลกโซเชียลมีเดีย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรมีการขยายศูนย์เฝ้าระวังและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของบุคคลทางไซเบอร์ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด และให้ความรู้กับประชาชนในการใช้งานในโลกออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ด้วย

2. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรมียุทธศาสตร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ภาคธุรกิจเพื่อช่วยให้การทำงานได้ง่ายขึ้น และส่งเสริมให้มีการยกระดับขีดความสามารถเชิงดิจิทัลของภาครัฐให้เป็นเอกภาพและเห็นผลจริง อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระทรวง

3. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรมีการส่งบุคลากรออกให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อต่อยอดคนไทยให้มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ว่ามีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน และมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนา กระทรวงในยุคปัจจุบัน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดหลักสูตรยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลกับมหาวิทยาลัยเอกชน ว่ามีความแตกต่างในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสถาบันการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- โกสิฐ นันทินบัณฑิต. (2563). การบริหารการข่าวของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(2), 489-502.
- ฐานข้อมูลภาครัฐ. (2564). หน่วยงานในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.oic.go.th/ginfo/page1.asp>
- รัฐบาลไทย. (2564). ดีอีเอส เผยตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม 1 ปีดำเนินคดีผู้กระทำความผิดแล้ว 61 ราย. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/ContentsDetails/37246>.
- วิศ ข่ายสุวรรณ และคณะ. (2562). กาลามสูตร : หลักความเชื่อในยุคดิจิทัล. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 4(2), 178-194
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2553). *การใช้กิจกรรมการถอดบทเรียนตามหลักกาลามสูตรของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรชัย หล้าสาคร. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพ จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารหัวหินสุขใจ ไกลกังวล*, 4(1), e0055
- สุชีพ ปัญญาภาพ. (2515). *พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เกษมบรรณกิจ.
- อมรรัตน์ เตชะนอก และพันทิวา ทับภูมิ. (2562). การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. *วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม*, 6(2), 25-35.
- อลิชา ตรีโรจนานนท์. (2560). *การใช้กระบวนการทางปัญญาตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อการรู้เท่าทันสื่อของพระสงฆ์ไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd. ed.). New York: Harper and Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร*

BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION FOR TOURISM ORGANIZATION EFFICIENCY ENHANCEMENT OF TOURISM COMPANIES IN THE BANGKOK METROPOLIS

จิตกร วิจารณ์รงค์, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สมาน งามสนิท

Chittakorn Vijannarong, Vatcharin Chansilp, Sman Ngamsnit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: soda0.001@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของประสิทธิภาพการบริหารจัดการบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านได้แก่ การพัฒนา รองลงมาคือ ความพึงพอใจ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้านได้แก่ การปรับเปลี่ยน การผลิตหรือผลิตภัณฑ์ และประสิทธิภาพตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว พบว่า การจัดการของบริษัทท่องเที่ยว และหลักสัปปริสธรรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวได้ร้อยละ 58.9 และ 74.6 (Adj. $R^2=0.589, 0.746$) 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว คือ 1) หลักอัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) และหลักมัตตัญญาตา (รู้ประมาณ) บูรณาการเข้ากับ “การผลิตหรือผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว” 2) หลักอัตตัญญาตา (รู้ตน) บูรณาการเข้ากับ “ประสิทธิภาพ (การใช้ทรัพยากร) ของบริษัทท่องเที่ยว” 3) หลักกัตถัญญาตา (รู้ผล) และหลักปุคคณัญญาตา (รู้บุคคล) บูรณาการเข้ากับ “การสร้าง ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว” 4) หลักกาลัญญาตา (รู้กาล) บูรณาการเข้ากับ “การปรับเปลี่ยนของบริษัทท่องเที่ยว” 5) หลักปริสสัญญาตา (รู้ชุมชน) บูรณาการเข้ากับ “การพัฒนาของบริษัทท่องเที่ยว”

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม; ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการท่องเที่ยว

*Received August 8, 2022; Revised August 27, 2022; Accepted August 27, 2022

Abstract

The objectives of this research paper were to study Buddha-dhamma Integration for Tourism Organization Efficiency Enhancement of Tourism Companies in Bangkok, conducted by mixed research methods.

The research results were as follows: 1. The general condition of the management effectiveness of tourism companies in Bangkok was found to be at a high level ($\bar{X}=4.19$). Two aspects were at the highest level, namely the development, followed by satisfaction aspects, and 3 aspects were at the high level, namely, aspects of adjustments, productivity or products and efficiency, respectively. 2. Factors affecting the effectiveness of tourism management were found that the management of tourism companies and the principle of Sappurisa-Dharma affected the effectiveness of tourism management with a statistically significant level of 0.05, which could jointly predict the effectiveness of tourism management at 58.9 per cent and 74.6 per cent (Adj. $R^2 = 0.589, 0.746$). 3. Integration of Buddhist principles to promote the effectiveness of tourism management was as follows: 1) Dhammayuta (knowing the cause) and Mattanyutta (know moderation) principles integrated with "Tourism productivity or products" 2) Attanyuta (know oneself) principle integrated with "efficiency (resource utilisation) of tourism companies" 3) Atthanyata (no results) and the principle of Pukkalanyuta (knowing a person) was integrated with "Creating satisfaction for tourists" 4) The principle of Kalannyuta (knowing time) integrated with "Modifications of tourism companies" 5) Parisanyuta (knowing the community) integrated with "Development of a tourism company".

Keyword: Buddha Dhamma Integration; Efficiency; Tourism Administration

บทนำ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องจากประเทศไทยพึ่งพิงตลาดท่องเที่ยวจากต่างประเทศในระดับสูง ถ้าย้อนไปดูในปี 2562 รายได้ประมาณ 2 ใน 3 มาจากตลาดต่างประเทศ ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าสู่ประเทศประมาณ 39.8 ล้านคน สร้างรายได้รวม 2 ล้านล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวไทยเดินทางรวม 172 ล้านคน-ครั้ง สร้างรายได้

ประมาณ 1 ล้านล้าน แต่หลังจากเข้าสู่ยุคโควิด-19 คนไทยต้องอยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเดินทางได้ส่งผลให้ปี 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยเพียง 6.7 ล้านคน ในขณะที่นักท่องเที่ยวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศราว 95-100 ล้านคน-ครั้ง ส่งผลให้รายได้รวมจากการท่องเที่ยวหดตัวเหลือ 7.5 แสนล้าน หรือลดลงราว 70-80% จากปี 2562 (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2564)

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ไม่สามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับตัว และหาแนวทางสร้างรายได้ที่แตกต่างจากในอดีต เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้แม้โควิด-19 จะยังดำเนินอยู่ ปี 64 จะเป็นเรื่องของ การปรับตัว ปี 65 เป็นเรื่องของ การเปลี่ยนแปลง การท่องเที่ยวหลังโควิด-19 จึงต้องมุ่งสู่ท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในระดับประเทศจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น มุ่งหน้าสู่การท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High value tourism) ใน 3 เรื่อง ทั้งมีมูลค่าสูงในเรื่องของเศรษฐกิจ มูลค่าสูงในเรื่องสิ่งแวดล้อม มูลค่าสูงในเรื่องของสังคม โดยอยู่บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีปริมาณนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (Optimum scale) ภาพเดิมที่เคยเกิดในอดีตอย่างเช่น คนเยอะเต็มหาดก็จะหายไป หรือภาพการท่องเที่ยวที่ไปทรมานสัตว์ เอาไรต์เอาเปรียบ ถ้ามันอยู่บนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบแล้วสิ่งนี้จะหายไปเหมือนกัน ทำให้เห็นภาพอนาคตท่องเที่ยวไทยหลังวิกฤตชัดเจน นักท่องเที่ยวคุณภาพจะเพิ่มมากขึ้น แนวทางการตลาดตอบกลุ่มเป้าหมายกำลังซื้อสูง สินค้าทางการท่องเที่ยวและธรรมชาติจะฟื้นฟูดี สวยงาม แตกต่าง หลากหลาย โดดเด่น และสามารถทำราคาได้ โดยประเทศไทยมีภาพลักษณ์ใหม่ที่สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวได้สูงอย่างแท้จริง (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2564)

บริษัทท่องเที่ยวเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ กระตุ้น นักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทาง ดังนั้นการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวใน กรุงเทพมหานคร จึงต้องมีศักยภาพพร้อมทุกด้าน สำหรับการก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมั่นใจ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทุกด้านที่เกิดขึ้น โดยในอนาคตจะบริหารงานตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนา และการบริหารที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนตามที่กำหนดไว้อย่างจริงจัง และต่อเนื่องตามเจตนารมณ์ของหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการในองค์กรจึงก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ที่เรียกว่า รูปแบบการบริหารจัดการยุค ศตวรรษที่ 21 คือ การบริหารจัดการที่ปรับตัวเองได้ตลอดเวลา และเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจึงต้องมีการกระจายอำนาจ และมีระบบการ ติดตามผลและตรวจสอบได้ รูปแบบของการบริหารยุคใหม่ จึงต้องการผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความมุ่งมั่น สามารถตัดสินใจได้ทุกสถานการณ์ มีอุดมการณ์ที่เข้มแข็ง มีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน สามารถทำงานได้รวดเร็วอย่างกลมกลืน

ที่เรียกว่า การบริหารเชิงบูรณาการ แบบมีทิศทางอย่างเบ็ดเสร็จ การใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการ ก็ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหา และช่วยเสริมสร้างแนวทางพัฒนาแบบยั่งยืนได้ ซึ่งในทางพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการของผู้บริหารไว้หลายประการ โดยเฉพาะหลักสัปปุริสธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในอัมมัญญสูตร ประกอบด้วย หลักธรรม 7 ข้อ คือ 1) อัมมัญญตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) 2) อัตถัญญตา (เป็นผู้รู้จักผล) 3) อัตตัญญตา (เป็นผู้รู้จักตน) 4) มัตตัญญตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) 5) กาลัญญตา (เป็นผู้รู้จักกาล) 6) ปริสสัญญตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) 7) ปุคคลปโรปริยัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) (ที.ปา. (ไทย) 11/330/333.) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กร โดยเฉพาะการนำหลักพุทธธรรมไปเป็นแกนกลางในการบูรณาการสร้างกรอบแนวคิดนำไปเสริมสร้างคุณค่าสูงในการพัฒนาบริษัทท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะมีการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักคำสอนหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนาเข้ามาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร คุณลักษณะ และในหน่วยงานต่างๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดหลักในการพัฒนาองค์กรต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบริษัทท่องเที่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นที่เข้าไปในโครงการท่องเที่ยวด้วยด้วยการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมนี้จะส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,885 ราย (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน กลุ่มนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การจัดการของบริษัทท่องเที่ยว 3) หลักสัปปุริสธรรม 7 และ 4) ประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยว ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร จำนวน 330 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพทั่วไปของประสิทธิผลการจัดการบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.610) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านได้แก่ การพัฒนา ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจ ($\bar{X}=4.21$) อยู่ในระดับมาก 3 ด้านได้แก่ การปรับเปลี่ยน ($\bar{X}=4.19$) การผลิตหรือผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.17$) และประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การจัดการของบริษัทท่องเที่ยวส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการของบริษัทท่องเที่ยวส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรการจัดการของบริษัท ท่องเที่ยว	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.641	.167		3.846**	.000
การงบประมาณ (Xa7)	.193	.056	.215	3.439**	.001
ประสานงาน (Xa5)	.201	.052	.213	3.896**	.000
การจัดองค์กร (Xa2)	.177	.044	.203	4.015**	.000
การรายงาน (Xa6)	.186	.060	.191	3.100**	.002
การจัดกำลังคน (Xa3)	.084	.040	.095	2.092*	.037

Multiple R = .772^e R Square = .595 Adjusted R Square = .589 Std. Error = .391

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่าการจัดการของบริษัทท่องเที่ยวสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 58.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การงบประมาณ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 21.5 รองลงมาคือ ประสานงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.3 การจัดองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.3 การรายงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.1 การจัดกำลังคน สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .641 + .139x_{a7} + .201x_{a5} + .117x_{a2} + .268x_{a6} + .084x_{a3}$$

$$Z = .215Z_{x_{a7}} + .213Z_{x_{a5}} + .203Z_{x_{a2}} + .191Z_{x_{a6}} + .095Z_{x_{a3}}$$

สมมติฐานที่ 2 การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.647	.118		5.484**	.000
รู้บุคคล (บุคลลัญญตา) (Xb7)	.214	.040	.265	5.406**	.000
รู้ชุมชน (ปริสัญญตา) (Xb6)	.192	.048	.218	4.031**	.000
รู้กาล (กาลัญญตา) (Xb5)	.177	.044	.206	3.997**	.000
รู้เหตุ (ธัมมัญญตา) (Xb1)	.102	.036	.120	2.821**	.005
รู้ประมาณ (มัตตัญญตา) (Xb4)	.081	.035	.101	2.280*	.023
รู้ผล (อัตถัญญตา) (Xb2)	.077	.037	.094	2.068*	.039

Multiple R = .886^f R Square = .750 Adjusted R Square = .746 Std. Error = .307
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 74.6 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รู้บุคคล (บุคลลัญญตา) สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ รู้ชุมชน (ปริสัญญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.8 อันดับสามคือ รู้กาล (กาลัญญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.6 รู้เหตุ (ธัมมัญญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 12.0 รู้ประมาณ (มัตตัญญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 10.1 และรู้ผล (อัตถัญญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.4 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .647 + .214x_{b7} + .192x_{b6} + .177x_{b5} + .102x_{b1} + .081x_{b4} + .077x_{b2}$$

$$Z = .265Z_{x_{b7}} + .218Z_{x_{b6}} + .206Z_{x_{b5}} + .120Z_{x_{b1}} + .101Z_{x_{b4}} + .094Z_{x_{b2}}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธรธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครได้ดังนี้ 1) หลักธัมมัญญตา (รู้จักเหตุ) โดยบริษัทท่องเที่ยวต้องออกแบบรายการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับฤดูกาล เข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รู้หลักการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลาย

น้ำ และหลักมัตตัญญูตา (รู้ประมาณ) โดยจัดทำรายการท่องเที่ยวียดหลักคุณภาพเหมาะสมกับราคา บุรณาการได้กับ “การผลิตหรือผลิตภัณฑด้านการท่องเที่ยว” 2) หลักอัตตัญญูตา (รู้ตน) บริษัทท่องเที่ยวต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีใจรักงานด้านบริการ และใช้ทรัพยากรในบริษัทให้เกิดประโยชน์สูงสุด บุรณาการได้กับ “ประสิทธิภาพ (การใช้ทรัพยากร) ของบริษัทท่องเที่ยว” 3) หลักอัตถัญญูตา (รู้ผล) บริษัทท่องเที่ยวต้องกำหนดธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหาร ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประทับใจและกลับมาใช้บริการใหม่ และหลักบุคคลัญญูตา (รู้บุคคล) โดยพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อโอกาสในการพัฒนาองค์กร รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจความต้องการ บุรณาการได้กับ “การสร้าง ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว” 4) หลักกาลัญญูตา (รู้กาล) บริษัทท่องเที่ยวต้องลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการ แก่ไขเหตุเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี แนะนำเวลาที่เหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยว ใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย ตรงต่อเวลา ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง บุรณาการได้กับ “การปรับเปลี่ยนของบริษัทท่องเที่ยว” 5) หลักปริสสัญญูตา (รู้ชุมชน) บริษัทท่องเที่ยวต้องติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้รู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน มีข้อมูลกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าบริษัท เข้าถึงชุมชนในแต่ละพื้นที่ การรู้ถึงวิถีชีวิตในชุมชนและให้ความเคารพ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน บุรณาการได้กับ “การพัฒนาของบริษัทท่องเที่ยว”

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ สภาพทั่วไปของประสิทธิภาพการจัดการบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านได้แก่ การพัฒนา รองลงมาคือ ความพึงพอใจ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้านได้แก่ การปรับเปลี่ยน การผลิตหรือผลิตภัณฑ และประสิทธิภาพ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษิต วิเศษคามินทร์ (2563) ที่พบว่า 1. ระดับประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจรรยาบรรณไปปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ และที่เหลือน้อยอยู่ในระดับมากคือ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านความพึงพอใจ ด้านการพัฒนา และด้านการผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากังวาล ธีรธมโม (ศรชัย) (2558) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15 ในปัจจุบัน มีจุดแข็ง คือ มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา ปรัชญาธรรมและอบรมภาคปฏิบัติ

ภาวนาธรรมแก่พระภิกษุสามเณรภายในสำนัก เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความเอาใจใส่ในการเผยแผ่พระธรรม คณะสงฆ์สนับสนุนการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ ส่วนจุดอ่อน คือ บางสำนักมีอาคารไม่สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวนมากได้ อาคารที่พักมีสภาพเก่าทรุดโทรม เครื่องอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) การจัดการของบริษัทย่อยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทย่อยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 58.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การงบประมาณ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทย่อยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 21.5 รองลงมาคือ ประสานงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.3 การจัดองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.3 การรายงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.1 การจัดกำลังคน สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์วัลลภ วิฑิตสวโร (2558) ที่พบว่า แนวคิดทฤษฎีการบริหารประกอบด้วย การวางแผนงาน การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ส่วนการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนภายในที่เรียกว่า ปรโตโมสะ คือการได้แรงบันดาลใจจากผู้อื่นประกอบกับโยนิโสมนสิการ ส่วนภายนอก ได้แก่ หลักหลักพุทธบริหาร คือการใช้อิทธิบาท 4 เพื่อการวางแผน ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อป้องกันความเสื่อม ใช้หลักสารณียธรรม 7 เพื่อความปรองดองในหมู่คณะ ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อความโปร่งใส และปัญญา 3 เพื่อการพัฒนา กระบวนการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุฤทธิ์ พิเศษสุกุลชัย (2560) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทั้งในด้านการบริหารองค์กร การบริหาร การผลิต การบริหารการตลาด การบริหารลูกค้า การบริหารบุคคล และการบริหารการเงิน ข้อดีของการบริหารตามหลัก TQM ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพของสินค้าหรือบริการให้ลูกค้าพึงพอใจสูงสุด เป็นการทำให้องค์กรมีศักยภาพในการแข่งขัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยิ่งย่น

2) การบูรณาการหลักสัปปริสธรรมสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทย่อยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 74.6 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รัฐบาล (บุคคลัญญา) สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทย่อยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ รัฐชุมชน (ปรีชาัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.8 อันดับสามคือ รัฐบาล (กาลัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.6 รัฐเหตุ (ธัมมัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 12.0 รัฐประมาณ (มัตตัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 10.1 และรัฐผล (อัตถัญญา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 9.4 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ แก้วนะ (2564) ที่พบว่า การบริหาร

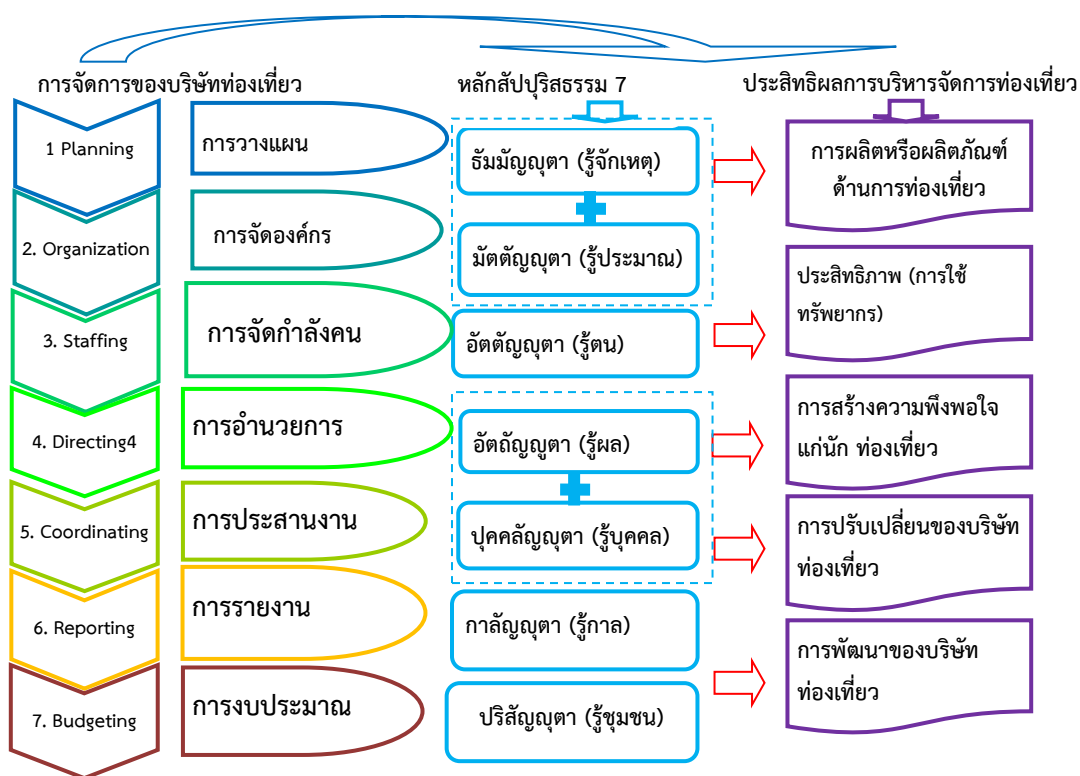
เทศบาลตามหลัก สัปติสธรรม ประกอบด้วย รู้จักเหตุ (อัมมัญญาตา) รู้จักผล (อัตถัญญาตา) รู้จักตน (อัตตัญญาตา) รู้จักประมาณ (มัตตัญญาตา) รู้จักกาล (กาลัญญาตา) รู้จักชุมชน (ปริสสัญญาตา) และรู้จักบุคคล (ปุคคลัญญาตา) ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยรวมร้อยละ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต ไชยพันธ์ (2561) ที่พบว่า การพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำหลักสัปติสธรรม 7 และพละ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพความรู้ ความถนัด ความสามารถ ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความคุ้มค่า พอประมาณ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทย่อยในกรุงเทพมหานครได้ดังนี้ 1) หลักอัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) โดยบริษัทท่องเที่ยวต้องออกแบบรายการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับฤดูกาล เข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รู้หลักการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ และหลักมัตตัญญาตา (รู้ประมาณ) โดยจัดทำรายการท่องเที่ยวยึดหลักคุณภาพเหมาะสมกับราคา บูรณาการได้กับ “การผลิตหรือผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว” 2) หลักอัตตัญญาตา (รู้ตน) บริษัทท่องเที่ยวต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีใจรักงานด้านบริการ และใช้ทรัพยากรในบริษัทให้เกิดประโยชน์สูงสุด บูรณาการได้กับ “ประสิทธิภาพ (การใช้ทรัพยากร) ของบริษัทท่องเที่ยว” 3) หลักอัตถัญญาตา (รู้ผล) บริษัทท่องเที่ยวต้องกำหนดธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหาร ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประทับใจและกลับมาใช้บริการใหม่ และหลักปุคคลัญญาตา (รู้บุคคล) โดยพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อโอกาสในการพัฒนาองค์กร รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจความต้องการ บูรณาการได้กับ “การสร้าง ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว” 4) หลักกาลัญญาตา (รู้กาล) บริษัทท่องเที่ยวต้องลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการ แก่ไขเหตุเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี แนะนำเวลาที่เหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยว ใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย ตรงต่อเวลา ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง บูรณาการได้กับ “การปรับเปลี่ยนของบริษัทท่องเที่ยว” 5) หลักปริสสัญญาตา (รู้ชุมชน) บริษัทท่องเที่ยวต้องติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้รู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน มีข้อมูลกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าบริษัท เข้าถึงชุมชนในแต่ละพื้นที่ การรู้ถึงวิถีชีวิตในชุมชนและให้

ความเคารพ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน บุรณาการได้กับ “การพัฒนาของบริษัทท่องเที่ยว” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี) (2560) ที่พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาได้สังเคราะห์หลักการทำงานจากทฤษฎี POSDCORB และประยุกต์ใช้กับหลักสัปปุริสธรรมมาเป็นหลักในการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทำให้การทำงานของพระสงฆ์นั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ในขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับพระสงฆ์นักพัฒนาให้มีแนวทางการทำงานที่เป็นรูปธรรม มีกฎเกณฑ์ในการทำงาน มีเป้าหมายที่ชัดเจนตลอดจนยอมรับสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลง

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

สรุปได้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. หลักธัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) โดยบริษัทท่องเที่ยวต้องออกแบบรายการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับฤดูกาล เข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รู้หลักการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ และหลักมัตตัญญาตา (รู้ประมาณ) โดยจัดทำรายการท่องเที่ยวยึดหลักคุณภาพเหมาะสมกับราคา บูรณาการได้กับ “การผลิตหรือผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว”

2. หลักอัตตัญญาตา (รู้ตน) บริษัทท่องเที่ยวต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีใจรักงานด้านบริการ และใช้ทรัพยากรในบริษัทให้เกิดประโยชน์สูงสุด บูรณาการได้กับ “ประสิทธิภาพ (การใช้ทรัพยากร) ของบริษัทท่องเที่ยว”

3. หลักอัตตัญญาตา (รู้ผล) บริษัทท่องเที่ยวต้องกำหนดธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหาร ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประทับใจและกลับมาใช้บริการใหม่ และหลักบุคคลัญญาตา (รู้บุคคล) โดยพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อโอกาสในการพัฒนาองค์กร รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจความต้องการ บูรณาการได้กับ “การสร้าง ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว”

4. หลักกาลัญญาตา (รู้กาล) บริษัทท่องเที่ยวต้องลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการ แก้ไขเหตุเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี แนะนำเวลาที่เหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยว ใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย ตรงต่อเวลา ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง บูรณาการได้กับ “การปรับเปลี่ยนของบริษัทท่องเที่ยว”

5. หลักปริสสัญญาตา (รู้ชุมชน) บริษัทท่องเที่ยวต้องติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้รู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน มีข้อมูลกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าบริษัท เข้าถึงชุมชนในแต่ละพื้นที่ การรู้ถึงวิถีชีวิตในชุมชนและให้ความเคารพ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน บูรณาการได้กับ “การพัฒนาของบริษัทท่องเที่ยว”

นอกจากนั้นยังต้องอาศัยการจัดการของบริษัทท่องเที่ยวอีก 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organization) 3) การจัดกำลังคน (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การรายงาน (Reporting) 7) การงบประมาณ (Budgeting)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในระดับมหภาคที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งกระบวนการกลายเป็นเมือง การพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรม สังคมสูงวัย หรือการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นบริษัทท่องเที่ยวควรปรับเปลี่ยนรูปแบบและโปรแกรมเพื่อให้ตรงกับกระบวนการคิดและตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เลือกท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ได้

2. ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวภาคเอกชนมีโปรแกรมอนุรักษ์เป็นของตนเอง หรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กับโครงการของหน่วยงานอื่น การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าใจและรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การลดการใช้พลาสติก การลดการใช้พลังงาน และการส่งเสริมการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. บริษัทท่องเที่ยวควรเลือกคนทำงานที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงานที่มีภายในบริษัท และควรมีการพัฒนาคนให้สามารถทำงานในตำแหน่งอื่นๆ ได้ด้วยเมื่อมีเหตุจำเป็นและเป็นการลดต้นทุน และควรจ่ายค่าตอบแทนแก่บุคลากรอย่างเหมาะสมตามงานที่ได้รับมอบหมายด้วย

2. บริษัทท่องเที่ยวควรมีการอำนวยความสะดวกการทำงานของพนักงานของตนเองอยู่เสมอ สอบถาม สังเกตการทำงาน หากมีข้อผิดพลาดให้รับเข้าช่วยแก้ไข ไม่ตำหนิจนมากเกินไปแต่ใช้คำว่าทำให้ข้อระวังในการทำงาน หากผลงานออกมาดีให้มอบรางวัลเป็นขวัญและกำลังใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงอัตลักษณ์ของเมืองที่มีแนวโน้มในการกลายเป็นเมือง เพื่อมองหาโอกาสและความเป็นไปได้ในการผลักดันเมืองเหล่านั้นให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว รวมถึงทำความเข้าใจใน DNA ของเมืองเหล่านั้น เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเมืองและรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านพัฒนาเมืองสำหรับการท่องเที่ยววิถีเมืองตามกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีเมือง โดยศึกษาด้านการบริหารจัดการจุดหมายปลายทาง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเทคโนโลยีและธุรกิจรูปแบบใหม่

เอกสารอ้างอิง

ณัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี). (2560). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์ นักพัฒนาในภาคเหนือตอนล่าง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์วัลลภ ฐิตสวโร. (2558). *การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการตามหลักพุทธธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากังวาล ธีรธมโม (ศรชัย). (2558). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภานุภุชญา พิเศษภูสกลชัย. (2560). *วิเคราะห์รูปแบบการบริหารตามหลัก TQM เชียงพุทธ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูษิต วิเศษคามินทร์. (2563). *ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของ กองบังคับการตำรวจจราจร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธศักดิ์ สุภสร, อัปเดตเรื่องราวความเป็นไปและภาพอนาคตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. สืบค้น 28 ตุลาคม 2565, จาก : <https://www.workpointtoday.com/tat-interview-tourism-future/>
- สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในประเทศไทย ไตรมาสที่ 4 ปี 2562*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณ์ แก้วนะ. (2564). *การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd. ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

DEVELOPMENT OF POLITICAL COMMUNICATION ACCORDING TO BUDDHISM OF LOCAL POLITICIANS IN AYUTTHAYA PROVINCE

พระนุชิต นาคเสน, เตมศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม

Phra Nuchit Nacaseno, Termsak Thong-In, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: nuchit.pho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมือง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมือง และเพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารทางการเมือง คือ นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของสังคมมีค่านับหน้าถือตามีทักษะในการสื่อสารโน้มน้าวใจเป็นอย่างดี ปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยตรวจสอบว่าสิ่งที่สื่อสารไปนั้น เป็นสิ่งที่ถูกหรือผิดหรือเป็นข้อเท็จจริงอย่างไร 2) องค์ประกอบของการพัฒนาการสื่อสารทางการเมือง ด้านผู้ส่งสารต้องมีความรอบรู้ในเรื่องการสื่อสารทางการเมืองในสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเสมอ เนื้อหาการสื่อสารทางการเมืองจะต้องมีเนื้อหาที่เป็นสาระก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรมีการเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทที่มีต่อผู้รับสารในแต่ละกลุ่ม ผู้รับสารต้องมีการแสวงหาความรู้และมีความสนใจในการรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ 3) รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วยหลักสาราณียธรรม 6 คือเคารพในสิทธิเสรีภาพให้สำคัญแก่ทุกคน พุดกันด้วยความรัก ความปรารถนาดี เคารพในความคิดของคนอื่น รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม รักษาความประพฤติกฎระเบียบ รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่าง ให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและถูกต้อง

คำสำคัญ: การพัฒนา; การสื่อสารทางการเมือง; หลักสาราณียธรรม 6

Abstract

This research article aimed to study political communication. to study the factors affecting political communication and to propose a model for the development of political communication according to Buddhism of local politicians in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

The results of the research were found that: 1. Political communication: Local politicians played an important role in society, were respected and had good persuasive communication skills. Nowadays, there are technology media to help verify what that is communicated. Is right or wrong or is just a fact, 2. Elements of the development of political communication: The messenger must be well versed in political communication in various situations, always happening around Political communication must contain content that is beneficial to the public. Media selection should be consistent and appropriate for each type of media for each audience in each group. The audience must be knowledgeable and interested in receiving information critically. 3. Political communication development model consisted of the principles of Saraniya-dharma 6, namely, respect for the rights and freedoms, give importance to everyone, speak to each other with love and good wishes, respect the opinions of others, know how to share benefits with fairness, uphold the rules of conduct, Know how to find common points and reserve differences and provide honest and accurate information.

Keywords: Development; Political Communication; Principles of Saraniya-Dharma 6

บทนำ

ปัจจุบันสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้รู้ตหน้าควบคู่กับพัฒนาการทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารรวมถึงพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน โดยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองเกือบทั้งหมดโดยเฉพาะในประเทศที่การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยพัฒนาก้าวหน้าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง (วัฒนา นนทชิต, 2558) ซึ่งปัจจัย

สำคัญที่ทำให้ผู้นำต่างได้รับการยอมรับสนับสนุนจากประชาชนก็คือการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือผู้นำทั้งหลายจะต้องมีทักษะในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้มวลชนคล้อยตามและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ในที่สุด (ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ, 2558) ผู้คนต่างให้ความสำคัญกับบทบาทผู้นำกันมาก ทั้งผู้นำในองค์กร ผู้นำทางด้านธุรกิจ ผู้นำทางทหาร ผู้นำพลเรือนผู้นำประชาชน ฯลฯ เนื่องด้วยบุคคลดังกล่าวเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงาน องค์กรหรือประเทศชาติเดินทางไปอย่างถูกต้องและมีทิศทาง เหนือสิ่งอื่นใดประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่ถือเอาเสียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเป็นที่ตั้ง ผู้นำทางการเมืองต้องมาจากการเลือกตั้ง การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนขึ้นมาเพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ๆ หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นในแต่ละที่สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง ส่วนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมจะถูกสภาท้องถิ่นทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นแทนประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะทำหน้าที่เพียงแค่เลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น แล้วสมาชิกสภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง

การเคลื่อนไหวของกลไกต่าง ๆ ในระบบการเมืองเพื่อให้ราบรื่นและเป็นไปอย่างปกติจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการสนองตอบซึ่งกันและกัน การสื่อสารเป็นพฤติกรรมพื้นฐานซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมือง มนุษย์อาศัยการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายและอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกันกับคนในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข (ทัศนีย์ เนวิธิสุข, 2554) การสื่อสารทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนด (Shaping) การเปลี่ยนแปลง (Changing) ความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมือง ค่านิยมและการแสดงออกหรือพฤติกรรมทางการเมืองทั้งของปัจเจกบุคคลและคณะบุคคลด้วย

เป็นที่ทราบกันว่าปัญหาการสื่อสารทางการเมืองไทยมีหลายประการไม่ว่าจะเป็นปัญหาการครอบงำสื่อ ปัญหาการสื่อสารทางการเมืองในแง่ของจริยธรรมของผู้ใช้สื่อ และปัญหาด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่สื่อมวลชน การสื่อสารจึงเป็นตัวแปรสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคมซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันหรือมีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ นักการเมืองท้องถิ่นคือบุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่นภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทน

เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่น รัฐสมัยใหม่ในช่วงที่ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตย ปัจจุบันโครงสร้างรัฐของไทยประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว อันมีลักษณะแบบไพร่บนบ่มต่อเจ้าขุนมูลนาย หรือผู้อุปถัมภ์ต้องปกป้องดูแลผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ มีความเกี่ยวโยงกันอย่างสลับซับซ้อนและฝังรากลึกในสังคม ซึ่งนักวิชาการ สื่อมวลชน หรือแม้แต่ประชาชนโดยส่วนมากมักมองระบบอุปถัมภ์ในเชิงลบ อาทิ ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดการเล่นพรรคเล่นพวก นำสู่การทุจริตคดโกงขึ้นในวงราชการ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม (ต่อสกุล พุทธพัทธน์, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรม 6 อันเป็นคำสอนของพระพุทธองค์ที่ว่าด้วยกระบวนการสื่อสาร หลักการพูด การฟัง เป็นหลักการที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมถึงหลักจรรยาบรรณและจริยธรรมของการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความตรง ความเป็นจริง และความมีเหตุผล ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ตามแนวพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 18 รูปหรือคน จากนั้นดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) แบบตัวต่อกับผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) จำนวน 18 รูปหรือคน ดำเนินการ บันทึกข้อมูลที่ได้รับด้วยการจดบันทึก ทบทวนข้อมูลคำตอบ และการบันทึกเสียงให้ ครบถ้วนตามคำถามในการสัมภาษณ์ และตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อนำมาเรียบเรียง เป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา การสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 122,957 คน (สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร, 2564) โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากร โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา และเทศบาลเมืองอยุธยา 2) เทศบาลตำบล จำนวน 5 แห่ง 3) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 แห่ง ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane (ยูทอ ไกยวรรณ, 2535) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 สูตรการคำนวณหากกลุ่ม ตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามและมีโครงสร้าง คำถาม 5 ตอน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง คือ ประชาชนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 17 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและได้แบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 399 คน หรือคิดเป็น 100%

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

ผลการวิจัย

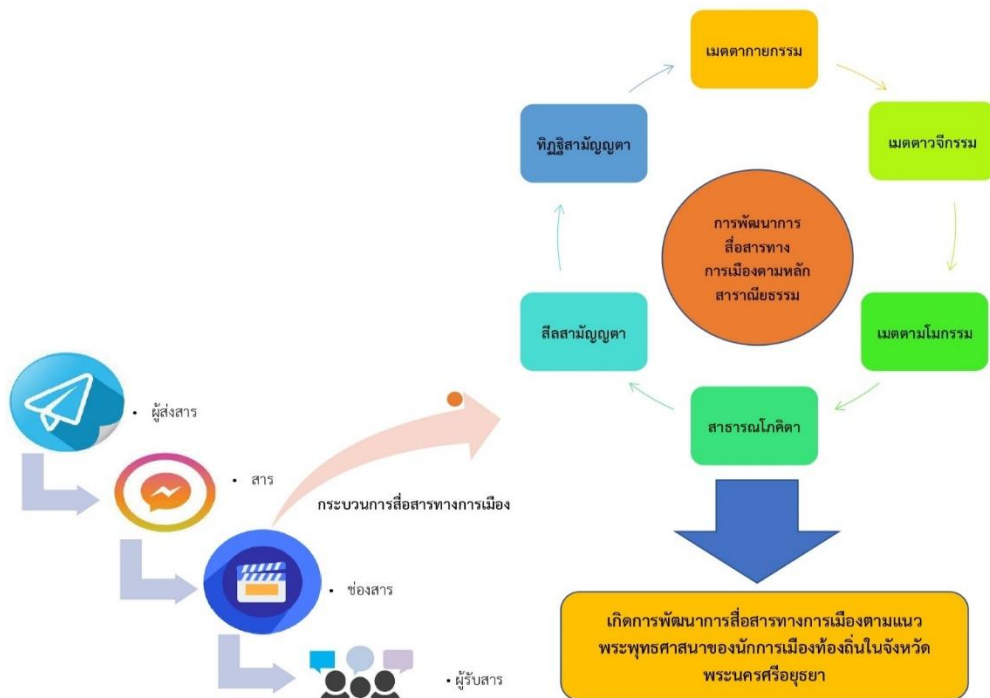
1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารทางการเมืองตามแนว พระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาร ผู้ส่งสารควร มีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านของเน็ตเวิร์คหรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ต้องการให้ ประชาชนเข้าถึงข้อมูลโดยเฉพาะในยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ควรมีการกลั่นกรองความ ถูกต้องและผ่านการตรวจสอบมาแล้วรวมถึงการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดความต้องการ ก่อนได้สื่อสารออกมา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถทำ

การวิเคราะห์ด้วยรูปแบบ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ด้านสาร คือ จุดแข็ง สามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าเนื้อหาที่สื่อออกมานั้นเป็นข้อเท็จจริง หรือว่าเป็นสิ่งที่เราสามารถตรวจสอบได้ว่าคำพูดหรือนั้นจริงหรือเท็จ จุดอ่อน สื่อที่สื่อออกมาบางครั้งเป็นเท็จมากกว่าความจริงหรือบางครั้งเป็นการผสมระหว่างสิ่งที่ไม่ใช่สาระกับสิ่งที่เป็นสาระมากเกินไป โอกาส มีหน่วยงานหรือว่าจะมีองค์กรที่เข้ามาช่วยตรวจสอบข้อมูลเหล่านี้ก่อนที่จะเผยแพร่ออกไป อุปสรรค มีข้อมูลที่เยอะหลากหลาย บางครั้งข้อมูลยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองก็ถูกเผยแพร่ออกไปทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่าอันไหนเป็นข้อข้อมูลดีหรือไม่ดี

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.69) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=0.79) รองลงมาคือ ด้านผู้รับสาร (Receiver) ($\bar{X} = 3.81$, S.D.=0.75) ด้านผู้ส่งสาร (Sender) ($\bar{X} = 3.74$, S.D.=0.81) และต่ำที่สุดคือ ด้านสาร (Message) ($\bar{X} = 3.72$, S.D.=0.79)

3. หลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนการปกครองให้คนมีความเสมอภาคและเสรีภาพ ไม่ได้บังคับให้เชื่อสอนให้คนใช้เหตุผลสอนให้สังคมเกิดความสามัคคีกันและรวมกลุ่ม สอนให้คนประพฤติดีมีศีลธรรม หลักสาราณียธรรมเป็นธรรมที่ส่งเสริมความพร้อมเพรียงความสมัคสมานสามัคคีของหมู่คณะ เป็นธรรมที่สร้างความปรารถนาดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทางกาย วาจา และใจ คือ ทำดี พูดดี และคิดดีต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน มีความประพฤติเหมือนคนอื่น ๆ ไม่ทำให้หมู่คณะเสียหาย เพราะความประพฤติชั่วของตน ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ทำให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน ทั้งนี้ การนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้พัฒนาด้านการสื่อสาร เพื่อจะช่วยเหลือเสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุป องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (กระบวนการสื่อสารทางการเมือง + หลักสรวาณียธรรม = เกิดการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ดังต่อไปนี้

กระบวนการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารโดยกระบวนการ หรือ การสื่อสารโดยมีองค์ประกอบ 4 อย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (Sender) ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องการสื่อสารทางการเมือง สถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเสมอ ควรสร้างความเข้าใจในเรื่องการเมืองที่ถูกต้อง ชอบธรรมให้แก่บุคคลในสังคมและต้องไม่สร้างความขัดแย้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความปรองดองสามัคคี 2) สาร (Message) เนื้อหาของการสื่อสารของกระบวนการถ่ายทอดความคิด และทัศนคติทางการเมืองนั้นจะต้องมีความชัดเจนถูกต้อง เนื้อหาของการสื่อสารทางการเมืองจะต้องมีเนื้อหาที่เป็นสาระ ซึ่งถ่ายทอดความคิดเจตนารมณ์ต่าง ๆ เพื่อ

ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ให้มีความสำคัญกับเนื้อความการสื่อสารทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ โดยนำเอาสาระหรือประเด็นต่าง ๆ มารวมกันก่อนส่งออกไปภายนอก 3) สื่อหรือช่องทาง (Channel) การใช้สื่อเพื่อการสื่อสารการเมืองผ่านทางไลน์ เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นสื่อที่มีความรวดเร็วในการติดต่อข้อมูลข่าวสาร หรือช่องทางข้อมูลข่าวสารที่ถูกส่งผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จึงควรมีการเลือกให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทที่มีต่อผู้รับสารในแต่ละกลุ่ม 4) ผู้รับสาร (Receiver) ปัจจัยของผู้รับสารนั้นจะต้องประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทักษะที่ดี และความรู้ที่ดี มีความเห็นด้วยกับทัศนคติต่อตนเอง ความรู้สึกของผู้รับสารจะต้องมีการแสวงหาความรู้ และมีความสนใจในการรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ สามารถตรวจสอบได้ว่าคำพูดหรือสารนั้นจริงหรือเท็จ

หลักสารานิยธรรม คือ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสื่อสารทางการเมือง คือ หลักสารานิยธรรม 6 ได้แก่ 1) เมตตาภาวกรรม คือ การกระทำดีต่อกัน เป็นการแสดงกิริยาที่สุภาพเรียบร้อย อ่อนโยนและแสดงมิตรไมตรีกับเพื่อนสมาชิกในองค์กร การช่วยเหลือกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพ ให้ความสำคัญแก่เพื่อนสมาชิกทุกคน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม กลั่นแกล้งเพื่อนสมาชิกในองค์กร 2) เมตตาวจีกรรม คือ การสื่อสารเข้าใจกัน การใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยนและน้ำเสียงที่ไพเราะชวนฟัง บอกแจ้งสิ่งที่จำเป็นประโยชน์ แนะนำตักเตือนเพื่อนสมาชิกด้วยความหวังความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง ใช้เหตุผลในการเจรจากันโดยใช้ปัญญา เป็นกระบอกสื่อเชื่อมโยงความเข้าใจในความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับเพื่อนสมาชิกที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน 3) เมตตาโมหกรรม คือ เคารพในความคิดผู้อื่น ตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน นึกคิดแต่ในสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้แก่กัน ไม่คิดเบียดเบียนมุ่งร้ายแก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นการแสดงความรักและไม่ตร้อยอย่างจริงจังโดยไม่มีอุปายซ่อนเร้น ไม่มีลักษณะที่เรียกว่าจุดร่วม สงวนจุดต่างเพื่อขจัดความขัดแย้งกันระหว่างเพื่อนสมาชิกในองค์กร 4) สาธารณโภคิตา คือ การแบ่งปันกัน การแบ่งปันในสิ่งของที่ได้มาโดยชอบธรรมให้แก่เพื่อนสมาชิกในองค์กรเกิดความสุขในการแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันอย่างเท่าเทียมกัน ขจัดความเลื่อมล้ำมิให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นและไม่รับแต่ความชอบไว้แต่เพียงผู้เดียว 5) สีสสามัญญตา คือ รักษาระเบียบวินัย การรักษาความประพฤติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ไม่ทำตัวเป็นแกะดำในกลุ่มเพื่อนสมาชิกและเคารพกฎระเบียบที่ตกลงยอมรับกันระหว่างองค์กรกับเพื่อนสมาชิก ขจัดการเอารัดเอาเปรียบในการทำงานร่วมกัน ผดุงความยุติธรรม การยึดมั่นในกฎระเบียบ ค่านิยมขององค์กร 6) ทิฐิสามัญญตา คือ เชื่อมมั่นในหลักการร่วมกัน ความเห็นชอบร่วมกันอันดีงาม การปรับความเข้าใจด้วยเหตุผลและหลักการ ยอมรับในความสามารที่แตกต่างและสามารถทำงาน

ร่วมกันได้ ไม่สอดคล้องกับเพื่อนร่วมงานที่ยังไม่สามารถปรับทัศนคติในการทำงานร่วมกับท่านได้ ยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน

เกิดการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนการปกครองให้คนมีความเสมอภาคและเสรีภาพ ไม่ได้บังคับให้เชื่อสอนให้คนใช้เหตุผลสอนให้สังคมเกิดความสามัคคีกันและรวมกลุ่มกัน สอนให้คนประพฤติดีมีศีลธรรม หลักสาราณียธรรมเป็นธรรมที่ส่งเสริมความพร้อมเพรียงความสมัคสมานสามัคคีของหมู่คณะ เป็นธรรมที่สร้างความปรารถนาดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทางกาย วาจา และใจ คือ ทำดี พูดดี และคิดดีต่อกัน มีความเอื้อเนื้อเฟื้อแผ่กันและกัน มีความประพฤติเหมือนคนอื่น ๆ ไม่ทำให้หมู่คณะเสียหาย เพราะความประพฤติชั่วของตน ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ทำให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน ทั้งนี้ การนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้พัฒนาด้านการสื่อสาร เพื่อจะช่วยเหลือเสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ควรที่ภาครัฐจะได้ส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ได้เข้ามาจัดให้มีการกล่อมเกลางานทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมือง มีการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองและปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่ดี

2) พรรคการเมืองในประเทศไทยควรพัฒนาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการเสนอนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเกิด การตื่นตัวทางการเมืองซึ่งจะมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อไป

3) สื่อสารมวลชนในทางการเมืองควรที่จะได้วางตนเป็นกลาง โดยเสนอข่าวสารทางการเมืองให้ครอบคลุมทุกด้าน ไม่เอนเอียงไปฝักใฝ่ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งหากสื่อกระตุ้นทั้งคนรุ่นเก่าและ รุ่นใหม่ก็จะเป็นผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง

4) การพัฒนาการสื่อสารทางการเมือง ควรที่ทุกภาคส่วนกล่าวคือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจะได้มีการบูรณาการหรือประยุกต์หลักพุทธธรรม เช่น หลักอิทธิบาทธรรมเข้า มาส่งเสริมจัดกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่ผู้คนในสังคมการเมืองออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สถาบันในสังคมไทย ประกอบด้วยสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน เป็นต้น ควรเข้ามามีบทบาททำหน้าที่สื่อสารทางการเมือง ด้วยการปลูกฝังทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจและจัดกิจกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมกับสถานะของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ เช่น สถานศึกษาควร จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่นิสิต นักศึกษาหรือนักเรียน ตามวาระหรือโอกาสที่สมควร

2) ควรแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การนำเสนอนโยบายของพรรคการเมือง รวมถึงการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองไทย ที่ให้เป็นปัจจุบันที่ สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

3) ควรที่ภาครัฐจะเปิดกว้างให้ประชาชนชาวไทยใช้สื่ออย่างกว้างขวาง มีเสรีภาพ ภายใต้ กรอบของกติกาที่เป็นธรรม โดยไม่แทรกแซงหรือบิดเบือนการเสนอข่าวสาร อีกทั้ง ยอมรับความเห็น ต่างทางการเมืองที่ทุกฝ่ายควรรับฟังซึ่งกันและกันได้ จะทำให้เกิดบรรยากาศการตื่นตัวทางการเมือง เพิ่มมากขึ้น

4) ควรที่จะได้มีการปฏิรูปทางการเมืองของไทย ด้วยการมีแผนปฏิบัติการเป็น ขั้นตอน ที่ ชัดเจนที่มุ่งไปสู่การสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน เช่น การให้ ประชาชนเข้าร่วม กิจกรรมทางการเมืองอย่างมีเสรีภาพทางการเมือง ทั้งนี้ ควรให้ภาครัฐมี หน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็น การเฉพาะ อันจะทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่ำมากของประเทศไทย เพื่อให้ได้แนว ทางแก้ไข ปัญหาการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในจังหวัดเหล่านั้น

2) ควรศึกษาเจาะลงไปถึงนโยบายของนักการเมืองท้องถิ่นที่ทําอย่างไรจึงจะทำให้ ประชาชนสนใจนโยบายอันก่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองได้

3) การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการสื่อสารทาง การเมืองควรศึกษาหลักธรรมหมวดอื่น ๆ นอกจากหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อนำประยุกต์ใช้ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองที่ดีได้

4) ควรศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารทางการเมืองที่วัดได้จากการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั่วไประหว่างจังหวัดที่มีผู้ไปลงคะแนนมากที่สุดของแต่ละภูมิภาค เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์สร้างการสื่อสารทางการเมืองที่ดียิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- ต่อสกุล พุทธพิกตร์. (2564). ระบบอุปถัมภ์ในคดีเห็นแก่เครือข่ายกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 11(1), 21-421
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2535). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- สถิติประชากรทางการเมืองทะเบียนราษฎร. (2564). สืบค้น 13 ธันวาคม 2564, จาก : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>.
- วัฒนา นนทิต. (2558). การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 3(1), 34-49.
- ยุพดี วิภาติภูมิประเทศ. (2558). *การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมืองศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2553 (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สื่อสารการเมือง)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทัศนีย์ เนวิธิสุข. (2554). *การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดบางปรong
อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา*

STUDY OF THE ACHIEVEMENT IN LEARNING THE SUBJECT OF BUDDHISM
BY ORGANIZING LEARNING ACTIVITY BASED ON IDDHIPĀDA 4 FOR
THE 6th GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS, WAT BANG PRONG
SCHOOL, MUEANG CHACHOENGSAO DISTRICT,
CHACHOENGSAO PROVINCE

พระปลัดสมศักดิ์ กตธมโม, สมชัย ศรีนอก, พระครูปิยธรรมบัณฑิต (ปิยศักดิ์ ปิยธมโม)

Phrapalad Somsak Katadhammo, Somchai Srinok,

Phrakhrupiyathambandit (Piyasak Piyadhammo)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: somsakorawon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ใช้หลักอิทธิบาท 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong รวมนักเรียน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย 1. ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 มีค่าเท่ากับ 0.53 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น 2. ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้อิทธิบาท 4 พบว่า แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวมคะแนน 530 ค่าเฉลี่ย 18.00 ส่วนเบี่ยงเบน 3.57 คิดเป็นร้อยละ 46.33 แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวมคะแนน 880 ค่าเฉลี่ย 29.00 ส่วนเบี่ยงเบน 3.35 คิดเป็นร้อยละ 67.75 3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้ และหลังเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 การวิเคราะห์ความต่างผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้และหลังเรียนรู้ วิเคราะห์ แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 21.00 ส่วนเบี่ยงเบน 5.13 คิดเป็นร้อยละ 47.32 หลังเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 31.00 ส่วนเบี่ยงเบน 4.33 คิดเป็นร้อยละ 76.57 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 ก่อน

*Received August 6, 2022; Revised September 1, 2022; Accepted September 1, 2022

เรียนรู้และหลังเรียนรู้ พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นักเรียนด้วยแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ ดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยนักเรียนก่อนและหลังเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; กิจกรรมการเรียนรู้; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

Objectives of this research was to study the learning management according to the Itthipada 4 principle to develop learning achievements in the subject of Buddhism Using the principle of power, 4. Sample groups used in this research were Prathomsuksa 6 students at Wat Bang Prong School, totaling 30 students by purposive sampling.

The findings were as follows: 1. The achievement of learning process by Itthipada 4 I was equal to 0.53, indicating that the learners had improved in learning. due to increased test scores. 2. The efficiency of the learning management process, was found that, by overall, pre-learning test score was 530, the mean was 18.00, the deviation was 3.57, representing 46.33 percent, the post-learning test, the overall score was 880, the mean was 29.00, the deviation was 3.35. is 67.75 percent. 3. Compared achievements before learning. and after learning with the Itthipada 4, the difference analysis of achievement before and after learning, the analysis of the pre-learning knowledge test, mean 21.00, deviation 5.13, or 47.32 percent, after learning, mean 31.00 deviation. 4.33 or 76.57 percent. Comparison of learning achievement in the power of learning by Itthipada 4 before and after learning was found that the test to measure the learning achievement of students with a test of 40 items was carried out to find the mean, percentage, deviation. and compared the average student scores before and after learning achievement at statistically significant level at 05.

Keywords: Achievement; learning activities; Based on iddhipāda

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาวะแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มนุษย์ทุก ๆ ที่ถือกำเนิดเกิดมาบนโลกใบนี้ย่อมต้องการที่จะประคับประครองชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้รอดจากวิกฤตปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติและปัญหาที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นเองบ้าง และมนุษย์เหล่านั้นย่อมมีวิธีการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าหรือต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้นตามลำดับขั้นตอนซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะประคับประครองชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมกับการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญรุ่งเรืองให้กับชีวิตของตนเองและมนุษย์ไม่ใช่ว่าจะได้รับผลประสบความสำเร็จอยู่เสมอไป บางคนก็ประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าจะเป็นการ

ดำเนินชีวิตหรือหน้าที่การงานต่าง ๆ แต่อาจมีอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าจะเป็นหน้าที่การงานหรือการทำมาหาเลี้ยงชีพ ได้รับแต่ความล้มเหลวมาโดยตลอด เหตุผลที่คนๆหนึ่งประสบความสำเร็จนั้นก็เพราะเขาดำเนินตามหลักอิทธิบาท (มรรควิธีสู่ความสำเร็จ) 4 ประการ ส่วนคนที่ล้มเหลวก็เพราะเขายังไม่รู้จักอิทธิบาทดีพอหรือบางทีอาจจะรู้จักแต่ยังไม่เคยนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังก็เลยได้แต่นั่งมองหรือชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่น ผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าเรื่องใดก็ตามหากดำเนินตามหลักอิทธิบาท 4 อย่างครบถ้วนแล้วย่อมประสบความสำเร็จอย่างที่ปรารถนาทั้งสิ้น (ว.วชิรเมธี, 2557) และการศึกษาไทยจะพัฒนาให้เห็นทันตาได้ต้องใช้อิทธิบาท 4 โดยทางกระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องเสียเวลานำรูปแบบหรือตัวอย่างจากต่างประเทศมาใช้กับคนไทย เพราะแต่ละประเทศนั้นมีรูปแบบการศึกษาเฉพาะของตนเองจึงมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบและสั่งสอนชาวพุทธให้เป็นคนดี อิทธิบาท 4 จึงเป็นฐานแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ของคนไทยถือเป็นสิ่งที่มีคุณธรรมเป็นเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใดถ้าทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 คือ 1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นจะทำให้ทุกสิ่งสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากเหตุผลดังกล่าว การเสริมสร้างทักษะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนทุกคน เพราะการที่เด็กและเยาวชนจะประสบปัญหาในการเรียนนั้นจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อหน้าที่การเรียนของตนเป็นสำคัญเพราะคนที่มีการเสริมสร้างทักษะย่อมแก้ไขปัญหาทุกได้ทันเวลาพร้อมกันนั้นยังก่อให้เกิดความก้าวหน้าในพฤติกรรมรวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นอีกด้วยแต่ถ้าขาดการเสริมสร้างทักษะแล้วจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาและยังขาดความเชื่อถือจากคนอื่นด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนมีความสำคัญและควรปลูกฝังให้มีในตัวเด็กทุกคน และความรับผิดชอบทางการเรียนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็กเพื่อให้เด็กที่ดีและพลเมืองดีของประเทศชาติมันคงได้ต้องเคารพกฎหมายทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีสติปัญญา มีคุณธรรม มีศีลธรรม และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามหลักพระพุทธศาสนาที่เน้นในเรื่องการกระทำนำไปสู่ความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาธ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อศึกษาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักอภิปาธ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา จังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนโรงเรียน วัดบางปรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอมะนังจังหวัดยะลา ก่อนและหลังด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักอภิปาธ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งได้วางแผนการดำเนินการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อน – ทดสอบ หลัง E T1 X T2 (One Group Pretest – Posttest Design) ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 มากกว่า 1 ห้องเรียน หรือมากกว่า 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงทดลอง โดยมีลำดับขั้นตอน ลักษณะและการตรวจสอบเครื่องมือมี รายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยตนเอง โดยมี ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 3 แผน โดยได้ ศึกษาเนื้อหาและวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ก่อนเรียนและหลัง เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา

2. ผู้วิจัยทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre Test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน ของนักเรียนโดยทดสอบในช่วงโมเรียนแรกด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post Test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1 วิเคราะห์ข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

2 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา” ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยได้ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ของเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.53 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น

2) ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา

แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวม คะแนน 530 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.57 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 46.33

แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 881 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 29.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 3.35 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 67.24

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้และหลังเรียนรู้แบบอภិชาติ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิเคราะห์ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้และหลังเรียนรู้สารการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ได้ดังนี้

แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวม คะแนน 632 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 21.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 5.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 43.42

แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 941 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 31.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 4.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 75.67

ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบอภิชาติ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมต่างกัน 311 คะแนน ค่าเฉลี่ยที่ 10.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 2.25

เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วโดยรวมแล้วนั้นมีความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้แบบ อภิชาติ 4 คิดเป็นร้อยละ 45.35 หมายความว่า นักเรียนตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้แบบอภิชาติ 4 เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การวิเคราะห์ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้ และหลังเรียนรู้ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้ การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ คะแนน เต็ม 40 คะแนน ทำการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้ t – test (Dependent Samples) พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม ดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้สูง ก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักอภิปาธ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีประเด็น อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.53 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนต้องได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจิรายุ มูลมาก (2561) ได้ศึกษาทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านปางสวรรค์ ตำบลปางสวรรค์ อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดนครสวรรค์” โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.57 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น 2. ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แบบทดสอบก่อนเรียนรู้ โดยรวมคะแนน 521 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 4.63 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 43.42 3. แบบทดสอบก่อนเรียนรู้ที่นักเรียนได้คะแนนมากที่สุด ได้แก่ แบบทดสอบการเรียนรู้ที่ 1 (พระพุทธเจ้า) โดยคะแนน 139 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 300 คิดเป็นร้อยละ 46.33

2) ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรอง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

คะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนรู้ โดยรวม แบบทดสอบก่อนเรียนรู้ โดยรวม คะแนน 632 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 21.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 5.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 43.42

แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 941 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 31.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 4.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 75.67 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประสิทธิ์ จารุปัญญา (2561) ได้ศึกษาทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า 1. ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาพระพุทธศาสนา กับการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) 37.26/ (E2 85.49 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีอัตราสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้และหลังเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอมะนังจังหวัดยะลา

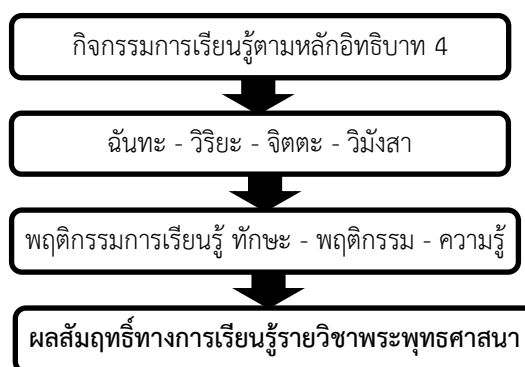
การทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้และหลังเรียนรู้ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ได้ดังนี้

คะแนน แบบทดสอบความรู้ก่อนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนน คะแนน 632 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 21.00 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานอยู่ที่ 5.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 43.42 แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 941 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 31.00 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานอยู่ที่ 4.33 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 75.67 ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมต่างกัน 311 คะแนน ค่าเฉลี่ยที่ 10.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.25 ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมต่างกัน 311 คะแนน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วโดยรวมแล้วนั้นมีการพัฒนาการ ความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้แบบอภิปาธ 4

คิดเป็นร้อยละ 75.67 ซึ่งนั่นหมายความว่านักเรียนตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้แบบ อธิปไตย 4 เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่ได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของพระรัตนตรัยและ ชาวพุทธ หรืออาจจะรู้ไม่ตรงกับที่ต้องทำการทดสอบ ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้แก่นักเรียน เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (2561) ได้ศึกษาทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน ศึกษาณารัตนาธิเบศร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาณารัตนาธิเบศร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบผลการวิจัย ดังนี้ 1. คะแนนการทำใบงานของแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มี ค่าเฉลี่ย 27.47 คิดเป็นร้อยละ 91.56 คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน 30 ข้อ มี ค่าเฉลี่ย 17.35 คิดเป็นร้อยละ 57.83 ซึ่งสรุปได้ว่าการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ธรรมสากัจฉา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาณารัตนาธิเบศร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 คน ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพ 91.56/57.83 2. คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดย การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ธรรมสากัจฉา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาณารัตนาธิเบศร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ด้วยการทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 13.74 แล้วทำการ ทดสอบหลังเรียนจำนวน 30 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 17.35 ซึ่งสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน คือ 13.74/17.35 มีค่าสถิติ $t - 5.830$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

1. ได้ทำกิจกรรมกระบวนการผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบอภินิหาร 4 สารการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ดีต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านทักษะ พฤติกรรม และ ความรู้ที่ได้รับซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบอภินิหาร 4 เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางความรู้สำนึกคิดตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน การทำวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกปีงบประมาณ

ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้

1. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นสามารถใช้เป็นคู่มือเพื่อจัดการ เรียนการสอนในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ดีควรที่จัดทำเป็นคู่มือที่ครูสังคม ศึกษา สามารถ จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง กระบวนการคิดแบบอภินิหาร 4 ไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูผู้สอนสามารถนำแนวคิดและรายละเอียดในประมวล สารการจัดการเรียน การสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะวิธีสอนที่เน้นพุทธวิธีและกระบวนการคิดที่เน้น การคิดแบบอภินิหาร 4 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ครูผู้สอนรับผิดชอบอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักธรรมต่างๆมาประยุกต์ให้มากขึ้น เพื่อทดลอง เพื่อจะได้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยมุ่งให้นักเรียน เกิดความก้าวหน้า และพัฒนาการทางกายและจิตใจ

2. ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองในแต่ละหลักธรรมอื่นๆ เข้ามาเพื่อหาความ เหมาะสมแต่ละสถานการณ์กับหลักธรรม

3. ควรมีการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน เช่น การ อบรมด้านธรรมแบบประยุกต์ เป็นต้น

4. ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้นทั้งระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.(2545). *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา*.

กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

_____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

_____. (2557). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พระจิริยา อุตโตโม (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านปางสวรรค์ ตำบลปางสวรรค์ อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส. (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยาเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประสิทธิ์ จารุปัญญา (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรม การเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ว.วชิรเมธี. (2557). *ลายแทงแห่งความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ในประเทศไทย*

BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION FOR ENHANCING DEVELOPMENT OF THE COSMETICS INDUSTRY IN THAILAND

ภุริพัฒน์ ธนอมศรีอุทัย, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุธะพรหม
Phuriphat Thanomsriuthai, Kiettisak Suklueang, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: gotzaki@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ การตลาดและการขาย และอยู่ในระดับมากดังนี้ การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ การจัดส่งสินค้าออก การนำวัสดุอุปกรณ์สินค้ามาใช้ในธุรกิจ และผลิตภัณฑ์และการให้บริการ 2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง พบว่าปัจจัยกดดันทั้ง 5, หลักพุทธศาสนา ปณิธิธรรม และกิจกรรมสนับสนุน มีค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. การบูรณาการหลักพุทธศาสนา ปณิธิธรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย โดย 1) จักขุม (มีวิสัยทัศน์) โดยการดำเนินธุรกิจอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล ศึกษาแนวโน้มและทิศทางของธุรกิจอย่างแม่นยำ 2) วิธูโร (จัดการดี) โดยส่งเสริมให้บุคลากรค้นคว้า วิจัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค เรียนรู้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ศึกษาดูงานต่างประเทศ และนำมาพัฒนาองค์กร 3) นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) โดยติดต่อประสานงานกับพ่อค้านายทุน ให้ความร่วมมือและประสานงานในทุกระดับ ยึดหลักของความเสมอภาคในการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

*Received August 9, 2022; Revised September 1, 2022; Accepted September 1, 2022

Abstract

Objectives of this research paper were to integrate Buddha-dhamma for enhancing development of the cosmetics industry in Thailand, conducted by the mixed research methods.

The results of the research were as follows: 1. The development of the cosmetic industry, by overall, was at a high level (=4.18). Considering each aspect, it was found that one aspect was at the highest level, that was marketing and sales. and at a high level as follows: Operations of various parties shipping out, bringing materials, equipment, products to be used in business and products and services. 2. The causal relationship model affecting the development of the cosmetic industry was found that the Five Forces, the Pāpanika-dhamma and supporting activities had direct, indirect and total influences affecting the development of the cosmetic industry (Main activity) was at statistically significant level of .01. 3. Integration of Tutiya Papanikadhamma principles for the development of the cosmetic industry in Thailand by 1) Chakkuma (with a vision) by doing business through a careful and rational thought process. Study the trends and directions of the business accurately 2) Vidhuro (well organized) by encouraging personnel to research Research to keep up with consumer changes, learn about technology and information systems. study abroad and bring to develop the organization 3) Nissaya Sampanno (Human relations) by liaising with merchants and capitalists, cooperate and coordinate at all levels, adhere to the principles of equality in working together.

Keyword: Integration; Buddha Dhamma; Development of the Cosmetics Industry

บทนำ

แต่ในปี 2564 ไวรัสโควิด-19 กลับมาระบาดซ้ำอีกครั้งระลอก 2 ทำให้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ที่ผ่านม่อุตสาหกรรมนี้ล้วนไม่ได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตครั้งใหญ่ที่ผ่านมาย่างตัวยำกั๋งหรือผลกระทบทางเศรษฐกิจอื่นๆ สาเหตุที่การแพร่ระบาดของโควิด-19 กระทบอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยหนัก เกิดจากหลายสาเหตุ ด้านตลาดส่งออกต้องประสบปัญหาการปิดประเทศส่งออกไม่ได้ โดยเฉพาะตลาดเพื่อนบ้านอย่างกลุ่มประเทศ CLMV ขณะที่ตลาดในประเทศพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป อยู่บ้านมากขึ้น หันมาให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดมากขึ้นส่งผลช่วยให้เจลแอลกอฮอล์ล้างมือขายดีขึ้น แต่การแต่งตัวออกจากบ้านลดน้อยลง ตลอดจนผลกระทบจากการปิดห้างสรรพสินค้า ปิดร้านเสริมสวยและการปิดสนามบินที่กระทบร้านค้าปลอดอากร ส่งผลให้ยอดขายเครื่องสำอาง เช่น แชมพู ยาย้อมผมและอื่นๆ ล้วนยอดขายไม่มีหรือยอดขายตก โดยภาพรวมแล้วในช่วงไตรมาสแรกปีนี้ออดส่งออกลดลงแล้ว 5.7% และยอดขายในประเทศ ซึ่งบางส่วนเป็นเครื่องสำอางนำเข้าก็ยอดขายลดลงเช่นกัน ทำให้อยอดขายในประเทศไตรมาสแรกปีนี้อลดลงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางประเมินในเบื้องต้นว่า หากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงต่อเนื่องไปจนถึงสิ้นปีนี้ คาดว่าจะทำให้ภาพรวมตลาดเครื่องสำอางไทยที่มีมูลค่ารวมประมาณ 300,000 ล้านบาท แบ่งเป็นตลาดในประเทศ 180,000 ล้านบาท และตลาดส่งออก 120,000 ล้านบาท มีโอกาสที่ยอดขายลดลงร้อยละ 10 (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2564)

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางต้องปรับตัว มีสติในการทำธุรกรรมหรือพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนา มีพุทธพจน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในพุทฺธยาปณิณฺณธรรมเกยวกับคุณลักษณะ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้นักบริหารทำสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประกอบด้วย จักขุมา คือ ปัญญามองการณ์ไกล เช่นถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจ ต้องรู้ว่าอนาคตเศรษฐกิจหรือตลาดจะมีแนวโน้มเป็นแบบไหนหรือสามารถคาดการณ์ทิศทางหรืออนาคตในการดำเนินธุรกิจได้แม่นยำจากการอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล โดยอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วย ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Conceptual Skill คือการชำนาญในการใช้ความคิดหรือ ทักษะทางด้านความคิด วิรุโร คือ จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักการเงินต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการเงินสามารถคำนวณอัตราผลตอบแทนต่างๆ ได้หรือเข้าใจในงบการเงินที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้ ในกรณีแพทย์ผ่าตัดสมองก็ต้องมีความเชี่ยวชาญในการผ่าตัดสมอง เป็นต้น คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำ

ภาษาอังกฤษคำว่า Technical Skill คือความชำนาญการด้านเทคนิค หรือทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน และนิสัยสัมปันโน คือ พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคนโดยสามารถทำให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจได้ เป็นต้น คุณลักษณะที่สามนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือ ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

โดยคุณลักษณะทั้งสามประการมีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหารถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมากคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 3 มีความสำคัญมาก ส่วนข้อที่ 2 มีน้อยเพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชา ที่มีความสามารถเฉพาะด้านได้สำหรับนักบริหารระดับกลางคุณลักษณะทั้ง 3 ข้อมีความสำคัญพอ ๆ กัน นั่นคือเขาต้องมีความชำนาญเฉพาะด้านและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ในขณะเดียวกันต้องมีปัญญาที่มองภาพกว้างและไกล เพื่อเตรียมตัวสำหรับเป็นนักบริหารระดับสูง นอกจากนั้นต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ประสานงานในการถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์จากผู้บริหารระดับสูงมาสู่การปฏิบัติในผู้บริหารและพนักงานระดับล่าง และนำผลการดำเนินงานที่ได้จากการปฏิบัติงานมาสรุปและนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงได้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

จากความสำคัญของปัญหาและเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการ บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงแนวการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาพัฒนาด้วย โดยศึกษาเกี่ยวกับหลักทฤษฎีปาณิกธรรม และปัจจัยกดดันทั้ง 5 (Five Force Model) ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยหรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยอาศัยการประยุกต์ระหว่างศาสตร์ตะวันตกและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และช่วยให้นักวิจัย นักวิชาการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ไปบูรณาการให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัย

เชิงลึก และการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยตามแนวทางที่นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบของการวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทย จำนวน 762 ราย (Krungthai SME, 2564) กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือ ตัวแปรไว้เป็น 1 พารามิเตอร์ ใช้ตัวอย่าง 10–20 ตัวอย่าง จากกรอบแนวคิดการวิจัยพบว่ามีค่าพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณภายใต้โมเดลอิสระทั้งหมด 41 พารามิเตอร์ ใช้เส้นพารามิเตอร์ละ 10 ตัวอย่างเท่ากับ $41 \times 10 = 410$ ตัวอย่าง

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง จำนวน 5 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง จำนวน 5 คน ตัวแทนพนักงาน จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคนรวม 18 รูปหรือคน

3. **เครื่องมือที่ใช้การวิจัย** ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 3) กิจกรรมสนับสนุน 4) ปัจจัยกีดกันทั้ง 5 และ 5) หลักทศิยาปาปนิคธรรม ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

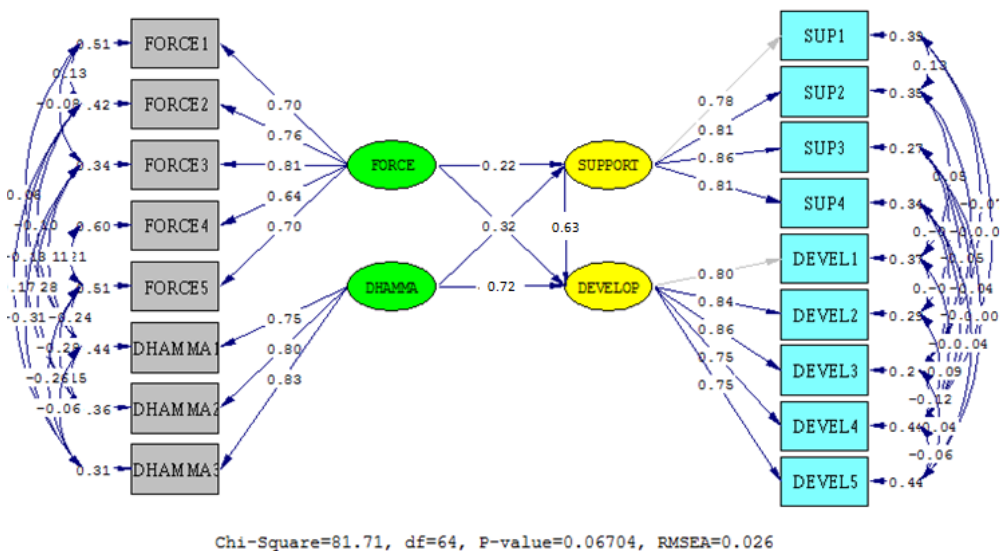
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทย จำนวน 410 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ การตลาดและการขาย ($\bar{X}=4.23$) และอยู่ในระดับมากดังนี้ การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ($\bar{X}=4.20$) การจัดส่งสินค้าออก ($\bar{X}=4.17$) การนำวัสดุอุปกรณ์สินค้ามาใช้ในธุรกิจ ($\bar{X}=4.12$) และผลิตภัณฑ์และการให้บริการ ($\bar{X}=4.07$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย พบผลการศึกษาดังนี้

จากการทดสอบเกี่ยวกับ ปัจจัยกดดันทั้ง 5 หลักทุติยปาปนิกรรม และกิจกรรมสนับสนุน มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย สามารถสรุปเป็นตารางผลการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ที่มีกิจกรรมสนับสนุนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรเหตุ	SUPPORT			DEVELOP		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE
FORCE	0.22** (0.08)	-	0.22** (0.08)	0.68** (0.11)	0.36* (0.11)	0.32** (0.12)
DHAMMA	0.70** (0.08)	-	0.70** (0.08)	0.98** (0.11)	0.26* (0.08)	0.72** (0.12)
SUPPORT	-	-	-	0.63** (0.08)	-	0.63** (0.08)
ค่าสถิติ	Chi-Square = 81.71, df = 64, GFI = 0.98, AGFI = 0.95, RMSEA = 0.026					

ตารางที่ 2 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ที่มีกิจกรรมสนับสนุนเป็นตัวแปรส่งผ่าน (ต่อ)

สมการโครงสร้างของตัวแปร		SUPPORT		DEVELOP	
R ²		0.77		0.93	
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร					
ตัวแปรแฝง	SUPPORT	DEVELOP	FORCE	DHAMMA	
SUPPORT	1.00				
DEVELOP	0.94	1.00			
FORCE	0.75	0.73	1.00		
DHAMMA	0.87	0.58	0.77	1.00	

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < .01, *p < .05

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.77 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ ปัจจัยกดดันทั้ง 5 (FORCE) และหลักทุติยปาปนิกรรม (DHAMMA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของกิจกรรมสนับสนุน (SUPPORT) ได้ร้อยละ 77 และยังพบว่าสมการโครงสร้างตัวแปรแฝง

ภายในมีค่าเท่ากับ 0.93 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ ปัจจัยกดดันทั้ง 5 (FORCE) หลักทศุติยาปาปนิกรธรรม (DHAMMA) และกิจกรรมสนับสนุน (SUPPORT) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) (DEVELOP) ได้ร้อยละ 93

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกดดันทั้ง 5 (FORCE) กับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.73 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.32 และอิทธิพลทางอ้อม 0.36 เป็นอิทธิพลรวม 0.68 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) หมายความว่า ปัจจัยกดดันทั้ง 5 ซึ่งประกอบด้วย คู่แข่งรายใหม่ ลูกค้า สินค้าทดแทน ผู้จัดหาวัตถุดิบ และการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดล พบว่า หลักทศุติยาปาปนิกรธรรม (DHAMMA) กับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.53 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.72 เป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.26 และเป็นอิทธิพลรวม 0.98 โดยที่อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) หมายความว่า หลักทศุติยาปาปนิกรธรรม ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) วิธูโร (จัดการดี) นิสสยสัมปโน (มีมนุษยสัมพันธ์) ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า กิจกรรมสนับสนุน (SUPPORT) กับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) (DEVELOP) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.63 และเป็นอิทธิพลรวม 0.63 โดยที่อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) หมายความว่า กิจกรรมสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างธุรกิจ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดซื้อสินค้าและปัจจัยการผลิต ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย พบว่า 1) จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) โดยการดำเนินธุรกิจด้านเครื่องสำอางโดยอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล ศึกษาแนวโน้ม และทิศทางของธุรกิจเครื่องสำอางอยู่เสมอ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยปฏิบัติได้ หา

ผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินธุรกิจได้อย่างแม่นยำตามทิศทางของการเปลี่ยนแปลง 2) วิธูโร (จัดการติ) โดยการส่งเสริมให้บุคลากรค้นคว้า วิจัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค ศึกษา เรียนรู้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านเครื่องสำอาง จัดอบรมความรู้และเทคนิคเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา ใช้ระบบคุณธรรมในการเลือกคนและเลื่อนตำแหน่ง ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาดูงานต่างประเทศและนำมาพัฒนาองค์กร 3) นิสสยสัมพันธ์ (มีมนุษยสัมพันธ์) โดยติดต่อพ่อค้านายทุน ทำงานร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขผิดพลาด การให้ความร่วมมือและประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ยึดหลักของความเสมอภาคในการทำงานร่วมกัน สื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กร เป็นที่รักของคนในองค์กร และสามารถทำให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ การตลาดและการขาย และอยู่ในระดับมากดังนี้ การดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ การจัดส่งสินค้าออก การนำวัสดุอุปกรณ์สินค้ามาใช้ในธุรกิจ และผลิตภัณฑ์และการให้บริการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพร จันทมา (2526) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ผู้บริโภคเลือกซื้อคือ ผลต่อสุขภาพ ปัจจัยที่สำคัญในระดับรองลงมา ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ ขนาดบรรจุ สี และราคา ด้านการพัฒนาพบว่า มีการศึกษาเพื่อใช้สมุนไพรใหม่ที่มีสรรพคุณมากขึ้นและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และสี ให้ครอบคลุมความต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการแข่งขันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ปัจจัยกีดกันทั้ง 5 พบว่า มีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ปัจจัยกีดกันทั้ง 5 ซึ่งประกอบด้วย คู่แข่งรายใหม่ ลูกค้า สินค้าทดแทน ผู้จัดหาวัตถุดิบ และการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธพร อักษรไพโรจน์ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2558) ที่พบว่า ชัดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย ด้านบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ภาพรวมแรงผลักดันการทำธุรกิจ สปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ตอยู่ในระดับสูง และด้านบุคลากร ด้านบริหารและจัดการองค์การ ภาพรวมแรงผลักดันการทำธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ตอยู่ในระดับปาน

กลาง ชีตความสามารถในการแข่งขันทุกด้านของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จึงควรร่วมมือกันหาแนวทางพัฒนา และสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมตามระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันที่เหมาะสม เพื่อก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต เพิ่มโอกาสการช่วงชิงความเป็นผู้นำทั้งในระดับภูมิภาคและนานาชาติต่อไป

2) หลักทฤษฎีปาปนิกรรม พบว่า มีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หลักทฤษฎีปาปนิกรรม ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) วิรูโร (จัดการดี) นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นามบุรี (2562) ที่พบว่าหลักปาปนิกรรม สามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 66 และหลักปาปนิกรรม ประกอบด้วย จักขุมา (วิสัยทัศน์) วิรูโร (จัดการดี) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) ยังมีขนาดอิทธิพลทางตรงส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เท่ากับ 0.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเนตร ชัยป่ายาง (2561) ที่พบว่า หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับครู คือ ปาปนิกรรม ในฐานะหลักการ (1) มองการณ์ไกล ได้แก่ มุ่งอนาคต และ มองการณ์ไกล สองแนว คือ แนวกว้าง แนวไกล (3) ใส่ใจงาน กล่าวคือ การจัดลำดับความสำคัญ แยกแยะเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม ประเมินผลการดำเนินการ เป้าหมายชัดเจนและเสร็จตรงเวลา และ (3) การประสานเครือข่าย คือคุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์และความสามารถในการประสานงาน

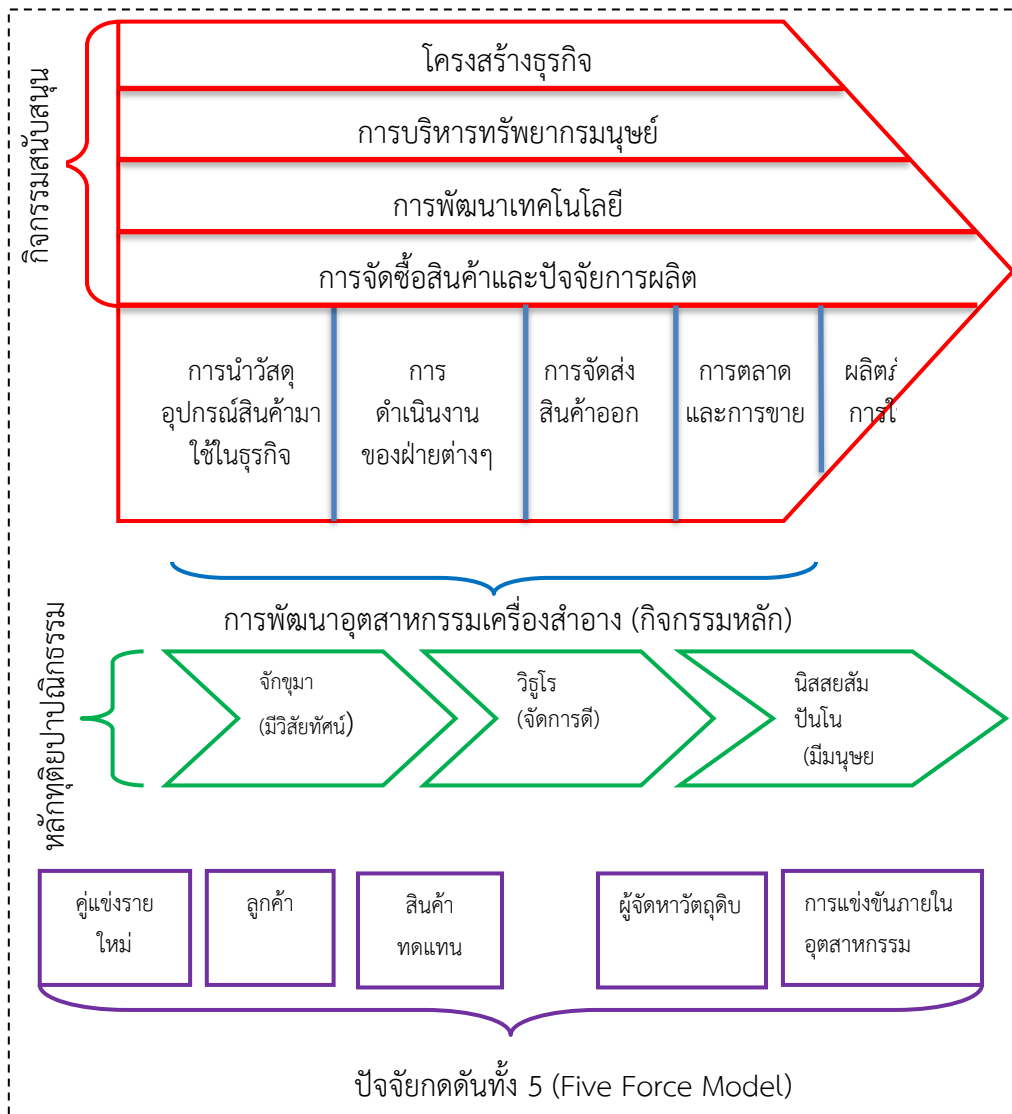
3) กิจกรรมสนับสนุน พบว่า มีค่าอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า กิจกรรมสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างธุรกิจ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดซื้อสินค้าและปัจจัยการผลิต ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ ตั้งประดิษฐ์ (2560) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการซื้อทางบวกที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.40 อีกทั้งผลการวิจัยทั้งเทคนิคเชิงปริมาณและเทคนิคเชิงคุณภาพยังสอดคล้องกัน จึงสรุปได้ว่าบุคลิกภาพตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้าทำให้เกิดรูปแบบคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในประเทศไทย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ด้วยการนำเสนอสมการถดถอยพหุคูณที่ค้นพบมาเขียนเป็นกราฟ เพื่อจะได้เห็นถึงสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมการซื้อ

จากอิทธิพลของบุคลิกภาพตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และคุณค่าตราสินค้า ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการนั้นผู้บริหาร ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางควรสร้างบุคลิกภาพตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบคุณค่าตราสินค้าที่ดี ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางซึ่งต่อมาจะส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในระยะยาวต่อไป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย พบว่า 1) จักขุม (มีวิสัยทัศน์) โดยการดำเนินธุรกิจด้านเครื่องสำอางโดยอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล ศึกษาแนวโน้มและทิศทางของธุรกิจเครื่องสำอางอยู่เสมอ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยปฏิบัติได้ หาผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินธุรกิจได้อย่างแม่นยำตามทิศทางของการเปลี่ยนแปลง 2) วิธูโร (จัดการดี) โดยการส่งเสริมให้บุคลากรค้นคว้า วิจัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค ศึกษา เรียนรู้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านเครื่องสำอาง จัดอบรมความรู้และเทคนิคเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา ใช้ระบบคุณธรรมในการเลือกคนและเลื่อนตำแหน่ง ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาดูงานต่างประเทศและนำมาพัฒนาองค์กร 3) นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) โดยติดต่อพ่อค้านายทุน ทำงานร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขผิดพลาด การให้ความร่วมมือและประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ยึดหลักของความเสมอภาคในการทำงานร่วมกัน สื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กร เป็นที่รักของคนในองค์กร และสามารถทำให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเนตร ชัยป่ายาง (2561) ที่พบว่า หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับครู คือ ปาปณิกธรรม ในฐานะหลักการ (1) มองการณ์ไกล ได้แก่ มุ่งอนาคต และ มองการณ์ไกล สองแนว คือ แนวกว้าง แนวไกล (3) ใส่ใจงาน กล่าวคือ การจัดลำดับความสำคัญ แยกแยะเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม ประเมินผลการดำเนินการ เป้าหมายชัดเจนและเสร็จตรงเวลา และ (3) การประสานเครือข่าย คือ คุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์และความสามารถในการประสานงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย

จากแผนภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (กิจกรรมหลัก) ประกอบด้วย 1) การนำวัตถุดิบมาใช้ในการผลิต โดยจัดหาและนำวัตถุดิบเข้าสู่กิจกรรมการผลิต วัตถุดิบ การเคลื่อนย้ายและการรับคืนสินค้า มีคุณภาพดี เชื่อถือได้ การรับประกัน 2) การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ โดยตรวจสอบทุกขั้นตอนการผลิต ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ควบคุมคุณภาพ (QC) ประชุมกันเนื่องด้วย การประเมินคุณภาพการดำเนินงาน 3) การจัดส่งสินค้าออก โดยการวางแผนกลยุทธ์ด้านโลจิสติกส์ จัดการสินค้าคงคลัง การจัดส่งไปจำหน่าย การรับประกัน ติดตามการขนส่ง 4) การตลาดและการขาย โดยนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะคล้ายกัน (Product Mix) ราคา (Pricing) การส่งเสริมการตลาด (Promotions) การเพิ่มช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การให้คำตอบแทนที่เหมาะสมแก่พนักงานขาย 5) ผลิตภัณฑ์และการให้บริการ โดยการให้บริการหลังการขาย การให้บริการลูกค้าที่เหนือกว่าคู่แข่ง การให้บริการบำรุงรักษาสินค้า การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัย การรับประกันสินค้า

โดยมีกิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย โครงสร้างธุรกิจ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดซื้อสินค้าและปัจจัยการผลิต โดยมีการบูรณาการหลักพุทธปาปนิกรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ประกอบด้วย จักขุม (มีวิสัยทัศน์) วิธูโร (จัดการดี) นิสสัยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) นอกจากนั้นยังมีปัจจัยกดดันทั้ง 5 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ประกอบด้วย คู่แข่งรายใหม่ ลูกค้า สินค้าทดแทน ผู้จัดหาวัตถุดิบ การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเครื่องสำอางมีการวิจัยและพัฒนาสมุนไพรไทยเพื่อเป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรม
2. หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนและปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการให้มีความคล่องตัวในการทำธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการโรงงานเครื่องสำอางควรค้นหา Supplier ที่ให้ราคาดีหรือราคาถูกกว่าร้านอื่น ซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญของการทำธุรกิจเพื่อลดค่าใช้จ่าย และลดต้นทุน

2. ผู้ประกอบการโรงงานเครื่องสำอางควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญมีประสบการณ์เลือกวัสดุได้ดีได้แม่นยำเพื่อสรรหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

3. ผู้ประกอบการโรงงานเครื่องสำอางควรรักษามาตรฐานอุตสาหกรรมภายในของเราให้มีคุณภาพสูงสุดและมีมาตรฐานวัตถุดิบที่ดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา “วิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการพัฒนาเครื่องสำอางไทย จากสมุนไพรไทยเพื่อให้มีชื่อเสียงระดับโลก

2. หน่วยงานธุรกิจเอกชนควรส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการวิจัยให้มากขึ้น และนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องชี้นำทางการพัฒนาองค์กรโดยใช้หลักธรรมนำการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีการบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พุทธพร อักษรไพโรจน์ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2558). ชีตความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต. *วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 5(3), 35-45.
- รพีพร จันทูมา. (2556). การพัฒนาเพื่อการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางบำรุงผิวหน้าสมุนไพร : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัย มข. มส. (ปศ.)*, 1(3), 63-71.
- วัชรภรณ์ ตั้งประดิษฐ์. (2560). *รูปแบบคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในประเทศไทย (หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. (2564). โควิด-19 งดตลาดเครื่องสำอางปีนี้ยอดขายตก 10%. สืบค้น 3 มกราคม 2564, จาก : <https://thaicosmetic.org/index.php/Tcmanews/news-from-fda/62-19-10>.

สุนทร ชัยปายาง. (2561). ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเพื่อดำรงสถานะความเป็นครู. วารสารใบลาน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 3(1), 77-78.

Krungthai SME. (2564). ตลาดเครื่องสำอาง. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://sme.krungthai.com/sme/Indaction?command=home>.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION FOR CULTURAL TOURISM
MANAGEMENT THROUGH COMMUNITY
OF AYUTTHAYA PROVINCE

วิศิษฐ์ สมบูรณ์, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สุรพล สุธะพรหม
Visit Somboon, Vatcharin Chansilp, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: visit.s@gtsthailand.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) และเรียงลำดับดังนี้ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย และการกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การจัดการท่องเที่ยว และหลักสัปปุริสธรรม ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 52.1 และ 42.0 (Adj. $R^2=0.521, 0.420$) 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน 4 ด้านคือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล การกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย โดยนำหลักสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยรู้เหตุ (อัมมัญญาตา) รู้ผล (อัตถัญญาตา) รู้ตน (อัตตัญญาตา) รู้ประมาณ (มัตตัญญาตา) รู้กาล (กาลัญญาตา) รู้ชุมชน (ปริสสัญญาตา) และรู้บุคคล (ปุคคลัญญาตา)

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

Objectives of this research paper were to study the integration of Buddhist principles for cultural tourism management of communities in Ayutthaya Province, conducted with the mixed research methods.

The results of the research were as follows: 1. Cultural tourism management of the community, by overall, was at a high level ($\bar{X} = 3.56$) and arranged the order as follows: being a quality tourist destination, balanced economic value addition, sustainable tourism development based on Thai identity and way of life and income distribution to all areas and all sectors, respectively. 2. Factors affecting the management of cultural tourism in the community in Ayutthaya Province. and the principle of Sappurisadharma affected the management of cultural tourism of the community with statistically significant level at the 0.01, which could together predict at 52.1% and 42.0 (Adj. $R^2=0.521, 0.420$). 3. Integration of Buddhist principles for community cultural tourism management by the management of cultural tourism of the community in 4 aspects: namely, being a quality tourist destination; balanced economic value addition, distribution of income to all areas and all sectors, sustainable tourism development based on Thai identity and way of life by bringing the seven principles of Sappurisadhamma to integrate with the cultural tourism management of the community by knowing the cause (dhammanyuta), knowing the result (atthayutta), knowing oneself (attanyuta), knowing moderation (Mattanyuta), knowing time (Kalanyuta), knowing the community (Parisanyuta) and knowing persons (Pukkalanyuta).

Keyword: Integration; Buddha Dhamma; Culture Tourism

บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมาย และหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งความมีไมตรีจิตของคนไทยที่ทำให้คนต่างชาติประทับใจและรู้สึกอบอุ่น มีความสุข เมื่อได้มาเที่ยวที่ประเทศไทย เมืองไทยจึงกลายเป็นจุดท่องเที่ยวที่มีตัวสินค้าหลัก ๆ ในจำนวนองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถแตกเป็นประเภทกิจกรรมของการท่องเที่ยวได้ถึง 8 ประเภทได้แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวทางเรือ และการท่องเที่ยวในแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม, 2557)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวขาเข้าเฉลี่ย 109,040 คนต่อวัน นักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนมากถึง 39.8 ล้านคน และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 ของจีดีพีทั้งประเทศ (ลงทุนศาสตร์, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) คาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Landscape) จะเห็นชัดขึ้นในปี 2563 ทำให้นักเดินทางจากทั่วโลกมากกว่า 1,600 ล้านคน เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกถึง 416 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 4 ที่มีประเทศไทยเป็นปลายทางสำคัญ (วันเพ็ญ พุทธานนท์, 2564) จึงถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญยิ่งต่อประเทศ และการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ เป็นผลให้เกิดการลงทุนสร้างเม็ดเงินในประเทศมากขึ้นนอกจากผลประโยชน์จะตกอยู่ภายในประเทศแล้วยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพอีกหลายแขนงก่อให้เกิดการกระจายงานกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ นับเป็นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศได้

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดท่องเที่ยวมรดกโลกที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมากและสร้างรายได้เข้าจังหวัดในแต่ละปีจำนวนมาก จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสรุปสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยและการกระจายตัวของการท่องเที่ยวรายจังหวัดตั้งแต่เดือน มกราคม-สิงหาคม 2562 พบว่าการกระจายตัวของการท่องเที่ยวในประเทศไทยติด 10 อันดับแรกของจังหวัดที่มีผู้มาเที่ยวมากที่สุด (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) จนนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญหนึ่งของจังหวัด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด เช่น การร่วมมือกับกรมศิลปากรจัดระเบียบพื้นที่ที่ถูกบุกรุกมานานในเรื่องมรดกโลก การดำเนินโครงการนมมิตอยุธยาในการ

ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งถนน กล้องวงจรปิด ไฟจราจร การนำสายไฟฟ้าลงดิน การทำป้ายเส้นทางต่าง ๆ การซ่อมแซมโบราณสถานและจุดสำคัญในประวัติศาสตร์ต่างๆ เช่น วัดไชยวัฒนาราม ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ เป็นต้น อีกทั้งยังได้ศึกษาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว และมอบให้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ทำโลจิสติกส์เมือง เป็นต้น 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวระหว่างภาค และ 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างเมืองพี่เมืองน้อง (Sister City) (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)

ความโดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งเริ่มเป็นที่รู้จักและนิยมมากขึ้น ทำให้มีผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวแนวนี้เพิ่มมากขึ้น เช่น ชุมชนบ้านเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน ศูนย์การเรียนรู้บ้านไทรน้อย อำเภอบางบาล ชุมชนบ้านรางจระเข้ อำเภอสนา เป็นต้น รวมถึง สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนทรงคุณค่าของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 อำเภอ ได้แก่ บ้านท้ายวัด (เกาะเกิด) ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน บ้านต้นสะตือสามต้น (เกาะเรียน) ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา บ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอมหาราช บ้านผิมด (บ้านมอญ) ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล บ้านสำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย

จากข้อมูลดังกล่าวมานี้ ชี้ให้เห็นว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวพร้อมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์การเป็นเมืองมรดกโลกที่มีฐานมาจากสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ในแง่ของการเป็นเมืองที่มีทรัพยากรทางการเกษตรอุตสาหกรรม และในแง่ของการคมนาคมสะดวก ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของจังหวัดที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อตอบโจทยวิถีชีวิตยุคใหม่ของคนในยุคปัจจุบัน โดยการบูรณาการหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ากับหลักแนวคิดและความเชื่อบนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมและหรือจัดการท่องเที่ยวได้เองอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนบนวิถีชีวิตจริง

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขึ้น เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนโดยหลักคิดบูรณาการระหว่างแนวคิดตะวันตกและหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและวางแผนจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ กรมการท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบของการวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน/ประชาชน ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งไม่สามารถนับจำนวนได้แน่นอน

2.2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Cochran. (1963) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เคยท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 3 คน บุคลากรสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ผู้ให้บริการการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน ด้วยการสุ่มแบบเจาะจง

3. **เครื่องมือที่ใช้การวิจัย** ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 3) หลักสัปปุริสธรรม 7 และ 4) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน/ประชาชน ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 384 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.612) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.60$) รองลงมาคือ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล ($\bar{X}=3.57$) การพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย ($\bar{X}=3.56$) และการกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วน ($\bar{X}=3.53$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย ความสามารถในการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว อย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.832	.137		6.069**	.000
สิ่งอำนวยความสะดวก (X14)	.214	.049	.243	4.394**	.000
ความสามารถในการเข้าถึง (X12)	.188	.049	.214	3.876**	.000
ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (X11)	.145	.046	.154	3.163**	.002
กิจกรรม (X15)	.126	.056	.136	2.254*	.025
สิ่งดึงดูดใจ (X13)	.109	.062	.113	1.958*	.050

Multiple R = .726^e R Square = .527 Adjusted R Square = .521 Std. Error = .424
 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่าการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 แสดงว่า การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถร่วมกันทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 52.1 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 24.3 รองลงมา คือ ความสามารถในการเข้าถึง สามารถทำนายได้ร้อยละ 21.4 ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.4 กิจกรรม สามารถทำนายได้ร้อยละ 13.6 และสิ่งดึงดูดใจ สามารถทำนายได้ร้อยละ 11.3 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .832 + .214X_{14} + .188X_{12} + .145X_{11} + .126X_{15} + .109X_{13}$$

$$Z\hat{y} = .243Z_{X14} + .214Z_{X12} + .154Z_{X11} + .136Z_{X15} + .113Z_{X13}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย รู้เหตุ (อัมมัญญตา) รู้ผล (อัตถัญญตา) รู้ตน (อัตตัญญตา) รู้ประมาณ (มัตตัญญตา) รู้กาล (กาลัญญตา) รู้ชุมชน (ปริสสัญญตา) รู้บุคคล (ปุคคลัญญตา) อย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการทดสอบตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรหลักสัปปุริสธรรม 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.439	.129		11.123**	.000
รู้ประมาณ (มัตตัญญูตา) (X24)	.228	.059	.265	3.887**	.000
รู้บุคคล (ปุคคลัญญูตา) (X27)	.215	.054	.243	3.997**	.000
รู้ผล (อัตถัญญูตา) (X22)	.185	.063	.206	2.947**	.003

Multiple R = .652^c R Square = .425 Adjusted R Square = .420 Std. Error = .466
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 4 สามารถร่วมกันทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 42.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รู้ประมาณ (มัตตัญญูตา) สามารถทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ รู้บุคคล (ปุคคลัญญูตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 24.3 และรู้ผล (อัตถัญญูตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.6 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.439 + .228X_{24} + .215X_{27} + .185X_{22}$$

$$Z\hat{y} = .265Z_{X24} + .243Z_{X27} + .206Z_{X22}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน 4 ด้านคือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล การกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย โดยนำหลักสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยรู้เหตุ (ธัมมัญญูตา) รู้ผล (อัตถัญญูตา) รู้ตน (อิตตัญญูตา) รู้ประมาณ (มัตตัญญูตา) รู้กาล (กาลัญญูตา) รู้ชุมชน (ปริสัณญูตา) และรู้บุคคล (ปุคคลัญญูตา) โดยต้องมีการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ รองลงมาคือ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐาน อัตลักษณ์และวิถีไทย และการกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธีรวัฒน์ เสสบุญโญ (สันยศ ตีทัศน์) (2564) ที่พบว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 1) ด้านการให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี 2) ด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3) ด้านการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่ของสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 5) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการสร้างคามพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว 7) ด้านการคำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ 1) บุคลากรด้านการท่องเที่ยว 2) การบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยว 3) การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยว 4) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 แสดงว่า การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถร่วมกันทำนวยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 52.1 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถทำนวยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 24.3 รองลงมาคือ ความสามารถในการเข้าถึง สามารถทำนวยได้ร้อยละ 21.4 ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสามารถทำนวยได้ร้อยละ 15.4 กิจกรรม สามารถทำนวยได้ร้อยละ 13.6 และสิ่งดึงดูดใจสามารถทำนวยได้ร้อยละ 11.3 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชนิภา อินทสุวรรณ์ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม มีหลักสัปปายะ 7 เป็นตัวแปรส่งผ่าน ตัวแปรภายในโมเดลประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4

ตัว แบ่งเป็นตัวแปรภายในแฝง 2 ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง 2 ตัวแปร ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร (2562) ที่พบว่า การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 1) การตลาดในแหล่งท่องเที่ยว 2) การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 3) การสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5) การส่งเสริมทักษะคนในพื้นที่ และ 6) ประสิทธิภาพของแหล่งท่องเที่ยว สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้ร้อยละ 78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เสกสรรค์ สนาวา และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า หลักการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถใช้ตัวแบบที่เรียกว่า “พี เดอ ทู ซีทีเอช” หรือ “P-DOR to CTS” ซึ่งเป็นตัวแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนได้ตามความเหมาะสม โดยตัวแบบ พี เดอ ทู ซีทีเอช “P-DOR to CTS” มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) Plan กระบวนการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยคนในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเป็นรูปธรรม 2) Development การขับเคลื่อนกระบวนการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมภายหลังจากการทำความเข้าใจกับชุมชนหมู่บ้าน 3) Observation การร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อสังเกตการณ์ และรวบรวมประวัติศาสตร์ชุมชนจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงการสังเกตและศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น 4) Reengineering การปรับรื้อระบบเพื่อออกแบบใหม่ แต่ยังคงรูปแบบดั้งเดิม ไว้เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว 5) Community ชุมชนต้องให้ความร่วมมือและเอาใจใส่ในการทำงานเป็นทีม (Teamwork) เสียสละ และแบ่งปันน้ำใจให้แกกัน เพื่อแก้ไขปัญหา ตลอดจนร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ 6) Technology สื่อเทคโนโลยีใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบว่ายภายในชุมชนแห่งนี้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้าง และ 7) Sustainable ความยั่งยืนของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ทำอย่างไรแหล่งท่องเที่ยวจะไม่สูญหายไปในช่วงระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงจะสานต่องานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรจึงจะส่งผลทำให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต

2) หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักสัปปริสธรรม 7 สามารถร่วมกันทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 42.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รู้ประมาณ (มัตตัญญูตา) สามารถทำนายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ รู้บุคคล (บุคคัลญญตา) สามารถทำนายได้

ร้อยละ 24.3 และรู้ผล (อัตถ์ณฺญตา) สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.6 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ แก้วนะ (2564) ที่พบว่า การบริหารเทศบาลตามหลัก สปัปฺริสธรรม ประกอบด้วย รู้จักเหตุ (อัมมณฺญตา) รู้จักผล (อัตถ์ณฺญตา) รู้จักตน (อัตตณฺญตา) รู้จักประมาณ (มัตตณฺญตา) รู้จักกาล (กาลณฺญตา) รู้จักชุมชน (ปริสณฺญตา) และรู้จักบุคคล (ปุคคลณฺญตา) ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยรวมร้อยละ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัต ไซยพันธ์ (2561) ที่พบว่า การพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำหลักสปัปฺริสธรรม 7 และพละ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพความรู้ ความถนัด ความสามารถ ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความคุ้มค่าพอประมาณ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอธิบายผลได้ดังนี้ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน 4 ด้านคือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล การกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย โดยนำหลักสปัปฺริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยรู้เหตุ (อัมมณฺญตา) รู้ผล (อัตถ์ณฺญตา) รู้ตน (อัตตณฺญตา) รู้ประมาณ (มัตตณฺญตา) รู้กาล (กาลณฺญตา) รู้ชุมชน (ปริสณฺญตา) และรู้บุคคล (ปุคคลณฺญตา) โดยต้องมีการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเกรานวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี) (2560) ที่พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาได้สังเคราะห์หลักการทำงานจากทฤษฎี POSDCORB และประยุกต์ใช้กับหลักสปัปฺริสธรรมมาเป็นหลักในการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทำให้การทำงานของพระสงฆ์นั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ในขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับพระสงฆ์นักพัฒนาให้มีแนวทางการทำงานที่เป็นรูปธรรม มีกฎเกณฑ์ในการทำงาน มีเป้าหมายที่ชัดเจนตลอดจนยอมรับสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชนิกา อินทสุวรรณ (2564) ที่พบว่า รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร มีปัจจัยที่

สำคัญ คือ ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่ได้มาตรฐาน สถานที่ท่องเที่ยวมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีถนนเพื่อการคมนาคมที่สะดวกสบาย และปลอดภัย ด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว มีการให้บริการและคำแนะนำที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ด้านการสร้างความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากแผนภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการศึกษาครั้งนี้มี 4 ด้านคือ 1) การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ โดยพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาสินค้าและบริการอย่างมีมาตรฐาน 2) การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล โดยการเสริมสร้างภาพลักษณ์ด้านคุณภาพและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การสื่อสารคุณค่า 3) การกระจายรายได้สู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน โดยการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ การกระจายรายได้ไปสู่สมาชิกทุกครัวเรือนอย่างสมดุล 4) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย โดยพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและสิ่งแวดล้อม

โดยนำหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 เข้ามาบูรณาการกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ 1. รู้เหตุ (อัมมัญญตา) โดยรับฟังข้อมูล ข้อคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุง และจัดการท่องเที่ยวโดยสุจริต 2. รู้ผล (อัตถัญญตา) โดยการดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ให้นักท่องเที่ยวประทับใจ 3. รู้ตน (อัตตัญญตา) โดยคนในชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีใจรักงานด้านบริการ 4. รู้ประมาณ (มัตตัญญตา) โดยการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาชุมชนตามความจำเป็นเพื่อไม่ให้สูญเสียอัตลักษณ์ 5. รู้กาล (กาลัญญตา) แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มเติมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจ จัดโปรแกรมท่องเที่ยวได้เหมาะสม ติดตามเทรนด์ความต้องการของลูกค้า 6. รู้ชุมชน (ปริสัญญตา) โดยใช้ประสบการณ์ชุมชนในการบริหารการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เหมาะสมกับชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. รู้บุคคล (ปุคคลัญญตา) โดยการรวมกลุ่มเป็นสมาชิก ชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านการท่องเที่ยว พัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชน สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยว เชิญผู้เชี่ยวชาญ ปรมาจารย์ชุมชน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยต้องมีการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานร่วมกับชุมชนต่างๆ ส่งเสริมให้มีความพร้อมทั้งการบริหาร กิจกรรมและสินค้าเพื่อไว้บริการนักท่องเที่ยว
2. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโอท็อป เพราะเป็นโครงการกระตุ้นธุรกิจและผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ชุมชนควรมีการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน ดูแล รักษาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมที่เป็นจุดขาย ดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อมกับความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชนเอง
2. แหล่งธรรมชาติของชุมชนในจังหวัดอยุธยา มีแหล่งวัฒนธรรมที่มีค่าในตัว มีความเป็นเอกลักษณ์อยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรให้หน่วยงานต่าง ๆ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ประชาสัมพันธ์ โฆษณา เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับคนในชุมชนได้พัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวโน้มในการท่องเที่ยว เพื่อมองหาโอกาสและความเป็นไปได้ในการผลักดันชุมชนต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบด้านต่าง ๆ ทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กชนิภา อินทสุวรรณ์. (2564). รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2564). TOP10 จังหวัดไทยรายได้ท่องเที่ยวไทย-เทศ. สืบค้น 20 ธันวาคม 2564, จาก : <https://www.thansettakij.com/content/business/411965>.
- ณัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจ. ท่องเที่ยวอยุธยาโตทะลุ 1.5 หมื่นล้าน แรงหนุนละครดัง-ททท. เร่งอัดอีเวนต์ดึงดูดนักท่องเที่ยว. สืบค้น 20 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-130852>.
- พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี). (2560). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรวัฒน์ เสดสบุญโญ (สันยศติทัศน์). (2564). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลงทุนศาสตร์. (2564). ธุรกิจท่องเที่ยวสำคัญกับเศรษฐกิจไทยมากขนาดไหน, สืบค้น 20 ธันวาคม 2564, จาก : <http://www.investorest.co/economy/travel-business-and-thai-economy/>.
- วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2564). ท่องเที่ยวปี 63 ยัง “ฝาดงหนาม” เน้นใช้เทคโนโลยี-ปรับรับนักท่องเที่ยวเปลี่ยน. สืบค้น 20 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.ThebangkokinSight.com/273292/>.
- ศิลปวิทย์ น้อยสมมิตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม. (2557) การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุวรรณ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2563). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(1), 259-275.

Cochran, W.G. (1963). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี*
BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PUBLIC SERVICE DEVELOPMENT
OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN SUPHANBURI PROVINCE

วารินทร์ จันทรรัตน์, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรินทร์ นียมามงกูร
Warin Jantararat, Thatchanan Issaradet, Surin Niyamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Warin_Jantararat@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้บริการสาธารณะ ทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะ และนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารและหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 83.5 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ควรบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะ ดังนี้ 1) บริหารบุคลากร โดยการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ความรักในการทำงาน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น 2) บริหารงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ และใช้หลักของอิทธิบาท 4 คือ ความละเอียดรอบคอบ เพื่อสร้างความโปร่งใส 3) บริหารวัสดุอุปกรณ์ โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน และใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ตรวจสอบปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) บริหารจัดการ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการองค์กร เพื่อพัฒนาการทำงานให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การให้บริการสาธารณะ; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research were: to study the public service, predict factors affecting the public service, and to propose the integration of Buddhadhamma principle for development of Sub-District Administrative Organizations in Suphanburi Province, conducted by the mixed research methods, using quantitative and qualitative research.

The research findings were as follow: public service development of sub-district administrative organizations in Suphanburi Province, by overall was high level, and the management factors and Iddhipaāda that affected the prototype competency of the public service development of Sub-District Administrative Organizations in Suphanburi Province at 83.50 percent, and Buddhadhamma Integration for the public service development was as follows: 1) personnel management by recruiting personnel with knowledge and using the Iddhipaāda, which is the love of work to improve work better, 2) budget management by allocating an adequate and using the Iddhipaāda, which is the thorough to create transparency, 3) material management by providing modern, standardized materials and using the Iddhipaāda, which is the inspect study problems and obstacles to work efficiently and 4) management based on the principle of participation Integration with relevant agencies and using the Iddhipaāda, to manage the organization to develop work for the people for more benefits.

Keyword: Integration; Buddhadhamma; Public Service; Sub-District Administrative Organization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยช่วงเวลาที่ผ่านมามีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหลายครั้ง จนล่าสุดได้แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ซึ่งพบว่าเจตนารมณ์นับแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันไม่เคยเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล รองรับการกระจายอำนาจการปกครองลงสู่ประชาชนในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้อำนาจหน้าที่และศักยภาพของตนเอง (อริสรา ป้องกัน, 2559) ภายใต้บังคับดังกล่าว ต้องดำเนินการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ 1) จัด

ให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย หรืออาจจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร บำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง ทางระบายน้ำ สถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ อุตสาหกรรมในครอบครัว การประกอบอาชีพของราษฎร เป็นต้น (พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562, 2562)

ที่ผ่านมาการดำเนินงานให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสบ ปัญหาในระดับมหภาค ได้แก่ การบริหารจัดการที่ยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริง ข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณ ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจ ขาดความชัดเจน มีความซับซ้อน สายการบังคับบัญชายาว และโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น และปัญหาในระดับจุลภาค ได้แก่ การจัดบริการสาธารณะยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ไม่ครบถ้วนทุกด้าน ไม่ทั่วถึง ขาดการจัดลำดับความสำคัญ ขาดคุณภาพ ขาดความชัดเจน ขาดความเป็นธรรม และไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของหน่วยตรวจสอบและองค์กรอิสระต่าง ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถคิดสร้างสรรค์ประเภทบริการสาธารณะใหม่ ๆ และรูปแบบการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลายได้ (วุฒิสภา ต้นไชย และเอกวีร์ มีสุข, 2557) อีกทั้งปัญหาการบริหารงานภายใน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น เช่น การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การควบคุมตรวจสอบและการประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล และ 3) ด้านการคลังของท้องถิ่น เช่น ด้านรายได้ งบประมาณ ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น (ยุติธรรม ปัทมะ, 2558) จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด และใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สะท้อนผ่านการได้รับการบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (มุกรวิ ฉิมพะเนาว์, 2563) ภายใต้การบริหาร 4M's ประกอบด้วย

บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) ซึ่งทุกหน่วยงานทั้งภาคเอกชนหรือภาครัฐจำเป็นต้องใช้ในการบริหารทั้งสิ้น (จันทรานี สงวนนาม, 2545) และภายใต้การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนจึงควรนำหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ 4 มาใช้ร่วมกับการบริหาร คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) ที่พุทธศาสนิกชนได้ยึดถือปฏิบัติต่อเนื่องมานานกว่าสองพุทธศตวรรษ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าเพื่อเปรียบเทียบให้เข้าใจง่ายขึ้น ได้แก่ ฉันทะ คือ รักหน้าที่ วิริยะ คือ มีความเพียร จิตตะ คือ เวียนเอาใจใส่ และวิมังสา คือ แก้ไขปรับปรุง ซึ่งหากองค์การบริหารส่วนตำบล นำมาใช้ควบคู่กับหลักการบริหาร 4M's จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และยกระดับการพัฒนาประเทศชาติในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 437,831 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2564) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาร์โรวามา

เน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารหรือกำหนดนโยบาย 2) ผู้ปฏิบัติงาน 3) ผู้รับบริการหรือประชาชน 4) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และ 5) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้ในแง่ของความถูกต้องและเหมาะสมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ในภาพรวมทั้งฉบับได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.973

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ 400 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามตามแนวความคิดของตนอย่างมีอิสระ หลังจากนั้นจัดให้มีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย จำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้ในแง่ของความถูกต้องและเหมาะสมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์

การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว ว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตามได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยการบริหาร มืองค์ประกอบของตัวแปรอิสระ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านการจัดการ (Management) อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.2 อิทธิบาท 4 มืองค์ประกอบของตัวแปรอิสระ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ (รักหน้าที่) ด้านวิริยะ (มีความเพียร) ด้านจิตตะ (เวียนเอาใจใส่) และด้านวิมังสา (แก้ไขปรับปรุง) อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 ปัจจัยการบริหาร และอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) มาสรุปในภาพรวมและในแต่ละประเด็น เพื่อนำมาตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อคิดเห็นและคำแนะนำจากการสนทนากลุ่มเฉพาะเพิ่มเติมเพื่อให้ผลการวิเคราะห์แต่ละประเด็นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการศึกษา ศาสนา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.85) ด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.82) ด้านคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.80) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.83) ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.81) และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

2.1 ปัจจัยการบริหาร ที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มี 3 ด้าน โดยเรียงลำดับได้แก่ ด้านการจัดการ (Management) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านบุคลากร (Man)

โดยสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 81.1 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.473 + 0.416(\text{การจัดการ}) + 0.319(\text{วัสดุอุปกรณ์}) + 0.128(\text{บุคลากร})$$

2.2 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มี 3 ด้าน โดยเรียงลำดับได้แก่ ด้านวิมังสา (แก้ไขปรับปรุง) ด้านจิตตะ (เวียนเอาใจใส่) และด้านฉันทะ (รักหน้าที่) โดยหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ร้อยละ 80.4 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.513 + 0.440(\text{วิมังสา}) + 0.215(\text{จิตตะ}) + 0.189(\text{ฉันทะ})$$

2.3 ปัจจัยการบริหารและหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยปัจจัยการบริหารและหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ร้อยละ 83.5 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.268 + 0.471(\text{ปัจจัยการบริหาร}) + 0.442(\text{หลักอิทธิบาท 4})$$

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้

3.1 บริหารบุคลากร (Man) โดยการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและความชำนาญ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถเรียนรู้และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้บุคลากร โดยใช้หลักของอิทธิบาท 4 คือ ความรักในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่

3.2 บริหารงบประมาณ (Money) โดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม ใช้งบประมาณอย่างประหยัด คัดค้าน และมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ละเอียตรอบครอบ ถี่ถ้วน เอาใจใส่ ระมัดระวังไม่ให้เกิดข้อบกพร่องและผิดพลาด เพื่อสร้างความโปร่งใสตรวจสอบได้ และพัฒนางานให้เกิดความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

3.3 บริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย คุณภาพได้มาตรฐาน ใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ และพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ การตรวจสอบ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนคิดค้นเพื่อพัฒนาให้วัสดุอุปกรณ์สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 บริหารจัดการ (Management) โดยยึดหลักการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม และบูรณาการกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มา

ใช้ในการจัดการองค์กร เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ มานะพยายาม ค้นหาข้อผิดพลาด เพื่อปรับปรุง แก้ไข และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการศึกษา ศาสนา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ด้านคุณภาพชีวิต ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐกิจ หิมะคุณ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับได้คือ ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยการบริหาร ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการจัดการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เป็นเครื่องมือในการจัดการ (Management) ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภณ (ชุมเงิน) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าในการบริหารงานต้องอาศัยปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ

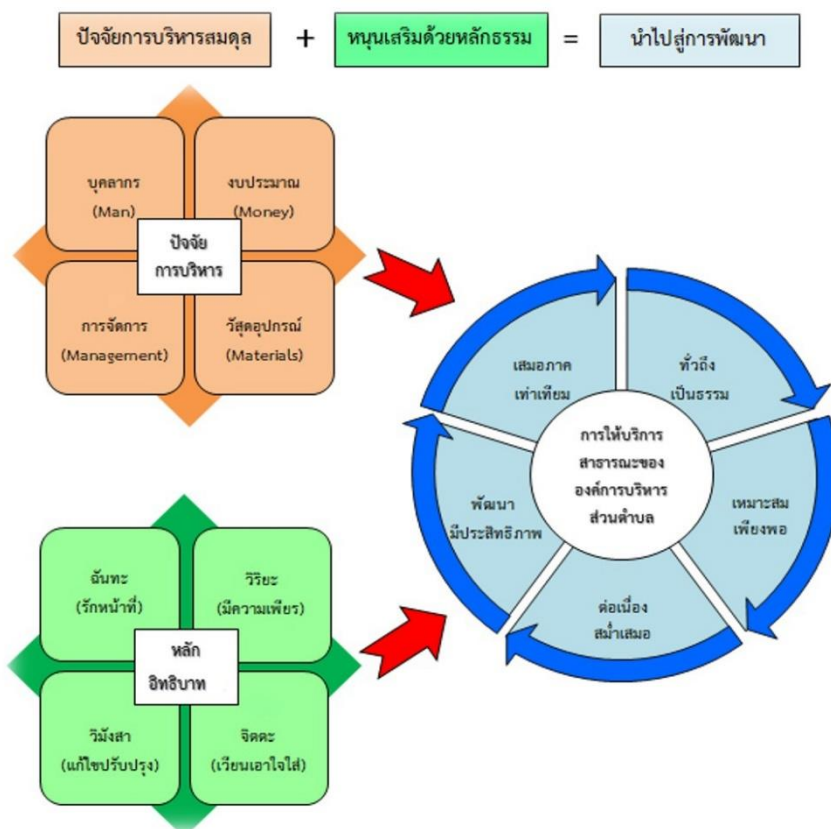
เป็นเครื่องมือในการจัดการ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า บุคลากรนับเป็นองค์ประกอบเริ่มต้นที่สำคัญของการบริหารงาน บุคลากรจะต้องใช้ทักษะ ความรู้ และความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือสิ่งอื่น ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ หากบุคลากรเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์กรเกิดผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พระสมณิกธีรปญโญ (กลั่นน้อม) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาศมรณะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สมรณะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย 1) คนดี (Good People) 2) บริหารดี (Good Management) และ 3) งานดี (Good Job) อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพบว่าสมรณะประจำสายงาน ส่งผลต่อสมรณะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมร้อยละ 89.70 และยังสอดคล้องกับ รัชินี นาแว (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณะ ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และสถานที่ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านงบประมาณ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความผูกพันและการยอมรับ โดยสามารถทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี ได้ร้อยละ 75.60

3. หลักอทิธิบาท 4 ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี แสดงให้เห็นว่าหลักอทิธิบาท 4 เป็นพุทธธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งงานทำงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ เจริญชัย กุลวัฒนาพร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักอทิธิบาท 4 เรียงตามลำดับค่าอทิธิพลประกอบด้วย มังวิงสา: ทำงานด้วยปัญญา ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน มีผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4. หลักบริหาร และหลักอทิธิบาท 4 ส่งผลร่วมต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยสามารถร่วมกันทำนายการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร้อยละ 83.5 แสดงให้เห็น

ว่าเมื่อนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ควบคู่ไปกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อให้บริการสาธารณะเกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น อันจะทำให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พัทธัญพร พิพิชร โภคิน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการภายในองค์กร ปัจจัยต้นทุน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันพยากรณ์การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ ได้ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ได้ดังนี้

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี” มีกระบวนการดังต่อไปนี้

ปัจจัยการบริหารสมดุล + หนุนเสริมด้วยหลักธรรม = นำไปสู่การพัฒนา

ปัจจัยการบริหารสมดุล หมายถึง กระบวนการบริหารงาน หรือการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ประกอบด้วย ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านการจัดการ (Management) ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดเสียมิได้ แต่ถ้าพิจารณาถึงหลักการแล้ว บุคลากรนับเป็นองค์ประกอบเริ่มต้นของการบริหารงาน เพราะเป็นผู้ใช้หรือจัดการบริหารงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

หนุนเสริมด้วยหลักธรรม หมายถึง การบูรณาการ หรือการผสมผสานหลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ด้านฉันทะ (รักหน้าที่) ด้านวิริยะ (มีความเพียร) ด้านจิตตะ (เวียนเอาใจใส่) และด้านวิมังสา (แก้ไขปรับปรุง) เพื่อให้บุคลากรหรือองค์กรขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นำไปสู่การพัฒนา หมายถึง การดำเนินการ หรือการจัดกิจกรรมหรือ ภายใต้หลักการบริหารโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล บนพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ 1) เสมอภาค เท่าเทียม 2) ทัวถึง เป็นธรรม 3) เหมาะสม เพียงพอ 4) ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และ 5) พัฒนา และมีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และประชาชนโดยส่วนรวมได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายเพื่อบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำบันทึกข้อตกลงการให้ความร่วมมือเพื่อสนับสนุนบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ ฐานข้อมูล และอื่น ๆ ให้กับองค์การบริหาร

ส่วนตำบลในการดำเนินงานจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

2. สำนักงานท้องถิ่นประจำจังหวัด ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจติดตามและประเมินผลการดำเนินงานจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน

3. ผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีมาตรการในการควบคุมและกำกับดูแลให้องค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการให้บริการสาธารณะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

4. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดให้นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการการบริหารงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้สัมฤทธิ์และผลบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติงานเฉพาะเพื่อให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรค ในการดำเนินงานเพื่อจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องราบรื่น ภายใต้กฎระเบียบและหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ

2. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดประกวดองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความเป็นเลิศในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อถอดองค์ความรู้และเป็นต้นแบบในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

3. สำนักงานท้องถิ่นประจำจังหวัด ควรจัดเวทีสัมมนาการให้บริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และพัฒนาการให้บริการสาธารณะ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถปฏิบัติงานให้บริการสาธารณะได้ดียิ่งขึ้น

5. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร การรวมกลุ่มเพื่อฝึกอาชีพ การส่งเสริมการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของชุมชน การช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย และการควบคุมและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละจังหวัด ภูมิภาค หรือทั้งประเทศ เพื่อกำหนดเป็นแนวนโยบายในการบริหารงานเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป
3. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักพุทธธรรมอื่น ๆ เช่น อริยสัจ ๔ สังคหวัตถุ ๔ ในการพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับหลักศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทรานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- เจริญชัย กุลวัฒนาพร. (2564). *รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภณ (ชุมเงิน). (2563). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 158.
- พระสมณีก ธีรปญโญ (กลั่นน้อม). (2564). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พัทธัญพร พิพิธวโรคิน. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มุกกรวี ฉิมพะเนาว์. (2563). การศึกษานโยบายสาธารณะกับมุมมองเชิงวาทกรรม. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(4), 293-305.
- ยุติธรรม ปัทมะ. (2558). การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น (*The Local Administrative Reform*). กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- รัชนี้ นาแว. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 12(2), 394-410.
- รัฐกิจ หิมะคุณ. (2557). การบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.). *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(1), 151-164.
- วุฒิสาร ตันไชย และเอกวีร์ มีสุข. (2557). ปัญหาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2564). ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล. สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/>.
- อริสรา ป้องกัน. (2559). การบริหารจัดการที่ดีในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่ภาคเหนือ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคม ศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(2), 314-325.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd. ed.). Tokyo: Harper International Education.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครอง ของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FO ADMINISTRATIVE LEADERSHIP
ENHANCHING OF SANGHA ADMINISTRARION IN UTHAITANI PROVINCE

พระครูอุทธรธรรมสาทิธ (อดิศักดิ์), พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จนทสโร),
พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ

Phrakhru Uthetthammasathit (Adisak), Phra Medhidhammaporn (Prasarn Candasaro),
Phramaha Krisda Kittisopano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: prakong_99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี 2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี 3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 รูป โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคนด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูปหรือคน

โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ภาวะผู้นำนี้คือ ภาวะผู้นำด้านการบริหาร ด้านจัดการความเสี่ยง ด้านผู้นำความรู้ ด้านการประสานงาน ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านนักพูด และด้านแบบอย่าง โดยการเสริมสร้างภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้วยหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การเสริมสร้าง; ภาวะผู้นำ

*Received August 24, 2022; Revised September 13, 2022; Accepted September 13, 2022

Abstract

Objectives of this research article were of 3: 1. To study the general condition of leadership in the administration of monks in Uthai Thani Province 2. To study the Buddhist principles in enhancing leadership in the administration of monks in Uthai Thani province 3. To present the integration Buddhist principles for enhancing administrative leadership of monks in Uthai Thani Province. The research was conducted with the mixed methods. The quantitative research collected data from 173 samples with questionnaires. Data were analyzed using the frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research collected data from 18 key informants in-depth-interviewing and from 12 participants in focus group discussion and analyzed data by descriptive interpretation.

Results were that by integrating Buddhist principles for enhancing the administrative leadership of the Sangha. The following conditions were management leadership, risk Management, coordinating knowledge, the aspect of change, the speaker, and the role model by strengthening the leadership of the Sangha with the seven principles of Sappurisadhamma, namely: Knowing cause, Knowing effect, Knowing self, Knowing mode, Knowing time, Knowing community, and Knowing Persons.

Keywords: Integrating; Buddhism; Enhancing; Leadership

บทนำ

โครงสร้างการบริหารจัดการวัดและองค์กรคณะสงฆ์มีการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์ไทยโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคมีการรวมศูนย์อยู่ที่จังหวัด ซึ่งมีบุคลากรในสำนักงานไม่เพียงพอหรือไม่มีองค์กรมารองรับเพื่อการสนับสนุนงาน ไม่มีองค์กรตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจัง การรวมศูนย์อำนาจของการบริหารเช่นนี้เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2535 (กรมการศาสนา, 2542) จึงทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง เป็นผลให้การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพ ขาดการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสม ขาดเครื่องมือ หรือกลไกที่จะสนับสนุนให้ได้ผลอีกทั้งพระสงฆ์มีการมีภาระงานมากจึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กับวัดและเกิดประเด็นข่าวคราวความประพฤติในทางที่เสื่อมเสียของพระภิกษุสามเณรปรากฏในสื่อต่าง ๆ อยู่เนื่อง ๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2541). ประกอบกับการบริหารจัดการ

วัดยังเป็นรูปแบบเดิม ๆ คือทรงอยู่และทรุดลงตามลำดับ ไม่เกิดการพัฒนาและจัดวางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดที่เป็นระบบหรือรูปธรรมที่ดีเพื่อก่อให้เกิดความเหมาะสมกับยุคสมัยและสถานการณ์ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการบริหารจัดการวัดหรือองค์กรคณะสงฆ์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา (สายัณห์ อินันใจ และคณะ, 2553)

การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี จำเป็นต้องมีการปกครองในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยเฉพาะในด้านการปกครองให้มีรูปแบบพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยตลอดเวลาแต่ยังคงความเชื่อมโยงศรัทธาถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี” โดยทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎี รูปแบบการปกครองของพระสังฆาธิการในด้านต่างๆ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลทั่วไปของการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี นำมารวบรวมทั้งปัญหา เพื่อก่อให้เกิดการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ก่อให้เกิดประสิทธิภาพรวมถึงให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการตอบแบบสอบถาม ของพระสงฆ์และพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี โดยวิธีสุ่ม จำนวน 173 รูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 8 รูปหรือคน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี

สภาพทั่วไปภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปเชิงปริมาณ จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจากคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี แจกแบบสอบถาม จำนวน 173 ฉบับ ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี 7 ด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$, $S.D.=0.64$) มีระดับความคิดเห็นที่สูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้จัดการความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.68$) ด้านนักพูด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.69$) ด้านผู้เป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.72$) ด้านการประสานงานเป็นคนกลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.72$) ด้านผู้นำความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=0.65$) ตามลำดับ และต่ำสุดคือด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, $S.D.=0.56$)

2. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านข้าราชการในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ในพื้นที่ รวมจำนวน 18 รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า สภาพทั่วไปในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ที่สรุปได้ว่า การปกครองบริหารคน คือทำงานด้านการปกครองได้เป็นอย่างดีถูกต้อง ทำตนเป็นแบบอย่าง คือ ปฏิบัติตนแบบแบบอย่างในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน เคารพตามหลักอาวุโส คือ เคารพธรรม เคารพคน เคารพงาน และปกครองตามระเบียบแบบแผน คือ ทำงานด้านการปกครองตามระเบียบแบบแผน

ภาวะผู้นำด้านการบริหารเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้มีความสามารถ คิดบวก สามารถนำทักษะด้านความคิดมาใช้ จะทำให้การบริหารจัดการและงานด้านปกครองมีความชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น การวางแผน สั่งการ

ตัดสินใจ และการแบ่งภาระความรับผิดชอบในการบริหารงานจะมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในด้านการปกครองการที่พระสังฆาธิการนำทักษะด้านความคิดมาใช้

ภาวะผู้นำด้านการจัดการความเสี่ยงเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี การปกครองต้องมีแบบแผน มีการกำหนดนโยบาย มีการกำหนดกลยุทธ์ มีการติดตามประเมินผล การบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการติดตามประเมินผล มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างชัดเจนเพื่อบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาวะผู้นำด้านผู้นำความรู้เพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี การที่จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปกครองการบริหารจัดการต้องมาจากความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการเอง คือมีการอบรมการเรียนรู้ มีการศึกษามากมายน้อยอย่างไร เมื่อมีความรู้แล้วสามารถทำให้มีการคิดวิเคราะห์การวางแผน การทำงานการปกครองเป็นไปด้วยความราบรื่น

ภาวะผู้นำด้านการประสานงานเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ทราบเป้าหมาย สร้างความสัมพันธ์ประสานงาน เข้าได้กับทุกชนชั้น สร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ร่วมงาน เป็นการสร้างตนเองให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการปกครองบริหารจัดการเป้าหมายขององค์กรได้สำเร็จ

ภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี พระสังฆาธิการหรือผู้นำคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้งานที่วางแผนไว้ หรือเพื่อให้องค์กรสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

ภาวะผู้นำด้านนักพูดเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การพูดจาไพเราะ มีเหตุผล มีลูกตลก สื่อสารได้อย่างเข้าใจ พูดจามีเหตุผล ให้กำลังใจแก่ชาวพุทธ พูดจริงตามหลักธรรม

ภาวะผู้นำด้านแบบอย่างเพื่อการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ทำตนเป็นแบบอย่างทุก ๆ ด้านเพื่อสร้างตนเป็นผู้นำด้านทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้อง มีทั้งความรู้ความสามารถเป็นแบบอย่างได้อย่างมีคุณภาพ เป็นต้น

2. หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านข้าราชการในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น

ผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ในพื้นที่ รวมจำนวน 18 รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเป็นการยืนยันได้ว่าหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

1) หลักอัมมัญญา คือ การนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริงการนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริง รู้หลักการแห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผลหรือบรรลุผลสำเร็จของงานนั้น ๆ ได้ การนำหลักการรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก การนำหลักรู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผลต้องปฏิบัติอย่างไร การนำหลักความเป็นผู้รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่โดยรู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล การนำหลักการรู้จัก และเข้าใจในหลักการมีระเบียบ และกฎเกณฑ์ของสิ่งต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต โดยรู้จักว่าตนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์

2) หลักอัตถัญญา คือ รู้จักผล การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ การนำหลักการรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์ และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ หรือความเป็นไปตามหลักความมุ่งหมายอย่างไร การนำหลักความเป็นผู้รู้จักความหมาย ความเข้าใจประโยชน์ที่ประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนทำ รู้ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ๆ การนำหลักการเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ แต่ละอย่างได้ชัดเจน เช่น รู้ว่าประพฤติปฏิบัติตามธรรมข้อนี้จะได้รับผลอย่างนี้

3) หลักอัตตัญญา คือ การรู้จักตน การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ การนำหลักความเป็นผู้รู้จักตน คือรู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำ หรือความเป็นไปตามหลักความมุ่งหมายอย่างไร ได้นำหลักความสามารถมองตนเองออก ว่าตนเองเป็นใคร มีฐานะ และภาวะอย่างไร กำลังต้องการอะไร พยายามปรับตนเองให้เป็นอย่างที่ตนเป็นได้ อย่างถูกต้องการรู้จักตน ได้นำหลักการจักประมาณตนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งฐานะ และความ เป็นอยู่ ฐานะหรือตำแหน่งในหน้าที่การงาน รวมไปถึงรู้จักสภาพความคิดของตน

4) หลักมัตตัญญูตา คือ รู้จักประมาณ การนำหลักความรู้จักความพอดีในการสอยปัจจัย 4 ในที่นี้หมายถึงการบริหารบริโภค ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอของตน การนำหลักความพอดี ความพอเหมาะพอสมควรการรู้จักประมาณ คือ การรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม การรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ กำลังของตนเองในการใช้สอยในการดำรงสมณะเพศ ได้นำหลักความรู้จักพอดีในสิ่งต่างๆ โดยมีใช้เพียงพอเห็นแก่ความพอใจชอบใจหรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย ได้นำหลักการเป็นคนรู้จักทั้งความพอดีในตน ความพอเพียงในชีวิตรู้จักความพอดีในการทำงาน และพอดีในหาเลี้ยงชีพ ด้วยการรู้จักประมาณกำลังตนเอง

5) หลักกาลัญญูตา คือ รู้จักกาลเวลา การนำหลักกาลเวลาอันเหมาะสม จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน สถานการณ์ในเวลานั้น ๆ ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร การนำหลักการรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆรวมถึงการรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกับกาลเทศะ กล่าวคือ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ได้นำหลักการรู้จักกาลเวลาในอันที่จะประกอบกิจนั้นๆ จะเป็นกิจการทางธรรมหรือทางโลกก็ตาม จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะสม และวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล ได้นำหลักการเข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจต่าง ๆ พึงใช้กาลเวลานั้นให้เหมาะสม และรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร

6) หลักปริสัญญูตา คือ รู้จักชุมชน การนำหลักกริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะทำเนกิจการในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ หรือการประสานงานกับชุมชน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อชุมชน ได้นำหลักการรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี ควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ ควรวางตัวอย่างไร การนำหลักความรู้จักบริษัท รู้จักกลุ่มบุคคล รู้จักหมู่คณะรู้จักชุมชนและรู้จักกริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้น ๆ ว่า จะต้องพูดอย่างไร รวมถึงสงเคราะห์อย่างไร ได้นำหลักความรู้อันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมนุมและต่อชุมชนนั้นว่า เมื่อเข้าไปหาควรทำกริยาอย่างนี้ ควรสงเคราะห์ อนุเคราะห์ และควรบำเพ็ญประโยชน์ ได้นำหลักการเป็นผู้รู้จักชุมชน หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้จักว่าชุมชนเหล่านั้นมีความต้องการอะไร ย่อมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข

7) หลักบุคคลโปรปริญญูตา คือ รู้จักบุคคล การนำหลักความรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอหยาตัย และใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ก็จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ได้นำหลักการรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดี

ควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมนั้น ๆ การนำหลักความรู้จักบุคคล คือ มีอริยาศัย มีความสามารถมีคุณธรรมว่าควรจะคบหรือไม่ หรือยกย่อง และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ความเป็นผู้ รู้จักเลือกคบบุคคล และเข้าใจแห่งบุคคลว่าโดยอริยาศัย ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร ว่าควรคบหรือไม่ จะดำเนิน ยกย่องอย่างไร จึงจะได้ผลดีมา ได้นำหลักการเป็นผู้รู้จักเลือกคบคน มีความประพฤติต่างกันมีหน้าที่การงานต่างกัน จึงควรรู้จักเลือกคบหาคนที่ควรคบ ทำให้ได้คนดี และเหมาะสมกับงาน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านข้าราชการในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ในพื้นที่ รวมจำนวน 18 รูปหรือคน การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยสัปปริสธรรม 7 เป็นการให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

1. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี หลักสัปปริสธรรม ด้านการบริหาร ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การบริหารจัดการต้องอาศัยวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในบริหารงาน การนำแนวคิด เกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารก็เป็นการสนับสนุนให้การบริหารงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักธรรมข้อสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาทักษะการคิด คือ หลักสัปปริสธรรม ข้อธรรมนี้ คือข้อธรรมแห่งสติบุรุษหรือธรรมแห่งการเป็นคนดี เป็นข้อธรรมอันเป็นคุณสมบัติ ที่สำคัญของผู้นำซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการคิดของผู้นำได้ ซึ่งข้อธรรมดังกล่าว มี 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุรู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล

2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปริสธรรม ด้านการจัดการความเสี่ยง ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การวางแผนที่ดี วางนโยบาย ปฏิบัติติดตามอย่างชัดเจน ติดตาม ประเมินผล ดูแลตน บริหารคน บริหารคน บริหารเวลา เป็นการลดความเสี่ยงได้ในอนาคตได้

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของ พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปุริสธรรม ด้านผู้นำความรู้ ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ การศึกษา ฝึกฝน อบรม เรียนรู้ สั่งสอน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

4. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของ พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปุริสธรรม ด้านประสานงาน ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ คือ การประสานงาน ติดต่อ สื่อสาร ควบคุม รับฟัง ยอมรับ ช่วยเหลือ

5. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของ พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปุริสธรรม ด้านการเปลี่ยนแปลง ในการ เสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ คือ การเป็นพระสังฆาธิการผู้นำ คณะสงฆ์ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นคนกล้าเปิดเผย เป็นคนที่เชื่อมั่นในคนอื่น ใช้ คุณค่าเป็นแรงผลักดัน เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถที่จะเผชิญกับความ สลับซับซ้อน และเป็นผู้มองการณ์ไกล

6. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของ พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปุริสธรรม ด้านนักพูด ในการเสริมสร้างภาวะ ผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ ฝึกฝนเรียนรู้ที่ จะพูดสื่อสาร พูดจริง พูดมีเหตุมีผล พูดเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม พูดเพื่อความสำเร็จของ เป้าหมาย

7. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของ พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยหลักสัปปุริสธรรม ด้านเป็นแบบอย่าง ในการ เสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ คือ การเป็นแบบอย่างในด้านการ ปกครองการบริหารที่ประกอบไปด้วย เป็นผู้ที่มีหลักคิด มีหลักปฏิบัติ มีความรู้เป็นแบบอย่าง มีความสามารถให้เห็น มีการทำให้อยู่ มีการอยู่ให้เห็น

อภิปรายผลการวิจัย

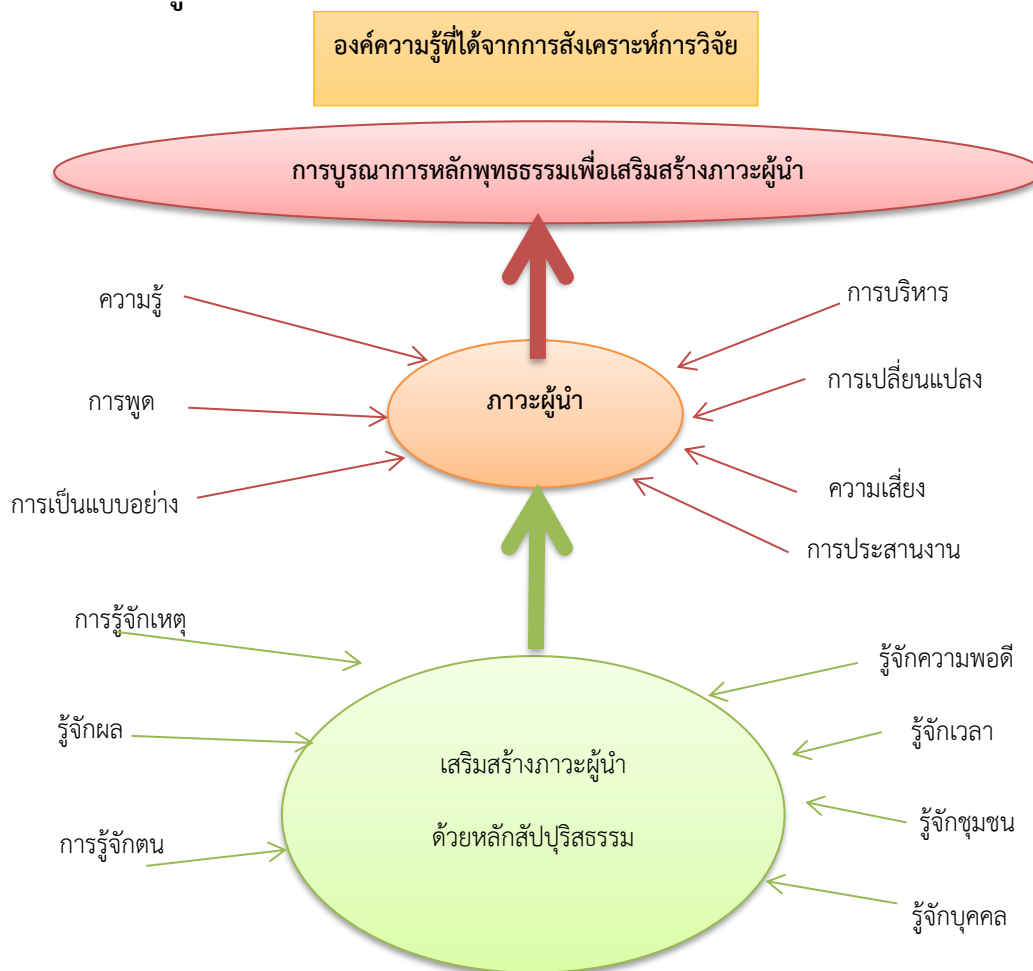
การวิจัยนี้ได้ผลว่าสภาพทั่วไปภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการใน จังหวัดอุทัยธานีประกอบด้วยดังนี้ การปกครองบริหารคน คือทำงานด้านการปกครองได้เป็น อย่างถูกต้อง ทำตนเป็นแบบอย่าง คือ ปฏิบัติตนแบบแบบอย่างในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน เคารพตามหลักอาวุโส คือ เคารพธรรม เคารพคน เคารพงาน และปกครองตาม ระเบียบแบบแผน คือ ทำงานด้านการปกครองตามระเบียบแบบแผน หลักพุทธธรรมในการ เสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีหลักสัปปุริสธรรม 7

ดังนี้ 1) หลักธัมมัญญา คือ การนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริงการนำหลักการรู้จักเหตุรู้ความจริง รู้หลักการแห่งเหตุผล การนำหลักรู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ 2) หลักอรรถัญญา คือ รู้จักผล การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ 3) หลักอรรถัญญา คือ การรู้จักตน การนำหลักความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการปกครองนั้น ๆ 4) หลักมัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ การนำหลักความรู้จักความพอดีในการสอยปัจจัย 4 5) หลักกาลัญญา คือ รู้จักกาลเวลา การนำหลักกาลเวลาอันเหมาะสม จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงานสถานการณ์ในเวลานั้น ๆ 6) หลักปริสัญญญา คือ รู้จักชุมชน การนำหลักกิจที่จะประพัตต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะทำเนนกิจการในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ 7) หลักบุคคลปริสัญญญา คือ รู้จักบุคคล การนำหลักความรู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอธยาศัย และใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ด้วยสัปปริสธรรม 7 พบว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการด้วยหลักสัปปริสธรรมแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหาร คือ การบริหารจัดการต้องอาศัยวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในบริหารงาน การนำแนวคิด เกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารก็เป็นการสนับสนุนให้การบริหารงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการจัดการความเสี่ยง คือ การวางแผนที่ดี วางนโยบาย ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน ติดตาม ประเมินผล ดูแลตน บริหารคน บริหารเวลา เป็นการลดความเสี่ยงได้ในอนาคตได้ 3) ด้านผู้นำความรู้ คือ การศึกษา ฝึกฝน อบรม เรียนรู้ สั่งสอน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง 4) ด้านประสานงาน คือ การประสานงาน ติดต่อ สื่อสาร ควบคุม รับฟัง ยอมรับ ช่วยเหลือ 5) ด้านการเปลี่ยนแปลง คือ การเป็นพระสังฆาธิการผู้นำคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นคนกล้าเปิดเผย เป็นคนที่เชื่อมั่นในคนอื่น ใช้คุณค่าเป็นแรงผลักดัน เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน และเป็นผู้มองการณ์ไกล 6) ด้านนักพูด คือ ฝึกฝนเรียนรู้ที่จะพูดสื่อสาร พูดจริง พูดมีเหตุมีผล พูดเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม พูดเพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย 7) ด้านเป็นแบบอย่าง คือ การเป็นแบบอย่างในด้านการปกครองการบริหารที่ประกอบไปด้วย เป็นผู้มีความคิด มีหลักปฏิบัติ มีความรู้เป็นแบบอย่าง มีความสามารถให้เห็น มีการทำให้ดู มีการอยู่ให้เห็น สอดคล้องกับ นฤนันท์ สุริยมณี และประเสริฐไชย สุขสะอาด (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ส่วนใหญ่เป็นผู้นำแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relationship Oriented) และมีอำนาจการควบคุมสถานการณ์ (Situational Control)

ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำและอำนาจการควบคุมสถานการณ์ ของผู้บริหาร ตามตัวแปร เพศ และประสบการณ์ด้านการบริหาร ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างใด ๆ นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้บริหารหน่วยงานประมาณครึ่งหนึ่งมีโอกาส เข้ารับการฝึกอบรมด้านการบริหารเพื่อพัฒนาการทำงานในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัย ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ผู้บริหารหน่วยงานมีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีภาวะผู้นำที่ไม่สอดคล้องกับอำนาจ การควบคุมสถานการณ์ ภายในหน่วยงานตามทฤษฎี ของ Fiedler ที่เชื่อว่าผู้นำแบบเน้นความสัมพันธ์ จะมีประสิทธิ ผลเมื่อมีอำนาจการควบคุม สถานการณ์ในระดับปานกลาง จากประเด็นดังกล่าว ผู้บริหารหน่วยงานควรจะได้ ปรับเปลี่ยนสถานการณ์ การนำเพื่อให้สอดคล้อง กับภาวะผู้นำของตน ซึ่งอาจกระทำได้โดย การฝึกอบรม สอดคล้องกับ ณัฐ วัฒนพานิช (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงพฤติกรรม มนุษย์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7” พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพชีวิต เริ่มจากการ ใช้ ปัญญาเพื่อพัฒนา “ตนเอง” และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนในโลกนี้เป็นผู้ที่ฝึกตนและพัฒนา ตนได้ให้เกิดปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนไปใน ทางบวก โดยในการจะนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาใช้จะต้องทำความเข้าใจในหลักดังกล่าว ให้ดีและมีความเข้าใจในลักษณะของมนุษย์ในองค์กร โดยอาศัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ ดีเป็นระบบ ตลอดจนการบริหารองค์กรโดยยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมอย่างมีเหตุผล เพื่อเกิดประโยชน์ และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำพา องค์กรให้เจริญเติบโต ซึ่งการบูรณาการหลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติในการนำหลัก พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารตนมาประยุกต์ใช้ในการบริหารของผู้บริหารและบุคลากร ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคกลางตอนล่าง จะก่อให้เกิดการบริหารที่ ผู้บริหารมีคุณลักษณะสำคัญ คือ 1. มีศักยภาพการบริหารจัดการองค์กร 2. มีหลักธรรมา เน้น และ 3. ทำงานได้ผลคนมีความสุข โดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม พร้อมไปด้วย “คุณวุฒิ คุณภาพคุณธรรม” เกิดกระบวนการบริหารจัดการที่ดียุคใหม่ด้วย รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล และสอดคล้องกับ พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปางก โร)(2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของพระอุปัชฌาย์ในเขตการปกครอง ของพระสังฆาธิการภาค 15” ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักเกณฑ์และวิธี การปฏิบัติหน้าที่ของ พระอุปัชฌาย์ ที่ พระพุทธเจ้าทรงวางระเบียบตามหลักพระธรรมวินัย คือพระอุปัชฌาย์พึง เป็นผู้ประกอบด้วยกองศีล สมาธิ ปัญญา วิ มุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะอันเป็นของพระ อเสขะ และเป็นผู้สามารถชักชวนสัทธิวิหาริกและอันเตวาสิกในคุณธรรมเหล่านี้พระ อุปัชฌาย์พึงเป็นผู้มีศรัทธา มีหิริมีโอตตปปะ มีวิริยะ มีสติ พึงเป็นผู้ ถึงพร้อมด้วยศีลและอา จาระ เป็นสัมมาทิฐิ เป็นพหูสูตมี ปัญญา เป็นผู้ชวนช่วยช่วยเหลือศิษย์เมื่ออาพาธ หรือ จะต้องช่วยระงับความไม่ยินดี เปื้อน่ายในการประพฤติพรหมจรรย์อันเกิดขึ้นแก่

สัทธีวาทริก หรือสามารถให้ผู้อื่นช่วยเหลือได้ และเป็นผู้สามารถฝึกอบรมศิษย์ในหลักของพระวินัย คือ อภิสมาจาริกาสิกขาคือหลักการศึกษาเกี่ยวกับข้อวัตรปฏิบัติ และอาทิพรหมจรรย์สิกขา 2. สภาพปัญหาและอุปสรรคของพระอุปัชฌาย์ ประกอบด้วยปัญหาโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและตัวกุลบุตรผู้บวชเอง ปัญหาอันเกิดจากการประพจน์

องค์ความรู้

ภาพที่ 4.1 องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัย

ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้ปกครองพระสังฆาธิการต้องมีความสำคัญทั้ง 7 ประการดังต่อไปนี้

1. **ความรู้** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นเฉพาะตน คือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษา แรกฉานในวิชา มีความสามารถ มีความรู้รอบด้าน ทั้ง การบริหาร การปกครอง เป็นต้น

2. **การพูด** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องพูดจาไพเราะ มีเหตุมีผล ถูกกาลเทศะ สื่อสารได้อย่างเข้าใจ พูดจามีเหตุผล ให้กำลังใจแก่ชาวพุทธ พูดจริงตามหลักธรรม

3. **การเป็นแบบอย่าง** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องทำตนเป็นแบบอย่าง ทุก ๆ ด้านเพื่อสร้างตนเป็นผู้นำด้านทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้อง มีทั้งความรู้ ความสามารถเป็นแบบอย่างได้อย่างมีคุณภาพ

4. **การบริหาร** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องเป็นผู้มีความสามารถ คิด บวก สามารถนำทักษะด้านความคิดมาใช้ จะทำให้การบริหารจัดการและงานด้านปกครอง มีความชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น การวางแผน สั่งการ ตัดสินใจ และการแบ่งภาระความรับผิดชอบ ในการบริหารงานจะมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5. **การเปลี่ยนแปลง** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลง ได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้งานที่วางแผนไว้ หรือเพื่อให้องค์กรสำเร็จตามเป้าหมาย ที่วางไว้ สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

6. **ความเสี่ยง** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องมีแบบแผน มีการกำหนด นโยบาย มีการกำหนดกลยุทธ์ มีการติดตามประเมินผล การบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการติดตามประเมินผล มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน เพื่อ บริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

7. **การประสานงาน** หมายถึง การที่เป็นพระสังฆาธิการต้องทราบเป้าหมาย สร้าง ความสัมพันธ์ ประสานงาน เข้าได้กับทุกชนชั้น สร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ร่วมงาน เป็นการ สร้างตนเองให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการปกครองบริหารจัดการเป้าหมายขององค์กรได้ สำเร็จ

พระสังฆาธิการถือว่าเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์แต่ละลำดับชั้นต้องภาวะความเป็น ผู้นำแล้วต้องมีหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองของพระสังฆาธิการ เสริมสร้างด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกัณดังต่อไปนี้

1) **รู้จักเหตุ** หมายความว่า พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักธรรมหรือรู้จักเหตุคือ รู้ หลักการที่จะทำให้เกิดผลดี ผลเสีย เช่น รู้ว่าหลักธรรมข้อนั้นคืออะไร มีอะไรบ้าง รู้กฎแห่ง ธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล

2) **รู้จักผล** หมายความว่า พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นจากการ กระทำ เช่น รู้ว่าข้อบัญญัตินั้น ๆ มีความหมายว่าอย่างไรเมื่อทำไปแล้วจะเกิดอะไรบ้าง

3) **รู้จักตน** หมายความว่า พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง จะได้วางแผนให้เหมาะสมกับฐานะ รู้กำลังความสามารถที่มี

4) **รู้จักประมาณ** หมายความว่า พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคอาหารแต่พอควร

5) **รู้จักกาล** หมายความว่า พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักเวลาอันควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ คือ รู้จักกาลเทศะ การรู้จักเวลาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากการทำให้สิ่งใดก็ตามในเวลาที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลดีมากกว่า

6) **รู้จักชุมชน** หมายถึง พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักชุมชนที่อยู่ร่วมกันอยู่เป็นหมู่คณะ และการกระทำที่จะต้องประพฤติปฏิบัติต่อกันในชุมชนนั้นๆ

7) **รู้จักบุคคล** หมายถึง พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้รู้จักเลือกคบค้าสมาคมกับบุคคลดีมีประโยชน์ในที่นี้หมายถึงการเข้าใจสภาพบุคคลในแต่ละระดับการอำนวยความสะดวกแก่บุคคลต่างๆ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้รับด้วยว่ามีการต้องการมากแค่ไหน อย่างไรก็ตาม จะพอดีและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พระสังฆาธิการ เจ้าคณะผู้ปกครองควรควรมีการบริหารบทบาทของตนเองให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อเป็นสำคัญในการอยู่ของพระพุทธศาสนา

2. พระสังฆาธิการ เจ้าคณะผู้ปกครองควรมีการปกครองไปตามรูปแบบ มีการควบคุมดูแลมีระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปฏิบัติตามจารีตประเพณีของคณะสงฆ์

3. พระสังฆาธิการ เจ้าคณะผู้ปกครองควรมีการวางแผนระเบียบนโยบายเพื่อเป็นทางการปฏิบัติในการพัฒนาและประพฤติปฏิบัติ ในการพัฒนาบทบาทการบริหารงานในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายมาให้ตั้งตามถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีแผนปฏิบัติการประจำปีของคณะสงฆ์ให้ชัดเจนสำหรับการบริหารงานการปกครองของพระสังฆาธิการ มีผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านที่ชัดเจน และมีงบประมาณที่เพียงพอ

2. ควรมีการระดมความคิดจากทุกภาคส่วน ปลุกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ ให้ความสำคัญรับผิดชอบร่วมกันในการรักษา

และพัฒนาพระพุทธศาสนาพร้อมกับการสร้างกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ของชุมชน

3. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างพอเพียงและต่อเนื่องในการดูแลปกครองพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทในการบริหารงานของพระสังฆาธิการ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อบทบาทการบริหารซึ่งจะมีช่วยให้เกิดการกระตุ้นหรือความต้องการพัฒนาบทบาทที่ตนได้รับและนำไปใช้ต่อไป

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้พระพุทธศาสนายั่งยืนอยู่ได้สืบไป

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในทุกภาค เพื่อก่อให้เกิดการเปรียบเทียบและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาบทบาทในการบริหารงานของเจ้าอาวาสให้สูงขึ้น อันจะส่งผลดีต่อวัด ชุมชน และสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งมหาเถรสมาคม*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานกรมการศาสนา.
- ณัฐ วัฒนพานิช. (2551). *การปรับพฤติกรรมมนุษย์ ตามหลักลัทธิปฎิสนธิธรรม 7* (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นฤนันท์ สุริยมณี และประเสริฐไชย สุขสอาด. (2554). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล* (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปภังกร). (2558). *การพัฒนาศักยภาพของพระอุปัชฌาย์ในเขตการปกครองของพระสังฆาธิการภาค 15* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- สายันท์ อินนันใจ และคณะ. (2553). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา*

THE POLICY COMMUNICATION MODEL OF THE 50-50 CO-PAYMENT AFFECTING THE IMAGE OF THE GENERAL PRAYUT CHAN-O-CHA GOVERNMENT

กษิด์เดช ชูติมันต์, สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์

Kasidet Chutimant, Somdech Rungsisawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Kasidej@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่ง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พบผลการศึกษาดังนี้ รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พบเพียง 1 ด้านคือ ด้านเนื้อหาสาระ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 50 และปัจจัยการสื่อสารด้านเจตคติ สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 91 และด้านระดับความรู้สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 64 การศึกษานี้สามารถนำไปเป็นแนวทางและกำหนดกลยุทธ์ให้แก่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐได้

คำสำคัญ: การสื่อสาร; นโยบาย; โครงการคนละครึ่ง; ภาพลักษณ์

*Received January 6, 2023; Revised February 10, 2023; Accepted February 20, 2023

Abstract

Objectives of the research, entitled Policy Communication Model of the 50-50 Co-Payment Affecting the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government were: 1. To study the Policy Communication Model of the 50-50 Co-Payment Affect to the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government 2. To study the factors affecting the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government, conducted by the quantitative research by collecting data from samples of 400 people and analyzing data with descriptive statistics using frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation, and multiple regression with statistical package program.

The results of research were as follows: 1. The Policy Communication Model of the 50-50 Co-Payment Affecting the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government was at high level ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.14), and all aspects were also at high level. 2. Factors affecting to the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government were as follows: the Policy Communication Model of the 50-50 Co-Payment Affecting the Image of the General Prayut Chan-O-Cha Government was found in 1 factor that was the message and could predict at 50 percent, attitude and knowledge factors together predicted 91 percent and knowledge and capacity together predicted 64 percent This study could be used as a guideline for the government and those involved in public relations to formulate communication strategies that promote a positive image of the government.

Keywords: communication; Policy; 50-50 Co-Payment; Image

บทนำ

การสื่อสารในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะสื่อเป็นช่องทางการนำเสนอเนื้อหาของข่าวสารของมนุษย์ ในอดีตสื่อเก่าหรือสื่อดั้งเดิม (Traditional Media) ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะสื่อเก่าจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข้อมูลข่าวสารให้ผู้รับสารได้เพียงทางเดียว และไม่สามารถส่งสารกลับมายังผู้ส่งสารได้เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรเลข สื่อวิทยุ และสื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารทั้งภาพและเสียงไปยังผู้รับสารได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ อย่างไรก็ตามในอดีตสื่อเก่าได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพราะเนื่องจากการสื่อสารทางเดียว ผู้รับสารมีหน้าที่เป็นผู้รับ (Receivers) เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในห้วงเวลาที่เป็นรอยต่อของแต่ละสังคม ในอดีตสื่อเก่า เช่น สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารผ่านช่องทางทางโทรศัพท์ หรือสื่อวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ จึงมีบทบาทร่วมกับสถาบันทางการเมือง และสถาบันสังคมอื่น ๆ (อรินทร์ เจียจันทร์พงษ์, 2561) ตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 20 จึงเริ่มมีการให้ความสำคัญกับอิทธิพลของสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจบุคคล ยุคนี้ถูกเรียกว่า “ยุคความเชื่อเรื่องสื่ออันทรงพลัง” (Powerful Media) ในการชี้นำสังคมตามกระแสประเทศที่พัฒนา จนกระทั่งในศตวรรษที่ 21 เมื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามามีบทบาท จึงเกิดการเปรียบเทียบ และแบ่งแยกลักษณะสื่อตามสมัยนิยม ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย บุคคลสามารถโต้ตอบกันได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเวลาเดียวกัน (Real time) ในยุคนี้สื่อเก่าที่เป็นแค่ผู้ส่งสารเริ่มมีการปรับตัวให้ทันเทคโนโลยี จึงเกิดการเรียกยุคนี้อีกว่าเป็นยุคสื่อใหม่ (New Media) (จิราภรณ์ ขุนศรี, 2555)

รูปแบบการสื่อสารยังเป็นกลยุทธ์สำคัญ ในการให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดนโยบายไปยังผู้รับสารที่เป็นบุคลากรในองค์กรหรือประชาชนล้วนต้องมียุคของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ข่าวสาร (Message) ส่งไปถึงผู้รับสารได้ ดังนั้นหลายองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนจึงส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้ามามีส่วนช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้รับสารรับข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว (วัลลภ วรรณโสด, 2561) นอกจากนี้รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของบุคคลโดยเฉพาะระดับผู้นำองค์กรและรัฐบาล เช่น งานวิจัยของ ภาคิน โชติเวศย์ศิลป์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษา การสื่อสารทางการเมืองของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่มาจากการยึดอำนาจภายใต้วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง การศึกษาครั้งนี้พบรูปแบบการสื่อสารที่สร้างภาพลักษณ์ให้แก่รัฐบาล คือ การใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นแบบทางการ เช่น การแถลงนโยบาย สุนทรพจน์ การแถลงข่าว และใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงผู้รับสารที่เป็นประชาชนคนไทยได้อย่างทั่วถึงเพราะมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย

โครงการคนละครึ่ง เกิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยได้เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (Coronavirus Disease: Covid 19) ทำให้เกิดผลกระทบหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เกิดการว่างงาน และภาคธุรกิจเกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาจึงได้ออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชาติ โดยมีเป้าหมายให้กระทรวงการคลังทำหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ในคราวประชุมครั้งที่ 21/2563 ตามที่คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้เสนอมี 2 โครงการ หนึ่งในนั้นคือ “โครงการคนละครึ่ง” ซึ่งเป็นโครงการที่ออกแบบมาเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการกระจายรายได้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยและลด

ค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะเศรษฐกิจถดถอย ซึ่งโครงการดังกล่าวดำเนินการโดยรัฐบาลจะจ่ายเงินให้กับประชาชนที่ลงทะเบียนสำเร็จและจ่ายผ่านแอปพลิเคชันเปาตุง และถุงเงิน เพื่อนำเงินที่ได้จากรัฐใช้จ่ายวันละไม่เกิน 150 บาท โดยรัฐบาลจะช่วยประชาชนจ่ายในร้อยละ 50 และประชาชนจ่ายร้อยละ 50 โดยวงเงินระยะแรกที่รัฐบาลมอบให้มีจำนวน 3,000 บาท ระยะสองอยู่ที่ 3,500 บาท ซึ่งการเข้าร่วมโครงการจะเป็นการให้สิทธิประชาชนเพียง 10 ล้านคน และใช้จ่ายได้กับร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น โดยจะให้สิทธิเฉพาะร้านค้าขนาดเล็กเท่านั้น (กระทรวงการคลัง, 2563) ขณะเดียวกัน โครงการของรัฐบาลที่นำมาสู่ประชาชน จำเป็นอย่างมากที่ต้องทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพ ความสำเร็จ และพฤติกรรมต่อนโยบายคนละครึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประเมินผลนโยบาย คือการศึกษาว่า ประชาชนมีการรับรู้นโยบายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด นอกจากรูปแบบการสื่อสาร รัฐบาลมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องศึกษาถึงช่องทางการเปิดรับสื่อของประชาชน เพื่อให้การสื่อสารของรัฐบาลเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ อนุวัฒน์ โพธิ์ทอง และกัลยกร วรกุลสถฐานีย์ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคนละครึ่งของประชาชน โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ลงทะเบียนสำเร็จและได้สิทธิโครงการคนละครึ่งจากเฟส 1 และ เฟส 2 จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า ในการเปิดรับสื่อด้านสื่อมวลชนกับความรู้เกี่ยวกับโครงการคนละครึ่งมีความสัมพันธ์กันต่ำในทิศทางตรงกันข้าม นั้นหมายความว่า ถึงแม้การเปิดรับสื่อด้านสื่อมวลชนจะมากแต่เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้รับสารไม่สามารถโต้ตอบได้ ดังนั้นการเปิดรับสื่อที่เป็นสื่อเก่าไม่ได้ทำให้ความรู้เรื่องโครงการคนละครึ่งเพิ่มมากขึ้น ขณะที่สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมกับความรู้เกี่ยวกับโครงการคนละครึ่งมีความสัมพันธ์ที่สูง ดังนั้นการเปิดรับสื่อมากแต่เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่สามารถทำให้ระดับความรู้เรื่องนโยบายโครงการคนละครึ่งเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นการสื่อสารสองทาง เพราะสามารถตอบโต้เพื่อสร้างความเข้าใจในส่วนขยายละเอียดของโครงการ

อย่างไรก็ตามจะพบว่า เมื่อทำการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของรัฐบาลพบว่า การศึกษาเรื่องรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ โดยเฉพาะด้านนโยบายของรัฐยังมีการศึกษาที่ค่อนข้างจำกัด จึงเป็นช่องว่างแห่งความรู้ (Gap of Knowledge) ดังนั้นงานวิจัยดังกล่าวจึงมาเติมเต็มช่องว่างในด้านรูปแบบการสื่อสารโดยเฉพาะด้านนโยบายที่เฉพาะกิจของรัฐบาล จะส่งผลให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากกว่าการสื่อสารทั่วไป และสามารถนำรูปแบบการสื่อสารที่ได้จากผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้การสื่อสาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่ได้รับสิทธิโครงการคนละครึ่งในระยะที่ 1-5 จำนวน 26,50,0000 คน (อานันท์ เกียรติสารพิภพ, 2564) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ไม่สามารถระบุประชากรที่ได้รับสิทธิด้านโครงการนโยบายคนละครึ่งในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครได้ แต่จากข้อมูลพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีการใช้จ่ายนโยบายโครงการคนละครึ่งมากที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ดังนั้น จึงนำจำนวนประชากรทั้งหมดที่ได้รับสิทธิโครงการคนละครึ่งมาหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973) ซึ่งได้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยกำหนดความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 และมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารด้านนโยบาย ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 39 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสาร ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่ได้รับสิทธิ์โครงการคนละครึ่งจำนวน 400 ชุด และเก็บเผื่ออีก 10 ชุด เพื่อป้องกันการตกหล่นหรือข้อมูลไม่สมบูรณ์ในบางชุด โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้ข้อมูลกลับคืนมาทั้ง 400 ชุด และทำการตรวจสอบข้อมูล (Edit Data) ความครบถ้วนของข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรกคือ

1) นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code book)

2) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistics Package for Social Science) Version 22 ประกอบไปด้วย

2.1 สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นประกอบไปด้วย รูปแบบการสื่อสาร ปัจจัยการสื่อสาร และภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกแบบการผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบ forward selection และวิธี backward selection เข้าด้วยกัน โดยตัวแปรใดที่ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติโดยวิเคราะห์จากสถิติค่าที จะต้องถูกตัดออกจากสมการแล้วสร้างสมการทำนายในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-15,000 บาท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ส่วนใหญ่เคยเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิ์จากโครงการคนละครึ่งในระยะที่ 4 จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมาคือ

ผู้ที่ได้รับสิทธิ์โครงการคนละครึ่งในระยะที่ 5 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิ์โครงการคนละครึ่งในระยะที่ 1 จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ตามลำดับ

2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ ด้านช่องทางของสาร มีค่าเฉลี่ย 3.73 รองลงมาคือด้านเนื้อหาสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ด้านผู้ส่งสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ตามลำดับ

3. ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ ด้านทักษะในการสื่อสารและด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ย 3.66 รองลงมาคือ ด้านระดับความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสาร ปัจจัยการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	1.													
2	0.59**	1												
3	0.53**	0.56*	1											
4	0.43**	0.44**	0.21**	1										
5	0.63*	0.62**	0.16**	0.16**	1									
6	0.43**	0.22*	0.23**	0.61**	0.45**	1								
7	0.28**	0.29**	0.25**	0.12**	0.48**	0.61**	1							
8	0.52**	0.65**	0.34**	0.57**	0.66**	0.71**	0.65**	1						
9	0.07**	0.17**	0.56**	0.28**	0.36**	0.26**	0.64**	0.25**	1					
10	0.33*	0.37*	0.43**	0.12**	0.73**	0.57**	0.20*	0.13**	0.69**	1				
11	0.50**	0.13**	0.56**	0.28**	0.74**	0.10*	0.54**	0.46**	0.18**	0.27**	1			
12	0.13**	0.19**	0.41**	0.65**	0.72**	0.20*	0.31**	0.49**	0.28**	0.31**	0.14**	1		
13	0.75**	0.54**	0.28**	0.17**	0.69**	0.48**	0.66**	0.55**	0.09*	0.35**	0.71**	0.69**	1	
14	0.09**	0.10*	0.34*	0.28*	0.29**	0.57**	0.24**	0.15**	0.28**	0.36**	0.57**	0.59**	0.48**	1

1 แทน Sender, 2 แทน message, 3 แทน channel, 4 แทน receiver, 5 แทน Techno, 6 แทน Skill, 7 แทน Attitude, 8 แทน Knowledge, 9 แทน Manage, 10 แทน Leader, 11 แทน Concentrate, 12 แทน Vision, 13 แทน Relationship, 14 แทน Imagenew

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการสื่อสาร ปัจจัยการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตารางที่ 2 ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของรูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
รูปแบบการสื่อสาร	Tolerance	VIF
ด้านผู้ส่งสาร	0.36	2.71
ด้านเนื้อหาสาร	0.30	3.29
ด้านช่องทางสาร	0.30	3.25
ด้านผู้รับสาร	0.33	2.97
ด้านการสื่อสารระดับเทคโนโลยี	0.30	3.25
ปัจจัยการสื่อสาร		
ด้านทักษะในการสื่อสาร	0.39	3.43
ด้านเจตคติ	0.22	4.45
ด้านระดับความรู้	0.27	3.70

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีภาวะร่วมเส้นตรงพหุค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ได้ค่าระหว่าง 0.22 – 0.39 ซึ่งมากกว่า 0.1 และค่าปัจจัยการขยายของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง 2.71 – 4.45 ซึ่งน้อยกว่า 10 ถือว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นและไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงนำตัวแปรดังกล่าวเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis ต่อไป

ตารางที่ 3 รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ตัวแปรรูปแบบการสื่อสาร	B	Std. Error	Beta	t	P-value
เนื้อหาของสาร (Message)	0.25	0.02	0.50	2.012**	.01
ค่าคงที่	3.39	0.10		32.857**	.002

Multiple R = 0.64 R Square = .662 Adjust R Square = 0.80 Std. Error = 0.19 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p^{**}.05$, $p^{**}.01$

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีเพียง 1 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาของสาร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้รูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งในด้านเนื้อหาสารสามารถร่วมกันทำนายภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ร้อยละ 80.0 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 3.39 + 0.25 \text{ Message2}$$

$$Z = 0.50 \text{ Message2}$$

ตารางที่ 4 ปัจจัยการสื่อสารด้านทักษะในการสื่อสาร เจตคติ ระดับความรู้ ส่งผลต่อ
ภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ตัวแปรรูปแบบการสื่อสาร	B	Std. Error	Beta	t	P-value
ด้านเจตคติ	0.59	0.25	0.91	2.411**	.01
ด้านระดับความรู้	0.57	0.18	0.64	3.327**	.01
ค่าคงที่	3.61	0.10		33.911**	.01

Multiple R = 0.39 R Square = 0.34 Adjust R Square = 0.82 Std. Error = 0.19
มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p** .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารด้านทักษะในการสื่อสาร เจตคติ ระดับความรู้ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีเพียง 2 ด้านคือ ด้านระดับความรู้ และด้านเจตคติ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านเจตคติเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มากกว่าปัจจัยด้านระดับความรู้ที่ร้อยละ 91.0 นอกจากนี้ปัจจัยการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งในด้านเจตคติและระดับความรู้สามารถร่วมกันทำนายภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ร้อยละ 82.0 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 3.61 + 0.59 \text{ attitude} + 0.57 \text{ Knowledge}$$

$$Z = 0.91 \text{ attitude} + 0.64 \text{ Knowledge}$$

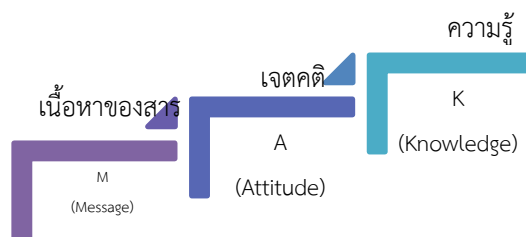
อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มากที่สุดตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านช่องทางของสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์รายด้านทางช่องทางของสารพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับข่าวสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งจากสื่อโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ โพธิ์ทอง และ กัลป์กร วรกุลลักษณ์ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคนละครึ่งของประชาชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการคนละครึ่ง ที่มีผลต่อทัศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคือ สื่อโทรทัศน์ เพราะเป็นไปได้ว่า สื่อโทรทัศน์ปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนจากการที่อดีตสื่อโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่มีการสื่อสารทางเดียว ประชาชนไม่สามารถตอบกลับเป็นลักษณะการสื่อสารแบบสองทางได้ แต่ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์เปิดโอกาสให้คนในสังคมได้เสนอความ

คิดเห็นและเป็นสื่อกลางที่สำคัญที่ทำหน้าที่รายงานข่าวให้กับสังคม และสามารถทำให้ประชาชนสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาใช้ประโยชน์

2. ปัจจัยด้านเจตคติสามารถทำนายภาพลักษณ์ของรัฐบาลได้ร้อยละ 59 เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ประชาชนมีประสบการณ์ที่ดีต่อการลงทะเบียนเข้าร่วมสิทธิโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 นั้นหมายความว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการลงทะเบียนใช้สิทธิโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล เพราะสามารถรับรู้ประโยชน์จากการใช้สิทธิของโครงการคนละครึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญดา หลงมาต และคณะ (2564) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายโครงการคนละครึ่งของประชาชนชาวภาคใต้ในพื้นที่ และปัจจัยด้านระดับความรู้ ยังสามารถทำนายภาพลักษณ์ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ร้อยละ 57 เมื่อวิเคราะห์รายข้อของด้านระดับความรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารัฐบาลมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีประชาสัมพันธ์ด้านนโยบายโครงการคนละครึ่ง และมีความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสารด้านนโยบายโครงการคนละครึ่งไปถึงประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 นั้นหมายความว่า รัฐบาลสามารถใช้ความรู้การสื่อสารระดับเทคโนโลยีว่าเหมาะกับใครและจะสื่อสารอย่างไร สอดคล้องกับสิ่งที่ เสนาะ ดิยาว (2541) ที่ได้กล่าวว่า การสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีผู้ใช้จะต้องเข้าใจในเครื่องมือเป็นอย่างดี และรู้ว่าควรสื่อสารในรูปแบบใดกับคนกลุ่มใด

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 โมเดล MAK

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยสามารถนำเสนอโมเดล MAK ที่ได้จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ได้รับถึงรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาล ประกอบไปด้วย M = Message หมายถึงเนื้อหาข่าวสารที่รัฐบาลได้ส่งออกมาถึงประชาชน จะมีผลต่อ A = Attitude หรือเจตคติของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล เพราะเนื้อหาข่าวสารที่ส่งออกมาถึงรัฐบาลทำให้ประชาชนผู้รับสารสามารถมองว่ารัฐบาลมี K = Knowledge หรือความรู้ในเรื่องนั้น

หรือไม่ ดังนั้นเนื้อหาสารไม่ว่าจะเป็นการเขียนผ่านช่องทางใดก็ตาม มีผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายเฉพาะกิจเช่น นโยบายด้านโครงการคนละครึ่งของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีนโยบายในการกำหนดที่ชัดเจนต่อหน่วยงานในพื้นที่ท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับนโยบายเฉพาะกิจของรัฐบาล
2. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ตอบสนองและเข้าถึงประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมกับสื่อในการเผยแพร่เนื้อหาด้านนโยบายของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. รัฐบาลควรมีการสร้างฐานข้อมูลที่ปลอดภัยและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เช่น แอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความมั่นคง ปลอดภัย เข้าถึงง่าย และอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2560
2. รัฐบาลควรวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสของนโยบายเพื่อหาแนวทางวางแผนการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์
3. รัฐบาลควรนำ Big Data เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ได้ สามารถเพิ่มความโปร่งใส และประเมินนโยบายในทุกมิติของโครงการคนละครึ่งเช่น รายได้ของประชาชนเพื่อให้นโยบายนี้ถึงผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารของรัฐบาลในสื่อออนไลน์ และรวบรวมว่าในประเด็นการสื่อสารของรัฐบาล ผู้รับสารมีปฏิกิริยาแสดงออกอย่างไร ผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ
2. ควรมีการสื่อสารในรูปแบบภาวะวิกฤตของรัฐบาลเพิ่มเติม ว่ามีการใช้รูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างจากการสื่อสารด้านนโยบายอย่างไร และส่งผลอย่างไรต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาล
- 3) ควรมีการวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาของสารเฉพาะที่รัฐบาลสื่อออกมาไม่ว่าจะเป็นการเขียนผ่านช่องทางใดก็ตาม เพื่อให้รับรู้ถึงทัศนคติ ความคิดที่รัฐบาลต้องการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2563). *โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและโครงการคนละครึ่ง*. สืบค้น 28 กันยายน 2565, จาก <http://www.fpo.go.th/main//News/Press-conference/13487.aspx>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *เปิดสถิติจังหวัดใช้จ่ายคนละครึ่งเฟส 3 สูงสุด*. สืบค้น 28 กันยายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/958244>
- จิราภรณ์ ขุนศรี. (2555). บทแนะนำหนังสือ สื่อเก่า-สื่อใหม่ สัญญา อัตลักษณ์ อุดมการณ์. *วารสารวิทยาการจัดการ*, (7)1, 106-110.
- ภาคิน โขติเวศย์ศิลป์. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่มาจากการยึดอำนาจภายใต้วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 8(1), 15-25.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภ วรรณโอสธ. (2561). ปัจจัยด้านการงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 971-982.
- เสนาะ ดิยาว. (2541). *การสื่อสารในองค์กร*. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุวัฒน์ โพธิ์ทอง และกัลยกร วรกุลลัญญานีย์. (2564). การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการคนละครึ่งของประชาชน. *Media and Communication Inquiry*, 3(3), 12-24.
- อรินทร์ เจียจันทร์พงษ์. (2561). บทบาทของสื่อไทยในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 11(3), 2632-2647.
- อัญดา หลงหมาด และคณะ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายโครงการคนละครึ่งของประชาชนชาวไทยในภาคใต้. *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 1822-1830. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2564). *โครงการคนละครึ่ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการสถานีวิจัยกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.

แนวโน้มการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
ในยุคหลังสถานการณ์โควิด 2019*
TRENDS OF BUDDHIST PROPAGATION OF MONKS
IN THE POST – 2019 ERA

พระบูรเขตธรรมคณี (บังคม รกขิตธมโม)

PhraBuraKhetDhammakhanee (Bangkhom Rakkhitdhammo)

วัดบางปรือ จังหวัดตราด

Wat Bang Prue, Trat Province

Corresponding Author E-mail: awareeya@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวโน้มการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคหลังสถานการณ์โควิด 2019 พระสงฆ์และประชาชนยังคงต้องระมัดระวังในการป้องกันซึ่งมีผลกระทบหลาย ๆ ด้าน เกิดขึ้นแก่พระสงฆ์และประชาชนทำให้ประชาชนหันมาพึ่งตนเองโดยอาจจะไม่สนใจ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะจำเป็นต้องเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบัน, “บทบาทของ พระสงฆ์” ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้สืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้ามา จำเป็นต้องพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นผู้นำในด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาโดยเริ่มจากการพัฒนา 1) การศึกษา การอบรมและพัฒนา โดยเริ่มต้น นักธรรม บาลี ปริยัติสามัญ หรืออุดมศึกษาและการศึกษาปฏิบัติธรรม 2) การใช้เทคโนโลยี ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม ผ่านศาสนพิธี และศาสนปฏิบัติ โดยเน้นในเรื่อง “การ เผยแผ่เชิงรุกมากกว่าการตั้งรับ” เรียกว่ามี องค์การเผยแผ่หรือองค์กรสื่อสาร ที่ทำหน้าที่ โดยตรงในด้านการหาข้อมูลหาสื่อ เลือกผู้ที่จะส่งสาร และเลือกในการที่จะลงสื่อ ให้เป็นที่ น่าเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเพราะในปัจจุบันนี้การลงสื่อที่เป็นธรรมะอาจจะ เป็น เรื่องที่น่าเบื่อแต่ถ้ามีเรื่องราว พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้และสร้างแนวคิดศึกษาสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ในยุคปัจจุบันให้เข้า กับสังคมในยุคปกติวิธีใหม่

คำสำคัญ: การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระสงฆ์; ยุคหลังสถานการณ์โควิด 2019

Abstract

The tendency of Buddhist propagation of monks in the post-Covic 2019 situation, monks and people still need to be careful in preventing which has many impacts on monks and people, causing people to turn to self-reliance, perhaps not interested in Buddhist doctrine because it is necessary to survive in today's society, the "role of the monk", which is considered a spiritual leader Those who inherit the Buddha's teachings need to develop themselves both physically and mentally to become leaders in the propagation of Buddhism, beginning with development. 1) Education, training and development, beginning with Dharma, Pali, ordinary, or higher education and Dharma practice. 2) Use of technology Serves to propagate the Dhamma through religious ceremonies and religious practices. with an emphasis on "Propelling more than defensively" is called having a mission organization or a communications organization. who acts directly in the field of finding information for media Choose who to send messages and choose to be in the media To be worthy of the faith of Buddhists, because nowadays, the Dharma media may be boring, but if there is a story It is therefore necessary for monks to learn and create concepts, study the problems that arise in Thai society, and apply the Buddha's teachings to propagate in the modern era to be compatible with society in the new normal era.

Keywords: The Trend of The Propagation of Buddhism; Monks; The Post-Covic 2019 Era.

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดจาก coronavirus ชื่อ SARS-CoV-2 ไวรัสโคโรนา (Covs) เป็นตระกูลใหญ่ของไวรัสหลายชนิดทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจในมนุษย์ ตั้งแต่ไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่หายากและร้ายแรง เช่น กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) และกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) เป็นไวรัสที่มีเปลือกเป็นไขมันหุ้ม จึงทำให้มีรูปร่างคล้ายมงกุฎเป็นไวรัสชนิด RNA ขนาดใหญ่ที่สุดในไวรัส RNA มีขนาด 0.06-0.14 ไมครอน ที่พบในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและสัตว์ปีก มีหลักฐานจากการถอดรหัสพันธุกรรมพบว่า SARS-Cov-2 มีต้นกำเนิดมาจาก

ค้ำความมั่งคั่งทางสังคม การติดเชื้อที่ระบบทางเดินหายใจ และยังเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่ สำคัญทางสาธารณสุขโรคหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และ สังคม (วรรณมณ จันทระเบญจกุล, 2563)

สาเหตุของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไวรัสโคโรนา เป็นไวรัสอาร์เอ็นเอสาย เดียวที่ห่อหุ้มซึ่งสามารถติดต่อกันจากสัตว์สู่คนได้และทำให้เกิดอาการต่างๆ ตั้งแต่อาการ คล้ายกับไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงอาการทางระบบทางเดินหายใจ ลำไส้ ตับ และระบบ ประสาทที่รุนแรงขึ้น ติดต่อกันผ่านละอองฝอยน้ำลาย น้ำมูก ที่กระเด็นออกจากตัวผู้ป่วยเป็น ช่องทางหลัก และยังแพร่เชื้อได้จากการขับออกทางอุจจาระ การขี้ตา (ผ่านเยื่อตา) และ การสัมผัสใบหน้า ปาก ระยะฟักตัวของเชื้อโคโรนาไวรัสโดยเฉลี่ยมีระยะ 2 วัน (12 ชั่วโมง - 5 วัน) คาดการณ์จากประวัติของผู้ป่วยแต่ละรายโดยเฉลี่ย 14 วัน อาการทางคลินิก ได้แก่ ไข้ ไอ คัดจมูก มีเสมหะ เจ็บคอ ปวดศีรษะ หายใจถี่ ครั่นเนื้อครั่นตัวอ่อนเพลีย ปวดข้อ หนาวสั่น วิงเวียน อาเจียน ท้องเสียและหายใจลำบากในกรณีที่รุนแรงมากขึ้นอาจพบ อาการปอดอักเสบ โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ไตวาย จนถึงขั้นเสียชีวิต (Guo et al., 2020)

การระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แห่งสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้ง 13 เป้าหมาย เช่น หลายโรงเรียนต้องถูกปิด กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก รายได้ลดลง บางอาชีพว่างงาน (สหประชาชาติ ประเทศไทย, 2563) ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ทั้งทางด้าน สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมองค์การอนามัยโลก หรือ World Health Organization (WHO) ได้มีการกำหนดแนวทาง ในการดำเนินการเฝ้าระวังคัดกรอง และป้องกันควบคุม โรค ไม่ให้มีการระบาดของโรค มีการคัดกรองผู้ที่เดินทางเข้าออกประเทศ ด้วยมาตรการ การควบคุมโรคที่ทุกประเทศใช้อยู่ขณะนี้ ตั้งแต่การลดการเดินทางการเข้าออกพื้นที่ การ ปิดสนามบิน การใช้มาตรการ Social distancing มีการปิดสถานที่ ปิดสถานการค้า และ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปิดเมือง ฯลฯ

ช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจนถึงสถานการณ์เริ่มคลี่คลายย่อมมีผล กระทบไปถึงการชะงักงันของเศรษฐกิจการค้า การทำงานผลิต และ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โรงแรม ร้านอาหาร รวมไปถึงการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันทุกคนมีความกังวล และต้องดูแลปกป้องตัวเองมีการกักตัวอยู่กับบ้าน หลาย คนไม่สามารถมาทำงานหาเลี้ยงชีพแบบปกติได้ ธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดกิจการ หรือทำ ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ จนทำให้ขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมี มาตรการเยียวยา ผู้ขาดรายได้ในรูปแบบ คนไทยไม่ทิ้งกัน แต่ก็ยังเกิดความเครียดและ ปัญหาทางสุขภาพจิตตามมา

พระสงฆ์และประชาชน สถานการณ์หลังจากโควิด 19 แล้วประชาชนยังคงต้องระมัดระวังในการป้องกันและรักษาตัวกักตัวสำหรับท่านที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลกระทบหลาย ๆ ด้านเกิดขึ้นแก่พระสงฆ์และประชาชนทำให้การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจมีความขาดหายไป เกิดความสะดุด การท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศลดน้อยลงไป ผลกระทบระยะยาวที่จะเกิดขึ้นคือปัญหาของเศรษฐกิจ ปัญหาของสังคมเกิดการคอร์รัปชัน และประชาชนหันมาพึ่งตนเองโดยอาจจะไม่สนใจหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพราะจำเป็นต้องเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบันซึ่งเหล่านี้นับว่าบทของ พระสงฆ์ สามเณรซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้สืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้ามา ช่วยประชาชนให้เข้าสู่การให้กำลังใจและนำปฏิบัติธรรมเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด ความสูญเสียหรือ ทำให้มีความเข้มแข็งและด้านจิตใจ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าแนวโน้มหลังจากการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เริ่มคลี่คลายแล้ว รูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือแนวโน้มที่จะทำให้หลักธรรมเข้าไปสู่ประชาชนจะทำได้อย่างไรโดยปัญหาที่ตามมาคือประชาชนอาจจะเข้าวัดน้อยลงรูปแบบของพระสงฆ์ที่จะให้ธรรมแก่ประชาชนในสถานการณ์ที่ประชาชนลำบากทำอย่างไรพระสงฆ์จะพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดธรรมะสมัยใหม่ พระสงฆ์นอกจากจะให้สิ่งของช่วยเหลือประชาชนเป็นการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แล้ว จำเป็นจะต้องให้อีกอย่างคือให้กำลังใจ และจะให้ธรรมะในลักษณะใดถึงจะสามารถทำให้ประชาชนอยู่รอดปลอดภัยและเป็นที่พักของประชาชนอย่างที่ทำได้ทุกวันนี้ ผู้เขียนจึงเสนอบทความนี้เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลังสถานการณ์โควิด 2019 ที่กำลังคลี่คลายและบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อประชาชนในด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ในวงการวิชาการต่อไป

อุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ย้อนไปสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้ทรงทำการเผยแผ่คำสอนใช้เวลายาวนานถึง 45 ปี ต่อมาจนพระองค์ได้แสดงธรรมจนมีพระอริยสาวกเกิดขึ้นในโลก พระองค์ได้ตรัสไว้กับพระสาวก 60 รูป ในคราวส่งไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ภิกษุทั้งหลาย ได้มีบทบาทในการสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคม โดยมีประโยชน์ที่เป็นต้นนโยบายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) นโยบายเหล่านี้นับว่าไปถึงประโยชน์ของประชาชนและชาวโลกที่จะทำให้เกิดความสุขทางใจ และทำให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ในการประกอบอาชีพที่ดีทำให้ได้อยู่กับสังคมได้อย่างมีความสุข ทำให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสและนำไปสู่การรักษาพระพุทธศาสนา คือ คำสอนที่ทรงคุณค่า เพราะฉะนั้นหลักเหล่านี้นับว่าหลัก

ของประโยชน์โดยรวม พระองค์สอนให้ทุกคนพึงตัวเองได้แต่ไม่ลืมที่จะทำประโยชน์ให้ผู้อื่นจึงจะชื่อว่ามีความสุข

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไป หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุขตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

1. ทิฐธัมมิกัตถประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน
2. สัมปรายิกัตถประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันในภพหน้า (บุญกุศล)
3. และปรมัตถประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์และคณะสงฆ์ ถือเป็นกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุด จุดหมายของการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมประการหนึ่งคือความรู้ความสามารถในการที่จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชนหรือการเผยแผ่นี้อง คณะสงฆ์ไทยเคยจัดให้มีโรงเรียนพระธรรมกถึก ภิคุษสงฆ์ที่เทศน์ดีจะได้รับการยกย่องมาก ปัจจุบันมีบางวัดสอนวาทศิลป์ ในหลักสูตรการศึกษาภิคุษสงฆ์สามเณรก็เป็น การส่งเสริมให้มีความสามารถในการเผยแผ่ประเภทนี้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาให้แพร่ขยายออกไปนั้น เป็นกิจการพระศาสนาที่สำคัญ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์และวัดที่จะต้องบริหารจัดการงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำเนินไปได้ด้วยดี เพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. สมมติสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุและสามเณรที่บรรพชาอุปสมบทโดยวิธีที่ถูกต้องตามพระบรมพุทธานุญาตแล้ว อุทิศชีวิตศึกษาและปฏิบัติพระธรรมวินัย แต่ยังมีได้บรรลุมรรคผลยังเป็นปุถุชนอยู่ พระภิกษุและสามเณรทั่วไปในปัจจุบันเป็นสมมติสงฆ์ คำว่าสมมติ หมายถึง พิธีประกาศแต่งตั้งเป็นทางการต่อหน้าพระสงฆ์จำนวนมากเป็นพยาน ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีการบวชหลายประเภทด้วยกัน ตั้งแต่เอหิภิกขุอุปสัมปทา ติสรณคณูปสัมปทา และญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสัมปทา

2. อริยสงฆ์ หมายถึง พระอริยบุคคล คือ ผู้ปฏิบัติตนจนได้บรรลุมรรคผลตั้งแต่โสดาบันขึ้นไป ซึ่งพระพุทธศาสนาได้จัดพระอริยบุคคล เป็นลำดับขั้น ดังนี้คือ

2.1. บุคคลผู้บรรลุโสดาปัตติมรรค และโสดาปัตติผล เรียกว่า “โสดาบัน” แปลว่าผู้เข้ากระแสแห่งพระนิพพาน เป็นผู้ไม่มีความตกต่ำไปสู่บายอีก จะเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารนี้อีก 7 ชาติเป็นอย่างมาก หรือถ้ามีญาณแก่กล้า ก็อาจเพียงชาติเดียวหรือสองชาติ จะบรรลุพระอรหัตผลในที่สุด

2.2. บุคคลผู้บรรลุสภากามิมรรคและสภากามิผล เรียกว่า “พระสภากามี” แปลว่า ผู้จะกลับมาเกิดในโลกนี้อีกเพียงชาติเดียว

2.3. บุคคลผู้บรรลุอนาคามิมรรคและอนาคามิผล เรียกว่า “พระอนาคามี” แปลว่า ผู้ไม่กลับมาเกิดอีก แต่จะไปปฏิสนธิในพรหมโลกสุทธาวาส และจะบรรลุพระอรหัตตผลในพรหมโลกนั้น

2.4. บุคคลผู้บรรลุอรหัตมรรคและอรหัตตผล เรียกว่า “พระอรหันต์” แปลว่า ผู้หมดกิเลส ไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป (แสง จันทรงาม, 2554)

พระสงฆ์ มี ประเภท ซึ่งแยกตามภาวะของการบรรลุธรรม ได้แก่ สมมติสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์โดยการสมมติตามพิธีกรรม และ อริยสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์อันเป็นอริยบุคคล แม้พระสงฆ์ทั้งสองประเภทจะมีความแตกต่าง แต่ก็เหมือนกันตรงที่ได้ชื่อว่ารับภาระธุระในการเผยแผ่สืบทอดพระพุทธศาสนา

พระสงฆ์ถือเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา มีฐานะแตกต่างไปจากคฤหัสถ์หรือบุคคลทั่วไป ถือเพศเป็นสมณะ พระสงฆ์จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะต้องปฏิบัติรวม 2 ประการ คือ

1. บทบาทหน้าที่ต่อตนเอง เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง และทรงบัญญัติไว้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพระธรรมวินัยที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

2. บทบาทหน้าที่ต่อผู้อื่น พระสงฆ์นอกจากปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาแล้ว พระสงฆ์ยังเป็นกัลยาณมิตรของสังคม มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมในด้านต่างๆ อีกด้วย (ม.ม. (ไทย, 13/337/407)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภาระหรือหน้าที่หนึ่งที่พระสงฆ์จะต้องทำ แม้โดยความจริงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะต้องช่วยกันของพุทธบริษัททั้งสี่ แต่ภาระหนักก็ยังตกเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ (ภัทรภาพร สิริกาญ, 2538)

สรุปในส่วนนี้ หลักประโยชน์ในการเผยแผ่พุทธศาสนามุ่งเน้นไปในเรื่องของหลักประโยชน์กล่าวคือ ประการที่ 1 ประโยชน์ในปัจจุบัน กล่าวคือ การนำหลักของความจริงที่มีอยู่ในโลกมาถ่ายทอดให้แก่ประชาชนได้แก่การครองตน การครองคน การครองงาน และการดูแลสุขภาพจิตของตนอยู่กับปัจจุบันทำให้สามารถสร้างหรือมีแนวคิดในการอยู่ในโลกอย่างไม่เดือดร้อนทั้งตนเองและผู้อื่น สร้างความปลอดภัยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้มีความมั่นคงทางด้านจิตใจจัดว่าเป็นประโยชน์ในปัจจุบัน ประการที่ 2 ประโยชน์ในภพหน้า โดยหลักทางพุทธศาสนามีความเชื่อว่าการได้ทำบุญกุศลจะส่งผลบุญให้ไปเกิดหรือส่วยสมบัติในภพภูมิต่อไปได้โดยอาจจะมีการสอนในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีล และ/หรือการเจริญภาวนา เหล่านั้นถือว่าเป็นการสร้างสภาวะจิตที่พร้อมในการที่จะเข้มแข็งในช่วงก่อนเวลาที่จะจากโลกนี้ไปซึ่งสอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์คือเมื่อจิตใจเข้มแข็งแล้ว

มีความอุดมสมบูรณ์พร้อมในการที่จะละโลกนี้ เป็นภพภูมิที่ดีต่อไปได้ และประการที่ 3 ประโยชน์สูงสุด ในพระพุทธศาสนาคือหลักของพระนิพพาน หมายถึง ทางที่นำไปสู่ของความดับทุกข์ พ้นทุกข์ สบายใจ พ้นโลก ไม่หวังอะไรในโลกนี้แล้ว เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สูงที่สุดกล่าวคือพระนิพพาน เพราะฉะนั้นบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 นี้ยังต้องอาศัยหลักของประโยชน์คือทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์แก่ตนเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและเกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็นหลักอุดมการณ์สำคัญที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้และพระสาวกได้ปฏิบัติตามมาจนถึงปัจจุบัน

การปรับตัวของคณะสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระสงฆ์จำเป็นต้องพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นผู้นำในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเริ่มจากการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. การศึกษา การอบรมและพัฒนา สำหรับการปรับตัวของคณะสงฆ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันหรือยุคหลังสถานการณ์เชื้อไวรัสโควิด 19 คลี่คลายควรเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเอง โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเล่าเรียน ทั้งปริยัติธรรม ประกอบด้วยนักธรรม บาลี ปริยัติสามัญ หรืออุดมศึกษาและการศึกษาปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนารูปแบบการสอน การเผยแผ่โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและการปรับแนวคิดเพื่อสร้างนวัตกรรมที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยไม่ทิ้งหลักคิดตามหลักพระพุทธศาสนาคือพระไตรปิฎกเริ่มแรกจากการ ละชั่ว ทำดี ทำใจให้ผ่องใส เป็นคนทางหลักที่จะนำพาประชาชนไปสู่ความพ้นทุกข์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การใช้เทคโนโลยี ในการเผยแผ่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญที่พระสงฆ์จำเป็นต้องเรียนรู้ และสามารถที่จะเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันนี้โลกอยู่ในยุคที่มีเทคโนโลยีพร้อม มีความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ผู้คนสามารถสื่อสารกันไปทั่วโลก แต่ถามว่าจิตใจคนเจริญขึ้นอย่างที่ควรจะเป็นหรือไม่ ก็คงตอบได้ว่า ไม่ เพราะสังคมไทยเราต่างต้องดิ้นรนทำมาหากิน ดูแลครอบครัว หรือ ทำงานจนนึกถึงศีลธรรม เมื่อกล่าวถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้สอนไว้ เป็นอภาลิโก หรือ ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย No time ถึงแม้เราจะเข้ามาสู่ยุคดิจิทัลแล้วก็ตามแต่พระสงฆ์ก็สามารถที่จะเผยแผ่คำสอนได้ หรือ อาจจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้เร็วขึ้น หรือ ถึงแก่ประชาชนได้มากขึ้น อาจจะเป็นไปได้ โดยทั่วไปแล้วพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณอยู่แล้ว คือ มีความเชื่อว่า พระสงฆ์มีศีลมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป และอีกประการหนึ่งคือ มีความประพฤติที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไป คือ ปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานคือ

พ้นจากโลก ซึ่งพระพุทธเจ้าเองพระองค์ก็พยายามสั่งสอนและทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มาตลอดโดยแนวคิดทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการแสดงความจริงของชีวิตและความจริงของสรรพสิ่ง ให้เวไนยบุคคลทั้งหลายได้รู้ เข้าใจ เกิดความเห็นถูกต้อง แล้วเห็นความสำคัญของความจริงที่จะมีผลกระทบต่ชีวิตความเป็นอยู่ของตนและสังคม จึงทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะนำไปปฏิบัติศาสนา จนเกิดผลเป็นความสุขสงบเย็นเพราะศีลและสังคมก็เป็นสุขด้วยธรรมอย่างประจักษ์แจ้งด้วยตน และเมื่อปัจเจกบุคคลหลายๆ คนเห็นความสำคัญของธรรมะอันเป็นความจริงของชีวิตและสังคมแล้วก็น้อมนำไปสู่การปฏิบัติศาสนาอย่างแพร่หลายแล้ว ก็เท่ากับบุคคลนั้น ๆ ได้เป็นพุทธะ เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ได้รับประโยชน์จากธรรมะที่พระพุทธเจ้าประกาศไว้ ซึ่งพระพุทธเจ้าต้องเผยแผ่ร้อยสัจที่ทรงตรัสรู้แล้วเพื่อช่วยเวไนยบุคคลให้พ้นทุกข์ พระพุทธศาสนาจึงได้ปรากฏขึ้นในโลก ซึ่งเป็นความจริงที่มีผลต่อโลก ทำให้มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งและนำสันติสุขมาสู่โลก โดยอาศัยศาสนบุคคลผู้เป็นต้นแบบ ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม ผ่านศาสนพิธีและศาสนปฏิบัติ ด้วยการบอก กล่าว แสดง หรือการสื่อสาร ในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล เพื่อให้แต่ละคนมีการสื่อสารกับตนเองจนรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของความจริง แล้วพัฒนาตนให้ข้ามพ้นจากกิเลสทั้งหลายที่เกิดขึ้นเนื่อง อยู่นี้ภายในตนจนห่างไกลจากกิเลสได้ แล้วกลายเป็นบุคคลต้นแบบที่พร้อมทำหน้าที่เผยแผ่ความจริงต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

สื่อที่ใช้ในปัจจุบันมีหลายประเภท ประกอบด้วย

สื่อ (Media) เป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหาของสาร โดยมีรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบันการพัฒนาระบบเทคโนโลยีไม่หยุดนิ่ง สื่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้นมาเพื่อการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น จึงสามารถแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะ คือ สื่อแบบดั้งเดิม และสื่อใหม่

ก. สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสารได้ทางเดียวที่ผู้รับสารไม่สามารถติดต่อกลับทางตรงไปยังผู้ส่งสารได้ ได้แก่ สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารตัวหนังสือ หรือเสียง หรือภาพไปอย่างเดียว เช่น หนังสือพิมพ์ สื่อโทรเลข สื่อวิทยุและสื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารสองอย่างโดยส่งทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อพอโธกราฟี่รู้เรื่อง

ข. สื่อใหม่ (New media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง เป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) หรือเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเครือข่ายระดับโลก ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) บริการระดับเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web : WWW) (Burnet & Marshall, 2003)

3. รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสมัยใหม่ ในด้านการใช้สื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับทฤษฎีของสื่อออนไลน์ที่กล่าวไว้ด้านบนว่า พระสงฆ์ไทยเรา ส่วนใหญ่สามารถใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ แต่อาจจะ มีประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนที่จะโพสต์ทำให้เป็นประเด็นที่ถกเถียงบ้าง หรือ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ ส่วนตัวก็อาจจะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบ้างก็เป็นเรื่องปกติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่ เมื่อก้าวมาถึงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์แล้ว อาจจะ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ ผู้ส่งสาร คือ พระสงฆ์ที่ทำการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า , สื่อที่ออกไปไม่ว่าจะเป็นภาพ ตัวหนังสือ หรือ แม้กระทั่งการ ถ่ายทอดสดก็ตาม ล้วนต้องผ่านการกลั่นกรองที่ถูกต้องตามหลักคำสอนที่ถูกต้องที่ผู้เขียนได้ กล่าวเบื้องต้นแล้วคือ หลักของพระธรรมและพระวินัย และที่สำคัญคือ สื่อเหล่านั้นไปถึงแก่ ผู้ฟัง เป็นการบูรณาการสื่อออนไลน์เพื่อตอบสนองในระบบการเผยแพร่พระสงฆ์ในปัจจุบัน

สรุปในส่วนนี้คือ การใช้สื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบันมีทั้งข้อดีข้อเสีย และในปัจจุบัน พระสงฆ์ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่พุทธศาสนาพอสมควรซึ่งสอดคล้องในยุคที่ สถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลายจะมีคำหนึ่งที่ใช้กันมากในยุคปัจจุบันคือคำว่า New normal คือ ยุคปกติวิถีใหม่ ซึ่งหมายถึงการปรับตัวจนเป็นปกติ คือ มีการเว้นระยะห่าง การไม่ใช้ของร่วมกับคนอื่น ไม่ว่าจะเป็น การอุปโภคบริโภคและการล้างมือเป็นประจำ การ ใส่แมสเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่วนในด้านการใช้สื่อพระสงฆ์จึงมีบทบาทในการที่จะ นำมาใช้ในยุคปัจจุบันทั้งสื่อที่เป็นสื่อดั้งเดิมและสื่อที่เป็นสื่อออนไลน์แต่ทั้งสองอย่างนั้นก็มี ทั้งข้อดีและข้อเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อออนไลน์ที่เป็นการถ่ายทอดสดหรือการมี ภาพและเสียงที่เป็นปัจจุบันอาจจะไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองเนื้อหาสาระหรือการปรากฏใน สื่อ อาจจะมีความไม่ความเรียบร้อยแต่สิ่งที่ดีคือประชาชนได้รับฟังคำสอนที่สดใหม่และเป็น คำสอนที่น่าสนใจ เพราะฉะนั้น ทางเลือกในการเผยแพร่พุทธศาสนาในยุคสถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลาย จึงเป็นบททดสอบที่ทำนายคณะสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ สามเณรที่บวช เข้ามาใหม่หรือผู้ที่มีพรรษามากแล้วการเผยแพร่พุทธศาสนายังเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะทำให้ พระสงฆ์ได้พัฒนานตนเองและสร้างศาสนธรรมให้เกิดขึ้นในพุทธศาสนาทำให้พุทธศาสนา มั่นคงได้การใช้สื่อจึงมีทั้งข้อดีทั้งข้อเสียมีทั้งโอกาสและอุปสรรคไปพร้อม ๆ กันอยู่ที่ผู้ใช้จะ ใช้ในลักษณะใด

แนวโน้มการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคหลังสถานการณ์โควิด 19

หลังจากสถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลายแล้วโรคที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน นอกจากเป็นการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ซึ่งเป็นโรคทางกายแล้ว ยังมีโรคอีกชนิด หนึ่งคือโลกทางใจซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยธรรมะโอสถคือหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่

พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้หลายสถานที่ซึ่งอาจจะมีประกอบด้วยอริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 อธิษฐาน 4 โพชฌงค์ 7 เป็นต้น เหล่านี้ล้วนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและรักษาโรคที่เกี่ยวกับโรคทางใจเมื่อจิตใจเข้มแข็งสภาวะทางร่างกายก็จะสามารถดำเนินไปได้ อย่างมีความสุขปราศจากความทุกข์ การบำบัดโรคทางใจทำให้ร่างกายมีความสะดวกมากขึ้นไปด้วย

แนวโน้มการเผยแพร่พุทธศาสนาหลังจากสถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลาย พระสงฆ์ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่พุทธศาสนาโดยตรงอาจจะเน้นในเรื่องของออนไลน์ แต่ว่าในเรื่องของการเผยแพร่ออนไลน์ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องปรับตัวในเรื่องของเวลาให้กระชับมากขึ้น หรือการใช้ภาษา จำเป็นจะต้องเข้ากับทุกเพศทุกวัยได้มากขึ้นกว่าที่เป็นฉะนั้นแล้ว รูปแบบการเผยแพร่พุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด 19 ไม่ทิ้งหลักเดิมคือหลักของประโยชน์ ทั้งประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในอนาคตและประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน แต่เป็นการปรับรูปแบบอย่างหลายๆวัดที่เป็นวัดมีการเผยแพร่พุทธศาสนานั้นก็จะปรับเป็นช่วงออนไลน์แต่ว่าเน้นในเรื่องของความสะดวกในการออกสื่อให้เข้าถึงง่ายไม่ยากเน้นที่จะทำอย่างไรให้เข้าถึงประชาชนหลาย application หรือว่าหลายอย่างที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ได้ง่าย ตัวอย่างในการใช้สื่อ ในการเผยแพร่พุทธศาสนาซึ่งจะใช้จะใช้กลยุทธ์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาเชิงรุกมากกว่าการตั้งรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดที่มีการเผยแพร่พุทธศาสนาที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างคือ วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร กรุงเทพมหานคร และวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ซึ่ง 2 วัดนี้มีความโดดเด่นในการเผยแพร่พุทธศาสนาเชิงรุกซึ่งในสถานการณ์หลังจากไวรัสโควิด 2019 ที่พระสงฆ์จำเป็นจะต้องปรับตัวในการที่จะใช้สื่อออนไลน์และสร้างแนวคิดใหม่ๆ รูปแบบใหม่ๆ ในการที่จะเผยแพร่พุทธศาสนาโดยอาศัยสื่อออนไลน์ซึ่งตัวอย่างของวัด 2 วัดผู้เขียนได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดีที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เวลา 14.30 – 16.30 น. พระพรหมบัณฑิต (ป.ธ.9, ศ.ดร.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร ประธานศูนย์พระปริยัติเนตส์แห่งประเทศไทย ประธานศูนย์การเผยแพร่พุทธศาสนาแห่งชาติ ประธานสภาสกลวันวิสาขบูชาโลก อุปนายกสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง การเผยแพร่พุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19 แก่ผู้เข้าอบรมพระธรรมวิทยากรออนไลน์ ในโครงการพัฒนาสมรรถนะพระธรรมวิทยากรการเผยแพร่พุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา จัดโดยกรมการศาสนา ร่วมกับสถาบันส่งเสริมและการเผยแพร่การพระศาสนาแห่งประเทศไทย โดยออนไลน์จากห้องสมุดพระพรหมบัณฑิต อาคารสิริภักดี

ธรรม วัดประยุรวงศาวาส วรวิหารเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร (วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร, 2564)

ข่าวเด่น

พระพรหมมณเฑียร บรยาย เรื่อง 'การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19' ด้วยแอปพลิเคชัน Zoom ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แก่ผู้เข้าอบรมพระธรรมวิทยากรออนไลน์ ในโครงการพัฒนาสมรรถนะพระธรรมวิทยากรการเผยแผ่

ภาพที่ 1 : การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19

2.วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

สำนักสื่อสารองค์กรวัดพระธรรมกายคณะเข้าสวัสดีปีใหม่ นสพ.บ้านเมืองออนไลน์ เผยแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาปี 2564 วันที่ 17 ธ.ค.2563 พระมหานพพร ปุณฺณชโย ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กรวัดพระธรรมกาย ต.คลองสอง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี พร้อมคณะได้เดินทางมาสวัสดีปีใหม่ 2564 กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บ้านเมืองออนไลน์ พร้อมกล่าวถึงกิจกรรมและแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศในปี 2564 เตรียมเปิดสำนักปฏิบัติธรรมที่บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย (นสพ.บ้านเมืองออนไลน์, 2563)

โดยเน้นในเรื่องของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ของวัดพระธรรมกาย

หากพระมัวตั้งรับอยู่ในวัดคนก็จะไม่มาวัด นอกจากตอนมีพิธีกรรมตามประเพณี หรือมางานศพงานเทศกาลต่าง ๆ เท่านั้น วัดจำนวนมากจึงพยายามดึงคนเข้าวัด โดยอาศัยมหรสพ ดุหม่อ ไ้ห่วย พิธีกรรมตามความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง สถานภาพของพระภิกษุจากเดิมที่เคยเป็นผู้นำทางความคิดของสังคมจึงตกต่ำลง คนรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อยคิดว่า ตนมีความรู้ มีประสบการณ์มากกว่าพระสงฆ์ ผลคือ ประชาชนค่อย ๆ เเหินห่างจากวัด ห่างไกลจากศีลธรรม เหลือผู้ที่ยังร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่บ้างเพียง 64

เปอร์เซ็นต์ อีก 25 เปอร์เซ็นต์เป็นชาวพุทธแต่ชื่อ อีก 6 เปอร์เซ็นต์เป็นศาสนาอื่น ที่ยัง
ต้นตัวอยู่บ้างเหลือแค่ 5 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

วัดใหญ่กลางกรุงบางแห่งมีประชากรรอบวัดนับแสนคน แต่มีคนมาถือศีลเข้าวัดวัน
พระไม่ถึง 10 คน ศาสนาอื่นก็รักหนัก หากปล่อยสถานการณ์ให้เป็นอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ พระ
และชาวพุทธก็จะน้อยลง วัดจะร้างมากขึ้น พระพุทธศาสนาจะเสื่อมลง จนอาจสูญสิ้นไป
จากประเทศไทย เหมือนในอินเดีย และบางประเทศ

ทางแก้ คือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก

ในครั้งพุทธกาล หลังตรัสรู้ธรรมได้ราว 5 เดือน พระพุทธเจ้าได้ประชุมพระอรหันต์
60 รูปแรกของโลก และทรงประทานโอวาทความตอนหนึ่งว่า

“...ภิกษุทั้งหลาย เธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชน
เพื่อความเอ็นดูแก่โลก...”

จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก พระองค์ไม่ได้ให้
พระนักรบคนมาเข้าวัด แต่ให้รุกออกไปให้ธรรมะกับประชาชน แม้พระองค์เอง ก็ทรงทำ
อย่างนั้นเหมือนกัน พระพุทธศาสนาขยายไปทั่วชมพูทวีปด้วยการเผยแผ่เชิงรุกนี้เอง

ตัวอย่างการเผยแผ่เชิงรุกของวัดพระธรรมกาย

1. การจัดตั้งกบตรพระ 2 ล้านรูป
2. การบวชพระแสนรูป
3. การสนับสนุนการเผยแผ่ธรรมะในหมู่เยาวชน
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปต่างประเทศ

ชาวไทยเรามีรากฐานผูกพันกับพระพุทธศาสนาว่าสองพันปี แม้ผู้ที่ไม่ค่อยได้ถือ
ศีล นั่งสมาธิ ก็มีความรักผูกพันพระพุทธศาสนา ถ้าชาวพุทธที่แอกทีฟ ทั้งพระทั้งโยม
สามัคคีร่วมมือกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก พระพุทธศาสนาจะพลิกฟื้นรุ่งเรืองขึ้นใน
ประเทศไทยได้อีกครั้งแน่นอน และจะขยายสู่นานาชาติอารยประเทศ ศีลธรรมความสงบร่มเย็น
จะกลับคืนมาสู่โลก ดังนั้นภาพกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขนาดใหญ่หลากหลาย
รูปแบบที่วัดพระธรรมกายจัดขึ้น เป็นการเผยแผ่เชิงรุกเพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนา นำ
ศีลธรรมกลับคืนมาสู่สังคมนั่นเอง (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2566)

ภาพที่ 2 : วัดพระธรรมกายเผยแผ่เผยแผ่พระพุทธศาสนาปี 2564

สรุปในส่วนนี้ การเผยแผ่พุทธศาสนาหลังสถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลายก็ต้องมีการปรับตัวในเรื่องของการใช้สื่อและมีช่องทางในการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยเริ่มต้นจากพระสงฆ์เป็นผู้ให้แนวคิดและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเล่าเรียนการพัฒนาตนและการสร้างแนวคิดในการที่จะเผยแผ่ในรูปแบบใหม่ ๆ ถึงแม้พระสงฆ์จะไม่เชี่ยวชาญในเรื่องของการใช้สื่อต่าง ๆ ก็ต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญมาช่วยจึงจะเกิดประโยชน์โดยมีตัวอย่าง 2 วัดที่ยกตัวอย่างมาแล้ว จะเน้นในเรื่องของการเผยแผ่รุกมากกว่าการตั้งรับแต่มีการกลั่นกรองข้อมูลธรรมะก่อนไปถึงประชาชน เรียกว่ามีองค์กรเผยแผ่หรือองค์กรสื่อสาร ที่ทำหน้าที่โดยตรงในด้านการหาข้อมูลหาสื่อ เลือกผู้ที่จะส่งสาร และเลือกในการที่จะลงสื่อ ให้เป็นที่น่าแต่เลือกสื่อสรีรภาพของพุทธศาสนิกชนเพราะในปัจจุบันนี้การลงสื่อที่เป็นธรรมะอาจจะเป็นเรื่องที่น่าเบื่อแต่ถ้ามีเรื่องราวหรือ content พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้และสร้างแนวคิดศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ในยุคปัจจุบันให้เข้ากับสังคมในยุค new normal ที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง 2 วัดซึ่งมีการปรับตัวและมีการนำแนวคิดมาเผยแผ่ในรูปแบบใหม่ ๆ

สรุป

แนวโน้มการเผยแผ่พุทธศาสนาหลังสถานการณ์โควิด 2019 คลี่คลายรูปแบบการเผยแผ่พุทธศาสนาจำเป็นจะต้องรู้หลักของประโยชน์ซึ่งมี 1) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน 2) สัมปรายิกัตถประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันในภพหน้า (บุญกุศล) 3) ปรมัตถประโยชน์ และต้องรู้ถึงปัญหาที่ทำให้ประชาชนเข้าวัดน้อยลงก็อาจจะเป็นสถานการณ์โควิด 2019 แต่พระสงฆ์ จำเป็นจะต้องปรับตัวทำการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาเชิงรุกมากกว่าเชิงรับและจำเป็นจะต้องพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดธรรมะไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การอบรม การพัฒนาศักยภาพ ในการเผยแผ่และสิ่งสำคัญต้องรู้อุดมการณ์ในการเผยแผ่ว่าสิ่งที่เป็นเป้าหมายหรือนโยบายที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้คืออะไรและ การที่จะต่อยอดสานต่อทำให้ประชาชนให้ความสนใจในเรื่องของหลักคำสอนนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาและทำหน้าที่ในการเป็นศาสนทายาทที่ดีที่เผยแผ่พุทธศาสนาให้เข้าถึงแก่ประชาชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยโดยภาพรวมแก่ประเทศไทยซึ่งมีผู้นับถือพุทธศาสนา 95% นอกจากนั้นแล้วการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้นั้นยังเป็นการทำให้ลดความไม่ดีทางกาย ทางวาจา และทางใจและประกอบความดีที่เป็นกุศล เป็นการรู้หลักของความจริงในชีวิตว่ามีอะไรบ้าง จึงจะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนกัน เกิดความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินได้

เอกสารอ้างอิง

- นสพ.บ้านเมืองออนไลน์. (2563). วัดพระธรรมกายเผยแผ่เผยแผ่พระพุทธศาสนาปี 2564. สืบค้น 9 มกราคม 2566 จาก <https://www.banmuang.co.th/news/education/216129>
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2566). วัดพระธรรมกาย-การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. สืบค้น 9 มกราคม 2566, จาก <http://www.dmc.tv/pages/scoop/>
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2538). ความสำคัญของพระสงฆ์ต่อชาวไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรชมนัน จันทระเบญจกุล. (2563). การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สืบค้น 6 มกราคม 2566, จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_km/handout002_26022020.
- วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร.(2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด-19. สืบค้น 9 มกราคม 2566,จากhttps://www.watprayoon.com/main.php?url=news_view&id=2913&cat=B&table=news
- สหประชาชาติ ประเทศไทย. (2563). การประเมินผลกระทบรวมด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ในประเทศไทย. สืบค้น 4 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/gPA2e>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การกลับมาของพระพุทธศาสนา “พระเอก” ของการศึกษาใหม่. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลายสื่อ.

แสง จันทร์งาม.(2544). *พุทธศาสนวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

Burnet, R., & Marshall, D.P. (2003). *Web Theory*. London: Routledge.

Guo, et al. (2020). *The origin, transmission and clinical therapies on coronavirus disease 2019(covid-19) outbreak: An update on the status*. Retrieved July 21, 2021, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7068984/>

การพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธ : กรณีศึกษา แนวคิดการสร้างโซล่าเซลล์ของ
เจ้าคุณเสียดายแดด (พระปัญญาวชิรโมลี) เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม*
ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHISM: A CASE
STUDY OF SOLAR CELL CREATION CONCEPT (PHRAPANYAWACHIRAMORI)
ABBOT OF WAT PA SRI SAENG THAMMA

พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวงโร)

PhrakruWithanthammasunthorn (BangEn Parawaro)

วัดวงศ์พัฒนา จังหวัดตราด

Wat Wong Phatthana, Trat Province

Corresponding Author E-mail: awareeya@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธศาสนาประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1.การพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรโดยเน้นหลักธรรมพระพุทธศาสนา คือพัฒนากายและพัฒนาจิตใจ 2.การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ปกครองหรือผู้บังคับบัญชาโดยการสร้างวิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์และประกอบด้วย (1) เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (2) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร (3) เป็นผู้ที่มอบอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงาน (4) เป็นผู้ที่เข้าใจตนเอง และประกอบหลักภาวะผู้นำแนวพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรัก ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้ามีความรักและห่วงใยต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความรับผิดชอบสั่งงาน 2) กรุณา ความสงสาร ผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความสามัคคีกันและกันช่วยแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน 3) มุทิตา (ความพลอยยินดี) ในบางโอกาสที่เหมาะสมมีการให้รางวัล หรือแสดงความยินดียกย่องผู้ทำงานดี 4) อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ องค์กรมีการปลูกฝังให้รับผิดชอบต่อสังคม 3.บริหารโดยการบริหารตามแนวพุทธ 1)ศรัทธา มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ ไม่หวั่น 2) ฉันทะ ความชอบ ความพึงพอใจ 3) วิริยะ ความเพียร ไม่ทอดทิ้งธุระเสียกลางคัน 4) สมာธิ บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีสมาธิในการทำงาน 5)สันโดษ ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี หมายถึงใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

คำสำคัญ: การพัฒนา; องค์กร; พุทธศาสนา

Abstract

Organizational Development according to Buddhism consists of 3 elements: 1. Personnel development or human resource development in the organization, emphasizing on the Buddhist principles, namely physical development and mental development. 2. The development of leadership of parents or supervisors by creating visions and visions consisting of (1) being a person with far-sighted vision (2) being able to communicate (3) being a person that empowers the practitioner (4) is a person who understands himself and the principle of leadership in the Buddhist way, which is Brahma Vihara 4, consisting of 1) Mercy, love: superiors or leaders have love and concern for their subordinates. Work with responsibility, order work. 2) Kindness, compassion, superiors and subordinates are in harmony with each other, helping to lighten each other's burdens. Or congratulate and praise those who do good work. 4) Upekkha (neutral-mindedness) is that the organization has instilled social responsibility. 3. Administrative management according to Buddhist principles 1) Have faith, have confidence in what you do, don't listen. 2) Passion, passion, satisfaction. 3) Perseverance, perseverance, not abandoning business halfway. 4) Concentration. Concentrate on work. 5) Solitude, satisfaction with what one has means living a self-sufficient life.

Keywords: development; organization; Buddhism

บทนำ

การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (พิทยา บวรวัฒนา, 2546) ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลป์และเทคนิคอย่างสูงเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2537) การจัดการ หรือการควบคุมกิจการต่างๆ ของรัฐ เช่น การบริหารการเงินของมูลนิธิ การบริหารกิจการภาษี การบริหารกิจการแพทย์ การบริหารที่ดินรกร้างว่างเปล่า การบริหารการก่อสร้าง การบริหารกิจการอุตสาหกรรม และอื่นๆ ที่เป็นงานที่เรียกกันในปัจจุบันว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (วิบูลย์ ไตรณะบุตร, 2542) การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การ

อำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ (มัลลิกา ต้นสอน, 2544) กระบวนการทางสังคมซึ่งพิจารณาได้เป็น 3 ทาง คือ 1) ทางโครงสร้าง 2) ทางหน้าที่ 3) ทางการปฏิบัติ (วัชร บวรณสิงห์, 2543)

พระพุทธศาสนามีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชนชาวไทยมาโดยตลอดเพราะ ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสืบทอดต่อๆ มา ดังจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมไทยในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปกรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง เมื่อสังคมรวมกันเป็นปึกแผ่นและอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชน ในการปกครองพระพุทธศาสนาย่อมจะนำความผาสุกมาให้ชุมชน ด้านเศรษฐกิจพระพุทธศาสนาได้ดูแลทางเศรษฐกิจในลักษณะที่พออยู่พอกิน ไม่ให้เป็นสังคมที่เอารัดเอาเปรียบ การบริโภคแต่พอจำเป็นในการดำรงชีวิต ด้านศิลปกรรม พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางของศิลปชุมชน มีประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ที่เกี่ยวเนื่องในพระพุทธศาสนาปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน (สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณโก), 2527)

ในการทำงานร่วมกัน “องค์กร” ทั้งภาครัฐ เอกชน หรือ ธุรกิจต่าง ๆ ล้วนเป็นศูนย์รวมของผู้คนที่มาทำงานร่วมกันซึ่งจะเป็นจะต้องมีกฎกติกาหรือวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจนในการที่จะอยู่ร่วมกันและพัฒนาองค์กรไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพซึ่งปัจจุบันนี้หลักการบริหารจัดการมีทั้งในต่างประเทศและในประเทศมีทฤษฎีตะวันออกและทฤษฎีตะวันตกซึ่งทฤษฎีเหล่านั้นเมื่อนำมาประกอบกันแล้วก็จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องซึ่งจะต้องมีนโยบายวิสัยทัศน์พันธกิจและผลลัพธ์ที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือเอกชนก็ต้องมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนมีการวางแผนองค์กรรูปแบบในการรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานจึงจะสามารถขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นถือว่าเป็นทฤษฎีของตะวันตกที่ทำกันมายาวนานส่วนในทางพุทธศาสนาเน้นในเรื่องการพัฒนาจิตใจโดยมีหลักในการละเว้นความชั่วทำความดีและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสเพราะฉะนั้นแล้วจะอย่างไรให้องค์กรขับเคลื่อนตามแนวพุทธศาสนาโดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตามและแม้กระทั่งหลักของการบริหารจัดการ ซึ่งจำเป็นต้องประยุกต์หลักพุทธธรรมเข้าไปด้วยจะสามารถขับเคลื่อนองค์กรพัฒนาองค์กรภายในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งเหล่านี้เกิดจากความพยายามที่จะสร้างวิสัยทัศน์โดยมีวิสัยทัศน์ธรรมนำเข้าไปด้วยเป็นการบริหารงานยุคใหม่แต่นำหลักเดิมคือหลักทางพุทธศาสนามาประยุกต์ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการที่จะเขียนการพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและสามารถนำไปใช้ได้จริงในองค์กร

การพัฒนาบุคลากรในองค์กร

ทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรในองค์กรถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนและบริหารจัดการให้องค์กรสามารถดำเนินการไปตามพันธกิจและนโยบายที่องค์กรนั้นๆ ได้กำหนดขึ้น เพราะฉะนั้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กรโดยเน้นหลักทางพุทธศาสนานั้นถือว่ามีความสำคัญที่ผู้เขียนได้ยกหลักของหลวงพ่พุทธทาสขึ้นมาแสดงจะเน้นในเรื่องของการพัฒนาในเรื่องของร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป ด้วยเมื่อสภาวะจิตใจมีความเข้มแข็งสภาวะร่างกายก็มีความแข็งแรงไปด้วย เป็นสิ่งที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพราะฉะนั้น การพัฒนาบุคลากรในองค์กรตามหลักพุทธศาสนานั้นก็คือเน้นพัฒนา 2 ด้าน คือ เรื่องร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยหลักปัญญาและหลักของการอยู่ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ โดยปัญญานั้นเป็นเรื่องที่พุทธศาสนาได้สอนไว้โดยเน้นในเรื่องของปัญญาในการตรัสรู้ธรรม แต่ในยุคปัจจุบันนี้ก็คือปัญญาที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมผนวกกับการอยู่ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถประยุกต์ในหลักธรรมทางพุทธศาสนาได้ เพราะตัวปัญญาเป็นตัวที่เป็นผลของการสร้างเหตุที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์การที่จะสามารถสร้างปัญญาให้เกิดและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันก็ต้องเกิดจากการพัฒนาในเรื่องร่างกายและจิตใจดังนั้นสิ่งที่หลวงพ่พุทธทาสได้สอนไว้ก็ตรงตามหลักทางพุทธศาสนาซึ่งได้ยกตัวอย่างตามที่หลวงพ่พุทธทาสได้กล่าวไว้โดยย่อดังนี้

ตามแนวคิดของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือ การพัฒนา 3 ด้านหลักภายในองค์กร เพื่อให้สนองตอบต่อ วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ค่านิยมหลัก (Core Value) และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Goal) ที่องค์กรกำหนดขึ้นมา การพัฒนาทั้ง 3 ด้านให้สอดคล้องกัน จะทำให้องค์กรพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (Infrastructure) เพื่อให้ข้อมูลสารสนเทศได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและรวดเร็วต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร
2. การพัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ (Process, Procedure & System) เพื่อให้การทำงานร่วมกันอย่างมีมาตรฐาน สามารถวัดผลลัพธ์ได้ชัดเจน ทำให้การทำงานของแต่ละหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เพื่อให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเต็มความสามารถ นำมาซึ่งคุณภาพของงานและจิตใจ (Life and Performance) (ห้องสมุดเอ็นเทรนนิ่ง, 2561)

ส่วนคำว่า "พัฒนา" (development) มีความหมายทำนองเดียวกับ "เจริญเติบโต" (growth) "ก้าวหน้า" (progress) และ "ทันสมัย" (modern) ซึ่งล้วนเป็นไปในทางรูปแบบและปริมาณ ผิดกับสิ่งที่พุทธศาสนาต้องการและเน้นย้ำนั้นคือคุณภาพชีวิตและความถูกต้อง

พอดี ซึ่งมีผลเป็นประโยชน์สูงสุด กลมกลืนและเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต และไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป้าหมายของการพัฒนาในโลกปัจจุบัน มุ่งที่ความเจริญทางเศรษฐกิจมากเกินไป จนละเลยการพัฒนาจิตใจ ให้สามารถควบคุมความต้องการที่ทะยานอยากมากขึ้นไปตามลำดับ การเน้นความเติบโตในทางตัวเลขของการบริโภคซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและปริมาณของการผลิตและความเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าทันสมัย โดยมีได้คำนึงถึงขีดจำกัดความเจริญที่โลกและทรัพยากรจะอำนวยให้ ตลอดจนความอยู่รอดปลอดภัยและความสุขที่แท้จริงของมนุษย์นับเป็นสิ่งที่เป็อันตรายร้ายแรง การพัฒนาในปัจจุบันเป็นการแก่งแย่งแข่งขันและวิ่งตามกันไป ด้วยความเร่งรีบเห็นดีเห็นงามและหวาดกลัวว่าจะไม่ทันเขา โดยมีได้ถามถึงเป้าหมายที่แท้จริงที่กำลังมุ่งไป ทำให้มนุษย์ในสังคมนั้นขาดจากเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์จึงเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตผลก็คือความยับยั้งชั่งใจและจิตวิญญาณ ความวิกลจริตเสียสมดุลของชีวิตธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมเป้าหมายของการพัฒนาที่ถูกต้องทำนุพุทธศาสนิกชน กล่าวสั้น ๆ ว่า ต้องเอื้อให้เกิดสภาพชีวิตที่ดี กล่าวคือ "สันติสุขส่วนบุคคลและมีสันติภาพส่วนสังคม" ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการลดละความเห็นแก่ตัว หรือการมีศีลธรรมของสมาชิกในสังคมเป็นสำคัญการพัฒนาที่ถูกต้องเป็นไปเพื่อสภาพชีวิตที่ดีทำนุพุทธศาสนิกชน อุปมาชีวิตที่สมบูรณ์จำต้องมีพุทธาแห่งชีวิต 4 ด้าน (พุทธศาสนิกชน, 2549) ได้แก่

- 1) กายพฤษชา คือ การพัฒนาร่างกายให้เจริญถูกต้อง ด้วยการเจริญกายภาวนา
- 2) จิตตพฤษชา คือ การพัฒนาจิตให้มีสุขภาพ มีสมรรถภาพทำหน้าที่ได้ดีด้วยการเจริญสมณกรรมฐาน ให้พ้นจากนิรวณรบกวนจิตใจ ด้วยการเจริญภาวนา
- 3) โภธิพฤษชา คือ การพัฒนาสติปัญญาให้เห็นสิ่งทั้งปวง คือ โลกและชีวิตตามเป็นจริงด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ให้พ้นจากอำนาจอวิชชา (ความไม่รู้) ครอบงำ ด้วยการเจริญภาวนา
- 4) เมตเตยพฤษชา คือ การสร้างมิตรภาพที่มีรากฐานมั่นคงในเพื่อนมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน มีเมตตาอย่างปราศจากความเบียดเบียนและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นศัตรูกัน หากเกื้อกูลกันได้ถูกต้องด้วยการเจริญศีลภาวนาท่านใช้คำว่า "โลกพระศรีอารียะ ก็อยู่แค่ปลายจมูก" ซึ่งใกล้เคียงแคว่มีเอื้อ

ในพระพุทธศาสนาการพัฒนาคนและสังคมอย่างสัมพันธ์ควบคู่กันไปและเป็นปัจจัยต่อกันโดยคำนึงถึงธรรมชาติแวดล้อมพร้อมไปด้วย ตามหลักการที่จัดไว้เป็นระบบอย่างครบถ้วนชัดเจนพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนามนุษย์เป็นสำคัญโดยมุ่งพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านกาย ศีล จิต และปัญญา" และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาให้นิยามว่า (Development Strategy) เป็นวิธีการหรือแผนการอันชาญฉลาดที่จะ

บรรลุเป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาซึ่งอธิบายได้ดังนี้ยุทธศาสตร์ (Strateg) หมายถึง แผนการอันชาญฉลาดสำหรับใช้ทำงานพัฒนาเรื่องหนึ่งเรื่องใดให้บรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ปรากฏในลักษณะดังต่อไปนี้ (1) หลักวิชาการรองรับและเป็น หลักวิชาการที่ถูกต้องเป็นวิทยาศาสตร์ (2) ใช้ข้อมูลสภาพจริงของท้องถิ่นหรือสถานที่แห่ง นั้นมาช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์(3) เป็นแผนการที่คนทั่วไป (หรือฝ่ายตรงกันข้าม)ไม่ คั่นเคยมาก่อนเมื่อดำเนินการตามแผนการนี้จะได้ผลอย่างคุ้มค่าหรือคุ้มทุน ส่วนคำว่า การ พัฒนา (Development) หมายถึงการทำให้เจริญกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งเป็นผลผลิต (Output) โดยใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) และมีกระบวนการ(Process) ที่ก่อให้เกิดผลผลิตนั้น" (เฉลียว บุรีภักดี, 2553)

สรุปในส่วนเบื้องต้น การพัฒนาบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเป็นการ สนับสนุนให้มีการศึกษาอบรมและฝึกในด้านต่างๆ ที่จะนำมาสามารถพัฒนาองค์กรให้ ขยับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้วางไว้ ส่วนการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในแนวพุทธเป็นการเน้นให้พัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจ โดยสามารถมี ความแข็งแรงในทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพร้อมในการที่จะตอบสนองความต้องการของ องค์กรมีทัศนคติเชิงบวกทำให้เกิดความสุขในการทำงานไม่คิดลบหรือมองเพียง ผลประโยชน์เท่านั้นแต่มองถึงวัฒนธรรมที่จะรักษาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิด ประสิทธิภาพทำให้เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางพุทธศาสนาเน้นในการพัฒนาในเรื่องของจิตใจคือมี สุขภาพจิตที่ดีนำไปสู่ปัญญาที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและทำงานร่วมกับคนอื่น อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำคัญขององค์กรคือการทำงานร่วมกันการที่จะขับเคลื่อน องค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จนั้นคนในองค์กรต้องมีความสมัครสมานสามัคคีกัน เพราะฉะนั้น การสร้างมิตรภาพที่ดีเป็นรากฐานความมั่นคงในความเป็นมนุษย์และมีความเมตตา กรุณา ต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถนำความรู้ที่มีช่วยเหลือองค์กร ทำงานเพื่อองค์กร และ ขับเคลื่อนองค์กรพัฒนาองค์กรเพื่อประโยชน์แก่สังคมต่อไปได้

ภาวะผู้นำ

การพัฒนาทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนแล้วจะต้องมีสิ่งอื่นหรือ ลักษณะอื่นเข้ามาผสม จึงจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนั้นว่า "การพัฒนา" โดยลักษณะที่เพิ่ม เข้ามานั้นที่สำคัญ คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้ล่วงหน้า" และในเรื่องของ ภาวะผู้นำมีแนวคิดหรือ ทฤษฎีมากที่ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ได้ให้แนวคิดไว้โดยในเรื่องนี้มี ภาวะผู้นำที่คุณสมบัติของผู้นำในการพัฒนาองค์กรที่จะทำให้ประสบความสำเร็จว่ามี 4 ประการคือ

(1) เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Creating a Vision) มีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ และมีการร่วมกำหนดเป้าหมายกับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความผูกพันกับเป้าหมายนั้น และจะพยายามดำเนินการเพื่อให้เป้าหมายนั้นบรรลุผล

(2) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร (Meaning through Communication)

(3) เป็นผู้ที่มอบอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงาน (Empowerment) โดยให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป้าหมายและนโยบาย ซึ่งเมื่อเป้าหมายนั้นบรรลุผลผู้ปฏิบัติงานก็จะเกิดความพึงพอใจ รวมทั้งผู้นำให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน และช่วยเหลือเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลด้วย

(4) เป็นผู้ที่เข้าใจตนเอง (Self-Understanding) โดยรู้จักอ่อนแ่และจุดแข็งของตนเองและเป็นผู้ที่ต้องการข้อมูลย้อนกลับของผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น (Don et al., 1998)

อีกประการหนึ่งคือ หลักภาวะผู้นำแนวพระพุทธศาสนา มีอยู่หลายหัวข้อแต่ผู้เขียนได้ยกมาพอประยุกต์หรือบูรณาการดังนี้

คำว่า“ภาวะผู้นำ” คือ คุณสมบัติเช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549) การเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จและเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่จำเป็นต้องอาศัยหลักการในการปฏิบัติที่สำคัญความเป็นผู้มีเหตุผลการเดินสายกลาง การตรงต่อเวลา การมีวิธีทำงานมีจิตใจสูงให้ระมัดระวังความหลงระเหิรความหรือตัวจะเป็นอุปสรรคอันหนึ่งที่ทำให้เสียความยิ่งใหญ่ ความซื่อตรงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้สร้างความยิ่งใหญ่ได้ การสร้างความดีและทำคุณประโยชน์ให้เป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นหลัง “ผู้ยิ่งใหญ่เป็นผู้ที่น่อยู่ในใจคนไมใช่น่อยู่บนหัวคน”(หลวงวิจิตรวาทการ, 2532) ผู้นำที่ดีต้องเป็นนักเสียสละ ความสุขส่วนตนอีกครั้งกำลังกายสติปัญญาความสามารถให้แก่งาน เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จและได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงและความเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข ให้พ้นทุกข์ที่มีความสุขให้มีความสุขเจริญยิ่งขึ้นไปและมีสำนึกในความเสียสละอย่างสูงถึงยามจำเป็นจะต้องเสียสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและเพื่อรักษาสถาบันหลักของไทยเราคือสถาบันชาติ สถาบันพระพุทธศาสนาและเสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ต้องทำ”(พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคฺโล),2552)

ภาวะผู้นำเชิงพุทธอีกหนึ่งข้อ คือ พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว่าขวงดุจพรหม คือ

1) เมตตา (ความรัก) คือ ความปรารถนาดีมีไมตรีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข หมายถึง ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้ามีความรักและห่วงใยต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ทำงานด้วยความรับผิดชอบสั่งงาน โดยเป็นไปตามสายบังคับบัญชาที่

ถูกต้อง เหมาะสม บริษัท และยุติธรรม ไม่มีอคติ ที่เกิดในใจไม่ว่าจะเป็นด้วยความรัก ความกลัวความโกรธ หรือความไม่รู้ตามความเป็นจริง แต่ประกอบด้วยความเมตตา ที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามนโยบาย ภารกิจที่องค์กรได้วางไว้ ส่วนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีจิตอุทิศให้แก่องค์กรมีความเมตตาและความสมัครสมานสามัคคีในองค์กรด้วยกัน ไม่ให้ร้าย หรือไม่ประทุษร้ายบุคคลอื่นโดยไม่มีเหตุผลและมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้ประสบความสำเร็จในองค์กรได้

2) กรุณา (ความสงสาร) คืออยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยาก เดือดร้อน หมายถึง บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความสมัครสมานคึกกันทุกญาติมิตรเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันช่วยแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันเบื้องต้นจำเป็นจะต้องทำตามหน้าที่ ๆ ตนได้รับผิดชอบเสียก่อนจึงจะสามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ยกตัวอย่างเช่น งานเอกสารหากแม้นตนเองได้รับมอบหมายในสิ่งที่ตนเองทำแล้วบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งใจหรือตามสายงานที่ทำในวันนั้นหรือสัปดาห์นั้นแล้วก็จะช่วยเหลือผู้อื่นได้ เป็นต้น หรือมีความเห็นอกเห็นใจกันแม้กระทั่งปัญหาชีวิตปัญหาครอบครัวที่จะนำมาสู่การกระทบกระทั่งเกี่ยวกับงานทำให้มีความไม่เต็มທີ່หรือไม่มีความสุขในการทำงานมีการถกถามสารทุกข์สุขดิบกันช่วยเหลือกันตามสมควร

3) มุทิตา (ความเบิกบานพลอยยินดี) เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีความสุขก็มีใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จองงามยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย หมายถึง ในบางโอกาสที่เหมาะสมมีการให้รางวัล หรือแสดงความยินดียกย่องผู้ที่ทำงานดี ส่วนนี้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้บริหารจัดการงานในองค์กรให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงามและแสดงน้ำใจดีใจเมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาได้เลื่อนตำแหน่ง หรือ ได้ในสิ่งที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจขององค์กรเป็นการแสดงความยินดี

4) อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ ไม่เอนเอียงตามสถานการณ์หรือ อคติส่วนตัว (อง.ปญจก 22/192/252) หมายถึง องค์กรมีการปลูกฝังให้รับผิดชอบต่อสังคม มองโดยความจริงตามสายงาน มีจิตใจเที่ยงตรงแน่วแน่ไม่มีอคติกับผู้ใดผู้หนึ่งและวางตนให้พอดีทั้งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาต้องเป็นผู้ที่ถือ กฎ กติกา และนโยบายขององค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือ ธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมีกฎกติกาและทำตามกติกานั้นให้อย่างถูกต้องไม่ถือเอาบุคคลใดคนหนึ่งเป็นอคติทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรเป็นการบริหารความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กรในอนาคตได้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำประกอบด้วยหลักคิดทางตะวันตกและบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเกิดความไม่มีอคติต่อกันและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นผู้มีศีลธรรมไม่ขัดแย้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำถ้าสามารถ นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาบูรณาการกับ

ศาสตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ก็จะทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมีมากยิ่งขึ้นและเกิดความขัดแย้งน้อยลงและจะสามารถมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยตนเองมองเห็นมีวิสัยทัศน์และมีความรักความยินดีและมีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมไม่เป็นคนหูเบาและสามารถบริหารจัดการได้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

หลักการบริหาร โดยประยุกต์หลักพุทธศาสนา

การพัฒน่องค์กรสิ่งสำคัญคือการบริหารโดยการบริหารตามแนวพุทธเป็นการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับวิชาสมัยใหม่สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตหรือการทำงานโดยหลักธรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลและสามารถนำออกมาใช้กับองค์กรเพื่อพัฒน่องค์กรเพื่อความอยู่ร่วมกันและเป็นการประยุกต์ในหลักการบริหารตามแนวพุทธศาสนาซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการบริหารแนวพุทธ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์, 2550)

1. ศรัทธา มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ ไม่หูเบา ใจต้องมีความนิ่งเป็นสมาธิ มีความมั่นคงมั่นใจในสิ่งที่ทำหรือบริหารจัดการโดยการพัฒน่องค์กรสิ่งที่สำคัญคือการวางแผนและนำไปสู่การวางนโยบายและพันธกิจรวมไปถึงการประเมินผลลัพธ์ที่ได้รับเพราะฉะนั้นความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงาน ความเชื่อมั่นในระบบขององค์กรนั้น ๆ จะนำไปสู่การบริหารงานที่เกิดความมั่นใจและมีประสิทธิภาพโดยมีการวางแผนอยู่เสมอและประเมินกิจกรรมทั้งในส่วนภาคที่เป็นงานประจำและที่เป็นกิจกรรมโครงการต่าง ๆ จะนำไปสู่การพัฒน่องค์กรโดยใช้หลักการบริหารที่ประยุกต์ใช้หลักพุทธศาสนาเข้ามาด้วยเป็นการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายคือในร่างในเรื่องของร่างกายและจิตใจ

2. ฉันทะ ความชอบ ความพึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตามในองค์กรจำเป็นจะต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดขึ้นโดยมีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะคติเชิงบวกที่จะทำให้เกิดความชอบความพึงพอใจในการทำงานจึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขทำตามภาระหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จทางการองค์กรไปสู่เป้าหมายที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำที่เป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นหัวหน้าองค์กรจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องสอดส่องดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีความตั้งใจทำงานโดยให้สวัสดิการค่าตอบแทน เงินเดือน หรือสิ่งที่เป็นรางวัลน่าใจที่จะมีความผูกพันกับองค์กรได้เพราะฉะนั้นแล้วคำว่าฉันทะจึงหมายถึงความชอบความพอใจและการที่ผูกพันกับองค์กรมีความต้องการที่จะขับเคลื่อนองค์กรหรือองค์กรและพัฒน่องค์กรไปสู่ความสำเร็จมีประสิทธิภาพมาก

3. วิริยะ ความเพียร ไม่ทอดทิ้งธุระเสียกลางคัน มีความรับผิดชอบและกระตือรือร้นในการทำงาน เพราะองค์กรที่จะขับเคลื่อนไปได้จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรใน

องค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นความเพียรหรือว่าแปลว่าความขยันรับผิชอบต่อหน้าที่นั้นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญข้อ 1 ถ้าตามหลักพระพุทธศาสนาความเพียรนั้นเป็นเสมือนเทวดาที่คอยช่วยเหลือผู้คนในยามตกทุกข์ได้ยากและสร้างทรัพย์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ประกอบกิจการงานให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีไม่มีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ ก็ต้องอาศัยความเพียรและในทางของการขับเคลื่อนองค์กรเป็นการไม่ทำให้องค์กรเสียหายคือมีความรักผูกพันกับองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐเอกชนหรือธุรกิจต่างๆต้องมีความ Active อยู่เสมอจึงจะสามารถสู้กับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีความเดือดร้อนในเรื่องของเศรษฐกิจสังคมการเมืองคอร์รัปชันต่าง ๆ ถ้ามีความเกียจคร้านหรือไม่ติดตามทอดทิ้งธุระก็จะไม่สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

4. สมานี บุคลากรในองค์กรจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีสมานีในการทำงาน เพราะการตัดความกังวลที่จะเกิดขึ้นแก่บุคลากรสิ่งสำคัญ คือ ความพึงพอใจที่อาจจะเกิดขึ้นกับสวัสดิการ ค่าจ้าง หรือ ความต้องการที่บุคลากรนั้นมี เพราะฉะนั้นความต้องการเหล่านั้นจะต้องเกิดสมดุลจากองค์กรนั้นๆได้ อีกประการหนึ่งคือการได้ฝึกจิตตามหลักพุทธศาสนา คือมีสมานีไม่ว่าจะเป็นระยะสั้นๆหรือการนั่งสมาธิ ล้วนจะทำให้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์กรนั้นๆเกิดการพัฒนาด้านจิตใจเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการพัฒนาวัตถุถือว่าเป็นการนำหลักพุทธศาสนามาใช้จริงๆและเป็นแก่นแท้ของคำสอนทางพระพุทธศาสนา

5. สันโดษ ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี หมายถึง ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หาได้เท่าไรใช้เท่านั้น ไม่สร้างหนี้ใหม่และรู้จักอดออมเพื่ออนาคตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้ ชื่อว่าความสันโดษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจะพัฒนาองค์กรนั้นต้องสร้างความจิตสำนึกในการรู้จักการอดออม การวางแผนในการใช้เงิน ใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมไม่ฟุ่มเฟือยหรือใช้เงินเกินตัวก็จะสามารถใช้ชีวิตในโลกนี้ได้อย่างมีแต่ความสุข หลักธรรมทางพุทธศาสนาข้อนี้ถือว่ามีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาการทำงานเมื่อมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองพัฒนาองค์กรและสังคมโดยคุณธรรมข้อนี้คือไม่โลภอยากได้ของคนอื่นพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมี

ตัวอย่างเจ้าคุณเสียดายแดด “เจ้าคุณเสียดายแดด

วันที่ 26 กันยายน 2564 ด้วยความเมตตาจาก เจ้าคุณพระปัญญาวชิรมลี เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม ในฐานะที่ปรึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา พช.” กรมการพัฒนาชุมชน พระนักพัฒนาผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาแปลง “โคก หนอง นา พช.” ตามหลัก “บวร” หรือ บ้าน วัด โรงเรียน ราชการ เชื่อมประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่

ต้นแบบฯ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ สายสินธุ์ชัย ภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่และปิโตรเลียม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บันลือ เอมะรุจิ กลุ่มสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการระบบสารสนเทศ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พร้อมคณะครู นักเรียน โรงเรียนศรีแสงธรรม และชาวบ้านผู้มีจิตอาสาในพื้นที่ ร่วมดำเนินกิจกรรมสร้างภูมิบ้านดินแบบกระสอบดินอัดของวัดป่าศรีแสงธรรม ตลอดจนการวางระบบท่อน้ำเพื่อรดน้ำต้นไม้จากพลังงานแสงอาทิตย์ หรือโซลาร์เซลล์ (Solarcell) ในพื้นที่แปลงโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา พช.” ระดับตำบล (Community Lab Model for quality of Life : CLM) วัดป่าศรีแสงธรรม บ้านดงดิบ ตำบลห้วยยาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

โอกาสนี้ เจ้าคุณพระปัญญาวชิรมโมลีเจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ รวมถึงสนใจและให้ความสำคัญในศึกษาค้นคว้าการประยุกต์ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ จนได้รับฉายาและร่ำลือจากบุคคลทั่วไปอย่างแพร่หลายว่า “เจ้าคุณเสียดายแดด” ได้นำคณะฯ เยี่ยมชมแปลงโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา พช.” ระดับตำบล (Community Lab Model for quality of Life : CLM) พร้อมเปิดเผยว่า “การทำโคก หนอง นา ของวัดป่าศรีแสงธรรม นั้น มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ และช่วยเหลือชุมชนในยุคโควิด-19 กำลังระบาดไปทั่ว ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยนไป เกิด Disruption ขึ้นมาหลายอย่าง วัดจึงเป็นที่พึ่งพิงพื้นฐานอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ตั้งแต่บุรพทิศริย์ของไทยเริ่มรวบรวมอาณาเขตมาจนถึงปัจจุบันวัดยังอยู่เป็นศูนย์รวมจิตใจของสาธุชนทุกหมู่เหล่า อีกส่วนหนึ่งคือ โครงการพระราชทานโคก หนอง นา แห่งน้ำใจ และความหวัง” ซึ่งวัดป่าศรีแสงธรรม ได้ดำเนินการต่อยอดจากการเป็นวิทยากรในฟาร์มตัวอย่างที่ศูนย์ศิลปาชีพยางน้อย อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี โดยทางวัดได้แบ่งพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ที่นักเรียนทำนาเป็นประจำทุกปีมาขุดเป็นโคก หนอง นา ซึ่งได้งบประมาณการอุดหนุนจากงบพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 จำนวน 50,000 บาท และทางวัดสนับสนุนเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงขุดเพิ่มเติมอีก 300,000 บาท ในเนื้อที่ 20 ไร่ ดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 มีกิจกรรมที่นักเรียนมาช่วยพัฒนา ปลูกต้นไม้ทุกวันประมาณวันละ 50 คน ระหว่างดำเนินการมีชาวบ้านที่อยู่รอบวัด และคนที่ได้รับผลกระทบการถูกเลิกจ้างงานช่วงโควิด 19 กลับมาจากโรงงานมาทำงานในโครงการประมาณ 23 คน ทางวัดจ้างวันละ 300 บาท นอกจากจะทำงานก่อสร้าง ทำงานเกษตรภายในวัดแล้ว ยังได้สอนการติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้กับช่างเพื่อเดินสายไปติดตั้งตามโรงพยาบาลต่าง ๆ หรือรับจ้างตามโรงงานโดยมีศิษย์เก่าที่จบวิศวะไฟฟ้ากลับมาช่วยงานที่โรงเรียนเป็นทีมงานออกติดตั้งโซลาร์เซลล์ด้วย”

วัดป่าศรีแสงธรรม ได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อก่อสร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม ณ บริเวณโครงการพระราชทานโคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง โดยทีมช่างที่ทางวัดจ้างไว้ได้ดำเนินการก่อสร้างจนแล้วเสร็จพร้อมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทางวัดได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์อบรมประชาชนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา พช.” ของกรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการที่จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 11 รุ่น ๆ ละ 100 คน ระยะเวลาการอบรม 4 วัน 5 คืน ซึ่งกิจกรรมการอบรมคณะครูของโรงเรียนทั้งหมดจะเป็นวิทยากร และมีนักเรียนเป็นผู้ช่วยวิทยากร ในช่วงที่ไม่มีการอบรม ทางโรงเรียนก็จัดให้มีการเรียนการสอนเป็นชมชุมชนฐานการเรียนรู้ 10 ฐาน และได้บูรณาการเข้าใน 8 กลุ่มสาระวิชาเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจมากขึ้น กระทั่งล่าสุดได้ชุดแปลงโคก หนอง นา พช. แปลง CLM อีก 15 ไร่ ภายในวัด โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน และทหารหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 51 อำนาจเจริญ ใช้เวลา 10 วัน และมีงบประมาณสนับสนุนจ้างแรงงานมาช่วยในแปลงอีก 8 คน เป็นเวลา 3 เดือน จนเกิดเป็นโครงการพัฒนาแบบร่วมมือกัน “บวร” คือบ้าน วัด โรงเรียน ราชการ ในพื้นที่ 15 ไร่ ภายในวัดป่าศรีแสงธรรม ทำให้มีบ่อน้ำจำนวน 6 บ่อ นอกเหนือจากบ่อเดิมของวัดซึ่งมีอยู่แล้ว 1 บ่อ รวมเป็น 7 บ่อ ส่วนบริเวณรอบบ่อ จะมีไม้ผล และพืชผักสวนครัวระหว่างต้นไม้ ส่วนริมคลองไส้ไก่ หรือที่อยู่ในพื้นที่ร่ม ก็ปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้าน และสมุนไพรที่จำเป็น ซึ่งอาคารฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 หลัง จะมีกิจกรรมการให้ความรู้ อบรมประชาชน หรือรองรับประชาชนมาพักในบริเวณแปลงทางวัดได้ โดยออกแบบอาคารขนาด 8 x 7 เมตร ตั้งคู่กัน โดยเว้นช่องห่าง 3 เมตร เป็นฐานการเรียนรู้แฝด 9 ฐานการเรียนรู้ กำลังจะดำเนินการก่อสร้างโดยชาวบ้านที่ทำงานประจำในวัดเพราะเป็นช่างฝีมือ ทำงานก่อสร้างได้ระหว่างรองานติดตั้งโซลาร์เซลล์ และยังได้ทำบ้านดินเป็นฐานการเรียนรู้จริงเพื่อเป็นที่พักรับรองอีก 1 หลังฟังจะเริ่มดำเนินการและยังมีนักเรียนเข้ามาช่วยในชั่วโมงจิตอาสาในการสร้างบ้านดินแบบกระสอบดิน

นอกจากนั้น ยังมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาต่อยอดลงในแปลงอันเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนที่โดดเด่นในเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์ และยังได้มีการใช้ระบบการควบคุมสั่งการผ่านมือถือเข้ามาช่วยเพื่อลดค่าใช้จ่ายในแปลง เช่น จ้างคนดูแลรดน้ำต้นไม้ในหน้าแล้งวันละ 300 บาท 5 คน ก็เดือนละ 30,000 บาท หากวางระบบท่อ วางระบบโซลาร์เซลล์ และใช้โปรแกรมควบคุมสั่งการอัตโนมัติด้วยความชื้นในดิน หรือใช้ Timer มาเปิดปิดน้ำเอง ก็จะประหยัดไปได้เยอะ เพราะการทำโคนั้นย่อมอยู่ที่สูง ถ้าปลูกป่าแล้วต้นไม้ต้องการน้ำ เราชุดหนองก็อยู่ที่ต่ำ หากจะวางคลองไส้ไก่เข้าไปให้ความชุ่มชื้นปริมาณน้ำย่อมไม่เพียงพอ ถ้าปล่อยไว้ไม่รดน้ำต้นไม้คงเดินลงไปกินน้ำไม่ได้แน่ ไหนๆ เราก็มีความรู้อยู่แล้วเพราะเด็กสามารถต่อยอดน้ำเองได้ เขียนโปรแกรมเองได้ เพียงแต่เรา

สนับสนุนอุปกรณ์ก็ย่อมจะเป็นการต่อยอดเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer ขึ้นไปอีกขั้น นี่เพียงตัวอย่าง ของจริงมีมากกว่านี้ การทำกิจกรรมที่ไม่พึ่งพาธรรมชาติ เพียงอย่างเดียวรู้จักกักน้ำไว้ใช้ แต่ไม่ทำลายธรรมชาติ เป็นกิจกรรมธรรมชาติและเทคโนโลยีรวมกันอยู่ที่นี่

ท้ายที่สุด เจ้าคุณพระปัญญาวชิรโมลี ยังได้กล่าวอำนวยการพรแต่ รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ สายสินธุ์ชัย อาจารย์จากภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่และปิโตรเลียม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บันลือ เอมะรุจิ อาจารย์ประจำกลุ่มสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการระบบสารสนเทศ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้เดินทางมาช่วยเตรียมวางท่อระบบการรดน้ำต้นไม้ในพื้นที่ “โคก หนอง นา พช.” แปลง CLM พื้นที่ 15 ไร่ ว่า “พื้นที่แห่งนี้ มีการขุดหนองเอาดินมาทำโคก 6 หนอง และคลองไส้ไก่เป็นทางส่งน้ำ เพื่อเก็บความชุ่มชื้นไว้ใต้ดินไว้รอบคลอง ส่วนรอบหนองเป็นโคก เป็นที่ยกระดับดินปลูกพืชผักผลไม้ พืชผักสวนครัว ป่าไม้ 5 ระดับได้อย่างดี เกษตรแบบดั้งเดิมที่ยังไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจะใช้คลองไส้ไก่ส่งน้ำเข้าไปเลี้ยงต้นไม้ที่มีรากหยั่งลึกในใต้ดิน แต่ถ้าปลูกใหม่รากยังไม่ลึกลงไปดิน หรือพืชเตี้ย พืชผักที่รากอยู่บนดินจะต้องอาศัยคนไปรดน้ำ ไม่อย่างนั้นไม่ว่าจะแห้งตาย แม้ปลูกไว้ริมสระต้นมะพร้าวยังแห้งตาย ถ้าหากจ้างแรงงานมาช่วยวันละ 300 บาท 5 คน เดือนละ 45,000 บาท อาจจะรดน้ำไม่ทั่วก็ได้ เพราะแปลงใหญ่ แต่ถ้าลงทุนวางระบบท่อน้ำในแปลงประมาณ 50,000 บาท และติดตั้งปั้มน้ำโซล่าเซลล์อีก 28,000 บาท ค่าใช้จ่ายยังไม่เท่าจ้างคนมารดน้ำเลย แต่ถ้ารวยก็ทำได้เหมือนเกษตรย้อนยุค ทำนาทำสวนในนี้ไม่ต้องพึ่งเทคโนโลยี แล้วจะมีเงินจ้างไหมคือคำถามต่อไป บริบทของเราเป็นอย่างนี้ มีต้นไม้เยอะ มีกิจกรรมให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มาร่วมบ่อย ๆ แต่ไม่ประจำ ยังไงปัญหาการรดน้ำต้นไม้ก็ต้องมีแน่นอน ถ้าเราต้องการผลผลิต วันนี้จึงวางระบบท่อน้ำ พร้อมรองรับการควบคุมสั่งการผ่านมือ แทนที่จะใช้คนไปเปิดปิดน้ำ แต่เราใช้แอปพลิเคชัน เปิดปิดเอาตามความชื้นของดิน หรือบางจุดให้น้ำตามเวลา ก็ใช้ Timer เข้ามาช่วยเปิดปิดปั้มน้ำให้ อย่างนี้โคก หนอง นา แบบก้าวหน้าก็จะเกิดการต่อยอดไปทั้งวงการศึกษาศึกษา เช่น โรงเรียนศรีแสงธรรม เขียนโปรแกรมควบคุมเองได้ ต่อโซลาร์เซลล์ใช้เองได้ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทั้งนี้ ให้เกิดการเรียนรู้และสามารถสอนรุ่นต่อรุ่นถ่ายทอดให้ประชาชนที่สนใจให้นำไปใช้ได้อีกด้วย ถึงแม้จะอยู่บ้านนอกห่างไกลศูนย์กลางความเจริญของประเทศเกือบ 1 พันกิโล แต่เราไม่ได้ห่างพระอาทิตย์มากไปกว่าคนอื่นเลย” เจ้าคุณเสียดายแดด กล่าวปิดท้าย (ไทยแลนด์พลัส, 2564)

สรุปในส่วนนี้ การบริหารองค์กรเริ่มจากวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรและหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเจ้าคุณเสียดายแดด ซึ่งท่านได้นำแนวคิดของบ้านวัด โรงเรียน (บวร) นำไปสู่แนวคิดโคกหนองนาโมเดลและนำความคิดเหล่านั้นได้ขยายไปแก่ประชาชนทั้งประเทศเป็นการพัฒนาคน พัฒนาคน พัฒนาองค์กรรวมถึงเป็นการพัฒนา

สังคม ถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะฉะนั้น หลักการบริหารจัดการที่ได้ยกตัวอย่างตั้งแต่ต้น ว่าต้องมีความเชื่อในสิ่งที่ทำ มีความพอใจ หรือ ความชอบส่วนตัว นำไปสู่ความเพียรไม่ทอดทิ้งธุระเสียกลางคัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีสมรรถิในการที่จะทำอะไรให้สำเร็จและรู้จักพอเพียงโดยยกตัวอย่างท่านเจ้าคุณที่ใช้วัตถุหรือทรัพยากรที่มีมาไร้ขีดเคิล ทำให้เกิดโซล่าเซลล์และเป็นการพัฒนาโคกหนองนาโมเดลเหล่านี้ถือว่าการพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาคณะ และเป็นการพัฒนาสังคมซึ่งตอบโจทย์ไม่ว่าจะเป็นสังคมไทยหรือสังคมโลกก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยนั้นเป็นประเทศที่มีทรัพยากรมาก แต่ว่าความให้ความสำคัญกับให้ความสำคัญในกระแสโลกมากกว่าสิ่งที่จะมาพัฒนาประเทศไทยเพราะฉะนั้นการที่จะพัฒนาองค์กรต้องเริ่มจากการพัฒนาที่จิตใจเป็นการพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่เป็นระบบเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียงและทำงานกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเพราะมีแรงบันดาลใจมาจากความคิดที่เป็นหลักพุทธศาสนาคือไม่มีอคติไม่เบียดเบียนการเกิดความปลอดภัยและความมั่นคงของชีวิตและทรัพย์สินต่อไป

สรุป

การพัฒนาองค์กรประกอบ 3 องค์ประกอบ คือการพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรโดยเน้นหลักธรรมพระพุทธศาสนาคือพัฒนากายและพัฒนาจิตใจ นำไปสู่การพัฒนาปัญญา การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ปกครองหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นการพัฒนาที่สำคัญโดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างวิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์และประกอบด้วยพรหมวิหารธรรมคือ มีความรัก มีไมตรีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลมีความบำบัตทุกขบารุงสุขและพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความเจริญงอกงามในหน้าที่การงาน และไม่มีอคติส่วนตัวในการบริหารงาน เป็นภาวะผู้นำเชิงพุทธและหลักของการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนาประกอบด้วยมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ มีความชอบ มีความเพียร บุคลากรมีสมรรถิในการทำงานและพอใจในสิ่งที่ตนมี เรียกว่าสันโดษ เหล่านี้ล้วนเป็นการพัฒนาตน พัฒนาคณะและพัฒนาสังคมและนำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืนเพราะฉะนั้นการพัฒนาองค์กรตามแนวพุทธศาสนานั้นเริ่มจากตัวบุคคลที่จะมีธรรมะและสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ที่เกิดแก่ตน องค์กรและสังคม ทำให้ประเทศชาติเกิดความปลอดภัย เกิดความมั่นคงและเกิดทรัพยากรที่ทรงคุณค่าคือทรัพยากรมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- เฉลียว บุรีภักดิ์. (2553). *ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา*. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ไทยแลนด์พลัส.(2564). “เจ้าคุณเสียดายแดด” นำทีม อาจารย์ วิสวะ จุฬา-มหิดล เยือน แปลง CLM “โคก หนอง นา พช.”. สืบค้น 15 มกราคม 2565, จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/380385>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2552). *หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์ : คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2546). *การบริหารเชิงบูรณาการ*. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *เยาวชนกับความรอดของสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2537). *การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (บาลี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2544). *การจัดการยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- วัชร บุนนสิงห์. (2543). *การบริหารหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิบูลย์ ไทวนะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณโก). (2527). *สมเด็จพระเจ้า คิต-เขียน-พุด-เทศน์*. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์ (2550). *การบริหารจัดการแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2532). *กุลโลบายสร้างควมยิ่งใหญ่*. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- ห้องสมุดเอ็นทรอนนิ่ง. (2561). *การพัฒนาองค์กร*. สืบค้น 15 มกราคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/zr9MU>.
- Don et al. (1998). *Organizational Behavior* (8th ed.). Ohio: South-Western College Publishing.

การศึกษาพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท(ปณัตติวัชชะ)
กับ บทบัญญัติว่าด้วยโลกติเตียน(โลกวัชชะ)*

DISCIPLINE STUDY OF THERAVADA MONKS (PANNATTI VAJCHA) WICH
THE LAW ON WORLDLY REPROACH (LOKAVAJJA)

พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ม่วงสาลี)

Phrakhr Phawana Phachatakhet (Seri Muang Salee)

วัดธรรมาภิมุข

Wat Thammaphimuk

Corresponding Author E-mail: Seri0947912077@gmail.com

บทคัดย่อ

พระวินัยว่าโดยโทษของการละเมิดมีอยู่ 2 ประเภทคือ 1.ปณัตติวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางพระวินัยหรือสิกขาบท 2.โลกวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางโลกติเตียน สำหรับโทษของอาบัติที่เป็นโลกวัชชะ ซึ่งสิกขาบทบางข้อเป็นอาบัติหนัก และ บางข้อเป็นอาบัติเบา บางสิกขาบทเกี่ยวข้องกฎหมาย จึงจำเป็นจะต้องให้สละสมณเพศไป มีปรากฏอยู่ตามข่าวต่าง ๆ ซึ่งพระวินัยในฝ่ายสงฆ์คล้าย ๆ กับกฎหมายของประชาชน สิกขาบทบางข้อที่เป็นอาบัติหนักซึ่งเป็นโทษที่มีชาวบ้านติเตียนอยู่ด้วย จำเป็นต้องลาสิกขา และบางข้อเป็นอาบัติเบาแต่มีโทษที่ชาวโลกติเตียนด้วย จำเป็นต้องลาสิกขาหรือให้ลาสิกขา ก็มี เช่น อาบัติหนัก คือ อาบัติปาราชิกทั้ง 4 ข้อ เป็นวินัยร้ายแรง แก้ไขไม่ได้ เมื่อละเมิด แล้วต้องขาดจากความเป็นพระ ไม่สามารถกลับมาบวชได้อีก และเป็นสิ่งที่ชาวโลกติเตียน หรือเป็นโทษทางโลก (โลกวัชชะ) ด้วย เป็นต้น ส่วนอาบัติเบา เช่น ในปาจิตติย (92 ข้อ) จัดอยู่ในอาบัติเบาตามพระธรรมวินัย แต่มีบางข้อที่ถ้าเมื่อทำแล้วเป็นโลกวัชชะจำต้องให้ลาสิกขาหรือสละสมณเพศได้ เช่น พระสงฆ์ห้ามดื่มสุราเมรัย เมื่อประพฤติดแล้วต้องให้ลาสิกขาจากความเป็นพระ หรือ อาบัติทุกกฏ เป็นอาบัติที่เบากว่าปาจิตติย เช่น ห้ามพระขับรถ เป็นต้น ซึ่งการปกครองคณะสงฆ์การลงโทษพระที่ขับรถก็ต่างกันออกไป บางพื้นที่เพียง ตักเตือน ลงทัณฑ์ บางพื้นที่ ถึงขั้นรายงานผู้บังคับบัญชาและให้ลาสิกขาจากความเป็นพระ

คำสำคัญ: การศึกษา; พระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท; บทบัญญัติว่าด้วยโลกติเตียน

Abstract

Vinaya states that there are two types of punishment for violations: 1. Pannatti Vajcha means an offense that is punishable by the discipline or precepts 2. Lokavajcha means an offense that is a worldly punishment for the punishment of worldly offenses Some precepts are heavy offenses and some are light offenses. Some rules related to law Therefore, it is necessary to renounce the priesthood. It has appeared in various news that the Vinaya in the Sangha side is similar to the law of the people. Some precepts that are serious offenses that are punishable by the villagers It is necessary to leave the precepts and some of them are light offenses but are punishable by the people of the world as well. It is necessary to leave the monkhood or leave the monkhood. For example, a serious offense, namely, all 4 parajika offenses, are serious disciplines that cannot be corrected. unable to come back to ordain again and is something that the worldly people criticize or is a worldly punishment (lokwacha) as well, etc. As for a light offense, such as in Pacittiya (92 verses), it is classified as a light offense according to the Dhamma Vinaya. But there are some clauses that, when doing it, become worldly Vajcha, having to give up the monkhood or renounce sex, for example, the monks are prohibited from drinking alcoholic beverages. When misbehaving, one has to leave the monk's disciplinary order or break every law. It is an offense that is lighter than the pacittiya, such as prohibiting monks from driving, etc. The Sangha's administration punishes monks who drive cars differently. Some areas only warned and punished. Some areas even reported to their superiors and left the monkhood.

Keywords: Study; Discipline of Theravada monks; The statute of reproaches of the world.

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันเป็นโลกแห่งการสื่อสารในระบบออนไลน์ดิจิทัล ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อประสานงานหรือเห็นหน้ากันโดยไม่ต้องเดินทางไปหากันได้ เช่นเดียวกันข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยของเรามีข่าวสารไม่ว่าจะเป็น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม บันเทิง หรือ แม้กระทั่งข่าวในแวดวงคณะสงฆ์ ซึ่งส่วนใหญ่ข่าวที่ออกอากาศหรือออนไลน์ในทางคณะสงฆ์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นข่าวภาพลบ มากกว่าข่าวภาพ บวกทำให้ศรัทธาประชาชนเกิดความเข้าใจผิดหรือคลาดเคลื่อน มองพระสงฆ์ในลักษณะลบมากกว่าบวก บางคนที่ยังไม่เกิดศรัทธาก็ทำให้ไม่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพราะมองภาพรวมหรือภาษาวัยรุ่นทุกวันนี้เรียกว่า “บูลลี่พระสงฆ์” จึงเป็นวิกฤตการณ์ศรัทธาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนได้สังเกตว่าการที่พระสงฆ์ผิดอาบัติหรือถ้าทำวินัยที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้เป็นเรื่องของวินัยสงฆ์แต่ก็ยังมีข้อประเด็นที่น่าสนใจตรงที่ว่ามีลักษณะของพระวินัยที่เป็นโลกวิสัย (โลกติเตียน) ยกตัวอย่างเช่น พระติ้มเหล้าในที่ชุมชน เป็นอาบัติที่ยังไม่ถึงขั้นต้องจับสึกหรือให้สึก แต่ในลักษณะที่เกิดขึ้นตามข่าวตามโลก ก็สามารถให้จับสึกได้

จากงานวิจัยในด้านจริยศาสตร์ศึกษามองว่า ปัญหาการละเมิดพระวินัยของพระภิกษุสงฆ์ในสังคมไทย ยุคปัจจุบันนี้มีแนวโน้มเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยลำดับ ทั้งที่ปรากฏเป็นข่าวรายวันและไม่เป็นข่าว ทั้งนี้พระภิกษุสามเณรขาดการศึกษาพระวินัยให้เข้าใจอย่างจริงจัง เมื่อไม่เข้าใจในหลักคำสอน หรือหลักปฏิบัติที่ตั้งมาถูกต้องย่อมไม่รู้แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาด ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียศรัทธาแก่พระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พฤติกรรมการล่วงละเมิดจริยธรรมของพระภิกษุสามเณรที่ตกเป็นข่าวดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ควรแก่การศึกษาวิเคราะห์ต่อไปว่า ทำไม? หรือเพราะเหตุใด! พระภิกษุสงฆ์ยุคปัจจุบันนี้จึงได้มีแนวโน้มหรือทัศนคติต่อการล่วงละเมิดพระวินัยเป็นเรื่องเล็กน้อยเป็นเรื่องปกติ โดยไม่ละอายต่อพระวินัย ทั้งที่เป็นกรอบแนวความคิดและเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงไว้ซึ่งสมณะเพศเป็นสำคัญ

ปัญหาดังกล่าวมานี้เคยเกิดขึ้นแล้วในครั้งพุทธกาล โดยพระพุทธองค์ทรงป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติข้อห้ามประพฤติดังปฏิบัติ ตลอดถึงขั้นตอนของการวินิจฉัยอธิกรณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วให้เป็นไปตามพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้เป็นแบบอย่าง ขั้นตอนดังกล่าวนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เมื่อเกิดเรื่องเสียหายขึ้น ตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์เนื่องจากมิได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ล่วงหน้า
2. ตรัสสอบถามภิกษุผู้เป็นต้นเรื่องในที่ประชุมสงฆ์เพื่อความกระจ่างแก่พระสงฆ์อื่น
3. แสดงโทษแห่งความประพฤติดังเสียหาย และอานิสงส์แห่งความสำรวม

4. ทรงบัญญัติสิกขาบท ห้ามประพติเรื่องนั้นอีก ส่วนภิกษุผู้ก่อเรื่องเสียหายถือเป็นต้นบัญญัติ(อาทิกัมมิกะ) ไม่ทรงปรับเป็นความผิด แต่ให้ถือเป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีที่พระสงฆ์อื่นไม่ควรกระทำตาม เมื่อภิกษุรูปอื่น ๆ ล่วงละเมิดสิกขาบทนั้นจึงจะมีโทษตามบทบัญญัติแห่งสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว (พระปริยัติวงศ์ คุณปัญญา, 2553)

ฉะนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาทที่เป็นปณณัติวัชชะ(โทษทางพระวินัยสงฆ์)กับบทบัญญัติว่าด้วย โลกติเตียน (โลกวัชชะ) มาประกอบกันและหาแนวทางในการที่จะสร้างความเข้าใจและสร้างศรัทธาทั้งในฝ่ายของพระภิกษุสามเณรผู้รักษาคำสอน และเป็นผู้รักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระวินัยที่เป็นเรื่องของหลักคำสอนเป็นสิกขาบทเป็นกฎกติกาที่พระสงฆ์ยอมรับและเข้ามาบวชในพุทธศาสนา รวมถึงแนวทางการป้องกันการประพติผิดของพระภิกษุสามเณรและแนวทางที่จะช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาช่วยกันดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณรอุปัชฌาย์ คำชูพระพุทธศาสนา ให้อยู่ตราบนานเท่านานจึงเห็นควรว่าการเขียนบทความบทนี้จึงเป็นการช่วยกลั่นกรองและวิเคราะห์ศึกษาว่าวินัยของพระสงฆ์เถรวาทรวมถึงข้อบัญญัติที่ว่าโลกติเตียนเป็นอย่างไรและในฐานะพุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติอย่างไรกับพระสงฆ์และพระพุทธศาสนาต่อไป

พระวินัยที่มาในพระปาฏิโมกข์และอนุบัญญัติ

พระธรรมและพระวินัยนั้นอยู่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งในสมัยพุทธกาลนั้นเป็นไปในรูปแบบของระบอบสามัคคีธรรม ยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักหรือเป็นแม่บทในการปกครองคณะสงฆ์ทุกประการ ซึ่งรูปแบบของระบอบการปกครองนี้ เป็นหลักของการปกครองในหลักของพุทธปรัชญาที่พระองค์ทรงแสดงและบัญญัติไว้ให้ภิกษุสงฆ์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงใช้หลักพระธรรมวินัยในการปกครองของสงฆ์เป็นหลัก โดยยึดเป็นรูปแบบในการดำเนินงานในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะไม่มีระบบการใช้กำลังบังคับให้ปฏิบัติตามผู้นำ การที่ผู้ใดปกครองจะทำตามคำสั่งของผู้นำจึงไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญ โดยเฉพาะ พระอุปัชฌาย์และอาจารย์นับเป็นหน่วยปกครองที่ได้ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการปกครองสงฆ์ ที่มีลักษณะควบคุมดูแล นอกจากนั้น ก็มีแต่พระธรรมวินัยที่ใช้ควบคุมวัตรปฏิบัติของสงฆ์ ซึ่งผู้ดูแลพระวินัยก็คือสงฆ์ที่อยู่ด้วยกันนั่นเอง ผู้ระงับอาบัติหรือการทำผิดพระวินัยก็เป็นอำนาจของสงฆ์ แม้แต่การระงับอธิกรณ์ก็เป็นอำนาจของสงฆ์เช่นกัน อุปัชฌาย์และอาจารย์นั้นถือว่าเป็นตัวแทนการปกครองที่ยึดถือผู้มีความรู้ อายุพรรษามาก เคารพพรรษาที่อ่อนกว่า เท่ากับพี่ปกครองน้องแต่มีธรรมวินัยกำกับอยู่เบื้องหลัง

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 “วินัย” หมายความว่า ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ, ข้อปฏิบัติ, สิกขาบทของภิกษุ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ปณณัตติวัชชะ หมายถึง อาบัติที่เป็นโทษทางพระบัญญัติ คือ คนสามัญทำเข้าไม่เป็นความผิดความเสีย เป็นผิดเฉพาะแก่ภิกษุ โดยฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่น ฉันทอาหารในเวลาวิกาล(หลังเที่ยง) ขุดดิน ใช้จิวรที่ไม่ได้พินทุ นังนอนบนเตียงตั้งที่ไม่ได้ตรึงทำให้แน่น เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

คำว่าปณณัตติวัชชะ โทษทางพระบัญญัติ คือ เป็นโทษทางพระวินัย ทำแล้วมีความผิดเฉพาะพระภิกษุ ชาวบ้านไม่มีความผิด เช่น ขุดดิน ยืนปัสสาวะ ยืนทานข้าว ยืนดื่ม น้ำ ฉันทอาหารหลังเที่ยง เป็นต้น (ญาณวชิระ, 2556)

ประเภทของสิกขาบทที่ปรับอาบัติ คำว่าอาบัติ มาจากภาษาบาลีว่า "อา+ปตติ" แปลว่า ตกลงไป, รุดไป, สิ้นลงไป หมายถึง "การต้อง, การล่วงละเมิด"(วิ มหา. (ไทย), 1/1/354-356) พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นความผิดของการละเมิดสิกขาบท (ไม่ประพฤติดตาม) แยกประเภทตามความหนักเบาของอาบัติได้ดังนี้คือ ความผิดขั้นสูงสุดเรียกว่า ปาราชิก รองลงมาตามลำดับคือสังฆาติเสส, อนียต, นิสสัคคียปาจิตติย, ปาจิตติย, ปาฏิเทสนียะ, เสขียะ และข้อปลีกย่อย ซึ่งแต่ละบัญญัติมีจำนวนและรายละเอียดต่างกันไปรวมกันได้ 227 สิกขาบท หรือที่เรียกว่า "พระปาฏิโมกข์" ที่พระภิกษุทุกรูปต้องถือปฏิบัติให้เคร่งครัดนั่นเองอาบัติ ที่ยกขึ้นเป็นสิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ มี 7 สิกขาบท และที่ไม่ได้มาในพระปาฏิโมกข์อีก 1 สิกขาบท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. ครุกาบัติ หมายถึง อาบัติหนัก ที่มีโทษร้ายแรง มี 2 อย่างคือ 1) ปาราชิก 4 แปลว่า (ผู้พ่ายแพ้)ซึ่งหมายถึง ผู้แพ้กำหนดทางชีวิตการเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา อาบัติปาราชิก เป็นอาบัติหนักที่สุด ภิกษุใดเมื่อต้องอาบัติปาราชิกแล้วจะขาดจากความเป็นภิกษุทันที ถ้าสึกออกไปแล้วและกลับเข้ามาบวชใหม่ ก็ไม่เป็นพระ แต่ถ้ายังไม่สึกออกไปและถ้าร่วมทำสังฆกรรมใด ก็จะทำให้สังฆกรรมนั้นเสียทั้งหมด แต่ถ้ายังอยู่ครองผ้าเหลืองหลอกให้คนกราบไหว้อยู่ ก็จะเป็นบาปหนาขึ้นเรื่อย 2) สังฆาติเสส 13 แปลว่า (อาบัติอันจำปรารถนาสงฆ์ในกรรมเบื้องต้นและกรรมที่เหลือ มูลเหตุแห่งอาบัตินี้มี 13 สิกขาบท ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้ว ต้องรับโทษที่เรียกว่า การอยู่ "ปริวาสกรรม(อยู่กรรม)" เป็นอาบัติที่หนักรองลงมา

2. ลหุกาบัติ หมายถึง อาบัติเบา มี 5 อย่าง คือ 3) อนียต 2 แปลว่า (ไม่แน, ไม่แนนอน) เป็นอาบัติที่อยู่ระหว่าง "ปาราชิก หรือ สังฆาติเสส หรือปาจิตติย โดยสาระสำคัญคือ "ภิกษุผู้เดียวสำเร็จการนั่งอยู่กับมาตุคาม(สตรี) ผู้เดียว ในที่ลับหู 1 หรือในที่ลับตา 1 4) นิสสัคคียปาจิตติย 30 แปลว่า (จำต้องสละ อาบัติสิกขานี้ภิกษุจำต้องสละสิ่งของที่เปื้อนมูลเหตุแห่งอาบัติก่อน (ประกอบด้วย จิวรรวด 10 , โกสิยรรวด 10, ปัตตวรรค 10) 5)

ปาจิตติย 92 แปลว่า (การละเมิดซึ่งกุศลธรรมให้ตก) ย่อมผินต่ออริยมรรค เป็นเหตุแห่งความลุ่มหลงแห่งจิต เพราะเหตุนี้ จึงเรียกความละเมิดนั้นว่า ปาจิตติย (ประกอบด้วย มุสาวาทวรรค 10 , ญุตกามวรรค 10, โฉวาทวรรค 10, โภชนวรรค 10, อเจลกวรรค 10, สุราปานวรรค 10 , สัปปณวรรค 10, สหธรรมิกวรรค 12, รตนวรรค 10, 6)ปาฏิเทสนียะ 4 แปลว่า (จะพึงแสดงคืน) หมายถึงธรรมที่น่าติเตียนในศาสนาของพระสุคต ความผิดที่ต้องแสดงคืนคือ ต้องอาบัติเกี่ยวกับบุคคลใจ ให้แสดงกับบุคคลนั้น 7)เสขียะ 75 แปลว่า (สิ่งที่พึงศึกษาอันควรปฏิบัติ) ข้อนี้เป็นเบื้องต้น เป็นพุทธบัญญัติที่ได้เตือนสติให้ ภิกษุสงฆ์พึงสำรวมกาย วาจา ใจ เมื่อเข้าไป อยู่ในที่ชุมชนหรือในละแวกบ้านของผู้อื่น เพื่อยังให้เกิดความเสื่อมใสของบุคคลในชุมชนนั้นๆ จะได้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (ประกอบด้วย สารูป 26, โภชนปฏิสังยุต 30, ธรรมเทศนาปฏิสังยุต 16, ปกิณกะนอกโทษ ขึ้นเบาเรียกเป็นคำศัพท์ว่า อาบัติอุลลัจจัย, อาบัติทุกกฏ, และ อาบัติทุพภาษิต" ซึ่งเป็นสิกขาบทที่ไม่ได้อยู่ในพระปาติโมกข์ ได้แก่

-อุลลัจจัย แปลว่า (ความล่าละเมิดที่หยาบ) ภิกษุแสดงอาบัติอุลลัจจัยในที่ใกล้ ภิกษุรูปหนึ่งและภิกษุรับอาบัตินั้น โทษเสมอด้วยอุลลัจจัยนั้นไม่มี ฉะนั้นจึงเรียกโทษนั้นว่า อุลลัจจัย เป็นอาบัติหนักรองลงมาจากปาราชิก และสังฆาทิเสส มูลเหตุเกิดขึ้นเมื่อตั้งใจจะละเมิดอาบัติ 2 อย่างนั้น แต่ทำไม่สำเร็จสมบูรณ์ เพียงแต่คิดเจตนาจะกระทำ เช่นมีความกำหนด มีจิตปฏิบัติที่มีอารมณ์เพศ คิดจะร่วมเพศ แต่ยังไม่ได้ทำ ก็จะอาบัติอุลลัจจัย

-ทุกกฏ แปลว่า (ทำไม่ดี) กรรมใดผิดพลั้งและพลาด กรรมนั้นชื่อว่าทำไม่ดี คนทำชั่วอันใดในที่แจ้งหรือในที่ลับ บัณฑิตทั้งหลายย่อมติเตียนว่าเป็นคนทำชั่ว ทำไม่ดี ทำผิด เพราะเหตุนี้กรรมนั้นจึงเรียกว่าทุกกฏ เป็นอาบัติเบา ส่วนมากเกี่ยวกับมารยาทต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม

-ทุพภาษิต แปลว่า (พูดไม่ดี, คำชั่ว, คำเสียหาย) บทใด อันภิกษุกล่าวไม่ดี พูดไม่ดี และเศร้าหมอง วิญญูชนทั้งหลายย่อมติเตียน บทใด เพราะเหตุนี้ บทนั้น จึงเรียกว่า ทุพภาษิต "พูดไม่ดี" เป็นอาบัติที่เกิดจากความ ผิดพลาดในการพูดไม่เหมาะสมการปรับ อาบัติทุกกฏ หรือ อาบัติทุพภาษิต เป็นการลงโทษขั้นพื้นฐาน จนเป็นที่เสื่อมเสียแก่ตนเองและหมู่คณะ ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ทั้งยังให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาขาดความเลื่อมใสศรัทธา เป็นเหตุให้พระศาสนาเสื่อมได้เมื่อภิกษุรูปใดรูปหนึ่งต้องอาบัติ ก็ถือว่าภิกษุรูปนั้นไม่บริสุทธิ์ จะไม่สามารถลงโบสถ์ร่วมทำสังฆกรรมกับภิกษุอื่นๆ ได้ จึงต้องแก้อาบัติให้ตนกลับมีความบริสุทธิ์เสียก่อน การไม่กระทำความผิดข้อใด ก็คือการรักษาศีลให้บริสุทธิ์อย่างเคร่งครัดนั่นเอง (วิมหา. (ไทย), 1/1/354-356)

ในพระวินัยในฝ่ายสงฆ์คล้าย ๆ กับกฎหมายของพระภิกษุที่จะต้องปฏิบัติตามมีโทษอยู่ 2 สถานคือมีอาบัติหนักที่มีโทษร้ายแรงและมีอาบัติเบาที่มีโทษลดหลั่นกันลงมา ซึ่งโทษแต่ละอย่างนั้น บางข้อที่เป็นอาบัติหนักก็จะเป็นโทษที่มีชาวบ้านติเตียนอยู่ด้วยและโทษที่มีอาบัติเบาบางข้อก็มีชาวโลกติเตียนด้วย เพราะฉะนั้น จึงต้องดูไปแต่ละสิกขาบท เพราะสิทธิในความเป็นคนหรือสิทธิในความเป็นมนุษย์ของพระภิกษุที่เป็นประชาชนหนึ่งใน 70 กว่าล้านคนในประเทศไทยยังเป็นประชากรที่นับอยู่ในสามะโนครวัของประเทศไทยแต่อยู่ในบุคคลที่ได้รับการยกเว้นในกฎหมายบางข้อและได้รับสิทธิพิเศษในการอยู่ร่วมกับสังคมในหลายด้านเช่นกัน เพราะฉะนั้น การจะอยู่ร่วมกับสังคมจะเป็นจะต้องมีกฎระเบียบหรือมีข้อกฎหมายบางข้อที่ช่วยช่วยดูแลพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในพระธรรมวินัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ด้วย

ว่าด้วยการลงโทษ

1) อาบัติเบาที่ยังแก้ไขได้ หมายถึง อาบัติที่เมื่อต้องแล้วจะต้องแสดงแก่ภิกษุด้วยกันหรือการประจานต่อหน้าภิกษุด้วยกันเพื่อให้พ้นจากอาบัตินั้น เป็นอาบัติที่แก้ไขได้และเป็นอาบัติที่เบาไม่ทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เช่น อนียต เป็นต้น

2) อาบัติหนักที่แก้ไขได้ หมายถึง เป็นอาบัติที่หนักแต่ยังพอแก้ไขได้ คืออาบัติสังฆาติเสส จะต้องมีการไปอยู่ปริวาสกรรมอย่างน้อย 10 วันเป็นการลงโทษภิกษุผู้กระทำอาบัติที่เลวทรามคือให้อยู่ในที่แจ้งและนั้บราตรีหรือนั้บวันอย่างน้อย 10 วันเพื่อให้สำนึกถึงความผิดที่ตนได้ทำ มี ภิกษุพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน เป็นต้น (วิ.ป. (ไทย), 8/8/129)

3) อาบัติหนักที่แก้ไขไม่ได้ หมายถึง และอาบัติที่หนักแก้ไขไม่ได้คืออาบัติปาราชิกทำให้ขาดแต่ความเป็นภิกษุไม่มีสังฆาสร่วมกับภิกษุสงฆ์ถือว่าเป็นการประหารชีวิตในฝ่ายพระสงฆ์เลย มี 4 ข้อ คือ 1)เสพเมถุน แม้กับสัตว์เดรัจฉาน 2)ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ 3)ฆ่ามนุษย์ 4)อวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่จริง (วิ.ป. (ไทย), 8/8/670)

เมื่อว่าโดยพระวินัย กล่าวโดยฐานของปณัตติวัชชะ(โทษทางพระวินัย) การที่พระพุทธเจ้าบัญญัติสิกขาบทหรือศีลสำหรับพระภิกษุนั้น มีเรื่องราวที่พระภิกษุในสมัยพุทธกาลได้กระทำความผิดในแต่ละข้อแล้วพระองค์ได้ยกอาบัตินั้นขึ้นมาแสดงแก่พระภิกษุสาวกในสมัยพุทธกาล เป็นการบัญญัติสิกขาบทในแต่ละข้อ ให้พระภิกษุได้ประพฤติดูต้องตามรอยของความเป็นสมณสัญญาหรือ ให้รู้ว่าได้สมทานความเป็นพระ จำเป็นจะต้องประพฤติดำเนินพระวินัย ผู้เขียนมองว่า พระวินัยมีความละเอียดอ่อนมีตัววินัยล้วน ที่เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าบัญญัติ และมีอนุบัญญัติหรือรายละเอียดของแต่ละสิกขาบทนั้น ๆ รวมถึงเหตุผลในการบัญญัติสิกขาบทเหล่านั้น ตามเรื่องราวที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้นแล้ว พระวินัยเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่พระภิกษุสามเณร จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ

อย่างละเอียด และช่วยกันรักษาคำสอนซึ่งถือว่าเป็นศาสนาแทนพระพุทธเจ้า รวมถึงพุทธศาสนิกชนที่รักและรักพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นพระท่านล่วงละเมิดสิกขาบทก็สามารถบอกโดยธรรม(เจตนาดี,วิธีที่ดี)ได้ เพราะสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย รู้จักกันดีอยู่แล้ว อย่างนี้ย่อมเกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา และและยังมีข้อที่เป็นโทษในทางโลก หรือเรียกว่า โลกวัชชะ ซึ่งสิกขาบทบางข้อนั้นอาจจะเป็นข้อเบาในฝ่ายของพระธรรมวินัย แต่อาจจะหนักหรือสังคมประมาณ(รับไม่ได้)สำหรับประชาชนชาวโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้โลกวิวัฒนาการเป็นโลกออนไลน์มีการสื่อสารตอบโต้กันโดยไม่ต้องเดินทางไปหากันใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือต่าง ๆ สามารถรับรู้ข่าวสารและแสดงความคิดเห็นในทันทีทันใดจึงปรากฏข่าวที่พระล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และข้อที่เป็นโลกวัชชะด้วย ที่ผู้เขียนได้ยกขึ้นมาครั้งนี้ได้เจตนาจะกล่าวหาว่า พระภิกษุประพฤติผิดทุกรูป แต่แสดงให้เห็นถึงข้อบัญญัติที่มีความแตกต่างกันระหว่างโทษทางทางพระวินัย(ปณณัติวัชชะ)และโทษที่โลกติเตียน(ประชาชนรับไม่ได้) โลกวัชชะ พอเป็นแนวทางความรู้ต่อไปได้

บทบัญญัติด้วยโลกติเตียน(โลกวัชชะ)

ตามพระวินัย สำหรับโทษของอาบัติที่เป็นโลกวัชชะ ซึ่งสิกขาบทบางข้อเป็นอาบัติหนัก หรือ บางข้อเป็นอาบัติเบา แต่ประชาชนให้ความสนใจและเกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย จึงจำเป็นต้องให้สละสมณเพศไปก็มีอยู่ตามข่าวต่างๆ เพราะฉะนั้นโทษที่เป็นฝ่ายของโลกวัชชะนั้นถือว่ามีความร้ายแรงมากกว่า ปณณัติวัชชะ ถึงกระนั้นพระสงฆ์ที่บวชเข้ามาในพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝ่ายเถรวาทของประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจถึงข้อปฏิบัติหรือเรียกว่า “วินัย” ที่ประกอบด้วยสิกขาบทหรือข้อปฏิบัติต่างๆ แล้วปฏิบัติให้ถูกต้องดีงามและตรงตามพระธรรมวินัยก็จะเกิดประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ในสังคมที่เป็นวัดที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนสังคมจำเป็นจะต้องพระธรรมวินัยในเป็นเครื่องคุ้มครองเหมือนมีบ้านที่มีรั้วรอบขอบชิด ใจหรืออันตรายต่างๆ ก็ไม่สามารถทำร้ายได้เพราะฉะนั้นการที่จะพูดถึงโลกกัณฑ์วัชชะก็คือเป็นพฤติกรรมของพระที่ประชาชนช่วยกันดูแลสอดส่องให้พระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติธรรมให้อยู่ในกรอบของความ เป็นพระภิกษุได้

โลกวัชชะ ในนิยามของคนไทยหมายถึงพฤติกรรมด้านลบของพระสงฆ์ที่ “ชาวโลกติเตียน” ดังนั้น จึงหมายรวมเอาพฤติกรรมทุกอย่างตั้งแต่กิริยาไม่งามเล็กน้อยๆ เช่น หัวเราะเสียงดัง สุกดิบในที่สาธารณะ จนกระทั่งการความผิดใหญ่ เช่น เสพยาบ้าและโกงเงินบริจาค เป็นต้น โลกวัชชะจึงถูกใช้แบบครอบคลุมทุกสถานการณ์จนลืมนึกความหมายดั้งเดิมที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ไปเสีย

การแปลความหมายของ โลกวัชชะ ว่าเป็น “พฤติกรรมที่ชาวบ้านติเตียน” ทำให้ชาวพุทธเข้าใจผิดไปว่า พฤติกรรมทุกอย่างที่ชาวบ้านติเตียนย่อมไม่เหมาะสมและสามารถนำไปสู่การกำหนดเป็นวินัยของพระสงฆ์ได้ ซึ่งแน่นอนว่า สิกขาบทหลายข้อก็เกิดจากการติเตียนของชาวบ้าน

1. อาบัตินักที่เป็นโลกวัชชะ หมายถึง

1.1 ปาราชิก 4 ข้อ 1)เสพเมถุน แม้กับสัตว์เดรัจฉาน 2)ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ 3) ชำมนุษย์ 4)อวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่จริง(วิ.ป. (ไทย), 8/8/670) ใน 4 ข้อ อาบัติปาราชิกทั้ง 4 ข้อ เป็นวินัยร้ายแรง แก้ไขไม่ได้ สามารถขาดจากความเป็นพระ ไม่สามารถกลับมาบวชได้อีกและเป็นสิ่งที่ชาวโลกติเตียนหรือเป็นโทษทางโลก (โลกวัชชะ) ด้วย ถึงแม้ว่า การอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่จริงจะดูไม่ได้ร้ายแรงในสายตาชาวโลก แต่ปัจจุบันนี้มีความสำคัญอยู่มาก เพราะคนในประเทศไทยเรายังมีความศรัทธาในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นพระเกจิ หรือ ผู้มีคุณวิเศษต่าง ๆ และนำไปสู่การล่อลวง หรือ การทำให้เสียทรัพย์มากมาย จนเกิดวิกฤติการณ์ศรัทธาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

1.2 สังฆาติเสส 13 ข้อ (อาบัตินักที่แก้ไขได้ ที่เมื่อละเมิดแล้วต้องอยู่ปริวาส คล้ายๆกับการลงโทษต้องอยู่จำวัดกลางแจ้งเพื่อบอกสงฆ์อย่างน้อย 10 ราตรี) ส่วนใหญ่เป็นโทษทางพระวินัยมี 13 ข้อดังนี้

1) สุกวิสัทธิสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ภิกษุจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนต้องอาบัติสังฆาติเสส

2) กายสังสัคคสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการถูกต้องกายกับมาตุคาม ภิกษุมีความกำหนัด จับต้องกายหญิง ต้องอาบัติสังฆาติเสส

3) พุฏฐุลลาจาสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการพูดเกี่ยวหญิง ภิกษุมีความกำหนัด พูดเกี่ยวหญิง

4) อัตตกัมปาริจริยสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการให้บำเรอความใคร่ของตน ภิกษุพูดล่อหญิงให้ความใคร่ของตน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

5) สัณฺญตติสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการห้ามภิกษุชักส่อ ภิกษุพูดชักส่อให้ชายหญิงเป็นสามีภรรยา กัน หรือเป็นชู้รัก โดยที่สุดแม้พูดชักส่อให้เขาอยู่ร่วมกันชั่วคราว ต้องอาบัติสังฆาติเสส

6) กุฎิการสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการก่อสร้างกุฏิ ภิกษุสร้างกุฏิเป็นของส่วนตัวมีประมาณ คือยาวเกิน 12 คืบ กว้างเกิน 7 พระสุคต ในที่สาธารณะ โดยไม่ให้สงฆ์กำหนดที่ให้สังฆาติเสส

7) วิหารการสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการสร้างวิหาร ภิกษุสร้างวิหารขนาดใหญ่เป็นของส่วนตัวในของทายกโดยไม่ให้สงฆ์กำหนดที่ให้อ่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

8) ปฐมทฤษฎีโทสสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทษข้อที่ 1 ภิกษุกล่าวหาภิกษุอื่นด้วยปาราชิก ถ้าปาราชิกโดยไม่มีมูลความจริง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

9) ทุตยทฤษฎีโทสสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยภิกษุขัดเคืองมีโทษข้อที่ 2 ภิกษุพยายามหาเรื่องกล่าวหา ภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกโดยไม่มีมูลความจริง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

10) สังฆเภทสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการทำสงฆ์ให้แตกกัน ภิกษุทำสงฆ์ให้แตกแยกกัน

11) สังฆเภทานวัตตสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยภิกษุประพฤติดามและกล่าวสนับสนุนภิกษุผู้ทำสงฆ์ให้แตกกัน

12) ทุพพจสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยภิกษุเป็นคนว่ยาก ภิกษุประพฤติดนเป็นคนว่ยากสอนยาก

13) กุลทุสสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยภิกษุผู้ประทุษร้ายตระกูล ภิกษุประทุษร้ายตระกูลคือประภคฤหัสถ์ (วิ.มหา.(ไทย), 1/195/180-181)

ส่วนโทษที่เป็นโลกวัชชะ อาจจะมีดังนี้ สิกขาบทข้อที่ 3) ทฎฐุลลวจาสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการพูดเกี้ยวหญิง ภิกษุมีความกำหนัด พูดเกี้ยวหญิง และข้อที่ 4) อดตคามปาริจริยสิกขาบท สิกขาบทว่าด้วยการให้บำเรอความใคร่ของตน ภิกษุพูดล่อหญิงให้ความใคร่ของตน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งเป็นการพูดเกี้ยว หรือ การซื้อบริการทางเพศ แต่ยังไม่สำเร็จเป็นปาราชิก แต่ย่อมต้องอาบัติสังฆาทิเสส เพราะเจตนาในการลวงละเมิดเกิดขึ้น รวมถึงการกระทำความผิดการกาย วาจาก็ตามมา มีตัวอย่างในข่าวเช่น

เมื่อวันที่ 28 ม.ค. 2566 เพจ "อีซ้อขยี้ข้าว 2" ได้ออกมาโพสต์ภาพสลิปการโอนเงินสุดแปลก เนื่องจากการโอนเงินจากผู้ที่ยืนยันว่าเป็นพระมหาได้ทำการโอนเงินจำนวน 3 หมื่นบาทให้แก่หญิงสาวรายหนึ่งซึ่งเป็นค่าซื้อบริการจากสาวรายนั้น แต่สุดท้ายกลับโดนมิฉฉาชีพสาวรายนี้หลอกชิงเงินหายไป ทั้งนี้ ทางเพจได้ระบุข้อความว่า "พระมหา ร้องทุกข์...จะซื้อบริการทางเพศกับสาวสวยโดยให้มาหาที่กุฏิ สุดท้ายโอนเงินไปพร้อมค่ารถถูกสาวซึ่งไม่มาตามนัดเชดเงิน 30,000 หนึลอยนวล...จริง ๆ มีแชตเป็น 10 หน้านะคะ ครั้งแรกโอนมัดจำ 1,000 ไปๆ มาๆ 30,000 อยากจะเอาผู้หญิงกับแกนี้เข้าคุก แต่ตัวเองก็กลัวถูกปลด ทำได้แค่ส่งเรื่องมาโพสต์เตือนเป็นอุทาหรณ์"(ผู้จัดการออนไลน์, 2566) เป็นโลกวัชชะ แต่สรุปของเรื่องนี้ก็คือพระที่กระทำความผิดยังไม่ได้ให้ลาสิกขาเพราะกรรมยังไม่สำเร็จต้องให้ย้ายไปอยู่ที่อื่นเท่านั้น

ภาพที่ 1 ล็อกแล้ว พระมหาอินชื้อกาม

สรุปได้ว่า อาบัติปาราชิกเป็นอาบัติที่หนักแล้ว ยังมีโทษที่เป็นโลกวัชชะด้วย ส่วน อาบัติสังฆาติเสส เป็นอาบัติหนักที่แก้ไขได้ ส่วนใหญ่เป็นอาบัติทางพระวินัยและมีที่เป็นโลกวัชชะอยู่ 2 ข้อตามที่ผู้เขียนได้ยกขึ้นมาทางด้านบน

2. อาบัติเบาที่เป็นโลกวัชชะ หมายถึง อาบัติที่หลุดจากปาราชิกและสังฆาติเสส เมื่อละเมิดแล้วต้องปลงอาบัติต่อหน้าพระภิกษุเพื่อแสดงโทษและปฏิญาณว่าจะไม่ทำผิดอีก ทั้ง อนินย 2 นิสสัคคียปาจิตตีย์ 30 ปาจิตตีย์ 92 ปาฏิเทสนียะ 4 เสขิยะ 75 รวมไปถึง อาบัติที่ก้ำกึ่งระหว่างปาราชิก สังฆาติเสส หรือ อาบัติอื่น คือ ฤทธัจฉัย (ความล่วงละเมิดที่หายาบ) ทุกกฎ (ทำไม่ดี) ทุพภาษิต (พูดไม่ดี, คำชั่ว, คำเสียหาย)

ขอยกตัวอย่าง 2 หัว ข้อคือ

2.1 ปาจิตตีย์ 92 ซึ่งเป็นอาบัติที่จัดอยู่ในอาบัติเบาตามพระธรรมวินัยแต่มีบางข้อที่ ถ้าเมื่อทำแล้วเป็นโลกวัชชะจำต้องให้ลาสิกขาหรือสละสมณเพศได้ เช่น สุราปานวรรคข้อที่ 1 ห้ามดื่มสุราเมรัย มีตัวอย่างตามข่าวที่ จ.ชัยนาท

พระกินเหล้า จับสึก "หลวงพี่เมาปรี๊ด" ชดเหล้าขาว อ่างเปรี๊ยะปาก ติดลมไป หนอย่นะโยม ชาว จ.ชัยนาท "หลวงพี่เมาแอ" นั้งคลุกฝุ่นหน้าร้านลาบ ติด บขส.จังหวัดชัยนาท บอกกำลังรอรถเดินทางกลับบ้าน ที่ จ.ลำปาง แต่เกิดเปรี๊ยะปาก จึงซื้อเหล้าขาวมาชดแต่ ดันติดลมไปหนอย เมื่อวันที่ 12 ส.ค.65 เจ้าหน้าที่สายตรวจ สภ.เมืองชัยนาท รับแจ้งเหตุ พระสงฆ์มีอาการคล้าย จึงเจอคนเมา อยู่ที่ร้านลาบแห่งหนึ่งริมถนนพหลโยธิน อ.เมือง จ.ชัยนาท จึงเดินทางไปตรวจสอบที่เกิดเหตุอยู่ติดกับทางออกสถานีขนส่งผู้โดยสาร จ.ชัยนาท พบ พระสงฆ์ อายุประมาณ 50 ปี สภาพเมาแอ ไม่มีสติ พูดจาวกไปวนมา ถามอย่างตอบอย่าง นั้งคลุกดินอยู่ที่พื้นร้าน จากการสอบถามทราบเพียงว่า จำวัดอยู่ที่วัดแห่งหนึ่ง ใน ต.

ธรรมามูล อ.เมือง จ.ชัยนาท กำลังรอรถจะเดินทางกลับบ้านที่ จ.ลำปาง แต่เกิดเปรี้ยวปาก จึงหาซื้อเหล้าขาวกิน เทใส่กระป๋องน้ำดื่มแล้วมานั่งที่ร้านดังกล่าว โดยตั้งใจว่าจะซื้อข้าว กล่องไปฝากพนักงานที่สถานที่ขนส่ง แต่ดันติดลม ดื่มเข้าไปมากจนเมาพับไม่ได้สติเบื้องต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องใช้กำลังถึง 3 นาย ช่วยกันนำตัวพระรูปดังกล่าวขึ้นรถ เพื่อไปยังวัดศรี วิชัยวัฒนาราม ที่อยู่ในตัวเมือง จ.ชัยนาท เพื่อให้พระผู้ใหญ่ทำการสึก จากนั้นจึงคุมมา ดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป(ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

2.2 อาบัติทุกกฏ (ทำไม่ดี) ซึ่งเป็นอาบัติกว่าปาจิตติย์เสียอีก ที่จัดอยู่ในอาบัติเบา ตามพระธรรมวินัย แต่มีบางข้อที่ถ้าเมื่อทำแล้วเป็นโลกวัชชะ ชาวโลกติเตียนและรับไม่ได้ จำต้องให้ลาสิกขาหรือสละสมณเพศได้ เพราะประกอบด้วยมติดมหาเถรสมาคมเกิดเป็น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พร.บ) ด้วยยกตัวอย่าง เช่น

มส.มีมติห้ามพระชักรถ

เมื่อวันที่ 30 เม.ย.2564 ที่พระตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร มีการประชุมมหาเถรสมาคม (มส.)โดยภายหลังการประชุม นายสีปป์บวร แก้วงาม ผู้ตรวจราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) ในฐานะโฆษก พศ. กล่าวว่า พศ.ได้ทำเรื่องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของ มส. เกี่ยวกับการณีพระภิกษุ สามเณร ขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยสืบเนื่องจากเมื่อปี 2563 มส.เคยมีมติเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว โดยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจตรา การขับขี่รถยนต์ และจักรยานยนต์ของพระภิกษุ สามเณร เยี่ยงประชาชนทั่วไป แต่กลับพบว่าช่วงที่ผ่านมา มีพระสงฆ์หลายรูปไปทำใบขับขี่ ซึ่งมีสำนักงานขนส่งบางจังหวัดไม่ทำให้ เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสม จนเกิดเป็นเรื่องฟ้องร้องกันขึ้น ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาแล้วหากพระภิกษุ สามเณร ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาจจะนำไปสู่การกระทำผิดทางพระธรรมวินัย เช่น การเกิดอุบัติเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต เป็นต้น ที่สำคัญยังถือว่าไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปด้วย

นายสีปป์บวร กล่าวต่อไปว่า ดังนั้น มส.จึงมีมติเห็นชอบ ดังนี้ 1.ห้ามพระภิกษุ สามเณร ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ 2.ห้ามการกระทำที่เอื้อต่อการขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เช่น การทำใบขับขี่ เป็นต้น 3.หากพบเห็นให้เจ้าคณะผู้ปกครองพิจารณาโทษตามลำดับการปกครองคณะสงฆ์ เว้นแต่เป็นการขับขี่เพื่อกิจการของวัด โดยเป็นการขับขี่ภายในวัด หรือเหตุจำเป็นฉุกเฉินอย่างยิ่ง เช่น มีพระภิกษุ สามเณรอพาจร ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาล เป็นต้น (เดลินิวส์, 2564) ซึ่งการปกครองคณะสงฆ์การลงโทษพระที่ชักรถก็ต่างกันออกไป บางพื้นที่เพียงตักเตือน ลงทัณฑ์ บางพื้นที่ ถึงขั้นรายงานผู้บังคับบัญชาและให้ลาสิกขาจากความเป็นพระ

และยังมีอีกหลายกรณี เช่น บินขบาตผิดเวลา หรือ เทียวกลางคืน โอโคร หรือ เล่นโซเซียลลาฯ ล้วนแล้วแต่เป็นทุกกฎ เป็นการทำความผิดสถานเบาแต่เป็นโลกวิษชะ บางเหตุการณ์ต้องให้สึกหรือจับสึก

มองให้เห็นว่า อาบัติบางข้อถึงแม้จะเป็นอาบัติเบา อย่างที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปาจิตติย หรือทุกกฎ แต่บางข้อเป็นโลกวิษชะคือชาวโลก ตีเตียน หรือเป็นบ่อเกิดแห่งความหมดศรัทธาของพุทธศาสนิกชน มีโทษในด้านของกฎหมายหรือเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่จำเป็นจะต้องให้ลาสิกขาไป อย่างที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างแล้ว เพราะฉะนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องมีความสอดคล้องทั้งโทษที่เป็น ปณณตติวิษชะ หรือเป็นโทษทางพระวินัย รวมถึงโทษที่เป็นโลกวิษชะ แต่ในทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์จำเป็นจะต้องยึดทางพระวินัยเป็นหลัก แต่ไม่ละทิ้งในเรื่องของโลกวิษชะ เพราะเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อบรรลุ มรรค ผล นิพพาน เป็นนื่อนาบุญของชาวโลกได้ เพราะฉะนั้น ข้อที่เป็นอาบัติบางข้อที่ไม่ร้ายแรง ในทางธรรมวินัยแต่เกิดโทษร้ายแรงเป็นโลกวิษชะก็จำเป็นจะต้องคำนึงถึงและประชาชนจะต้องคอยทำนุ บำรุงรักษาพระพุทธศาสนา และบอกกล่าวตีเตียนโดยธรรมก็จะเกิดประโยชน์แก่พระสงฆ์และพระพุทธศาสนาต่อไป

แนวทางการจัดการปัญหา ศรัทธาและปัญญา หิริ โอตตปปะ

แนวทางการจัดการปัญหาพระวินัย มี 4 ประเด็นหลักคือ

1. พระวินัยเกิดจากตัวบุคคล เพราะผู้ที่เข้ามาบวชในพุทธศาสนานั้นจำเป็นจะต้องมีหิริและโอตตปปะคือความละอายและเกรงกลัวต่อสิ่งที่เป็นบาปอกุศล จะต้องสร้างศรัทธาและปัญญาในข้อวัตรปฏิบัติตามแนวที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ เพราะฉะนั้นอยู่ที่ตัวพระภิกษุสามเณรหรือผู้ปฏิบัติธรรมเองที่จะสามารถปฏิบัติธรรมตามพระวินัยและให้ศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้ก็จะไม่ประพฤติดิตตามธรรมวินัย

2. การสร้างความเข้าใจในพระวินัย และให้เข้าใจถึง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือ มติมหาเถรสมาคม ได้ระบบของการปกครองกิจการคณะสงฆ์ว่ามีผู้ที่เป็นผู้ปกครองสูงสุดคือมหาเถรสมาคม รวมถึง เจ้าคณะผู้ทำหน้าที่ปกครองดูแลและรวมถึงครูบาอาจารย์ พระอุปัชฌาย์ที่จะคอยส่งดูแลต้องทำหน้าที่สั่งสอนจึงจะสามารถเข้าใจและปฏิบัติถูกต้องตามพระวินัย

3. พุทธศาสนิกชนต้องเสพข่าวอย่างมีสติ มีศรัทธาและปัญญาควบคู่กันไปถ้ามีปัญหามากเกินไปแต่ไม่เกิดศรัทธาไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองโยนิโสมนสิการก็จะอาจจะเป็นโทษได้ หรือมีเฉพาะศรัทธาแต่ไม่มีปัญญาอาจจะหลงงมงายไม่รู้ตามความเป็นจริง ศรัทธาในตัวบุคคลมากกว่าศรัทธาในคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นพุทธศาสนิกชนที่ดีควร

ถือว่าตนเองมีชาวพุทธต้องคอยสอดส่องดูแลทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาช่วยกันรักษาพุทธศาสนาต่อไป

4. การเผยแผ่สื่อไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ต้องใช้วิจารณญาณและมีจริยธรรมในการเสนอข่าวโดยความเป็นธรรม มีการให้ข้อมูลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายกระทำความผิดหรือผู้ที่โดนกระทำต่างๆ ก็ต้องมีสิทธิ์ในการออกข่าวเท่าเทียมกัน มีธรรมาภิบาล จะเกิดการลดความขัดแย้งในสังคมด้วย สร้างความมีพระที่ดีเป็นนื่อนาบุญของชาวโลก เพราะข้อวินัยที่เป็นข้อละเอียดอ่อนซึ่งทำให้พุทธศาสนามีความบริสุทธิ์บริบูรณ์และนำเคารพศรัทธาจนชั่วลูกชั่วหลานต่อไป

ตารางที่ 1 : สรุปโทษของอาบัติ ปณณตติวัชชะ และโลกวัชชะ (ผู้เขียน : 2566)

ปณณตติวัชชะ(โทษทางวินัย)	โลกวัชชะ(โทษที่โลกติเตียน)	ประโยชน์	ผลกระทบ
-อาบัติเบา แก้ไขด้วยการแสดงอาบัติ, ประจานต่อหน้าภิกษุ	- โลกติเตียน, ตำหนิ	- ป้องกันพระที่จะกระทำความผิด	- วิกฤติการณศรัทธา
-อาบัติหนักที่แก้ไขได้ แก้ไขด้วยการอยู่ปริวาส	- ดำเนินคดี, แจ้งความ, ประณาม	- ลงโทษพระที่กระทำความผิดแล้ว	- ข้าวพระสงฆ์ไม่ได้มีการกลั่นกรอง
-อาบัติหนักที่แก้ไขได้ ขาดจากความเป็นพระ ต้องลาสิกขา	- ออกข่าว, ประณาม	- ทำให้พระศาสนาบริสุทธิ์	- เกิดการบูลลี่พระสงฆ์
		- พระสงฆ์เป็นนื่อนาบุญของชาวพุทธ	

สรุป

การศึกษาพระวินัยของพระสงฆ์เถรวาทแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ 1.พระวินัยของพระสงฆ์เถรวาท(ปณณตติวัชชะ) และ 2.บทบัญญัติว่าด้วยโลกติเตียน(โลกวัชชะ) พระสงฆ์มีพระวินัยในส่วนของ ปณณตติวัชชะเป็นหลักส่วนในการศึกษาเปรียบเทียบกับปณณตติวัชชะและโลกวัชชะ บางข้อเป็นพระวินัยมีโทษร้ายแรงเป็นโลกวัชชะด้วย บางข้อแต่เป็นพระวินัยมีโทษร้ายแรงก็ไม่เกิดเป็นโลกวัชชะก็มี ส่วนบางข้อเป็นวินัยที่เบาแต่เป็นโทษที่เป็นโลกวัชชะคือ ทางโลกติเตียน จึงควรศึกษาให้เข้าใจทั้งในเรื่องของวินัยบัญญัติและว่าในทางโลกติเตียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะประชาชนที่เป็นผู้รักษาพระพุทธศาสนาต้องคอยสอดส่องดูแลและมีความเข้าใจในพระวินัยการจะกล่าวตู่หรือกล่าวหาพระที่ท่านกระทำความผิดก็ต้องเข้าใจในส่วนของวินัยบัญญัติด้วยและพระสงฆ์นั้นนอกจากจะมีข้อวินัยที่เป็นปณณตติวัชชะแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พร.บ)กฏกติกา หรือ นโยบายของมหาเถรสมาคมรวมทั้งกฎหมายบางข้อที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเป็น

พระอุปัชฌาย์อาจารย์ ต้องคอยแนะนำสั่งสอนอบรมพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในบังคับบัญชาของตน ให้สามารถเข้าถึงและปฏิบัติตามตามพระวินัยที่มีความละเอียดจะเป็นประโยชน์ให้พุทธศาสนาและเป็นแนวทางในการที่จะสืบทอดคำสอนพระพุทธศาสนาให้ยืนยงต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวออนไลน์ 7 HD. (2566). สึกแล้ว! พระมหาฤกตุน โอน 3 หมิ่น ซื้อบริการแต่สาวชิงหนี. สืบค้น วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://news.ch7.com/detail/620786>.
- ญาณวชิระ. (2556). ลูกผู้ชายต้องบวช. สืบค้น วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <http://www.jarijyatam.com/th/ precept-/precept>.
- เดลินิวส์. (2564). มหาเถรฯมีมติห้ามพระ-เณรชักรถ. สืบค้น วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://d.dailynews.co.th/education/840553/>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). จับสึก "หลวงพี่ไมปรีน" ชดเหล้าขาว อ้างเปรี้ยวปาก ติดลมไปหน่อยนะโยม. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/2471381>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566). พระมหาโณเงินซื้อบริการ 3 หมิ่นบาท สุดท้ายโดนชิง จะแจ้งความก็ไม่ได้ ทำได้แค่เตือนภัย. สืบค้น วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9660000008905>.
- พระปริยวงษ์ คุณปัญญา. (2553). ปัญหาการล่องละเมิดจริยธรรมของพระภิกษุสามเณรในสังคมไทยศึกษาเฉพาะกรณีการก่อคดีทางโลก (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจริยศาสตร์ศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

พระวิปัสสนาจารย์กับบทบาทผู้นำในการสอนพระกัมมัฏฐานในไทย*

PHRA VIPASSANACHAN AND HIS LEADERSHIP ROLE IN TEACHING BUDDHIST MEDITATION IN THAILAND

พระสมุห์ธณัฐพล ธมมสโร (ผลาเลิศ)

Phrasamu Thanatphon Dhammasaro (Phalaloed)

วัดท่าเรือ

Tharue Temple

Corresponding Author E-mail: juymanstory@gmail.com

บทคัดย่อ

พระวิปัสสนาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้แนะนำคำสอนในเรื่องของกรรมฐานที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก มีการนำมหาสติปัฏฐาน 4 (กาย เวทนา จิต ธรรม) มาใช้เป็นหลักในการสอน และพระวิปัสสนาจารย์มีบทบาทดังนี้ 1) บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา 2) บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้พัฒนาตนเอง และการพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์เชื่อมโยงกับการจัดการพัฒนาศักยภาพตนให้ยกระดับเพื่อสอนบุคคลอื่นและนำทางไปสู่ความเป็นพระวิปัสสนาจารย์ที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องคุณลักษณะตามปาปนิกรรม 3 ได้แก่ 1) จักขุมา มีตาดี หรือ วิสัยทัศน์ดี พระวิปัสสนาจารย์ จำเป็นต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือมีตาดี คือ มีความรู้ที่ดี มีคุณธรรมที่พึงประสงค์และประกอบด้วยความเป็นผู้นำในเรื่องของการนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาอธิบาย 2) วิรูโร เข้าใจผู้คนที่เข้ามาศึกษาและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกัมมัฏฐาน พระวิปัสสนาจารย์จำเป็นต้องมองการณ์ไกลถึงอุดมการณ์ของการเผยแผ่ธรรมปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าได้วางนโยบายไว้ 3) นิสสยสัมปันโน มีอภัยอาศัยที่ดี รู้เขารู้เรา พระวิปัสสนาจารย์ วิเคราะห์อภัยอาศัยของผู้ฟังหรือลูกศิษย์ให้ออกและสอดแทรกธรรมะไปตามหลักของการปฏิบัติ

คำสำคัญ: พระวิปัสสนาจารย์; บทบาทผู้นำ; พระกัมมัฏฐาน

*Received December 27, 2022; Revised January 21, 2023; Accepted January 21, 2023

Abstract

Phra Vipassanachan means a teacher who introduces the teachings about insight meditation that appears in the Tripitaka. The 4 Maha Satipatthana (body, feeling, mind, and Dharma) were used as the main teaching. and Vipassana teachers have the following roles: 1) The role of Vipassanacharya as a mentor 2) The role of Vipassana Master as a self-developer and the potential development of Vipassana masters is linked to managing one's potential to raise the level in order to teach others and lead the way to becoming a desirable Vipassana Master. It is necessary to have 3 attributes according to the PapanikaDharma, namely 1) Cakkhuma, shrewd, good eyesight or good vision. It must consist of desirable characteristics, that is, having good eyesight, that is, having good knowledge. having desirable virtues and consisting of leadership in explaining the Buddha's teachings; 2) Vidhuro; capable of administering business, understanding people who come to learn meditation and being skillful in teaching insight meditation. Vipassana teachers need to look far into the ideology of dissemination of Dhamma practice with the policy that the Buddha laid down. 3) Nissayasampanno Good credit rating, Good-natured, knowing them, knowing us. Analyzing the disposition of listeners or disciples and insert Dharma according to the principles of practice.

Keywords: Phra Vipassanachan; leadership role; Phra Kammatthana

บทนำ

จริงอยู่ว่า คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นคำสอนที่ถูกต้อง ตรงประเด็น สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ถึงกระนั้นการที่จะปฏิบัติได้ตรงได้ถูกต้องและสมควร จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีผู้แนะนำเป็นเบื้องต้นเพราะปัจจุบันในประเทศไทยการที่ประชาชนจะปฏิบัติกรรมฐาน เป็นเรื่องที่ทำได้ยากต้องอาศัยพระวิปัสสนาจารย์ช่วยแนะนำในเบื้องต้นในเรื่องของการปฏิบัติทั้งกาย เวทนา จิต ธรรม ที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วงปฏิบัติ ถ้าขาดผู้แนะนำในเบื้องต้นก็อาจจะเบี่ยงเบนหรือละสิ่งที่ปฏิบัติไปก็เป็นไปได้ เพราะฉะนั้นพระวิปัสสนาจารย์ จึงเป็นผู้ที่สำคัญในระดับเบื้องต้นที่จะสอนให้หรืออธิบายให้เข้าใจในเรื่องของกรรมฐาน

พระวิปัสสนาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้แนะนำคำสอนในเรื่องของกรรมฐานที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก สามารถถ่ายทอดและสืบต่อคำสอนตามแนวสติปัฏฐาน 4 ซึ่งในปัจจุบันด้วยวิปัสสนาจารย์ที่มีรูปแบบที่ชัดเจนก็คือในสถาบันวิปัสสนาธุระ มจร หรือได้รับการอบรมแต่งตั้งโดยกรมการศาสนา แต่ยังไม่อยู่ในกฎหมายเพื่อของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และยังไม่ปรากฏชัดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ชัดเจนเป็นเพียงนโยบายที่นำมาปฏิบัติ การให้งบประมาณเพื่อเป็นเงินเดือนยังไม่มีหรือความชัดเจนในเรื่องของหลักการถ่ายทอดยังเป็นเอกเทศไม่มีส่วนรวมที่ชัดเจนอย่างไม่เป็นที่แพร่หลายหรือรู้จักของประชาชนโดยส่วนใหญ่คุณค่าของความเป็นวิปัสสนาจารย์อาจจะทำให้หายไปหรือการสร้างหรือพัฒนาภาวะผู้นำของพระวิปัสสนาจารย์ อาจจะมีน้อยมาก ผู้เขียนจึงสนใจที่จะนำเรื่องของรูปแบบต้นแบบของการสอนพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาเพื่อวิปัสสนาจารย์ให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรวิชาการต่อไป

ความหมายพระวิปัสสนาจารย์

พระวิปัสสนาจารย์ คือ พระภิกษุผู้สอนการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยที่พระวิปัสสนาจารย์ต้องมีคุณสมบัติ

1. ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมโดยผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัด
2. ผ่านการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ จากกรมการศาสนา
3. ผู้เป็นวิปัสสนาจารย์โดยไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมตามระบบ แต่มีการศึกษาปฏิบัติกับครูบาอาจารย์สายกัมมัฏฐานต่าง ๆ

หน้าที่หลักของพระวิปัสสนาจารย์ คือการอธิบายให้ผู้คนรู้จักวิปัสสนากรรมฐานคือการเข้าไปเห็น หรือรู้ ถึงธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิต 3 ประการ ได้แก่ 1.อนิจจัง ความไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 2.ทุกขัง ความไม่สมหวัง 3.อนัตตา ความไม่มีตัวตนของกายและจิต วิปัสสนากรรมฐานเป็นการปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้เกิดสติที่จดจ่อ เฉียบคม การพากเพียรกำหนดรู้สภาวะธรรมทางกายและทางจิตที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะในตัวเอง จะก่อให้เกิดปัญญาหยั่งรู้ในธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิต ปัญญาญาณนี้เองที่ช่วยให้เราดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ และข้องเกี่ยวกับโลกรอบตัวได้อย่างยึดมั่นถ้อยมั่นน้อยลง กลัวและสับสนน้อยลง ทั้งยังช่วยให้เราดำเนินชีวิตไปพร้อมกับความคิดที่สุขุมถูกต้อง มีความกรุณา และมีปัญญาเป็นตัวกำกับมากยิ่งขึ้น

พระวิปัสสนาจารย์สอนให้ผู้ปฏิบัติธรรมพร้อมทั้งทางกาย วาจา ใจ ดังนี้

- 1.ทางกาย ควรเสาะหาสถานที่การทำงานให้เรียบร้อย และไม่ติดต่อกับใครตลอดการปฏิบัติ ระหว่างการปฏิบัติเช่นนี้ ไม่ควรอ่านหรือเขียนบทความใดๆ เพราะจะรบกวนสมาธิ

เป็นอุปสรรคต่อการเกิดปัญญาญาณ ยกเว้นการจดบันทึกเกี่ยวกับธรรมะที่ได้รับ หรือ ประสบการณ์ของสภาวะธรรมที่ได้พบ เพียงสั้นๆ

2.ทางวาจา เมื่อสมาทานกรรมฐานแล้ว ควรงดพูดโดยเด็ดขาด โดยจะพูดกับท่าน วิปัสณาจารย์เมื่อส่งอารมณ์เท่านั้น การพูดคุยเป็นภัยที่ร้ายแรงที่สุดของการปฏิบัติ กรรมฐาน นอกจากจะรบกวนการเจริญสมาธิของผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการตัดทอนการพัฒนา ปัญญา รู้แจ้งของตัวเราเองอีกด้วย

3.ทางใจ ควรตั้งใจไว้ทุกวันว่าจะปฏิบัติอย่างทุ่มเท ไม่ท้อถอย และจะอดทน พากเพียรปฏิบัติอย่างเต็มสติกำลังตลอดเวลา หัวใจสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้เราบรรลุเป้าหมาย ในการปฏิบัติ คือ วิปัสณาจารย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ แดกฉานในปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ สามารถถ่ายทอดธรรมะที่ยากให้เข้าใจได้ง่าย

พระวิปัสณาจารย์ที่เชี่ยวชาญจะมีเทคนิคในการสอบอารมณ์ มีความละเอียดคม จับ สภาวะของผู้ฝึกได้แม่นยำ และช่วยแก้ไขแต่งอินทรีย์ให้เราได้อย่างถูกต้องตรงตามสภาวะที่ เป็นจริงในขณะนั้น ประหนึ่งบอกทางให้แก่ผู้ที่หลงทาง (พลิงจิต, 2565)

การปฏิบัติธรรม 5 สายใหญ่ในประเทศไทย ประกอบด้วย 1.สายพุทโธ มีรูปแบบ การสอนตามแนวทางคำสอนของหลวงปู่มั่น ฐิตจิตโต 2.สายอานาปานสติ มีรูปแบบการ สอนตามแนวทางคำสอนของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) 3.สายอิริยาบถพะ พะ หรือ ยุบหนอพองหนอ มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำสอนของมีพระโสภณมหาเถระ (มหาสียาตอ) 4.สายแนวปฏิบัติ มี รูป-นาม เปนอารมณ์ มีรูปแบบการสอนตามแนวทาง คำสอนอาจารย์แนบ มหานิรานนท์ 5.สายสัมมาอะระหัง มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำ สอนของพระมงคลเทพมณี (สด จนทสโร)

ในแต่ละสายมีรูปแบบการสอนที่แตกต่างกันก็จริง เช่น พระกัมมัฏฐานสายพุทโธ ก็ คืออานาปานัสสติกัมมัฏฐานนั่นเอง แต่พระเถระจารย์ของไทยได้นำเอาพุทธคุณซึ่งเป็น กัมมัฏฐานอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า "พุทธานุสสติ" มาประกอบกับอานาปานัสสติเพื่อให้จิตเป็น สมายง่ายขึ้น เมื่อปฏิบัติเห็นผลด้วยตนเองแล้วจึงได้นำมาสอนศิษยานุศิษย์ให้ได้ผลดีเป็น ลำดับสืบมา และเป็นที่นิยมกันแพร่หลายมาจนทุกวันนี้ จะเน้นในเรื่องของการพิจารณา ลมหายใจเข้า – ออกโดยมีการบริกรรมว่า พุทโธ เป็นต้น, แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ การนำมหาสติ ปุจฉา 4 มาใช้เป็นหลักในการสอน คือ สติปัฏฐาน 4 (ที่ตั้งของสติ, การตั้งสติกำหนด พิจารณาสังขารทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง) ประกอบด้วย

1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การกำหนดพิจารณากาย
2. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การกำหนดพิจารณาเวทนา ความรู้สึกที่เกิดขึ้น
3. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การกำหนดพิจารณาจิตในจิต

4. ธรรมนูญปัสสนาสติปัฏฐาน การกำหนดพิจารณาธรรมในธรรม (ที่.ม. 10/273-300/325-351)

ในส่วนของมหาลัยสงฆ์คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีรูปแบบการสร้างพระวิปัสณาจารย์ซึ่งเรียกว่า สถาบันวิปัสสนาธุระ ประวัติความเป็นมาของสถาบันวิปัสสนาธุระสถาบันวิปัสสนาธุระ เกิดขึ้นโดยดำริของ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) ท่านเป็นบุคคลแรก ที่นำการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 (หรือแบบพองหนอ-ยุบหนอ) จากพม่ามาเผยแพร่ในประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2495 ขณะที่ดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรม (อาจ อาสภ) ได้ส่ง พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ) ขณะเป็น พระมหาโชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.9 ไปศึกษาวิปัสสนากรรมฐานสายของมหาสิริยาตอ ที่สำนักศาสนนิยสา ประเทศพม่าเป็นเวลา 1 ปี แล้วนำกลับมาสอน พร้อมทั้งพระพม่า 2 รูป คือ พระภักทันตะ อาสภเถระ ปธานกัมมัญฐานาจริยะ และพระอินทวังสเถระ กัมมัญฐานาจริยะ โดยเปิดสอนครั้งแรกที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในปี พ.ศ. 2496 จากนั้นจึงขยายไปเปิดสอนที่สาขาอื่น ทั่วราชอาณาจักร มีการตั้งกองการวิปัสสนาธุระที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ต่อมาในปี พ.ศ.2524 ได้ถูกยกสถานะเป็นสถาบันวิปัสสนาธุระ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้เผยแพร่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบพองหนอ-ยุบหนอ ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ ณ ส่วนธรรมวิจย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2540 เมื่อรัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติ จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฯ ได้มีคำสั่งแบ่งส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดให้เป็นฝ่ายวิปัสสนาธุระ สังกัดส่วนธรรมนิเทศ มีภาระงานบริการอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่นิสิตบุคลากร และประชาชนทั่วไป ต่อมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีประกาศ เรื่อง การแบ่งส่วนงาน พ.ศ.2556 และเรื่อง การกิจ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย (สถาบันวิปัสสนาธุระ มจร, 2565) หรือที่ตัวอย่างที่เคยจัดอบรมก็คือ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม จ.ราชบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม ได้รับการนิเทศและฝึกปฏิบัติ
2. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ในวิธีการปฏิบัติสมณะ-วิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน 4 สามารถปฏิบัติเองและอบรมสั่งสอนผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เพิ่มพูนความเคารพศรัทธา เป็นผู้นำของชุมชนในด้านการปฏิบัติธรรม อันเป็นการอนุเคราะห์ประชาชนตามพุทธประสงค์

4. เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะพระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม และพระสังฆาธิการผู้ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ ถวายการอุปถัมภ์บำรุง

5. เพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ ที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำเป็นหลักสูตรมาตรฐาน สำหรับใช้อบรมรุ่นต่อ ๆ ไป

สรุปได้ว่า พระวิปัสสนาจารย์ หมายถึง ผู้สอนกรรมฐานในประเทศไทยซึ่งเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาแบ่งเป็นภาคทฤษฎีหรือเรียกว่าปริยัติและภาคการปฏิบัตินำไปสู่การเข้าถึงธรรมได้อย่างแท้จริงแต่ว่า รูปแบบการสอนมีความแตกต่างกันออกไปซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็น 5 อย่างตามที่ได้รวบรวมไว้และพระวิปัสสนาจารย์ในประเทศไทยของเราเป็นผู้นำในเรื่องของการสอนกรรมฐานให้แก่พระภิกษุสามเณรหรือประชาชนทั่วไปมีบทบาทในการนำผู้คนไปสู่คุณงามความดีสรุปได้ในส่วนนี้ว่าพระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้สอนกรรมฐานนอกจากสอนแล้วยังต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกศิษย์ได้เจริญรอยตาม เพราะจุดมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าก็คือให้เน้นประโยชน์ตน ทำประโยชน์คนอื่นและสร้างประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน รูปแบบในการสอนการปฏิบัติธรรมในประเทศไทยในส่วนของเถรวาทจะเน้นในเรื่องของสติปัฏฐาน 4 เป็นเรื่องของกายเวทนาจิตธรรมและบทบาทของพระวิปัสสนาจารย์ยังไม่ค่อยชัดเจนเท่าที่ควรเป็นเพียงการจัดเอกเทศในแต่ละวัด แต่ละพื้นที่หรือในแต่ละสำนักที่มีความโดดเด่นในเรื่องของสายการปฏิบัติ นั้น ๆ มีลูกศิษย์ที่ศรัทธาเลื่อมใสจึงสามารถที่จะเข้าไปปฏิบัติในสายนั้น ๆ แต่รูปแบบที่เป็นการอบรมเป็นการคัดสรรหรือนำไปสู่การบรรจุเพื่อมีค่าตอบแทนรองรับนั้นยังไม่มี เป็นเพียงแค่การจัดปฏิบัติธรรมเอกเทศในแต่ละวัดเป็นการเผยแพร่เชิงตั้งรับมากกว่าเชิงรุก

พระวิปัสสนาจารย์กับบทบาทผู้นำในการสอนพระกัมมัฏฐานในไทย

1. บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา

พระวิปัสสนาจารย์มีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้คำแนะนำที่ดีและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตรงตามสภาวะธรรม พระวิปัสสนาจารย์จึงต้องเป็นผู้ให้การปรึกษาแบบมีความเป็นกัลยาณมิตร คอยสังเกต ควบคุม ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ และแนะนำฝึกหัดทั้งระหว่างปฏิบัติหรือขณะมาเล่าประสบการณ์การปฏิบัติในช่วงการสอบอารมณ์ อีกทั้งยังต้องมีความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ คือ เคยได้รับผลจากการปฏิบัติ หรือเคยถูกอาจารย์แนะนำและให้การปรึกษามาก่อน จึงจะสามารถนำประสบการณ์นั้นมาถ่ายทอดแก่ผู้ปฏิบัติธรรมหรือขอคำปรึกษากับตนได้ ดังนั้น บทบาทของพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะผู้ให้การปรึกษาตามหลักกัลยาณมิตร นั้น จึงหมายถึง บุคคลที่มีความพร้อมทั้งคุณธรรม ความดีงาม เป็นผู้ห่างไกลจากสิ่งอันเป็นข้าศึกในการพัฒนาศักยภาพชีวิต และตั้งตนอยู่อย่างเหมาะสมแห่งการเคารพรวมทั้ง

ยังเป็นผู้สร้างสรรค์ประโยชน์สุข และคุณธรรมความดีงามต่างๆ ให้แก่บุคคลรอบข้างด้วยความเข้าใจ จนเป็นแรงเหนี่ยวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาไปสู่ประโยชน์และความสุขในระดับต่างๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (ประทีป พิชทองกลาง, 2561)

2. บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้พัฒนาตนเอง

พระวิปัสสนาจารย์ที่ดีต้องมีการพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านอยู่เสมอ เพื่อให้รู้จักความรับผิดชอบต่อตนเองเสียก่อนแล้วค่อยนำไปพัฒนาคนอื่นภายหลัง ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า"บัณฑิตตั้งตนไว้ในคุณอันสมควร (คืออันเหมาะสม) ก่อนแล้วสอนคนอื่นภายหลัง จะไม่เศร้าหมอง"เมื่อบัณฑิตประสงค์จะสอนผู้อื่นด้วยคุณธรรมมีความมักน้อยเป็นต้น หรือด้วยปฏิปทาของอริยวงศ์ตนเองจะต้องดำรงอยู่ในคุณธรรมนั้นก่อน"

2.1 ในด้านความรู้ ต้องทบทวนความรู้โดยการศึกษาเล่าเรียนให้มาก คือ สุตตะ ได้แก่ พระสูตรต่าง ๆ และวินัย เคยยะ ได้แก่ พระสูตรที่มีคาถาผสม เวยยาकरणะ ได้แก่ ข้อความร้อยแก้วล้วน เช่นอภิธรรมปิฎก คาถา ได้แก่ ข้อความร้อยกรองที่เป็นคาถาล้วน ๆ เช่น ธรรมบท เถรคาถา อุทาน ได้แก่ ข้อความที่เป็นพุทธอุทาน อิติวุตตกะ ได้แก่ ข้อความที่ตรัสอุเทศแล้วแสดงนิเทศจบลงด้วย บทสรุป (นิคม) ขาดกะ ได้แก่ ขาดกทั้งหมด อัပ္ภุติธรรม ได้แก่ พระสูตรว่าด้วยเรื่องอัศจรรย์ต่าง ๆ เวทลละ ได้แก่ ข้อความที่ถามตอบกันไปมา ทรงจำไว้ให้คล่องปาก ขึ้นใจ แทงตลอดชัดเจนตามทฤษฎีในด้านทักษะ เมื่อได้เล่าเรียนพุทธพจน์ ความรู้ของบุคคลนั้นย่อมแจ่มแจ้ง เพราะอาศัยการเล่าเรียน ย่อมฝึกฝนให้เกิดทักษะโดยเป็นผู้ได้ส่วนในเรื่องความหมายในเรื่องที่ควรรู้ ในลักษณะในเหตุ ในความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ความรู้ย่อมแจ่มแจ้งเพราะอาศัยการได้ส่วน รู้เหตุ รู้ผล รู้นิรุติ (ภาษา) เมื่อรู้เหตุ เหตุย่อมแจ่มแจ้ง เมื่อรู้ผล ผลย่อมแจ่มแจ้ง เมื่อรู้นิรุติ รุติย่อมแจ่มแจ้ง ความรู้ในเหตุ ผล และนิรุติทั้ง 3 เหล่านี้ จนกลายเป็นทักษะ

2.2 ในด้านบุคลิกภาพ ให้มีความสุภาพทั้งกาย วาจา เรียบร้อยทั้งกิริยามารยาท โดยการฝึกปฏิบัติพัฒนาตนตามหลักเสขยวัตรในด้านแรงจูงใจ ต้องพัฒนาตนด้วยการเห็นประโยชน์ ทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ประโยชน์ในภพปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า ประโยชน์อย่างยิ่ง และพยายามรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการสอน

สรุปความว่า การพัฒนาตนมีจุดมุ่งหมายที่จะเตรียมพร้อมในกระบวนการสอนวิปัสสนากรรมฐานอย่างเป็นระบบ พระวิปัสสนาจารย์จึงควรพัฒนาตนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ แรงจูงใจและบุคลิกภาพเสมอ การพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา คือ กาวนา หมายถึง หมั่นเพิ่มพูนความรู้ทั้งด้านปริยัติ และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้เจริญขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมในการทำหน้าที่การสอนที่ดีต่อไป (ช.ธ.อ.(ไทย) 6/8)

บทบาทผู้นำของพระวิปัสสนาจารย์

ภาวะผู้นำเป็นเสน่ห์ของคนที่มาตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์ในวรรณคดีต่าง ๆ ได้บันทึกเกี่ยวกับผู้นำที่ดีและผู้นำที่เลว แต่ทุกยุคทุกสมัยก็มีข้อพิสูจน์ได้ว่าผู้นำที่ดีจะอยู่คู่กับความเจริญของมนุษยชาติ มีหลักฐานปรากฏอยู่มากมายว่าผู้นำที่ดีสร้างสรรค์ผลงานและคุณธรรมต่อส่วนรวมและโลกก็ยังต้องการผู้นำที่มีอยู่ตลอดไปเพราะความเป็นผู้นำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นในหลาย ๆ ทาง (สุรพล สุธะพรหม และคณะ, 2555)

ภาวะผู้นำ ว่าเป็นความสามารถที่มีอิทธิพลต่อคนอื่นซึ่งจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายหรือเป็นกระบวนการในการกระตุ้นบุคคลอื่นให้ทำงานหนักจนประสบความสำเร็จในแง่ของสังคมภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่มีอิทธิพลในทางสังคมที่ทำให้ผู้นำแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลอื่นให้มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจในการใช้ความพยายามเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (เสนาะ ดีเยาว์, 2546)

ผู้นำเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้น ได้ถูกเสนอ โดยนักวิจัยหลายท่านเพื่ออธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในองค์กรได้อย่างไร แนวความคิดนี้ถูกพัฒนาครั้งแรกโดย Burns ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแนวคิดที่ว่าผู้นำจะใช้พฤติกรรมที่ซับซ้อนมากกว่าโครงสร้างที่มีมาแต่แรกเริ่ม

2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ซึ่งกระตุ้นพนักงานให้ทำงาน และจัดการรางวัลเป็นผลตอบแทนการ ใช้ความพยายามพนักงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำประเภทนี้จะ ใช้วิธีแนะแนว และกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้ไปในทิศทางที่เป้าหมายถูกสร้างไว้ด้วยการอธิบายกฎเกณฑ์ และความต้องการงานอย่างชัดเจน นอกจากนี้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนยังให้แนวความคิด ที่ว่าทฤษฎีภาวะผู้นำที่สำคัญ นั้น มุ่งไปที่การแลกเปลี่ยน และการติดต่อกันระหว่างผู้นำ และผู้ตาม

3. ภาวะผู้นำ จริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำที่ยึดระดับความประพฤติของมนุษย์และความปรารถนาเชิงจริยธรรมของทั้งสองฝ่ายให้สูงขึ้น และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย โดยที่ผู้นำตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ตาม อำนาจของผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดความไม่พึงพอใจต่อสภาพเดิม ทำให้ผู้ตามเกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยมกับวิธีการปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกให้ผู้ตามเกิดความต้องการอย่างแรงกล้า และเป็นความต้องการที่สูงกว่าเดิมตามระดับความต้องการของมาสโลว์ แล้วจึงดำเนินการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะทำให้ผู้ตามร่วมมือกันเคลื่อนไหวไปสู่จุดมุ่งหมายที่สูง และยังเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้นำ และผู้ตาม (Burns, J. M.,1978)

สรุปว่า ภาวะผู้นำจริยธรรม หมายถึง พระวิปัสสนาจารย์ เป็นผู้นำที่ประกอบด้วย จริยธรรมเน้นในการปรับเปลี่ยนหรือยกระดับพฤติกรรมของมนุษย์ สร้างความสุข สันติสุข ให้แก่ชุมชนและสังคมสร้างจิตสำนึกภายในเป็นการส่งเสริมในด้านของศีลธรรมและ จิตสำนึกที่จะพึงมีให้ไปในทิศทางที่ดีมีประโยชน์ ฉะนั้นภาวะผู้นำในด้านคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นประโยชน์แก่ผู้นำและผู้ตาม พระวิปัสสนาจารย์สามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงเร้าในการปฏิบัติธรรมให้แก่ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยในฝ่ายเถรวาทจะมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระสงฆ์เป็นส่วนใหญ่เพราะถือว่าเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยและเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ สามารถนำพาผู้ปฏิบัติไปสู่ความ เจริญทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับสังคม เศรษฐกิจ ที่มีอยู่ในยุค ปัจจุบันได้ เพราะหน้าที่และบทบาทของพระภิกษุในฐานะเป็นพระนักเทศน์ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ และพระนักพัฒนา ทั้งพระภิกษุและ สามเณร มีบทบาทและหน้าที่ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา คือ การศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา คือ จะต้องศึกษาทั้ง 3 ด้าน (1) ศีล เป็นการศึกษาด้านพระวินัย (ศีล 227 ข้อ) ธรรมเนียม วัตรปฏิบัติ และมารยาทต่าง ๆ ของพระสงฆ์ เพื่อให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและ ด้วยอาการสำรวมระวัง (2) สมาธิ เป็นการศึกษาด้านสมาธิ ฝึกเจริญวิปัสสนาเพื่อให้จิตสงบ (3) ปัญญา เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านปัญญา เพราะฉะนั้น การที่จะเป็นพระวิปัสสนาจารย์ได้ต้องประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างเพราะการกระทำสำคัญกว่าการสอนและสามารถ ประพฤติตามหลักศีลสมาธิปัญญาตามที่กล่าวแล้วถึงจะสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีมากกว่า การสอนเพิ่มความเชื่อมั่นในการที่จะสอนผู้คนให้เข้าถึงกรรมฐานในประเทศไทยซึ่งมีหลาย สำนักและหลายสายด้วยกันซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

การพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์ที่พึงประสงค์

ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรหรือของพระวิปัสสนาจารย์ ในส่วนทฤษฎี ตะวันตกก็มีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพตามหลักปาปนิกรรม 3 หลักของพ่อค้า,ผู้นำ หรือ หลักการทำงานร่วมกับคน (อง.ตัก. 20/459/146)

1. จักขุมา มีตาดี หรือ วิสัยทัศน์ดี พระวิปัสสนาจารย์ จำเป็นต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือมีตาดี คือ มีความรู้ที่ดี มีคุณธรรมที่พึงประสงค์และ ประกอบด้วยความเป็นผู้นำในเรื่องของการนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาอธิบายและ สามารถนำพาผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงสภาวะธรรมที่แท้จริงได้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมทำให้ ตนเองมีความน่าเชื่อถือเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ซึ่งพระวิปัสสนาจารย์จำเป็นอย่างยิ่ง จะต้องมีความน่าเชื่อถือ น่าเคารพ เป็นที่รักยิ่งของลูกศิษย์ แต่ไม่ใช่พึ่งแล้วเชื่ออย่างเดียวแต่ เป็นการชี้ให้เห็นเหตุและผลนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดของการปฏิบัติได้จึงถือได้ว่ามีมีตาดีตาดี

นั่นกล่าวคือมีตาสองด้าน คือ ด้านหนึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตนเองกล่าวคือ (1) มีความรู้ด้วยการฝึกฝนตน (2) มีทักษะอบรมศีลธรรม (3) มีทัศนคติความสามารถในเรื่องของการฝึกการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ ตาที่ 2 คือสามารถชี้ให้เห็นอารมณ์ของผู้ปฏิบัติตามว่าผู้นี้ปฏิบัติถึงขั้นไหนแล้วเราก็สามารถแนะนำและสามารถชี้แจงอธิบายในเรื่องของการปฏิบัติ นั้น ๆ

2. วิรุโรรห เข้าใจผู้คน เชี่ยวชาญด้านการสอนกัมมัฏฐาน พระวิปัสสนาจารย์จำเป็นต้องมองการณ์ไกลถึงอุดมการณ์ของการเผยแผ่ธรรมปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าได้วางนโยบายไว้ “จรถ ภิกขเว จาริกิ พหุชนิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานิ แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย ”(ที.ม. (ไทย) 10/38/52) เมื่อเข้าใจการในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยึดมั่นในหลักของหลักการนั้นแล้วต้องเข้าใจถึงการเผยแผ่คำสอนแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือในเรื่องของการศึกษาพระไตรปิฎกเรียกว่าปริยัติธรรม และการปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงรู้เห็นธรรมที่สมควรแก่ธรรม

3. นิสสยสัมปັນโน มีอธยาศัยที่ดี รู้เขารู้เรา พระวิปัสสนาจารย์วิเคราะห้อธยาศัยของผู้ฟังหรือลูกศิษย์ให้ออกและสอดแทรกธรรมะไปตามหลักของการปฏิบัติ เพราะแต่ละบุคคลมีอุปนิสัยที่แตกต่างกันออกไป และอาจจะมีการอบรมในเรื่องของการสื่อสารในการนำหลักธรรมมาเผยแผ่ให้ประชาชนให้เข้าใจง่าย นำปฏิบัติตามสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด และมีพระวิปัสสนาจารย์ประจำอำเภอ และมีกฎหมายรองรับเพื่อสนับสนุนงบประมาณ หรือ ตั้งนิตยภัต(เงินเดือน)ให้พระวิปัสสนาจารย์ก็จะเพิ่มการพัฒนาศักยภาพในส่วนของคุณลักษณะของพระวิปัสสนาจารย์ได้ ถ้าเก่งแต่ไม่ได้นำมาใช้ก็ไม่ต่างอะไรจากสิ่งที่ไม่ได้พัฒนาเลยเพราะฉะนั้นแนวทางในการที่จะพัฒนาเหล่านี้ต้องเกิดจากแนวคิดของการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมไปด้วยเพราะถ้ามีคนแต่ไม่มีสถานที่ในการปฏิบัติหรือฝึกอบรมเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพก็จะเจียบหายหรือหายไปจากประเทศไทยเลย

สรุปในส่วนนี้คือ การจะพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์อาจจะเริ่มต้นจากการพัฒนาระบบของการบริหารจัดการในส่วนของการเผยแผ่ควรจะมีการสนับสนุนงบประมาณและจัดตั้งศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมหรือประสานงานพระวิปัสสนาจารย์ประจำอำเภอหรือประจำจังหวัดและมีการจัดตั้งบรรจุเข้าสู่กฎหมายเพื่อให้ท่านเหล่านั้นผ่านการอบรมของสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติหรือวัดที่มีความเกี่ยวข้องเป็นศูนย์หลักและให้ค่าตอบแทนเป็นนิตยภัตหรือเงินเดือนประจำ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจและค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพเบื้องต้นในส่วนของการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลเริ่มที่การฝึกอบรม ให้ความรู้พัฒนาตนเอง มีทัศนคติเชิงบวก มีทักษะในการ

ทำงาน จะสามารถสอนวิปัสสนาได้อย่างมีความสุขเกิดประสิทธิภาพให้แก่องค์กร เพราะฉะนั้นแล้วพระวิปัสสนาจารย์ควรมีความรู้รอบด้าน มีตานอก มีตาใน คือมีทั้งความรู้ เฉพาะตนและสามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามด้วยมีความเชี่ยวชาญในการสอนวิปัสสนาจารย์โดย ผ่านการอบรมผ่านกระบวนการฝึกฝนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการ สอนกรรมฐานได้ตามแนวสติปัฏฐาน 4 และมีอุปนิสัยใจคอเรียกว่า สัญชาตญาณในการ สอนกรรมฐานเพื่ออุทิศการณั้รักษาพระพุทธศาสนาทำให้เกิดประโยชน์ให้แก่ พระพุทธศาสนาโดยภาพรวมและทำให้พุทธศาสนิกชนที่มีความศรัทธา เป็นการสร้างคน เป็นการสร้างจิตสำนึกภายใน

ตารางที่ 1 สรุป พระวิปัสสนาจารย์กับบทบาทผู้นำในการสอนพระกัมมัฏฐานในไทย จาก ผู้เขียน(2565)

หัวข้อเกี่ยวกับพระวิปัสสนาจารย์	แนวคิดหลัก
ความหมายและประเภท	พระวิปัสสนาจารย์ คือ พระภิกษุผู้สอนการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักคำสอน ของพระพุทธศาสนา โดยที่พระวิปัสสนาจารย์ต้องมีคุณสมบัติ 1.ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมโดยผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัด 2.ผ่านการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ จากกรมการศาสนา 3.ผู้เป็นวิปัสสนาจารย์โดยไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมตามระบบ แต่มีการศึกษา ปฏิบัติกับครูบาอาจารย์สายกัมมัฏฐานต่าง ๆ
หลักการ	“จรถ ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนฺหิตาย พุทฺชนฺสุขาย โลกานุกมฺปาย อดธาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อ ประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทพดาและมนุษย์ ทั้งหลาย ”
รูปแบบการสอน	สติปัฏฐาน 4 แต่แตกต่างกันออกไปตามการปฏิบัติธรรม 5 สายใหญ่ไทย ประเทศไทย ประกอบด้วย 1.สายพุทโธ มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำสอนของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต 2.สายอานาปานสติ มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำสอนของพระธรรม โกศกธรรมาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) 3.สายอิริยาปถปพะ หรือ ยุบหนอพองหนอ มีรูปแบบการสอนตาม แนวทางคำสอนของมีพระโสภณมหาเถระ(มหาสิสยาตอ) 4.สายแนวปฏิบัติ มี รูป-นาม เปนอารมณ์ มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำ สอนอาจารย์แนบ มหานิรจนา 5.สายสัมมาอะระหัง มีรูปแบบการสอนตามแนวทางคำสอนของพระมงคล เทพมุนี (สด จนทสโร)
บทบาท	1.บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา 2. บทบาทพระวิปัสสนาจารย์ในฐานะเป็นผู้พัฒนาตนเอง
การพัฒนา	หลักธรรม 3 ได้แก่ 1)จักขุมา มีตาดี หรือ วิสัยทัศน์ดี 2) วิจิโร เข้าใจผู้อื่นที่ เข้ามาศึกษาและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกัมมัฏฐาน 3) นิสสยสัมปบันโน มีอภัยอาศัยที่ดี รู้เขารู้เรา

สรุป

วิปัสสนาจารย์ หมายถึง พระผู้สอนกรรมฐานให้แก่พระภิกษุสามเณรหรือประชาชนทั่วไปเป็นผู้ที่ทำตามอุดมการณ์ที่พระพุทธเจ้าได้ให้ไว้คือการเที่ยวไปเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหมู่ใหญ่สามารถ สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ 1 ผู้ที่ได้รับการอบรมจากองค์กรที่ได้รับการยอมรับไม่ว่าจะเป็นสถาบันวิปัสสนาธุระ มจร หรือกรมการศาสนาหรือศูนย์สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทยและผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมแต่เป็นผู้สอนวิปัสสนาอยู่อย่างสม่ำเสมอเช่น พระกัมมภูฐานสายพระป่า เป็นต้นท่านเหล่านั้นทั้งหมดเป็นผู้เชื่อว่าได้ทำตามอุดมการณ์ที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้ เป็นผู้นำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเผยแผ่ให้เป็นที่เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในส่วนของการจะพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์ขึ้นอยู่กับสำนักนั้น ๆ และ อยู่ที่รูปแบบของสำนักปฏิบัติธรรมว่าเป็นในลักษณะไหนอาจจะมีการศึกษาเพิ่มเติมมีการให้อบรมและมีการให้พัฒนาตนมีการสอบอารมณ์ต่างๆ เป็นการฝึกและวัดคุณสมบัติของความ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ ในส่วนของจะพัฒนาภาวะผู้นำต้องเริ่มจากตนเองก่อนคือ พัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนางาน งานในที่นี้ก็หมายถึงการสอน การพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ต้องพัฒนาตนให้มีจักรรอบด้านและ รู้อุปนิสัยของประชาชนเป็นพื้นฐานของการที่จะสามารถนำหลักธรรมเข้าไปสู่ประชาชน นำหลักธรรมที่ถูกต้องกับจิตอุปนิสัยเข้าไปสอนประชาชน เพราะฉะนั้นการสร้างภาวะผู้นำก็เป็นส่วนที่สำนักปฏิบัติธรรมจะต้องสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เกิดซึ่งในอนาคตต่อไปอาจจะมีพระวิปัสสนาจารย์ประจำจังหวัดและมีงบประมาณจากภาครัฐไม่มากนักน้อยก็จะเกิดประโยชน์ให้องค์กรยุทธศาสนา เพราะถ้าศึกษาเล่าเรียนอย่างเดียวไม่นำไปสู่การปฏิบัติความมั่นคงของพระพุทธศาสนาอาจน้อยลงไปทุกที

เอกสารอ้างอิง

- ประทีป พิษทองหลาง. (2556). *รูปแบบการปรึกษาตามกัลยาณมิตร*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลังจิต. (2565). *พระวิปัสสนาจารย์*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/GxbN9>.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (บาลี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ไทย)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สถาบันวิปัสสนาธุระ มจร. (2565) .ประวัติความเป็นมาสถาบันวิปัสสนาธุระ. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565, จาก https://vipassana.mcu.ac.th/?page_id=120.
- สุรพล สุยะพรหม และคณะ. (2555). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2546). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.

นิรโทษกรรมกับอโหสิกรรม : มุมมองทางกฎหมายกับแนวคิดทาง พระพุทธศาสนา*

AMNESTY AND FORGIVENESS: LEGAL PERSPECTIVES AND BUDDHIST CONCEPTS

พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภัททวโส

Pharapalad Phiphatphong Phattawangso

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

Wat Phra Sri Rattana Mahathat

Corresponding Author E-mail: pipatpong.patt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อให้ลืมการกระทำความผิดที่ผ่านมา โดยเฉพาะความผิดทางการเมือง ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกดำเนินคดี และหากมีคำพิพากษาแล้ว คำพิพากษาลงโทษนั้นก็จะถูกลบล้าง การนิรโทษกรรมจึงเป็นการลืมว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แม้รัฐบาลปัจจุบันจะเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แต่โดยแท้จริงแล้วเป็นการสืบทอดอำนาจที่มาจากภาครัฐประหาร แม้จะมีการประกาศนิรโทษกรรมผ่านรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันไปแล้ว เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อให้ลืมการกระทำความผิดที่ผ่านมา ดังนั้น การเสริมสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทยให้เสมอภาคและเท่าเทียมกันได้นั้น หากมีการอโหสิกรรม คือ อภัยทานทางกาย วาจา และใจกันก่อนปรับการเมืองให้เป็นสีขาวเท่าเทียมกันแล้ว “การนิรโทษกรรม” จึงจะเป็นกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา; นิรโทษกรรม; อโหสิกรรม

Abstract

This academic paper aimed to present a perspective on amnesty. that is a legal measure used to forget the past offences. especially political crimes. causing offenders to not be prosecuted and if there was a judgment The judgment of the punishment will be overturned. Amnesty thus forgets that an offense has been committed. Even though the current government is an

*Received August 8, 2022; Revised August 30, 2022; Accepted September 9, 2022

elected government. but in fact, it is the succession of power that comes from the coup. Despite the declaration of amnesty through the current edition constitution. It is a legal measure that is used to forget past offences. Therefore, the promotion of democracy in Thai society is equal and equivalent. If there is forgiveness, that is, forgiveness of body, speech, and mind before the political equalization of white politics. “Amnesty” will therefore be a process for building a complete democracy.

Keywords: Buddhism; Amnesty; Be Reconciled

บทนำ

การนิรโทษกรรม (Amnesty) คือ การยกเว้นการลงโทษ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการต่อรองกันระหว่างอำนาจเก่ากับอำนาจใหม่ หรือบางกรณีได้รับการยกเว้นการลงโทษด้วยการยอมรับว่าได้กระทำความผิดลงไป ซึ่งเป็นกลไกในการประนีประนอม และเป็นกลไกมีปัญหาให้โต้แย้งกันได้มากที่สุด สังคมที่เลือกใช้การนิรโทษกรรมมักจะให้เหตุผลว่าไม่ต้องการดำเนินคดีกับใคร เนื่องจากกลัวว่าจะทำให้สังคมแตกแยกหรือทำให้ฝ่ายผู้มีอำนาจในระบอบเก่าไม่พอใจจนกระทั่งกลับมายึดอำนาจ รวมทั้งไม่ต้องการตั้งคณะกรรมการแสวงหาความจริงเพราะกลัวว่าความจริงจะทำให้สังคมเจ็บปวดและแตกแยกมากขึ้นกว่าเดิม จึงเลือกใช้วิธีนิรโทษกรรมให้กับทุกฝ่ายเพื่อแลกกับความสงบ วิธีการนี้ได้ถูกวิจารณ์อย่างมากจากมุมมองของฝ่ายที่อยากเห็นความยุติธรรมและความจริง แต่ฝ่ายที่สนับสนุนได้เหตุผลว่าในกรณีที่รัฐบาลพลเรือน หรือฝ่ายประชาธิปไตยอ่อนแอ การนิรโทษกรรมเป็นหนทางที่ดีที่สุดแล้ว โดยใช้เหตุผลเรื่องความปรองดองและความสงบสุขของสังคม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อในหลายประเทศแสดงความไม่เห็นด้วยกับการนิรโทษกรรมอย่างชัดเจน เช่นใน อาร์เจนตินา เมื่อรัฐบาลเสนอค่าชดเชยแลกกับการที่พวกเขาตี (ของคนที่สูญหาย ตาย เจ็บ) จะละสิทธิไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อ ก็ทำให้กลุ่มญาติแตกออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งยอมรับค่าชดเชยจากรัฐบาล เพราะรู้สึกว่าได้รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วก็เหนื่อยแล้วและไม่ได้อะไร แต่ญาติอีกกลุ่มหนึ่งยืนหยัดต่อสู้ต่อ โดยให้เหตุผลว่าพวกเขาไม่ต้องการเงิน แต่ต้องการความจริงและความยุติธรรม (Rita, 1999)

สำหรับประเทศไทย หลังการพยายามผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ ของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ถูกคัดค้านและไม่ประสบความสำเร็จ คำว่า “นิรโทษกรรม” เปรียบเสมือนคำต้องคำสาป ที่นักการเมืองไม่กล้ายกขึ้นมาพูดถึงอีก แต่ในประวัติศาสตร์การเมืองของไทยการ “นิรโทษกรรม” ไม่ได้มีขึ้นโดยนักการเมืองในระบบเลือกตั้ง แต่อยู่คู่กับระบอบรัฐประหารอย่างแน่นแฟ้น เราเคยออกกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและ

รัฐธรรมนูญเพื่อนิรโทษกรรมเหตุการณ์ทางการเมืองแล้วอย่างน้อย 23 ครั้ง ในจำนวนนั้น 11 ครั้งเป็นการนิรโทษกรรมแก่บรรดาคณะรัฐประหารที่เข้ามายึดอำนาจ และการนิรโทษกรรมแก่คณะรัฐประหารสองครั้งล่าสุด คือ การนิรโทษกรรมแก่การรัฐประหาร 2549 และ 2557 ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้สำหรับผู้พยายามทำรัฐประหารแต่ไม่สำเร็จจึงกลายเป็น “กบฏ” ก็ได้รับนิรโทษกรรมจากกฎหมายหลักบับ (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw), 2565)

ดังนั้น กลไกการนิรโทษกรรมในประเทศไทยมักจะมีรอยต่างพร้อยเพราะถูกนำไปใช้อธิบายประโยชน์แก่การรัฐประหาร แต่ในประวัติศาสตร์ยุคใหม่กลไกการนิรโทษกรรมก็ไม่ได้ถูกใช้เพื่อตอบสนองผู้มีอำนาจเพียงอย่างเดียว แต่ยังนำไปใช้กับผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากผู้มีอำนาจ และผู้ที่ถูกกระทำไม่สามารถตอบโต้ได้ ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องร้องในทางกฎหมายหรือการร้องขอการเยียวยา เมื่อได้รับผลกระทบจากการนิรโทษกรรม ซึ่งทุกสิ่งที่ถูกกระทำจะถูกกลบฝังเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ประชาชนคนไทยมีความเชื่อในเรื่องของผลกรรมในทางพระพุทธศาสนา และพยายามเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นจากการอภัยทานและให้เกิดการอโหสิกรรม คือ ให้ทุกอย่างผ่านพ้นไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย เช่นเดียวกันกับการนิรโทษกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดโดยการกำหนดให้ลืมการกระทำที่ผ่านมา คำว่า “การนิรโทษกรรม” หรือ “Amnesty” มาจากภาษากรีกว่า Amnestia หมายถึง การลืม (Forgetting) การนิรโทษกรรมจึงเหมือนเป็นการกำหนดให้ลืมการกระทำนั้นเสีย ถือเสมือนว่าไม่ได้มีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น และการตรากฎหมายนิรโทษกรรมนั้น มีวัตถุประสงค์พื้นฐานคือการขจัดความผิด (Criminality) ออกจากการกระทำซึ่งกฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด การนิรโทษกรรมจึงเป็นมาตรการที่เหมาะสมหลังจากได้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคม (จุฑามาศ ตั้งวงศ์, 2561) เพื่อให้เกิดความสงบสุขของประชาชนในสังคม ภายหลังจากที่มีการพิพาททางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งการออกกฎหมายยกเลิกความผิดนั้นให้กับผู้ที่กระทำความผิด ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ เพราะถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ส่วนผู้ที่รับโทษไปแล้วก็ให้พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ทางทหารจะไม่สามารถรื้อคดีต่าง ๆ ที่ได้รับการนิรโทษกรรมไปแล้วกลับมาสืบสวนหาความจริงได้อีกเลย เพราะกฎหมายนิรโทษกรรมที่ออกมาจะทำให้การกระทำนั้น ๆ ไม่เป็นความผิดโดยสมบูรณ์

ตามแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม (Amnesty) นั้นมีนักวิชาการได้อธิบายว่าเป็นการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่โบราณและเกิดขึ้นในระบบกฎหมายในประเทศต่างๆ การให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้มีวิธีการบังคับที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบและความหมาย โดยมีส่วนประกอบสำคัญทั้งสามส่วน ดังนี้คือการอภัยโทษ (Pardon) การนิรโทษกรรม (Amnesty) และการล้างมลทิน (Rehabilitation) (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2561)

สรุปได้ว่า "นิรโทษกรรม" คือการลบล้างความผิดทุกอย่าง และเป็นยิ่งกว่า "การอภัยโทษ" เพราะการอภัยโทษนั้น ไม่ว่าจะเป็นการยกเว้นโทษให้ทั้งหมด หรือบางส่วน แต่ก็ยังถือว่าผู้นั้นเคยกระทำความผิด และเคยต้องคำพิพากษามาก่อน ขณะที่ "นิรโทษกรรม" จะให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย

ลักษณะของความผิดที่สามารถนิรโทษกรรมได้

ความผิดที่สามารถนิรโทษกรรมได้นั้น แบ่งได้เป็น 3 ประเภท (ทวีโชค ไช่มุกด์, 2559) คือ

1. นิรโทษกรรมทางแพ่ง คือ ไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดในทางแพ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า ไม่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน เช่น การกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

2. นิรโทษกรรมทางอาญา ผลของการนิรโทษกรรมในกรณีนี้ ต้องพิจารณาตามโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาเสียก่อน ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดอาญาได้นั้น ต้องเป็นไปในกรณีมีการกระทำความผิดประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด คือมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่กฎหมายกำหนดไว้ว่าหากมีกรณีประกอบกับการกระทำนั้น หรือมีเหตุที่ผู้กระทำนั้นทำได้ ก็จะทำให้การกระทำนั้นไม่มีความผิด เช่น การป้องกันตนโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

3. นิรโทษกรรมทางปกครอง เป็นการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง คือ การยกเลิกการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างผลผูกพันขึ้นระหว่างบุคคลอันกระทบต่อสถานภาพหรือสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลนั้นให้สิ้นไป เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ให้ประโยชน์หรือ "คำสั่งทางปกครองที่ก่อให้เกิดภาระ"

เหตุใดจึงต้องนิรโทษกรรม

หากมองในแง่ดี การนิรโทษกรรม ก็คือการให้อภัยซึ่งกันและกัน เป็นการเปิดทางเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้บ้านเมือง อย่างเช่นหลังสิ้นสุดสงคราม ทางทางอาจประกาศนิรโทษกรรมให้พลเมืองที่ร่วมกันก่อกบฏ เพื่อให้คนที่ยังหลบหนีปรากฏตัว และเป็นการ

กระตุ้นให้เกิดความปรองดองกันระหว่างผู้ละเมิดกับสังคม ซึ่งผู้ที่พ้นความผิดไปแล้วอาจเรียกสิทธิบางอย่างที่สูญเสียไปกลับคืนมาได้ เช่น สิทธิการเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้ารับราชการ แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่ง การออกกฎหมายนิรโทษกรรม อาจเป็นการสร้างบรรทัดฐานที่ไม่ดีให้แก่สังคม เพราะอาจทำให้คนที่มีอำนาจไม่เกรงกลัวกฎหมาย หากทำอะไรผิดกฎหมายไปก็สามารถมาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้กลุ่มของตัวเองภายหลังได้ นี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีคนออกมาคัดค้านการออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรม เพราะเกรงว่าผู้ที่เสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองจะไม่ได้รับความเป็นธรรม

โดยปกติการนิรโทษกรรมเป็นเรื่องมาตรการทางกฎหมายที่ตรารัฐขึ้นเพื่อต้องการให้เกิดความสงบสุขและอยู่ร่วมกันของสังคมโดยหลักของการให้อภัยและลืมการกระทำ ความผิด ดังนั้นโดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายนิรโทษกรรมโดยหลักการใหญ่แล้วอาจจะแบ่งได้ 2 ประการคือ

1. เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งกรณีนี้เกี่ยวข้องกับการปฏิวัติ หรือ รัฐประหาร และการกระทำความผิดทางการเมืองในกรณีต่าง ๆ โดยกฎหมายนิรโทษกรรมจะช่วยบรรเทาความพยายาบาทมุ่งร้ายเพื่อทำลายกันระหว่างผู้คนในสังคม เพื่อให้ต่างลืมความผิดของกันและกันและหันกลับมาร่วมมือและร่วมใจกัน พัฒนาสังคม ประเทศชาติต่อไปด้วยความสามัคคีดังเดิม

2. เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในภายหน้า โดยก่อนที่จะมีการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด บุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดต่อกฎหมาย แต่การละเมิดต่อกฎหมายนั้นหากบุคคลอื่นได้กระทำก็ยังคงเป็นความผิดอยู่การออกกฎหมายนิรโทษกรรมมิได้เป็นการลบล้างหรือยกเลิกกฎหมายดังกล่าว

ดังนั้นเพื่อเป็นการลบล้างเฉพาะการกระทำความผิดของบุคคลนั้น และเป็นการยกโทษในความผิดดังกล่าวเพื่อให้เริ่มต้นเป็นคนดีในสังคม และเป็นการให้อภัยโดยสังคมเพื่อให้ผู้นั้นกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ ปัญหาดังกล่าวจึงต้องได้รับการแก้ไขโดยการออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดนั้น

ผลของการได้รับนิรโทษกรรม

แม้ว่าหลักการพื้นฐานของการนิรโทษกรรม การอภัยโทษ และการล้างมลทินนั้นเดิมที่จะเป็นการเริ่มมาจากหลักของความเมตตากรุณาของผู้ปกครอง และการลืมการกระทำความผิดของชุมชนเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ โดยก่อนที่จะมีการแบ่งแยกความหมายและหลักการของการนิรโทษกรรม การอภัยโทษและการล้างมลทินออกกันอย่างชัดเจนเช่นปัจจุบันไม่สามารถมองเห็นถึงผลของการได้รับความเมตตา กรุณาว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างการได้รับนิรโทษกรรม หรืออภัยโทษ หรือล้าง

มลทิน แต่ปัจจุบันเมื่อมีการแบ่งแยกหลักการเกี่ยวกับนิรโทษกรรม อภัยโทษ และล้างมลทิน ออกจากกันอย่างชัดเจนแล้วทำให้ผลที่ได้รับจากเรื่องดังกล่าวมีความเหมือนและต่างกันดังนี้

การนิรโทษกรรมนั้นมีผลถึงบุคคลใดบ้างกฎหมายที่ออกมาเพื่อนิรโทษกรรมจะกำหนดบุคคลที่จะได้รับการนิรโทษกรรมไว้ โดยอาจจะพิจารณาจากวันที่ ได้กระทำความผิดฐานความผิดไว้อย่างชัดเจนในการตรากฎหมายนิรโทษกรรมดังกล่าว ดังเช่นความเห็นของศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ที่ได้อธิบายความหมายของการนิรโทษกรรมไว้ว่า “นิรโทษกรรมเป็นการลืมนั่นคือลืมน่าได้ มีการกระทำความผิด ฉะนั้นจึงมีผลย้อนหลังโดยถือว่าไม่ได้กระทำความผิดเลย แต่พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดนั้นหมายความว่าเฉพาะตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นคน ๆ ไป และมีผลเฉพาะในเวลาภายหลังเท่านั้น” (จุฬามาศ ตังวงศ์, 2561)

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าบุคคลที่จะได้รับผลจากการตรากฎหมายนิรโทษกรรมนั้นส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดฐานก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหาร หรือการก่อกบฏ นอกจากนี้อาจจะมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการนิรโทษกรรมว่าต้องมีคุณสมบัติอย่างไรด้วย กฎหมายนิรโทษกรรมจึงมิได้เป็นการออกมาเพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดทั่ว ๆ ไป ทุกคน แต่ใช้เฉพาะการกระทำความผิดในห้วงเวลา และเงื่อนไขตามที่ได้กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายนิรโทษกรรมในแต่ละครั้งนั่นเอง

นิรโทษกรรมกับอโหสิกรรมในมุมมองทางพระพุทธศาสนา

ในทางโลกการนิรโทษกรรมเป็นไปในลักษณะของการออกกฎหมายยกเลิกความผิดให้กับผู้ที่กระทำความผิด ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ เพราะถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ส่วนผู้ที่รับโทษไปแล้วก็ให้พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ ทางการจะไม่สามารถรื้อคดีต่าง ๆ ที่ได้รับการนิรโทษกรรมไปแล้วกลับมาสืบสวนหาความจริงได้อีกเลย เพราะกฎหมายนิรโทษกรรมที่ออกมาจะทำให้การกระทำนั้น ๆ ไม่เป็นความผิดโดยสมบูรณ์ แต่การนิรโทษกรรมในทางพระพุทธศาสนานั้น เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “อโหสิกรรม” ซึ่งอโหสิกรรมนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่าอโหสิกรรม น. กรรมที่เลิกให้ผล; การเลิกแล้วต่อกัน, การไม่เอาโทษแก่กัน. (ป.อโหสิกรรม) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) โดยการอโหสิกรรมนั้นเริ่มต้นที่ “ใจ” เพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่า “ใจ” เป็นจุดเริ่มต้น ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “มโน ปุพพกมา ธมฺมา” แปลว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า (ขุ.ธ 25/39/42) การเริ่มต้นนิรโทษกรรมจึงต้องเริ่มต้นที่ “ใจ” ก่อนเป็นอันดับแรก และเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ “อภัยทาน” เพราะอภัยทานเป็นจุดเริ่มใหม่ของมิตรภาพที่ยั่งยืนมิตรภาพเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่หล่อ

เลี้ยงมนุษย์ ในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และสามารถทำงาน หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทิศทางที่สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือกลุ่มคนในสังคม ทำให้สัมพันธ์ภาพได้ถูกทำลายลงไป การที่บุคคลจะกลับมามีความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้อีกครั้งเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนา และมนุษย์ มีความสามารถที่จะทำได้

นอกจากนี้การนิรโทษกรรมในปรัชญาตะวันตกพิจารณากฎหมายการนิรโทษกรรมในแง่ของสังคมในเรื่องการให้อภัยทางศีลธรรม และการประนีประนอมเพื่อประโยชน์สังคมเป็นหลัก ซึ่งพุทธปรัชญาเถรวาทพิจารณาประเด็นดังกล่าวโยงกับหลักการป้องกันตัวกับการกระทำผิด เพราะแ่งหนึ่งบุคคลผู้ทำผิดอาจทำผิดตราบเท่าที่ยังไม่รู้จักรัผลที่จะตามมา แต่บุคคลที่จิตใจฝึกมาดีกว่า ประเสริฐกว่าต้องให้อภัยแก่ผู้ทำผิดได้ ซึ่งแนวคิดนี้ดูเหมือนจะไปไกลกว่านิรโทษกรรมของตะวันตก เพราะถือว่าเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคคลที่ควรอยู่เหนือกว่ากิเลสภายในตนเอง โดยถือเอาอย่างอื่นมาเป็นใหญ่ เช่น หลักศีลธรรม เป็นต้น เช่นเดียวกับการประนีประนอมทางสังคมก็เพื่อให้ประโยชน์เกิดขึ้นได้ ก็อาศัยการสงบระงับกิเลสภายในตนด้วยการถือเอาคุณค่าที่อยู่เหนือขึ้นไป เป็นหลักเกณฑ์ที่นำไปสู่เรื่องการให้อภัยหรือการอโหสิกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท (พระมหาขวัณชัย กิตติเมธี, 2560).

ฉะนั้น อภัยทานจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ และเป็นสิ่งที่จะช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ได้ถูกทำลายลงไปให้กลับมามีความสัมพันธ์อันดีต่อกันใหม่โดยปกติในการดำเนินชีวิตของคนเรานั้น จะต้องอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จึงย่อมเป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีโอกาสเกิดความขัดแย้ง หรือการกระทบกระทั่งกันในหลายระดับ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน คือ คนในครอบครัว เพื่อน ผู้ร่วมงาน หรือแม้กระทั่งกับคนที่เราไม่เคยรู้จักมาก่อนก็ตามและเมื่อการที่มีบุคคลหนึ่งกระทำผิดต่อเรา อารมณ์ โกรธ ความขุ่นเคือง ความไม่พอใจไม่ชอบใจย่อมเกิดขึ้น จนกระทั่งบางครั้งมีความรู้สึกที่รุนแรงจนถึงขั้นคิดประทุษร้ายให้ฝ่ายตรงข้ามย่อยยับหรือพินาศไปในที่สุด ซึ่งความโกรธ ความประทุษร้าย ความพยาบาท ความดูร้าย ความเกรี้ยวกราด ความที่จิตไม่เบิกบาน ตามหลักพระพุทธศาสนาจัดเป็นธรรมฝ่ายอกุศลทั้งสิ้น ซึ่งจะนำไปสู่ผลลบในการทำลายทั้งต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ เพราะฉะนั้น อภัยทานจึงมีคุณค่าและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อวิถีการดำเนินชีวิตและการดำรงอยู่ของมนุษย์ในหลายมิติด้วยกัน

จะเริ่มต้นนิรโทษกรรมต้องเริ่มต้นที่สัมมาทิฐิและนำไปสู่อภัยทาน

อภัยทานเป็นหนึ่งในกรกระทำที่จะต้องเริ่มที่สัมมาทิฐิ เพราะไม่ว่าจะเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตาม จะต้องเริ่มจากความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น ทศนคติที่ถูกต้อง การกระทำนั้น ๆ ก็จะต้องตั้งงามไม่ดำเนินไปในทางที่ผิดพลาด และนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้สัมมาทิฐิเป็นองค์มรรคองค์แรกจัดอยู่ในหมวดของปัญญาที่จะพัฒนาให้เกิด

อภัยทาน ซึ่งจะเปรียบเสมือนแกนนำที่จะนำพาให้เกิดองค์มรรคอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดจริยธรรมการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักอริยมรรคสัมมาทิฐิจะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสัจธรรมกับจริยธรรม โดย“สัจธรรม” หมายถึงธรรมในฐานะเป็นความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ส่วน “จริยธรรม” หมายถึง ธรรมในฐานะที่เป็นแนวทางหรือวิธีปฏิบัติของมนุษย์เพื่อให้รู้แจ้งหรือเข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริงในกฎธรรมชาตินั้น เมื่อมนุษย์เกิดปัญญารู้แจ้งความจริงตามธรรมชาติ มนุษย์ก็สามารถที่จะถือเอาประโยชน์จากสัจธรรมนั้นเกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือจริยธรรมขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับบทบาทของมนุษย์โดยตรง พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างจริยธรรมกับสัจธรรมได้อย่างชัดเจน โดยตัวกลางที่เชื่อมโยงนั้น คือ ปัญญาคุณของพระพุทธองค์ที่ได้ตรัสรู้ความจริงตามกฎธรรมชาติ แล้วทรงนำเอาสัจธรรมนั้นมาจัดวางเป็นระบบจริยธรรม (กสิรา เทียนส่องใจ, 2550)

อย่างไรก็ตาม ในฐานะปุถุชนคนธรรมดาต้องยอมรับกันในระดับหนึ่งว่า แม้จะเป็นผู้ปฏิบัติตามอริยมรรคซึ่งยังไม่เข้าถึงสัจธรรมอย่างสมบูรณ์ แต่ถึงกระนั้นก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของธรรมชาติบ้างไม่มากนักน้อย อาจจะเป็นความรู้ในเชิงทฤษฎีหรือความรู้ตามแนวเหตุผลก็ได้ ดังนั้น ในกระบวนการพัฒนาอภัยทานที่เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชีวิตตามหลักอริยมรรค จึงเริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิ ดังคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ที่ว่า “ผู้ที่ปฏิบัติ(ตามมรรค) ก็จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการธรรมชาตินั้นบ้างไม่มากนักน้อย ดังนั้น มรรคจึงเริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิ” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546) เป็นตัวกลางเชื่อมโยงชีวิตของบุคคลเข้าไปหาสัจธรรมโดยอาศัยมรรคหรือหลักจริยธรรมเมื่อบุคคลมีความเห็นความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว และถ้าความเห็นหรือความเชื่อนั้นไม่ตรงกับผู้อื่น ก็จะนำไปสู่ความขัดแย้งได้ มานะและตัณหาที่จะแสดงบทบาทเพื่อตอบสนองความเห็นความเชื่อนั้น ๆ เช่น บุคคลมีความเชื่อว่าสัตว์ตนที่เป็นศูนย์กลาง (ทิฐิ) ก็จะทำให้เกิดความอยาก ที่จะหาวัตถุมาบำเรอปรนเปรอตน (ตัณหา) และความทะนงตน อยากใหญ่ไฉ่เด่น ก็จะเกิดตามมา (มานะ) ฉะนั้น ทิฐิจึงเป็นรากฐานสำคัญในการกำหนดกรอบวิธีคิด กรอบกระบวนการทัศน์ และเป็นมาตรฐานในการให้คุณค่าและความหมายแก่โลกและชีวิตของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสังคมแบบถอนรากถอนโคน (radical) จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่เข้าไปแก้ที่ต้นตอหรือรากเหง้าของปัญหานั้น (Bhikkhu Bodhi, 1984)

สัมมาทิฐิ (Right View) คือ ความเห็น ความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงจึงมีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการพัฒนาอภัยทาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชีวิตและสังคมของมนุษย์ เพราะสัมมาทิฐิเป็นบ่อเกิดและส่งเสริมกุศลธรรมทั้งปวง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศล

ธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น หรือที่เกิดขึ้นแล้วก็เกินไปเพื่อความเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้นเหมือน สัมมาทิฐินี้เลย” (อง.เอกก.(ไทย) 20/299/38) สัมมาทิฐิ ถือว่าเป็นจุดกำเนิดหรือเป็นตัว ผลักดันให้เกิดการกระทำกรรมในองค์มรรคอื่น ๆ เช่น การเจรจาชอบ และการทำกรงาน ชอบ เป็นต้น ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทางนั้น ชื่อว่าทางตรง ทิศนั้นชื่อว่าไม่มีภัย รดชื่อว่าไม่มี เสี่ยงดัง ประกอบด้วยล่อ คือธรรม มีหิริเป็นฝา มีสติเป็นเกราะกั้น ธรรมรณนั้น เราบอกให้ มีสัมมาทิฐินำหน้าเป็นนายสารถิ” (ส.ส.(ไทย)15/46 /60) สัมมาทิฐิจึงเป็นเหมือนนาย สารถิผู้รู้จักเส้นทางเป็นอย่างดี จึงสามารถที่จะนำรถคือชีวิตไปสู่จุดหมายได้

อภัยทานมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร

วิธีการปฏิบัติอภัยทานนั้นมีนักวิชาการได้อธิบายแนวทางไว้ว่ามีวิธีการปฏิบัติแบ่ง ออกเป็น 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ (อง .อฎฐก.(ไทย) 23/39/300-301) ซึ่ง ในทัศนะพุทธศาสนาจะถือว่าในการกระทำทั้ง 3 นั้น มโนกรรมจะเป็นกรรมที่สำคัญที่สุด เพราะมโนกรรมหรือเจตนาจะเป็น ตัวกำหนด การกระทำกายและวาจา ดังนั้น วิธีการ ปฏิบัติของอภัยทาน ก็จะต้องเริ่มปฏิบัติที่ใจเป็นลำดับแรก ซึ่งจะนำไปสู่ กาย และวาจา ดังนี้

1) มโนกรรม: วิธีการปฏิบัติในการให้อภัยทานทางใจ

วิธีการของอภัยทานทางใจ จะต้องเริ่มต้นด้วย การรู้ถอน และสลายความยึดมั่น ถือมั่นในทางที่ผิด คือ การปรับเปลี่ยนความเห็นจากมิจฉาทิฐิ ให้เป็นสัมมาทิฐิซึ่งเป็น แก่นนำและเป็นจุดเริ่มต้นในหลักการพัฒนาอภัยทานดังที่กล่าวไว้แล้ว บางคนไม่สามารถที่ จะให้อภัยทานได้เพราะยังมีมิจฉาทิฐิ ขาดปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ จึงมีความเห็น ผิดที่ว่า การให้อภัยทานเป็นเรื่องของการยอมแพ้ เสียหน้า เป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมต่อตัวเอง เราตกเป็นเหยื่อหรือเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ ซึ่งการเห็นผิดดังกล่าว สามารถคาดเดาได้เลยว่า มีโอกาสเสี่ยงที่จะนำเราไปสู่วงจรของการล้างแค้น ซึ่งจบลงด้วยความสูญเสียอย่างเบ็ดเสร็จ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นสัมมาทิฐิ การให้อภัยทานนั้นกลับเป็นชัยชนะอันยิ่งใหญ่ไม่ใช่ การยอมแพ้ เพราะเป็นการเอาชนะใจตัวเอง เป็นอิสระจากความโกรธ เกลียดอาฆาตแค้น วิธีการปฏิบัติอภัยทานทางใจอีกทางหนึ่ง คือ จะต้องเปิดใจด้วยความจริงใจที่จะต้องรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งข้อมูลต่างๆให้มากขึ้น โดยเฉพาะอาจจะต้องรับฟังข้อมูล คำอธิบาย ชี้แจงต่างๆจาก คู่กรณี เพราะในบางครั้งการรับฟังคำอธิบายหรือคำชี้แจงของ คู่กรณีอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2) วจกรรม: วิธีการปฏิบัติในการให้อภัยทานทางวาจา

(1) การใช้วาจาที่เหมาะสม คือ คำพูดจะประกอบไปด้วยคำไพเราะอ่อนหวาน นุ่มนวล เป็นคำพูดที่ไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ เป็นคำพูดที่

เป็นจริง ไม่พูดส่อเสียด ก่อให้เกิดความแตกแยก เป็นคำพูดที่ไม่มีโทษ รื่นหู สุภาพ ไม่หยาบคาย และจะต้องเป็นคำพูดที่พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน และเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังด้วย

(2) การกล่าวคำว่า “ขอโทษ” คำว่า “ขอโทษ” จัดเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ก่อภัยทานทั้งผู้ที่กระทำ และผู้ที่ถูกที่กระทำ เพราะผู้ใดที่กล่าว คำว่า “ขอโทษ” ได้ แสดงว่าผู้นั้นมีจิตที่ปราศจากความโกรธ ไม่พยาบาท อาฆาตแค้น ปราศจากทิฏฐิ มานะ เป็นการกล่าวที่แสดงถึงการดำเนินตัวเอง ยอมรับผิด เป็นการขอขมาทางวาจา แสดงถึงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3) กายกรรม: วิธีการปฏิบัติในการให้อภัยทานทางกาย

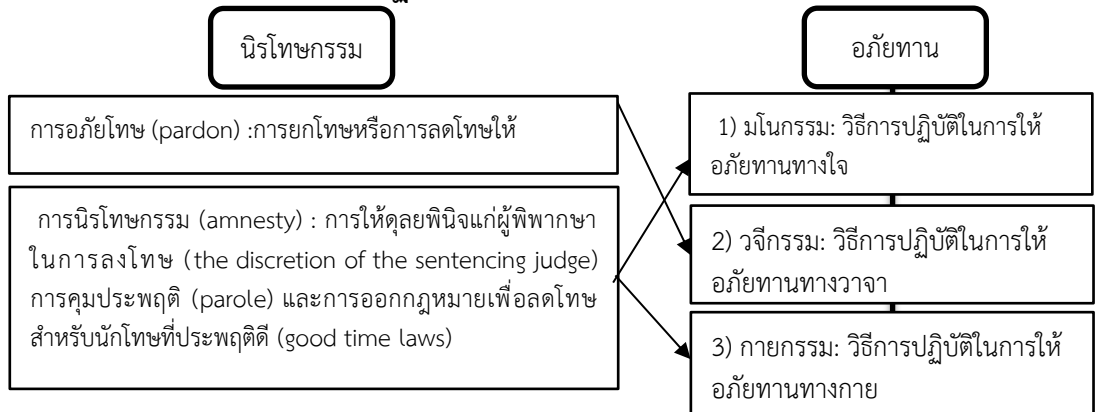
อภัยทานทางกาย เป็นวิธีการของอภัยทานที่แสดงออกอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับอภัยทานทางวาจา เป็นการกระทำที่สื่อเชื่อมโยงมาจากอภัยทานทางใจ และวาจา ซึ่งวิธีการของอภัยทานทางกาย จะมีลักษณะการแสดงออกต่าง ๆ ได้หลายประการ ดังนี้ คือ

(1) การฟังอย่างลึกซึ้ง หรือ การฟังอย่างตั้งใจการยอมรับฟังถึงความต้องการ ความทุกข์ ที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจ ของแต่ละคนที่ได้เปิดเผยออกมาอย่างเป็นอิสระ การฟังจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะปัญหาส่วนใหญ่ของคนทั่วไปก็คือ ไม่ทันฟัง ไม่ยอมฟัง ไม่ตั้งใจฟัง คิดแต่จะทำอย่างเดียว แย่งกันพูดแย่งกันทำจนลืมนึกถึงผู้อื่นเพราะฉะนั้น การฟังอย่างลึกซึ้งหรืออย่างตั้งใจนั้น จึงเป็นวิธีการของอภัยทางกายที่สำคัญซึ่งควรกระทำก่อนการกระทำอื่นใด เปิดใจฟังอย่างลึกซึ้งให้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดอย่างรอบด้านที่สุด แล้ววิธีการให้อภัยทางกายอื่น ๆ ก็จะสามารถแสดงออกตามมาอย่างสอดคล้องกันเอง

การแบ่งปันทรัพยากรหรือสิ่งอื่น เพื่อเป็นการชดเชยหรือเยียวยา โดยธรรมดา มนุษย์ เมื่อยังไม่ได้พัฒนา จิตใจก็มุ่งที่จะเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว ยึดติดในผลประโยชน์ ทำให้สังคมมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรายได้ ทรัพย์สิน เป็นช่องทางนำสู่ความขัดแย้งและแตกแยกได้ แต่ถ้ามนุษย์ที่มีการพัฒนาแล้ว ก็จะเป็นจิตที่เมตตา ปราศจากโลภะ จะมีความสุขจากการให้มากกว่าการได้รับ และถ้าเราพิจารณาในแง่มุมของความยุติธรรมแล้ว การแบ่งปันทรัพยากร และสิ่งอื่นแก่เพื่อนมนุษย์นั้น ก็เท่ากับเป็นการชดเชยและเยียวยาให้กับผู้เสียหายนั่นเอง

อภัยทานเป็นพุทธสันติวิธี ที่ให้นำมาเป็นรูปแบบสำหรับจัดการปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยได้ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถใช้ได้ในรูปแบบการแก้ไขหลังจากความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วยังสามารถใช้เป็นรูปแบบของการป้องกันเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งก่อตัวอีกด้วยอภัยทานทางใจนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้มีความอดทน มีความเมตตา ไม่อาฆาตพยาบาทโกรธแค้น โดยวิธี การของอภัยทานดังกล่าวมาทั้งหมดทำให้การยึดมั่นในความเป็นอัตตลักษณ์สลายลง สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ในที่สุด

เปรียบเทียบแนวปฏิบัติระหว่างนิรโทษกรรมกับอภัยทาน

ภาพที่ 1 : เปรียบเทียบแนวปฏิบัติระหว่างนิรโทษกรรมกับอภัยทาน (ผู้เขียน)

จากแผนภาพเปรียบเทียบแนวปฏิบัติระหว่างนิรโทษกรรมกับอภัยทานจะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติของการนิรโทษกรรมซึ่งประกอบด้วย การอภัยโทษ (Pardon) การนิรโทษกรรม (Amnesty) และการล้างมลทิน (Rehabilitation) นั้นมีหลักการและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักอภัยทานเพียงด้านกายกรรม คือ วิธีการปฏิบัติให้อภัยทานทางกายเท่านั้นจากการได้รับโทษทางกฎหมายในบริบทต่าง ๆ

สรุป

การผลักดันออกกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อช่วยเหลือบุคคลหรือคณะบุคคลให้พ้นผิดจากการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย จุดเริ่มต้นก็คือ การออกกฎหมายนิรโทษกรรม โดยขยายการนิรโทษกรรมครอบคลุมไปถึง “บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง ความขัดแย้งทางการเมือง หรือที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมา ที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง”

ในทางพระพุทธศาสนาการ “นิรโทษกรรม” ควรเริ่มจากที่ “ใจ” ก่อนเป็นอันดับแรก เพราะหากมั่นใจว่าสามารถผลักดันกฎหมายนิรโทษกรรมให้ออกมาบังคับใช้ได้ แต่ “ใจ” ยังเต็มไปด้วยความขุ่นข้องหมองมัว ก็ไม่อาจนำพาประเทศชาติไปสู่ความสามัคคีสมานฉันท์กันได้

เอกสารอ้างอิง

- กษิรา เทียนส่องใจ. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ภัยทาทนเพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *รวมกฎหมายนิรโทษกรรม*. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <http://www.lawreform.go.th/>
- โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw). (2565). *ย้อนดูกฎหมายนิรโทษกรรมของไทย 23 ฉบับ เว้นโทษให้คณะรัฐประหารไปแล้วถึง 11 ครั้ง*. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/5982>
- จุฑามาศ ตั้งวงศ์. (2561). ข้อจำกัดอำนาจในการตรากฎหมายนิรโทษกรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 11(2), 245-257.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2561). *สถาบันพระปกเกล้า, นิรโทษกรรม*. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นิรโทษกรรม>.
- ทวีโชค ไช่มุกด์. (2559). *การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายนิรโทษกรรมของไทย ระหว่างปี พ.ศ.2475-2549* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2544). สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี. (2560). แนวคิดเรื่องนิรโทษกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารสันติศึกษา*, 5(3), 376-379.
- พระมหาสุเทพ อคคมณี. (2542). *เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Rita, A. (1999). *Searching for Life: The Grandmothers of the Plaza de Mayo and the Disappeared Children of Argentina*. University of California Press.
- Bhikkhu Bodhi. (1984). *The Noble Eightfold Path*. Kandy: Buddhist Publication Society.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภพทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตวิทย์ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระสุกิจ จุจฺฉินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวิระ, ทัศนวิทย์ และวิวิทย์ของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, // ปีที่(ฉบับที่), // เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิดาวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มุลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ประชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์.

พระปลัดสมพงษ์ กวีวิโส (हरराधार). (2558). รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระปลัดระพิน พุทธิสาร. (2559, 5 กุมภาพันธ์). อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, // จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2560). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2560, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2017). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2017, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง.//(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ).//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม ตอน.//หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.//(ปีพิมพ์, วัน เดือน).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//น. หรือ p. หรือ pp.
เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (16 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (16 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (16 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (16 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เป็นต้น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 3(1), 25-31.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มุลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เพือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis, Findings were as follows: (present
only the most interesting research findings).....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (16 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

Methodology (16 pt)

(1.6 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

[illegible]

Results (16 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

[illegible]

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation.....

.....

.....

.....

Discussion (16 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

Body of knowledge (16 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand.....

Recommendations (16 pt)

(16 pt) Summarize all research findings in brief, concise and to the point with recommendations derived from the research work as to use the research results and recommendation for further research.....

References (16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt)

(16.pt) เขียนบททวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน
การเขียนบทความวิชาการ

[illegible]

เนื้อหา (16 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

សរុប (16 pt)

(16 pt).

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt)

(16 pt).

Content (16 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

Conclusion (16 pt)

(16 pt).

References (16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Association (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

วารสาร
JBIM พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ
Journal of Buddhist Innovation and Management

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 093-635 9515, E-mail: journal.bim@mcu.ac.th

